

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

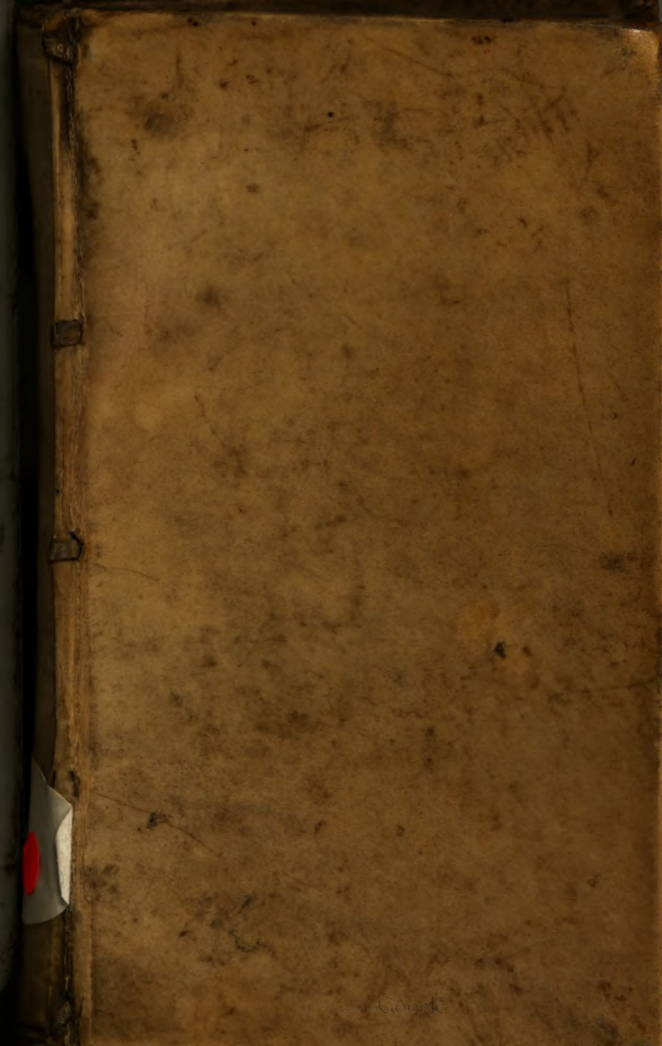
Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

1764

284 + 11/24/11/12
360W R

51021

~~995~~

135. H. 22

Den Engelsen ende Ne'erduitschen
ONDERRICHTER,

HET EERSTE DEEL:

Daar in *135. H. 22*
Korte ende Nootwendige Regelen / tot
Onderwijfinge van de Engelfe Spzake
vergadert zijn.

Den laaften Druk overfien en van veele fin-ftrijdende
en duykere woorden verbeterd.

The English, and Low-dutch

I N S T R U C T E R,

THE FIRST PART:

Wherein

Brief and Necessary Rules, are Collected for
the Instructing of the Dutch Tongue.

TOT ROTTERDAM,

Bedrukt by Gerard vander Vluyn, Boekverkooper
by de Draag-brugge. 1678.

R E G U L E N.

Tot Onderwijfinge van de

E N G E L S E S P R A K E.

t' Samen gestelt tot dienst der gener die een
begeerte, ende bevalligheyt tot de ken-
nisse der selve hebben.

S E C T I E. I.

Van de Letteren, ende hare Naem-noemingh.

In de Engelse spake gebruyken wy dese Let-
teren: als

A, b, c, d, e, f, g, h, i, k, l, m, n, o, p, q, r,
s, t, u, w, x, y, z.

Dese Letteren worden alus lutt-gebruyken.

â. bi. ci. di. i. ef. gi. aeth. ei. ka. el. em en. o. pi qu.
er. ef. ti. ju. doubleju. ix. wei. isserd.

S E C T I E. II.

Onderscheydt der Letteren.

Onder de vijf sijnkers zijder is en u. die sou-
wijf (komende voor een andere sijnker in de
selve sillabe /) sich veranderen in twee sijnkers /
ende worden alus geschreven.

Jesus.	Justice.	Verity.	Vehement.
Jacob	Jade.	Virtue.	Vexation.
Jeremian.	Rejoyce.	Service.	Vituous.
James.	Object.	Vocation.	Vulnitate.
John.	Jarre.	Vanity.	Viceroy.
Joshua.	Jear.	Invent.	Viceregent.

R U L E S,

For the instructing of the

DUTCH TONGUE, or SPEECH,

Composed for the service of those that have a desire, and liking to attain to the knowledge of the same.

SECTION. I.

Of the Letters, and their denomination.

IN the Dutch Speech we use these following Letters: as

A. b. c. d. e. f. g. h. i. k. l. m. n. o. p. q. r. s. t. u. v. w. x. y. z.

These Letters are thus pronounced:

anh. bea. cea. dea. ea. ef. ghea. haâ. e. ye. kaeb. el. em. en. a. pea. qua. er. ef. tea. on. vum. doubleou. ex. eoye. x. et.

SECTION. II.

The difference of the Letters.

THE Vowels a. i. o. u. be short: but aa. ee. y. oo. uu. make the syllable long, and quite alters the sense: as

a	}		mal.	magh.	fagh.	tal.	maa.
aa			maal.	maagh.	faagh.	taal.	maan.
c	}		ben.	schel.	tellen.	best.	
cc			been.	scheel.	teelen.	heest.	
i	}	in	blik.	min.	sin.	win.	fwik.
ij			blijk.	mijn.	sin.	wijn.	fwijk.
o	}		bos.	los.	bor.	schot.	
oo			boos.	loos.	boor.	schoot.	
u	}		du.	lus.	mus.	hus.	tus.
uu			duun.	luus.	muus.	huus.	tuus.

The

4 Den Engelschen Onderrichter.

De y somtijlen isse een **klinker** / ende luit gelijk een Duits ei : als in my , thy , by

Somtijlen een mede-**klinker** / als in yeild , year , yoke , yarne , yester day , yourney .

c Altemet luit als een **k** : als in call , cry , clocke , accord , crime , calamity , clemency . ende als **c** onmiddelijck **vooz e** ende i **komt** / soo luitse den gelijk een **s** : als in city , censure , hence , whence , thence , race , face , solace .

De d wozt soo krachtigh niet geprountieert / als wel in het Duits / maer soo slechtelik heen d .

g Dalt **vooz een** Dzeemdeling wat swaer om uit te spreken ; voornementlik in sommige woorden / ende die daer uitheemse zijn : als daer zijn /

George , general , ginger , gesture , gelly , generation , gentle , gorget , gorgeous , gyant , gilofier , Roger , goale .

Somtijlen op sijn Nederduits / sonder onderscheit : als in

Gold , gimlet , got , graffe , gravel , grammar , grain , ground , gam , get , garter , gulfe , gutter .

De h heeft een dzeemde benoeming in 't uitspreken / doch is het even eens met de Duitse h gelijk in dese woorden te sien is .

Hampier , hand , hazard , husband , have , help , hinde . hogge , hart , holland .

ch Dalt seer moeilijck / ook in 't voozste deel van een syllabe : als in chamber , cherry , choose , children , chide , churle , church , chicking , cholar , choack , churn , chalke . Het selve uitende als of het een **sh** ware / dat niet goet en is .

Oste op 't einde / als in which , fetch , filch . stretch , welck , belck , wench , &c .

The Consonant *j*: (*ye*) is pronounced soft or of a middle sound: as in *Jan/ ja/ jonst/ jegens/ jet/ jegen-
woordigh/ jemant/* much after our *y*. in the begin-
ning of a word: als in *yeild, yerne, yowr*.

The Consonant *v* (*vuw*) is pronounced almost like *f*:
glibbing over the tongue: as in *vree/ bleefsch/ vpanot/
vrede/ vzeese/ voutw/* and the difference betwixt *v*,
and *u*. is plainly heard in *vree/ ure*.

The *y*: is nothing else but a double *i*. and by their
Modern Orthographers left out, and they use *i*. or *y*.
in the stead thereof: as in

*heyt/ heit/ Majesteit/ Majestelt/ pets/ jets/
peimant/ jemant/ lph/ lih/ lshch/ zyt/ zyt/ zept/ zeit/
& do retain it but in some: as in mp/ bp/ hp/ zp.*

I shall not speak much of the changing of their Let-
ters, because the Netherlanders, in their writings differ
among themselves much herein.

For some leave out *t* when it sounds like *te* and al-
together use the letter *h*: in stead thereof: as *schieden/
they leave out t and write schikken/ gelucken/ ge-
lukken.*

Or write *h*: only when *t* is superfluous, as *zulhel/
zulche/ welke/ welke.*

And for *f*. they do write *z*: when *f* preceds *w*: or
a vowel, as *fulche/ zulhe/ soon/ zoon/ selbe/ zelbe/ siel/
stel/ sal/ zal/ sin/ zin/ taal/ zaal/ foobanigh/ zooda-
nigh/ swigh/ zwich.*

When *th*: cometh in the end of a word, *gh*: is now
used in room of *te*. or *gh*. and *th*. are interchangeably
made use of in the same words as in reading their writ-
ings you may observe.

And to express *g*. more guttural, they write it with
sch. as *t*. or *d*. are sometimes, and often written in

gh Op 't einde van een woordt / luit als een f, in
laugh, draught, rough, enough, ende in daughter.

Ende als een w in plough, through.

ph Luit gelikh een f in alle uictheemsche woorden:
als in Philosophy, Physick, Pherisoe, Propbet, &c.

S E C T I E. III.

Van de overtollige Letteren, die wiet geschre-
ven, maer niet bytgesproken worden.

In de Engelsche Ortographic zijnder sommige
woorden / die op 't eynde overtollige Letteren
hebben / om de sozme een sinwelsjheit te geben /
meer dan tot gebzuik: als

Adde.	}	Ad.	}	come.	}	com.
bedde.		bed.		ness.		nes.
chaffe.	}	chaf.	}	blesse.	}	blas.
gladde.		glad.		blisse.		blis.
fedde.	}	fed.	}	glasse.	}	glas.
dogge.		dog.		henne.		hen.
hogge.	}	hog.	}	penne.	}	pen.
dugge.		dug.		himme.		him.
legge.	}	leg.	}	solemne.	}	solem.
madede.		mad.		Almighty.		almity.
mudde.	}	mud.	}	tongue.	}	tung.
mugge.		mug.		plague.		plags.
padde.	}	pad.	}	rogue.	}	roge.
stoffe.		stof.		hague.		hage.
staffe.	}	staff.	}	prague.	}	prage.
stufte.		stuf.		Condemne.		condem.
rigge.	}	rig.	}	Anne.	}	An.
attempt.		is attemt.		receipt.		is receit.
bytane		hym.		debt.		der, &c.

the end of words, an fillables, which hath the power of dt. and ought to be pronounced like dt. as **G**od / **G**hed / **G**hout / **g**ehod / **g**hedon / **g**hetot / **g**he-
hoot / **w**oxt / **w**oxt / **w**oxt / **g**heest / **w**oxt / **w**oxt /
woxt.

SECTION. III.

Of the Diphthongs and Triphthongs.

Diphthongs and Triphthongs are these as followeth.

ae. ai or ay, au, auw, or auw, ei or ey, eu, ee, ceuw
ie. ieu: or ieuw, ee, oey, or oey, oew, ey, ue, and uy.

ae. Sounds like *ae.* in paert / swaert / haer / swaer /
 or paard / swaard / haer / swaar.

ai. or *ay.* in haer / haer / or haer / haer.

ae. in saep / maep / draep / draep / or kraai.

au in gau / hau / snau.

aeu or *aeuw*, or *auw*, in slaau / blaau / graau: or
 slaau / blaau / graau / raau / Daau.

ei. or *ey.* in geit / or geit / rein / heit / bleit.

eu. in heur / deur / neur / fleur.

ceuw or *ecu*, in leeu / or leeu / schaeuw / sneeuw.

ie. in bie / sie / tie / sehandt.

ieuw. in dieuw / nieuw / or heu / rieu.

oe. in zoet : bloet / goet / moeden / like our *ou*.

oey oep / in bloepen / hoepen / roelen / beschoett.

oy. or *oey.* in hoo / moop / zoop / doop.

ou. or *oew.* in sout / gout / hout / stoudt.

uae in quaeken / or quaaken.

ue in buer / haer / muer / zuet.

uey. in leup / steupten / steupten / deult.

uy. or *uw.* in huys / muys / lups / or huys / muys /

huys.

yea. in peuters.

Van de Twee-klinkers.

De Twee-klinkers zijn desen/ aa. ai. au. aw. ea. ee. ci. co. cy. cu. ew. ie. oa. oo. ou. ow. oi. oy. ui.

aa. In Baal, Isaack, ai in Braine, despaire, faire, mountain.

au. in sauce, laud, applaud, authority, aw, in law, saw, straw, ea, luit als een ee in leave, creature, reason, speak, heaven, ee, in feel, ci, in seize receive weight, cy, in prey, valley, co, in people, george, Jeopardie, cu, in jeuce, Rheume, Eustace, ew, in brew, few, hew, jew, new, ie, in field, yield, shield, friend, oa, in broad, boat, cloath, goale, oo, luit als een ou, in food, good, moon, stool, ou, in ounce, gourd, mount, touch, ow, in cow, fow, oi, in choise, oile, void, oy, in destroy, boy, ioy, imploy, ue, in due, ensue, pursue, true, ui, in fruit, bui, build, conduit, guil, suite.

eau. Is een dze Klinker / als in beauty.

Merckt: Altemet en dikmaals word een twe of dze Klinker met eenen Medeklinker gescheiden: maer behoud eben-wel de kragt van een Twee-klinker / als in crime, als of 't geschreven waer criem, en uptgesproken creim.

Desgelijc in dese nabotgende: als /

case.	} Als offe	eies	} Ende	cheese.
glase.		glacs.		chuse.
guise.	} geschze:	guies.	} Excuse.	excuse.
nose.		noes.		lose.
please.	} ten: al	pleaes	} loose.	loose.
praise.		praies.		musse.
twelve.	} dus	twelu.	} squeue.	squeue.
whose.		whoes.		use.

SECTION. IV.

Of the partition of syllables.

THE Netherlanders have no superfluity of letters in their *Orthographie*, for let him come read our English; and meet with *come*, *penne*, *scosse*, *badge*, *dogge*, and the like, he pronounces them as if they were two syllables thus, *co-me*, *pen-ne*, *scos-fe*, *bad-ge*, *dog-ge*.

1. So that if a single consonant comes in a word it divides the said word, and falls in with the last syllable: as, *goede* is *goe-de*/*moede*/*moe-de*/*vroeme*/*vro-me*/*rompen*/*ro-mein*/*zone*/*zo-ne*/*dage*/*da-ge*.

Hence syllables are increased by putting *t* to the end of words, and in some the sense is altered, and in others it is retained: as,

naem / *name* / or *naame* / *haat* / *hate* / *deeb* / *bede* / *maet* / *mate* / *goedt* / *goede* / *leuto* / *leutoe* / *moedt* / *moede* / *vroem* / *vroeme* / *vrouta* / *vroute*.

2. If two Consonants of one denomination come together, they part that word between them thus: *hussen* is *huf-sen* / *zonnen* / *zon-nen* / *zinne* / *zinn-ne* / *scot-ten* / *wooz-den* / *wijf-selstch* / &c.

But if Consonants come, that may be pronounced together. They belong then to one syllable: as, *gheschent* / *ghedwaalt* / *beschhaamt* / *eischen* / *landsche* / Otherwise they part the same: as, *handen* / *ghemeinte* / *hoozen* / *aan-sien* / *eer-baar* / *buur-man* / *gherechtigheit* / &c.

10 Den Engelschen Onderrichter.
Gelijkerwijs: iive. give. livs. have. gave. move.
slave. heave. grave. wives.

S E C T I E. V.

Berigtinge aangaende *th.* ende *wh.*

De meeste swaarticheit vooz de *Nederlanders* / is
in het uit-spreken van de *th.* en *wh.* welke mee
een slaggh van de tonge tegens het gehemelte kome
wat lispende uit: om dat niet bequaamheit te kun-
nen doen: Soo moetet u. l. niet verbelen / *maer*
slecht achten / om van een *Engelsch-Maan* / daer
in wat *Onderticht* te worden.

Woorden die met *th.* beginnen: *Als* /

That, thank, thaw, thack, thack, the, theo,
these, then, shence, there, thick, think, thigh, thim-
ble, this, third, thou, though, thousand, those,
thorne, throne, throng, thraldome, thred, thrid,
three, thresh, thrift, thrive, throat, thrush, thrum,
thrust.

thunder, thumbe, thump, thursday, thwat, thwit,
thy, ende die met *wh* beginnen: *als* /

what, whale, whaleyd, when, wherle, wheel, wheat,
whecle, whelp, wherne, whence, where, wherty, whet-
stone, which, white, whine, whip, whirlwind, whis-
per, whistle, white.

who, whole, wholesome, whore, whom, whole,
why, whurle, &c.

De *Engelsen* volgen de gewoontlike manier van
spellingh / maer men bevind dikwijls / dat in het
uit-spreken de *Mede-klinker* / of *Mede-luikers*
van de volgende silbe / woedt tot de voozgaende
behendiglijk toe-gebragt / om de langzaamheid van
spreken vooz te kornen: *als* /

Father,

SECTION. V.

Of the Participles.

These words *de/ het/ een/* and *eene/* are called participles, for a Substantive can hardly be expressed without one of them, for we do not say: *dat is mensch man/ brouwe/ beest/ boom/* but we say: *dat is een mensch/ een man/ eens brouwe. een-beest/ een boom.*

Note: that *en/* is sometimes as much as *ende/* and sometimes it hath the power of a negation: as, *ik en zal* Therefore *en/* is no participle: more of this in Sec. 23.

SECTION. VI.

Of Nounes.

A Noun is proper or common.

Proper which appertains onely unto one thing: as, *Francois/ London/ Rotterdam/ Charles.*

Common Nounes are such as are Common with many things: as, *Mensch/ Stad/ Heber.*

These are either *Substantives*; or *Adjectives.*

A Substantive, is that which can stand, or subsist of it self in a sentence, speech, or reason: as, *Mensch/ Vaer. Boom/ Dier.*

An *Adjective*, is that which cannot stand or subsist of it self, but is joynd to a *Noun Substantive* in speech or signification: as, *mits wart/ schoon, goet/ &c.* Thus much concerning their quality.

SECTION. VII.

Of the declension, of the Participles.

Of the Participle *de/* of the masculine gender?

Den Engelschen Onderrichter.
 Father, men spelt 'et Fa-ther, maer woꝝd gepꝛonunciert Fach-er: desgelijks: Mother, Brother, other, whither, &c.

City.	} Welcmen elous:	Ci-ty.	} aloudt uitgeproven:	Git-y.
Body.		bo-dy.		bod-y.
Examine.		ex-a-mine		ex-am-ine.
Imagine.		i-ma-gine		im-ag-ine.
Deliver		de-li-ver.		de-liv-er.
Warrant.		Wa-rant.		war-ant.
Balance.		ba-lance.		bal-ance.
Metal.	me-tal.	met-al.		
Shadow.	sha-dow.	shad-ow.		
Widow.	wi-dow.	wid-ow.		

Matter, of mater, van materia, gepꝛonunciert mat-er, ende niet ma-ter, gelijk sommige doen.

S E C T I E. VI.

Van de Ledekens.

DEse woꝝden a, an, en the, woꝝden Ledekens genaamt: Want een-zelfstandigh woꝝdt kan naaulijks uit-gesproken woꝝden / zonder een van dese; want men seght niet / That is man, woman, be-ast, Oxe, tree. Maer men seght: That is a man, a wo-man, a beast, an Oxe, a tree, &c.

S E C T I E. VII.

Van de Naam-woorden.

EEN Naam-woꝝd is eigen, of gemein.
 Eigen, welck een dingh alleen toekomt: als / Francois, London, Rotterdam, Thames.

Gemeen, is een Naam-woꝝdt / die vele dinghen gemein is: als a man, City, a River.

Dese

Singular.	Plural.
Noemer. <i>de/ or den.</i>	<i>de.</i>
Baarer. <i>des/ van de.</i>	<i>der/ van den.</i>
Gever. <i>den.</i>	<i>den.</i>
Aankl. <i>den.</i>	<i>de.</i>
Ofnem. <i>van den.</i>	<i>de/ or van den.</i>

The declension of the Participle *de/* of the feminine gender

Singular.	Plural.
Noemer. <i>de.</i>	<i>de.</i>
Baarer. <i>der/ van de.</i>	<i>der/ van den.</i>
Gever. <i>de/ or der/ or ter.</i>	<i>den.</i>
Aankl. <i>de.</i>	<i>de.</i>
Ofnem. <i>van de.</i>	<i>de/ or van den.</i>

The declension of the Participle *het.*

Sin.	{	Noemer. <i>het.</i>	Plur.	{	<i>Note: The Participles of the m. f. n. genders are allone in the plur. number.</i>
		Baarer. <i>des/ or van het.</i>			
		Gever. <i>het.</i>			
		Aankl. <i>het.</i>			
		Ofnem. <i>van het.</i>			

The declension of the Participle *een/ and eene.*

Sing.	{	Noemer. <i>eene.</i>	Sing.	{	<i>eene. eener. eene. eene. van eene.</i>
		Baarer. <i>eenes/ or eens.</i>			
		Gever. <i>eenen.</i>			
		Aankl. <i>eenen.</i>			
		Ofnem. <i>van eenen.</i>			

SECTION VIII.

Of the declension of Nounes.

AN first of all, of *Masculines.*

24 Den Engelschen Onderrichter.

Dese zijn zelfstandigh, ofte byvoeglijk.

Selstandigh, welk doo? zich setten in eene reden
bestaat: als a man, a horse, a beast; an ore, a tree.

Byvoeglijk, welk doo? zich zelfs niet en bestaat/
maar wordt tot een zelfstandigh woort gebragt:
als good, evil, lewd, pure, clean, white, black, faire.

Dit is soe veel als hare heerdanigheit belanght.

S E C T I E. VIII.

Van de buiging der Ledecken.

Dese Ledecken a. an. ende the. woorden aldus ge-
bogen:

	Eenvoudigh.	Veelvoudig.
Nom.	a. an. the.	Nom. the.
Gen.	of a. of an. of the.	Gen. of the.
Dat.	to a. to an. to the.	Dat. to the.
Accu.	the.	Accu. the.
Abl.	of a. from a. of or. from an. of or from. the.	Abl. of or, from the.

Merkt: a. komt doo? Naam-woorden / die met
eenen Meede-klinker beginnen: als a man, a wo-
man, a child, a fowl, beast, a dogge, a fish, a tree.

an. doo? Naam-woorden die met een klinker ofte
h. beginnen: als an ox. an Apple. an Abbot.
an Orange. an house. an. hus band.

the. komt doo? Naam-woorden / van wat Ge-
slagte die zoude zijn: als the man, the heavens. the
earth. the day. the night. the summer the winter.
the night. the darkness.

Doo? doo? Byvoeglijke Naam-woorden: als
the good. the bad. the wise. the learned. the strong.
the white. the black, &c.

S E C

Singular.

Plural.

N. de man.	de mans / or mannen.
B. des mans / van den man.	der mannen / or van den mannen.
G. den man / aan den man.	den mannen / aan de mannen.
A. den man.	den mannen / or mans :
O. van den man.	van de mannen.
N. Godt /	de Goden.
B. des Gods / or Godes.	der Goden.
G. den God.	den Goden.
A. den Godt.	den Goden.
O. van den Godt.	van den Goden.
N. de Meester.	de Meesteren.
B. des Meesters.	der Meesteren.
G. den Meester.	den Meesteren.
A. den Meester.	den Meesteren.
O. van den Meester.	van den Meesteren.

Secondly of *Femininet.*

N. de vrouwe.	de vrouwen.
B. der vrouwe.	der vrouwen.]
G. de vrouwe / or het vrouwe :	den vrouwen.
A. de vrouwe.	de vrouwen.
O. van de vrouwe.	van de / or den vrouwen.
N. de wet.	de wetten.
B. der wet / van de wet.	der wetten / van de wetten.
G. de wet / aan de wet.	den wetten / aan de wetten.
A. de wet.	de wetten.
O. van de wet.	van de wetten.

Thirdly

S E C T I E. IX.

Van de Buiging der Naam-woorden.

Eenvoudig.

Veelvoudig.

Nom.	a man, or the man.	men, or the men.
Gen.	mans, or of the man.	of men, of the men.
Dat.	to a man, or to the man.	to men, or to the men.
Accu.	the man.	the men.
Abl.	of or from a man, or of from the man.	of from men, or from the men.
	Singular.	Plural.
N.	God.	the Gods.
G.	of god, or Gods.	of Gods, or of the Gods.
D.	to God.	to Gods, or to the Gods.
A.	God.	the Gods.
A.	of, or from God.	from the Gods.

Wiso oock buight men a Master, Wöman, Angel, Heaven, an house, a field, a Law, &c.

S E C T I E. X.

Van het Veelvoudigh getal der zelfstandige Woorden.

1. **A**lle zelfstandige Naam-woorden / hebben in het **Deel**voudig s. op het einde : als / God, Gods, Angel, Angels, Father, Fathers, Master, Masters.
2. **D**e zelfstandige Naam-woorden / welke in s. se. sic. ce. ge. ch. sh. ende x. eindigen / in het **Deel**voudigh eindigense in s. ofte es. ende in die gelegentheit hebben sulke woorden dan een sillabe meer / dan in 't **Een**voudig getal : als /
 los, lossen.   witness, witnesses.
 horse,

Thirdly of *Neutres*.

Singular.	Plural.
N. het belt.	de belden.
B. des belts/ van het belt.	der belden.
G. het belt/ or den belde.	den belden.
A. het belt.	de belden.
O. van het belt/ or van den belde	van de belden / or van ben belden.
N. het hof.	de hoben.
B. des hofs.	der hoben.
G. het hof/ den hobe.	den hoben.
A. het hof.	de hoben.
O. van het hof/ or van den hobe.	van de hoben / or van den hoben.

Alsoo met het dier, het huys, &c.

S E C T I O N. IX.

Of the Plural Numbers of Nouns Substantives.

1. **A**ll Substantives in the Plural Number do end in en/ or s: as,
man/ hath mannen/ or mans.

~~Meester~~/ ~~Meesteren~~/ ~~Meesters~~/ &c.

2. All monosyllables, have their terminations in en/ in the Plural: as,

Bandt/ banden.

boom/ boomen.

been/ beenen.

dwaal/ dwalen.

dier/ dieren.

handt/ handen.

mast/ masten.

Os/ ossen.

Paardt/ Paarden.

Schip/ Schepen.

top/ toppen.

bier/ bieren.

blecht/ blechten.

weer/ weeren.

zaagh/ zaghen.

&c.

28 Den Engelschen Oordersichter.

horse,	horses.	face,	faces.
cross,	crosses.	place,	places.
dish,	dishes.	pledge,	pledges.
box,	boxes	badge,	badges.
fish,	fishes.	grace,	graces.
Image,	Images.	parch,	parches.

3. Alle zelfstandige Naemwoorden/die voorts in eenige andere Letteren eindigen; die eindigen in het Deelboudigh in s, sonder eenige veranderinge van sillaben te maken: als/

Bag, bags.	Father, fathers.	rod, rodde.
bar, barres.	fee, fees.	robe, robes.
bee, bees.	flie, flies.	clog, clogs.
bell, bells.	gun, guns.	shoe, shoes.
bone, bones.	game, games.	toe, toes.
bough, boughs.	lee, lees.	tree, trees.
drum, drums.	pew, pewes.	wrat, wrats.
dream, dreames.	ram, rams.	key, keys.

Anomale. Daar zijn eenige zelfstandige Naemwoorden / dewelke in het Deelboudigh den gemelden Regel niet en volgen: als /

Beefe, Beecus.	man, men.
Brother, Brethren.	mouse, mice.
Childs, Children.	oxe, oxen.
Calfs, Calves	chick, chicken.
Cow, Cows. or kine.	sheafe, sheaves.
foote, feete.	shelf, shelves.
knife, knives.	tooth, teeth.
life, lives.	theefe, theeves.
louse, lice.	turf, turves.
goose, geese.	woman, women.
loafe, loaves.	wife, wives.
wolfe, wolves.	hose and pease, veranderen niet.

And never admit of *s*. except, *man/ wiff/ waat/ hok.*

3. Substantives ending in *f. l. n. an t.* do end in *u.* and *s*. Plural: as,

Man/ mannen/ mans.

Wiff/ wijven/ wiffen.

Tafel/ tafelen/ tafels.

Keuken/ keukenen/ keukens.

Heten/ hetenen/ hetens.

Teyken/ teikenen/ teikens.

Meeſter/ meeſteren/ meeſters.

Except the deminitives they have onely *s*. as,

Boomken/ Broomkens.

Huufken/ Huufkens.

Manneken/ Mannekens.

Zoontjen/ Zoontjens.

4. Nounes ending in *f.* change *f.* in to *v.* in the Plural: as, *hof/ hoven.*

lijf/ lijven.

lof/ loben.

roof/ roben.

ſchof/ ſchoben.

wijf/ wijven.

bedrijf/ bedrijven.

S E C T I O N No

Of Nounes which do double their laſt Letters.

1. **A**ll monofyllables having in the end two or more Conſonants, do not double their laſt letters; as,

handt / handen / recht / rechten.

handt / handen / blecht / blechten.

2. All monofyllables that have two vowels, or a diph-
tong, double both their laſt letters: as, *meent/ meenten.*

leert/ leerten / weent/ weeten.

paert/ paerden / zaert/ zaeren.

1. Merkt: **Woorden die in f. eindigen / verander**
en f. in v. in het veelvoudt.

2. Merkt: **Naam-woorden die in tie, tion, ende**
ous eindigen / woorden uit het Latijn ofte Fransche
Tale ontleent: als /

Ablitie.	abomination:	gratious.
agilitie	benediction:	dangerous.
chastitie.	complexion:	hannous.
honestie.	complection.	malitious.
medestie.	contemplation.	invious.
puritie.	meditation.	Partimonious.
sanctities	moderation.	teadious.
subtiltie.	sanctification.	voluptious.
necessitie.	signification.	

3. Merkt: **Daar is onderscheit tussen bel. ende**
ble. als in Abel, able, no-ta-bel, norable, bel. moet
steet steek uit-gesproken / ende ble niet / maar is
wat binnens monts/bl.

S E C T I E. XI.

Van de buiginge der Byvoegelijke Naam-woorden.

Alle Byvoegelijke Naam-woorden / worden
 noch in het Eenvoudigh / noch in het Veelvou-
 digh in geen geval gebogen / maar behouden al-
 tijdt de zelfde gestaltenis: als /

Eenvoudt.	Veelvoudt.
Singular.	Plural.
Nom. A good.	the good.
Gen. of a good.	of the good.
Dat. to a good.	to the good.
Accu. the good.	the good.
Abl. from a good.	from the good.

3. All Nounes Substantives (that is, such Nounes as will admit of the *Participle het*) of two or more syllables which do end in a short syllable, double not their last letters: as,

Tafel/ tafelen /   wozel/ wozeleu.
teiken/ teikenen/ or teikens.

4. But all Monosyllables with one vowel, and ending with one Consonant, they do double their last letters: as, dul/ dulle/ lip/ lippen.

tot/ totten /   pan/ pannen.   top/ toppen.
tas/ tassen/   trap/ trappen.   zin/ zinnen.

5. If the last syllable of any Noun have but one vowel, & end in *t*. or *h*. the last letter doth double it self in the Plural: as,

Beluk/ Belukken/ Genoegelijck/ Genoegelijcken/ Bestadighelijck/ Bestadighelijcken/ Minnelijck/ minnelijcken/ plank/ planken/ rank/ ranken/ vziendelijck/ vziendelijcken/ &c.

If any Nounes have in the last syllable two or three vowels, that Noun doth not double its last letter.

If the last syllable of any Noun hath two or more Consonants in its termination, the last letter then shal not be doubled.

And if the last syllable of any Noun be long, and hath not but one vowel, and put one Consonant in its termination, the last letter then will ever double it self in the Plural, like as the afore said *Monosyllables*.

Adjectives do follow the said rules, given of the *Substantives*.

There be certain Nounes that are excepted, called *Anomala*, which have but one vowel and one Consonant in the ending, and yet do not double the said Consonant: as.

dagh

22 Den Engelschen Onderrichter.

Nom.	an honest.	the honest.
Gen.	of an honest.	of the honest.
Dat.	to an honest.	to the honest.
Accu.	the honest.	the honest.
Abl.	from an honest.	from the honest.
Nom.	the mighty.	the mighty.
Gen.	of the mighty.	of the mighty.
Dat.	to the mighty.	to the mighty.
Accu.	the mighty.	the mighty.
Abl.	from the mighty.	from the mighty

SECTIE XII.

Van de vergrootingh der Byvoeglijke woorden

Dat zijn drie Graden, ofte Trappen van vergrooting der Byvoeglijke Naam-woorden: te weten /

Positief,

Comparatief,

Superlatief,

Gemeen. De Byvoeglijke Naam-woorden / dooz toe-neming van er, aan 't einde van de Positief, ofte dooz 't gebruik van het Bywoordt more, worden in Comparativen, ofte een grooter behandert: als /

Great. greater, ofte more great.

Rich. richer, ofte more Rich.

Young. younger, ofte more young. &c.

De Superlatief woort dooz 't toe-bragen van of, aan 't einde van de Positief gesagmeest, ofte dooz het woort aan stellen van het Bywoordt most ofte very: als /

Great, Greatest, ofte most, ofte very Great.

Rich, Richest, ofte most, ofte very Rich.

Young, Youngest, ofte most, ofte very Young.

Positief.

Comparatief.

Superlatief.

Able

Abler ofte

Ablest

most

Able

dagh/ daghen.	liot/ leden.
dakh/ daken.	lot/ loten.
dal/ dalen/ or dalen.	padt/ paden.
gat/ gaten.	schip/ schepen.
gebedt/ gebeden.	slagh/ slagen.
graf/ graben.	slot/ sloten.
ghebodt/ geboden.	spilt/ speten.
Godt/ Goden.	Stadt/ Steden.
glas glazen.	staf/ staben.
hemdt/ hemden.	suiddt/ suuden.
hof/ hoven.	schof/ schoben.
hol/ holen/ or hollen.	trek/ treken.
hooft/ hooten/	bloet/ bloeten.
zog/ zeuggen.	bodt/ baten.
	wegh/ weggen.

Likewise there be certain Nounes substantives, which in the Plural follow not the common rule: as,

Berdt/ berderen/ and Berders. Anomale

Ep/ eperen/ and epers.

ghemoedt/ ghemoederen.

half/ halveren/ and halbers.

kint/ kindereren/ and kinders.

lam/ lammeren/ and lammers.

liedt/ liederen.

loof/ loofen/ and loberen.

Pharzen/ or Phartzerr/ hath Phartzem.

radt/ raderen/ and raders.

rubodt/ ruboden.

rindt/ runderen/ and runders.

wedt/ wedden.

I might now insist to shew how Certain Nounes do alter their letters or syllables in the Plural, but observation by diligent reading, will easily find out that, and therefore I'll forbear.

Den Engelschen Onderrieker.

Able	more able.	able. very able.
Fir.	fitter. ofte more fit.	fittest. most fit, or very fir.
Positif.	Comparatif.	Superlatif.
Faire.	fairer ofte more faire.	fairest. most faire, or very faire.
high.	higher ofte more high.	highest. most high. very high.
large.	larger ofte more large.	largest. most large. very large.
merciful.	mercifuler, &c.	mercifullest, &c.
olde.	older ofte more olde.	oldest. most olde. very olde.
sinful.	sinfuller, &c.	sinfullest, &c.
strong.	stronger, ofte more strong.	strongest. most strong, &c.
sweet.	sweeter. ofte more sweet.	sweetest. most or very sweet.
Poore.	Poorer. ofte more poore.	Poorest, &c.
swift.	swifter. ofte more swift.	swiftest, &c.
weake.	weaker, &c.	weakest, &c.

Bysondere

Daar zijn eenige Byvoegelsche Naam-woorden/
welke de geseide Regelen niet en volgen / dat is
dooz het toedoen van er. ende est. maar maken / ofte
een verandering van het Naam woort / ofte wo-
den vergeleken met more. most. ofte very : als /

Good.	better. ofte more good.	best. ofte most good, ofte very good.
ill.	bad. more ill. lesse, ofte	most ill. very ill. least, most little.

little.

SECTION. XI.

Of the declension of Adjectives. Masculine.

Singular.

N. de goede/ or goeden.

B. des goeden/ van den goeden.

G. den goeden/ aan de goeden.

A. den goeden.

A. van de goeden.

Plural.

de goeden.

der goeden.

den goeden/ of aan

de goeden.

de goeden.

van den goeden.

In like manner, *byzome / des byzome / den byzomen / &c.*

Adjectives of the feminine gender alters not; Adjectives of the Neuter gender, be thus declined.

Singular.

N. een goed.

B. eens/ or eenes goeden.

G. eenen goed.

A. eenen goed.

O. van eenen goed.

Plural.

de goeden.

der goeden.

den goeden.

de goeden.

van den goeden.

Or *het goed / van het goed / aan het goed / het goed / van het goed / the Plural as before.*

SECTION. XII.

Of the Comparison of Adjectives.

A Noun Adjective is *Comparable*, or *Incomparable*.

A *Comparable* Adjective hath a greater, and also the greatest Noun: as *geleerd / geleerder / geleerost /* which are called degrees of *Comparison*, *VIZ. Positive.*

*Comparative.**Superlative.*

Noun

little.	more little.	very little.
many.	more, most ofte	very many.
much.	more ofte	very much.
	worse, more	worst, most
naught,	naught.	naught, very
		naught.
	nearer, ofte	nighest, next.
nigh.	more nigh.	most nigh.

In sommige **Byboegelijke Naam-woorden** seld men most agter de **Positif**: als

Inner, innermost, inmost.

former, foremost.

hinder, hindermost, hinmost.

nether, nethermost.

outer ofte

uter, uttermost, utmost.

upper, uppermost.

under, undermost.

Dooz't toe-doen van ish. op 't einde van de **Positif**, ofte dooz't byoostellen van het teeken somewhat, ofte a little, word eene verkleininge van de **Byboegelijke Naam-woorden** gemaakt: als

White, whitish, somewhat white, a little white.

Black, blackish, somewhat black, a little black.

Red, redish, somewhat red, a little red.

Dat gebeurd eenige zelf-standige woorden ook wel/ dat dooz't toe-doen van ish. men een **Byboegelijke sozmeerd**: als

Child, childish, somewhat a child, a little childish.

Cow, cowish, a little cowish.

Boare, Boarish, somewhat Boarish, a little Boarish.

Man, manish, somewhat manish, little manish.

Woman

Noun Adjectives, by adding *er/* or *der/* to the Positive, do become *Comparatives*: as

Rijf/ Rijker.	Verftandig / Verftan-
groot/ grooter.	diger.
fel/ felder.	wijs/ wijzer.

The *Superlative* is formed by joyning *ft.* to the Positive: as,

gheleerd / gheleerdft.	verftandig / verftan-
groot/ grootft.	digt.
jong/ jongft.	wijs/ wijft.

The *Superlative* most commonly hath *alder/* or *der* before it, thereby to exprefs its degree with greater fignificancy: as,

Alder-geleerdft.	alder-jongft.
Alder-grootft.	alder-wijft.
Alder-verftandigft.	&c.

Positive.	Comparative.	Superlative.
Arme	Armer.	Armf / Alderarmft.
Bequaam.	bequaamer.	bequaamft / Alder- bequaamft.
Hoog.	hooger.	hoogft / Alderhoogft.
Magtig.	magtiger.	magtigft / or Alder- magtigft.
Oud.	ouder.	oudft / Alderoudft.
Rechtbeer- dig.	rechtbeerdig- er.	rechtbeerdigft / Al- derrechtbeerdigft.
Schoon.	schoonder.	fchoonft / &c.
Snel.	fneloer.	fnelft / &c.
Snet.	foeter.	fnetft / &c.
Swaar.	fwaarder.	fwaarft / &c.
Sterk.	flechter.	ftechtft / &c.

Certain Comparable Nouns there are, which do not follow that order, as,

Woman, womanish, somewhat womanish, little womanish.

Byvoegelijke Naam-woorden / die onvergrootelijck zijn / worden Deelnemingen genoemd: als / hold. bound. come. called, &c.

Ook alle Naam-woorden des getals zijn onvergrootelijck: als /

One, two, three, four, five, &c.

Ook en worden dese Woorden niet vergroot: als /

all, or every. none.

another. no body.

alone. somebody.

both. such one.

my self. every one.

my own. ende dier getijde meer.

SECTION XIII.

Van de Voornamen, ende hare buigingen.

DE Voornamen zijn Woorden / altijd een zeker Persoon / ofte een ding aantijssende: ende zijn dese /

Simple, and Composed.

I, me, we, us, thou, thee, you, he, him, she, her, it, they, them, this, that, these, those, what, which, who, whose, whom, mine, thine, our, your, ours, yours, his, hers, theirs, my, thy, my self, thy self, him self, her self, themselves, our selves, your selves.

Men mag hier noch byvoegen: whatsoever, whosoever, whomsoever, the same, &c.

Our own selves, we our selves, I my self, my own self, he himself, she her self, his own self, her own self,

Digt by/ nader/ or naarder/ naast/ aldernaast.

Goet/ beter/ best/ or alderbest.

Quaad/ erger/ ergst/ alder-er gst.

Qualijk/ erger/ alderqualijkst.

Deel/ meerder/ meest/ aldermeest.

Wenig/ minder/ minst/ alderminst.

Tuttel.

Incomparable Adjectives are the Participles which end in en: as,

gehouden/ gehomen/ geroepen.

Likewise Nounes of Number are incomparable: as,

Een/ twee/ drie/ vier/ vijf/ &c.

These Nounes are not Compared. VIZ:

ismand/	ander/	al.
niesmand/	allen/	zuik.
pder/	eigen/	zelf/ and such like.
geen/	beide.	

SECTION XIII.

Of Pronounes, and their declensions.

Pronounes are words ever shewing, or rehearsing certain Person, or thing, and be these following.

Enkel, ende Dubbel.

Ik / wy / wy / ons / gy / u / uwe / dy / hy / hem / zy /
 heur / haar / het / dat / die / dese / dien / wat / wie / welke /
 wien / wiens / mijn / dijn / onse / uwens / gene / zijns / haars /
 heurs / mijns / uwens. Ik self / u selven / gy self /
 hem self / heur self / die self / hy self / zy self / zy selve /
 haar selven / ons selven / wy selven / u selven / wie het
 zy / waar het zy / wat het zy / de zelven / &c.

Ons eigen zelven / wy ons zelven / mijn eigen zelf /
 Ik zelf / hy hem zelfs / zy haar selve / zijn eigen zelfs /
 haar

its own self, they them selves, theirs and selves, this same, that same.

De Voornamen worden wat anders dan de andere Naam-woorden gebogen / ende ziende dat 3^e in de Spzake voozeenen Naam / ofte in de plaats van eenen Naam gesteld worden / referrende naar Personen / ofte dingen / wy sullen hare Gvinginge dan dat hzeeder stellen: als /

Het Eenvoudt.

Veelvoudt.

Nom. I, *ego*.

wc, we.

Gen. of mee.

of us.

Dat. to mee.

to us.

Accu. mee.

us.

Abl. in with from, or by mee. in with from, or by us.

Nom. thou you, *tu*.

ye, vs.

Gen. of thee.

of you.

Dat. to thee.

to you.

Accu. thee.

you.

Abl. in with from, or by thee. in with from, or by you.

Nom. hee, *ipse*.

they.

Gen. of him.

of them.

Dat. to him.

to them.

Accu. him.

them.

Abl. in with from, or by him. in with from, or by them.

Nom. shee, *ipsa*.

they.

Gen. of her.

of them.

Dat. to her.

to them.

Accu. her.

them.

Abl. in with from, or by her. in, or them.

Gen. of himself. *sua*, *ea*.

Dat. to himself.

Accu. himself.

Abl. in with from, or by himself.

Nom.

haar eigen zelve/ dat zelve/ dien zelve/ haar zelve/ die gene/ dat gene/ het gene.

The *Pronouns* be declined somewhat differing from the other Nounes, and seeing in Speech they be put for a Noun, or in the place and stead of a Noun relating to Persons, or things, we will set down their declensions somewhat more Particularly. thus.

Singular.	Plural.
Noemer. <i>Ik/ ego.</i>	<i>wij/ nos-</i>
Barer. <i>mijns/ or mijnes.</i>	<i>onser.</i>
Gever. <i>my.</i>	<i>ons.</i>
Aankl. <i>my/ or mijn.</i>	<i>ons.</i>
Ofnem. <i>van my.</i>	<i>van ons.</i>
N. <i>gy/ tu.</i>	<i>gy/ or gy-lieden/ vos.</i>
B. <i>dijns/ or dijnes/ uwes/ or van u.</i>	<i>uwer/ or u-lieder.</i>
G. <i>dy/ uwe.</i>	<i>u/ or u-lieden.</i>
A. <i>dy/ uwe.</i>	<i>van u/ or van u-lie-</i>
O. <i>van dy/ uwe.</i>	<i>den.</i>
N. <i>hy/ ipc.</i>	<i>zy/ or zy-luy/ zy-lieden/ ipsc.</i>
B. <i>zijns/ or zijnes.</i>	<i>haarer/ hunst.</i>
G. <i>hem/ aan hem.</i>	<i>hun/ aan haar-lieden.</i>
A. <i>hem.</i>	<i>hen-lieden.</i>
O. <i>van hem.</i>	<i>van hun/ or van hen-lieden.</i>
N. <i>zy/ ipsc.</i>	<i>zy/ zy-lieden/ ipsc.</i>
B. <i>haars/ or harer/ or heurer.</i>	<i>heurer.</i>
G. <i>haar/ heur.</i>	<i>heur/ or heur-luy.</i>
A. <i>haar/ heur.</i>	<i>heur/ or heur-luy.</i>
O. <i>van haar/ or van heur.</i>	<i>van heur/ or heur-luy.</i>

If we speak of women, then we use these declensions, *heur/ heures/ heurer.*

But if of Nounes of the Feminine gender, then *daar/ haarer/ &c.*

Nom. this.	these.
Gen. of this.	of these.
Dat. to this.	to these.
Accu. this.	these.
Abl. in with from, or by this.	in with, &c. these.
Nom. that.	those.
Gen. of that.	of those.
Dat. to that.	to those.
Accu. that.	those.
Abl. in with from, or by that.	in with, &c. those.
Nom. his.	their.
Gen. of his.	of their.
Dat. to his.	to their.
Accu. his.	their.
Abl. in with from, or by his.	in with, &c. their.

Nom. her. Plu. their, &c.

Wiseo Eenvoud / I my self. Gen. of my self.

Wielvoud / our selves, &c.

Eenvoud / thou thy self. Gen. of thy self.

Wielvoud / your selves.

Singular him self.

Plu. them selves.

Singular it.

Plu. they.

mine, thine, my, thy, our, your, and which, zijn in alle gebaeten alleens in beide getallen / uitgesonderd our, and your, die hebben in de Gen. of our, ofte ours of your, ofte yours.

Nom. who.

De selfe

Gen. of whom, whose, or whereof.

de in Plu-

Dat. to whom.

ral.

Accu. whom.

Abl. in with from, or by whom.

Een zelfstandig Woord / met eenen Byvoege-
lijken Doornaam / t'sagen gebogen:

Eenvoud.

Barer.	zjns/ or zjnes.	lui.
Gever.	fig.	sibi.
Aankl.	fig.	se.
Ofnem.	van fig.	a se.
Noemer.	deze/ or deze.	dezen.
Barer.	dezer.	van dezen.
Gever.	deze/dezer.	dezen.
Aankl.	deze.	dezen.
Ofnem.	van deze.	van dezen.
Noemer.	die/masculine.	die.
Barer.	dies/diens.	van die.
Gever.	dien.	die.
Aankl.	die.	die.
Ofnem.	van die.	van die.

Singul. die/ feminine Gen. dier/ &c.

Singul. dat/ or dit/ change not in either case for we say, dat Diers aard/dit Dierfs waerde/furthermore; dat in the Plu. hath die/ and dit/ hath dese.

Noemer.	zjn/zjne.	hare.
Barer.	zjnes/ zjner.	harer.
Gever.	zjns/ zjnes.	harer.
Aankl.	zjne/ zjn.	hare.
Ofnem.	van zjne.	van hare.

Onse/mijne/dijne/uwe/ende dese/ are declined like zjne/ of the feminine gender. Noemer. haar / Plu. hare/ &c.

Alsoo/ Singul. Ik self. Gen. van my self.

Plu. ons selven/ &c.

Singul. hi self. Plu. haar selven.

Singul. het. Plur. die.

Noemer. wie.

Barer. van wens/ wens.

Gever. een wien/ wie.

34.	Den Engelschen Onderrichter.	
	Eenvoudr.	Veelvoudr.
Nom.	my book.	my books.
Gen.	of my book.	of my books.
Dat.	to my book	to my books.
Accu.	my book.	my books.
Abl.	in with from, or by my book:	in with from, or by my books.

De Ervarentheid wijst aan hare verschelde bedut-
dingen / daarom zal ik niet meer daar van zeggen /
maar wy komen nu tot de Werk-woorden.

S E C T I E. XIV.

Werk-woorden, beteikenen werkkinge, ofte
die men zelf doet, ofte die men lijdt, ofte
die van een ander gedaan wort.

De Werk-woorden / wat hare hoedanigheid be-
sant / zijn Perzoonlijk, ofte Onperzoonlijk.

Perzoonlijk, als I love, thou lovest, he loveth.

Onperzoonlijk, als it raineth, it freezeth, it liketh,
men suffer, they say, It pleaseth.

Daar is ook een zelfstandig Werk-woord: als
to be, dit Werk-woord / ende het Werk-woord to
have, worden helpende Werk-woorden ghesaemt.

Werk-woorden zijn drieërlei / het werkende, het
lijdende, ende het onzijdige.

Alle werkende Werk-woorden / die betrekken
eene werkinge / tot eenigen Perzoon / ofte tot ee-
nig ding: als I love my Father, I think beer,
I plough the land.

De lijdende Werk-woorden / worden aangede met
het zelfstandig Werk-woord uit-gesproken: als
I am beaten, I am taught.

De onzijdige Werk-woorden / die en beduiden
geene

Aank. wien.

Oftem. Van wien? &c.

No. welke.

welken.

Ba. welker/van welke.

welkers / van welken.

Ge. aan welke.

aan welken.

Aan. welke.

welken.

Ofn. van welke.

van welken.

A Pronome Adjective and substantive declined.

Singular.

Plural.

No. mijn boek.

mijne boeken.

Ba. van mijn boek.

van mijne boeken.

Ge. aan mijn boek.

aan mijne boeken.

Aan. mijn boek.

mijne boeken.

Of. van mijn boek.

van mijne boeken.

Experience will shew their different significations, at which be *Demonstratives, Relatives, Interrogatives, and Possesives*, therefore I shall Speak no more of them; but we come now to the *Verbs*.

SECTION. XIV.

Verbs signify action either, that which we do ourselves, or that which we suffer, or that which is done of another.

Verbs, as to their quality are *Personal*, or *Impersonal*.

Personal, as Ik bemint / gij bemint / hy bemint.

Impersonal, as het regent / het vliest / het verdyt / men siet / men zeid / het lust.

There is also a Verbe Substantive, as wesen / or zijn / had wozden / these Verbs and the Verbe hebben / are called *Auxiliary Verbs*.

geene werkinge / nochte lijdinge: maar die een werkelijke beduidinge / hebben / hebben de tekenen van werkende Werk-woorden in hare tijden / ende die gene die tijdelijke beduidinge hebben / die hebben de tekenen van lijdende Werk-woorden: als

I shine, I have shon, I kneel, I have kneeled, I glister, I blossom, I am sick, I have been sick, I am mad, &c.

Hier by behoort ook het zelfstandig Werk-woord met de Werk-woorden / to subsist, to consist, to exempt, to stand.

S E C T I E. XV.

De vervoegingen zijn de veranderingen der Werk-woorden, welke door *manieren, tijden, getallen, ende Betzomen* geschied.

Daar zijn vier vervoegingen.

De Eerste Vervoeginge is: Als men tot het Werk-woord van de onbepaalde maniere & ofte ed. by nocht zoo heeft men een Woord dat den onvolkomen, ende den volkomen tijd uyt-drukt: als I love, loved

To love, I loved, I have loved.

Hier volgen eenige Werk-woorden / welke onder de eerste Vervoeginge behooren.

to banish.	banished.	to delight,
to beat.	beated.	to maintain.
to beguile.	beguiled.	to moderate.
to boast.	boasted.	to signify.
to bridle.	bridled.	to strengthen.
to brush.	brushed.	to shoot, &c.

De Tweede Vervoeginge is als men van de onbepaalde manier een klinker na laat / ende een t. achter aanseld / zoo heeft men een Woord dat den onvolkomen tijd: nigt-gaders ook den volkomen tijd uyt-drukt: als /

To

Verbs are of three kinds, *Active*, *Passive*, and *Neuter*.

Every Verbe *Active*, signify an action, to or about a Person, or about a thing: as *Ih bemtane mijn Vader/ Ih dzink bier/ Ih ploeg het land.*

Verbs *Passive* are expressed, ever with the Verbe Substantive: as *Ih worde geslagen/ Ih worde geleerd.*

Verbs *Neuter*, signify neither action, nor Passion, but those which signify actively, have the signes of Verbs active in their tenses, and those that signify Passively, have the signes of Verbs passive: as *Ih schijne/ Ih hebbe geschenen/ Ih kniele/ Ih knielde/ Ih hebbe geknield/ Ih blink/ Ih bloepe/ Ih ben zieh/ Ih hebbe zieh geweest/ Ih ben out/ &c.*

The Verbe Substantive belong to these, and the Verbs *bestaan/ ontstaan staan.*

S E C T I O N. XV.

The Conjugations be the changing of Verbs, which happens by Moods, tenses, number, and Persons.

There be four Conjugations.

The first Conjugation is when the termination, *en* is taken from the Infinitive and *de/* put in stead thereof, then we have a Verb with expresses the preterimperfect tense: as *bedelen/ bedelde/* and before *bedel/* if you prefix *ge/* and affix *t/* or *d/* at the end thereof you make *gebedeld/* a Verbe of the preterperfect tense: to this Conjugation belongeth:

38 Den Engelschen Onderrichter.

To sweep, sweept.

To sweep, I swept, I have swept.

Onder deze Verboeginge behooren de nabolgen-
de Werk-woorden.

to deal, delc.	to leep, lept.	to creep.
to feel, felt.	to sleep, slept.	to weep.
to heap, hept.	to strippe, stript.	
to keep, kept.	to pisse, pist.	
to last, lest.	to sit.	

De Derde Verboeginge is als men van het woord
der onbepaalde manier een Isterker opmaat / zoo
heeft men een Woord om den onvolkomen tijd / en-
de den hoorteden tijd te zeggen: als / to read, red.

I read, I red, I have red.

Onder deze Verboeginge behooren de nabolgen-
de Werk-woorden:

to breed, bred.	to feed, fed.
to spread, spread.	to speak, spake.
to lead, led.	to speed, sped.

De Vierde Verboeginge neemt i uit de leste silla-
be van de onbepaalde manier / ende in plaatse daar
van stelt men het Woord van den on-
volkomen tijd ende ook des hoorteden tijd: als /

to grind, ground.	to find, found.
to bind, bound.	to wind, wound.

Anomala: Daer zijn noch eenige Werk-woorden
die onder de geselde Verboegingen niet en vallen /
maar sonder Regel zijnde / worden Anomala ge-
noemt: Ende zijn dese /

Abide, abode, to abide.

arise, arose, to arise.

allure, allured, to allure.

bear, bore, to bear.

begin,

Wzen/	grendelen /	quellen.
beteren/	beugen/	rooven.
hrouwen/	jagen/	schreuen.
Cijferen/	krupen/	spijzen.
dzeigen/	lasteren/	timmeren.
eeren/	mangelen/	bademen.
flaauwen/	oozdeelen /	wandelen.
grabbelen /	peinsen/	zeggen/ &c.

The *Second* Conjugation is when *n* is taken from the Infinitive, and *te* put in stead thereof: **Waken/ Waahte /** and thus you forme the preterimperfect. Then take away *e* from **Waahte /** and prefix *ge /* as, **gebzaakt /** this is a Verbe then of the preterperfect tense, to this Conjugation belongeth these.

Waken.	Zakken.	naken.	biffchen.
danken.	kaatsen.	pakken.	wasschen.
doopen.	koken.	quetsen.	wzeken.
eifchen.	krenken.	rukken.	wenschen.
fluiten.	lesschen.	scheppen.	winken.
gafen.	lossen.	flapen.	zeepen.
hinken.	meten.	tappen.	zoppen.

The *Third* Conjugation is when *n* is taken from the infinitive, or in stead of *n* put *de*, then we have two differing Verbs of the imperfect tense: as, **Wgen / hath agte /** and **agtede /** in the preterimperfect: likewise every Verbe of this Conjugation is expressed two manner of ways: as,

Ik agt / and **Ik agte /** **Ik arbeid /** and **Ik arbeide.**

Further more, if *n* be taken from the infinitive, and *ge* prefixed, you have then a Verbe of the preterperfect tense: as, **geagt / gearbeid.**

To

begin, began, ofte begun, to begin.

blow, blew, to blow.

bite, bit, ofte bitted, to bite.

bring, brought, to bring.

break, brake, or broke, to break.

buy, bought, to buy.

bid, bad, to bid.

bend, bent, to bend.

cast, cast, to cast.

catch, caught, to catch

chide, chidden, chid, or chod, to chide.

clime, clom, or climed, to clime.

cut, cut, to cut.

dip, dipped, or dipt, to dip.

do, did, to do.

draw, drew, to draw.

drive, drave, drove, to drieve

eat, ate, to eat.

get, got, to get.

give, gave, to give.

gilde, gild, to gilde.

go, went, to go.

grow, grew, to grow

fly, flew, flew, to fly.

fall, fell, have fallen, to fall.

fight, fought, to fight.

have, had, to have,

hide, hid, to hide.

harken, harken, to harken.

hit, hit, to hit.

hould, held, to hould.

hurt, hurt, to hurt.

joy, joyd, to joy.

know,

To this Conjugation belongeth these.

Arbeiden.	kosten.	printen.	tasten.
blinden.	kozen.	quisten.	vasten.
bloeden.	kleden.	rechten.	bluchten.
dulden.	leiden.	rusten.	moesten.
fruiten.	lusten.	schatten.	wonden.
groeten.	mijden.	spotten.	zoden.
haasten.	nooden.	sweeten.	zuchten, &c.

In the *Fourth* Conjugations all the Verbs have a double i. (ij.) in the last syllable save one, as, *blijten/ bliften/ blijven/* take away *en/* and put *ed/* instead of *ij/* you have then a Verbe of the imperfect tense: as *bleet/ bleek/ bleef/* if *ge* be affixed, and *en* added to the termination, we have then a Verbe of the Preterperfect tense: as, *gebeten/ gebleken/ gebleven.*

To this Conjugation belongeth the following Verbs.

Blijten.	lijgen.	rijzen.	wijzen.
dzijven.	lijden.	schrijven.	wijten.
lijven.	nijgen.	smijten.	zijpen.
lijken.	prijzen.	wijken.	&c.

Anomala. There be certain Verbs, which do not fall under the said Conjugations, but being irregular, we may call them *Anomala*, and are as followeth.

Bak/ bakte/ gebakt/ and gebakken.

Blaas/ blies/ and bloes/ geblazen.

bederf/ bedoof/ bedooven.

bid/ bood/ geboden.

bedrieg/ bedroog/ bedrogen.

bzeng/ bzagt/ or bzogt/ gebzogen.

bzeek/ bzaak/ gebzoken.

beveel/ beveelde/ or beval/ bevolen.

bid/ bad/ gebeden.

bin/ bond/ gebonden.

begin/

know, knew, to know,

knock, knockt, to knock.

keep, kept, keeped, to keep.

leave, left, to leave.

lend, lent, to lend.

leap, leaped, or leapt, to leap.

lose, loſt, to loſt.

liſten, liſtend, to liſten.

loofe, loofed, to loofe.

lurch, lurch, to lurch.

make, made, to make.

owe ought, to owe.

put, put, to put.

rend, rent, to rend.

ride, rid, roſt, to ride.

ring, rang, rong, to ring.

riſe, roſt, to riſe.

run, ran, rin, to run.

ſee, ſaw, to ſee.

ſet, ſet, to ſet.

ſit, ſat, to ſit.

ſmite, ſmited, ſmit, or ſmot, to ſmite.

ſhoot, ſhoted, or ſhot, to ſhoot.

ſhine, ſhon, to ſhine.

ſley, ſlew, to ſley.

ſpend, ſpent, to ſpend.

ſhut, ſhut, to ſhut.

ſhake, ſhook, to ſhake.

ſpeak, ſpake, ſpoke, to ſpeak.

ſhear, ſhare, ſhore, to ſhear.

ſpring, ſprang, ſprung, to ſpring.

ſticke, ſtacke ſtucke, to ſticke.

ſting, ſtang, ſtung, to ſting.

begin/begon/ or begonst/ begonnen.
buig/boog/ gebogen.
djaag/dzong/ gedragen.
ding/dong/ gedongen.
denk/dagt/ or dogt/ gedogt/ gedagt.
doe/ dede/ gedaan.
dwing/dwong/ gedwongen.
dzink/dzong/ gedzonken.
dzing/dzong/ gedzongen.
eet/ at/ gegeten.
genes/ genas/ genezen.
geef/ gaf/ gegeven.
ga/ ging/ gegaan.
gij/ glee/ gegleden.
glim/glom/ or glomde/ geglommen.
geniet/ genoot/ genoten.
giet/ goot/ gegoten.
houde/ hield/ gehouden.
houw/ hield/ gehouwen.
hebbe/ hadde/ gehad.
heet/ hiet/ geheten.
help/ hielp/ geholpen.
hang/ hing/ gehangen.
kan/ kon/ gekonnen.
koom/ quam/ gekomen.
kies/ koos/ gekozen.
koop/ kocht/ gekocht.
kruip/ kroop/ gekroopen.
klink/ klonk/ geklonnen.
klim/ klom/ geklommen.
krimp/ kromp/ or kromptef/ gekrompen.
lag/ loug/ gelagt/ or gelagt.
loop/ liep/ gelooopen.

sell, sould, to sell.

stand, stood, to stand.

seek, sought, to seek.

stride, strode, strid, to stride.

sing, sang, sung, to sing.

slide, slid, slid, to slide.

sink, sank, sunk, to sink.

shrink, shrank, shrank, to shrink.

spin, span, spun, to spin.

strive, strave, strove, to strive.

send, sent, to send.

swim, swom, swam, to swim.

take, took, to take.

tear, tare, tore, to tear.

tell, tould, to tell.

think thought, to think.

throw, threw, to throw.

wear, ware, wore, to wear.

win, wan, won, to win.

winck, wonk wank, to winck.

wrok, wrought tot wrok.

wring, wrang, to wring.

write, writeth, writ, wrot, to write.

S E C T I E. XVI.

Alle Werk-woorden worden op eenderleef wijze
 verboegd / behalven de plaatsen der verande-
 ringen die boven aangewesen zijn : wy zullen eenige
 Voorbeelden voorstellen : ende

Eerstelijk, de Verboeginge van het Werk-woord/
 to have.

- laat/ liet/ gelaten.
 lees/ las/ gelezen.
 lig/ or leg/ lag/ gelegen.
 lieg/ loog/ gelogen.
 mag/ moogt/ gemogen.
 neem/ nam/ genomen.
 roep/ riep/ geroepen/ or geropen.
 ruik/ riek/ rook/ geroken.
 steek/ stak/ gesteken.
 sla/ sloug/ geslagen/ or geslegen.
 sta/ stond/ gestaan.
 schelde/ scholde/ gescholden.
 scheer/ schaer/ geschozen.
 schep/ schiep/ geschapen.
 stoot/ stiet/ or stote/ or stotede/ gestooten.
 scheid/ scheid/ gescheiden.
 schiet/ schaat/ geschoten.
 snuit/ snaot/ gesnoten.
 slaap/ /sliap/ geslapen.
 sluit/ sloot/ gesloten.
 schuif/ schoof/ geschoben.
 sterf/ storf/ gestorven.
 smelt/ smolt/ gesmolten.
 steel/ stal/ gestolen.
 stink/ stank/ gestonken.
 zwelg/ zwalg/ geswolgen.
 stuf/ stooft/ gestoven.
 zwel/ zwol/ geswollen.
 zweem/ zwom/ gestommen.
 spreek/ sprak/ gesproken.
 sweer/ swoer/ geswozen.
 spring/ sprang/ gesprongen.
 spin/ spaan/ gesponnen.

Den Engelschen Onderrichter.

*Indicative mood.**Present tense.*

I have,	thou hadst,	he hath.
we have,	ye have.	they have.

Preterimperfect tense.

I had,	thou hast,	he had,
we had,	ye had.	they have.

Preterperfect tense.

I have had,	thou hast had,	he hath had,
we have had.	ye have had.	they have had

Preterpluperfect tense.

I had had,	thou hadst had.	he had had,
we had had.	ye had had.	they had had.

The future tense.

I shall, or will have thou shalt, or wilt have, he shall,
or will have.

We shall, or will have, ye shall, or will have, they
shall, or will have.

Anders, Otherwise.

I should have, thou shouldst have, he should have.

We should have, ye should have they should have.

*Imperative mood.**The Present, and the preterimperfect tense.*

Have, or have thou, have he, or let him have.

Have we, or let us have, have ye, have they, or let
them have.

*The Optative mood.**Present, and imperfect tense.*

Oh if	I had,	thou hadst,	he had.
	We had.	ye had.	they had.

Otherwi.

The Dutch Instructor.

trek/ trok/ getrokken.
vergeet/ vergat/ vergeten.
baar/ boer/ gebaren.
bang/ ving/ gebangen.
begt/ bogt/ gebogten.
bal/ biel/ geballen.
vstede/ blood/ gebloden.
blieg/ bloog/ geblogen.
verblind/ verblond/ verblonden.
bzies/ bzons/ gebzosen.
verlies/ verlooz/ verloten.
bind/ bond/ gebonden.
weet/ wist/ gemeten.
wassche/ wiesch/ gewasschen.
was/ wies/ gewassen.
werf/ werfde/ geworpen/ or verworpen.
wierp/ wierp/ geworpen.
wzig/ wzongh/ ghewzonghen.
werk/ wzogt/ or wzagt/ gewzogt.
win/ won/ gewonnen.
weef/ weefde/ geweven.
winde/ wond/ gewonden.
weet/ wist/ geweten.
wozde/ werde/ or wierde/ geworpen.
zie/ zag/ gezien.
zit/ zat/ gezeten.
zende/ zond/ gezonden.
zing/ zong/ gezongen.
zink/ zonk/ gezonken.
zegge/ zeide/ gezeld.
ziede/ zood/ gezoden.
zoekt/ zagt/ gezocht.
zuig/ zoog/ gezogen.
zuip/ zoop/ ghezopen/ &c.

Oh } *Otherwise.*
 Had I, hadst thou, had he,)
 Had we. had ye. had they.

Preterperfect, and preterpluperfect tense.

Oh if } I had had, thou hadst had, he had had,)
 We had had. ye had had. they had had

The future tense.

I shal have here after.

Oh if } Thou shall have here after.
 He shall have here after.
 We shall have here after.
 Ye shall have here after.
 They shall have here after.

Potential moode.

Present tense.

I may, or can have, thou mayst, or canst have, he may
 or can have.

We may, or can have, ye may, or can have, they may
 or can have.

Imperfect, and preterperfect tense.

I might, could, or would have, thou mightest, could-
 est, or wouldest have, &c.

Preterpluperfect tense.

I might, could, or would have had, &c.

Future tense.

I may, can, or will have hereafter, thou mayest, canst,
 or wilt have here after, &c.

Subjunctive moode.

Present tense.

When I have, thou hast, he hath.
 We have. Ye have. they have.

SECTION. XVI.

ALL the Verbs are declined one manner of way, except the places of differing variations noted above, we will propound some examples: And

Firstly: the Conjugating of the Verbe, hebben.

De verkondigende-maniër.

Tegenwoordige tijd.

Ik hebbe/ or heb.	ghy hebt/	hy heeft.
Wy hebben	gyl. hebt/	zyl. hebben.

Onvolkomen tijd.

Ik hadde.	gy had.	hy hadde.
Wy hadden.	gyl. had.	zyl. hadden.

Voorleden tijd.

Ik hebbe gehad /	gy hebt gehad/	hy heeft gehad.
Wy hebben gehad /	gyl. hebt gehad /	zyl. hebben gehad.

Meer als Voorleden.

Ik hadde gehad /	gy had gehad/	hy hadde gehad.
Wy hadden gehad/	gyl. had gehad /	zyl. hadden gehad.

Toekomende tijd.

Ik sal hebben/	gy zult hebben/	hy zal hebben.
Wy zullen hebben /	gyl. zult hebben /	zyl. zullen hebben.

Othervise. Anders.

Ik zoude hebben/	gy zoud hebben /	hy zoude hebben.
Wy zouden hebben /	gyl. zoud hebben/	zyl. zouden hebben.

De gebiedende manier.

Tegenwoordige ende Onvolkomen tijd.

Hebt/ ofte hebbe gy/	dat hy hebbe.
Wat wy hebben/	heb'et gyl. / dat sy hebben.

That I have, that thou hast, that he hath, that we have,
 &c.

Preterimperfect tense.

That { I had. thou hadst.
 He had. we had.
 Ye had. they had.

Otherwise.

That { I should have, thou shouldst have.
 He should have, we should have.
 Ye should have, they should have.

Preterperfect tense.

When { I have had, thou hadst had.
 He hath had, we have had.
 Ye have had, they have had.

Preterpluperfect tense.

When { I had had, thou hadst had.
 He had had.
 We had had, we had had.
 They had had.

Future tense.

When { I shall or will have, thou shalt or wilt have.
 He shall or will have.
 We shall or will have, Ye shall or will have.
 They shall or will have.

The Infinitive mood.

Present.
 Having.

Preterperfect.
 Had.

Participles.

Present.
 Having.

Preterperfect.
 Had.

Dolgt de Verborginge van het zelfstandig
 Werk-woord to be.

De wenschende manier.

Tegenwoordige ende onvolkomen tijd.

Och of { Ik hadde/ gē had.
 hy hadde/ wy hadden.
 gēpl. hadden/ spl. hadden.
 Anders.

Och { Hadde Ik/ had gē.
 Hadde hy/ hadden wy.
 Haddet gēpl./ hadden spl.

Voorleden, ende meer als voorleden.

Och of { Ik hadde gehad/ gē had gehad.
 hy hadde gehad/ wy hadden gehad.
 Gēpl. haddet gehad/ spl. hadden gehad.
 Ofte aldus: *Thus.*

Och of { Ik gehad hadde.
 Gē gehad had.
 hy gehad had/ or hadde/ &c.
 Toekomende.

Och of { Ik hier na sal hebben.
 Gē hier na sult hebben.
 hy hier na sal hebben.
 wy hier na zullen hebben/ &c.

Vermogende manier.

Tegenwoordige tijd.

Ik mag/ ofte kan hebben/ gē moegt/ ofte kan
 hebben/ hy mag/ ofte kan hebben/ wy mogen/ ofte
 kunnen hebben/ gēpl. moegt/ ofte kund hebben/ spl.
 mogen/ ofte kunnen hebben.

Onvolkomen ende Voorleden tijd.

Ik mochte/ hofte/ ofte woude hebben/ gē moegt
 hofte/ woude hebben/ &c.

Den Engelschen Onderrichter.

*The Indicative moode.**Present tense.*

I am, thou art, he is, we are, ye are, they are.

Preterimperfect tense.

I was, thou wert, he was, we were, ye were, they were

Ih-ben geweest/ is het zelfde met het hoozgaande: als /

I was, thou wert, he was, we were, ye were, they were

Preterperfect tense.

I have been, thou hast been, he hath been.

We have been, ye have been, they have been.

Ofte:

I have bin, thou hast bin, he hath bin.

We have bin, ye have bin, they have bin.

Preterpluperfect tense.

I had been, or I had bin, thou hadst been, or bin, he had been, or bin.

We had been, or bin, ye had been, or bin, they had been, or bin.

Future tense.

I shall or wil be, thou shalt, or wil be, he shall or will be, we shall or will be, ye shall or will be, they shall or will be.

Wonders:

I should be, thou shouldst be, he should be.

We should be, ye should be, they should be.

*Imperative moode.**Present, and Imperfect tense.*

Be thou, be he, or let him be.

Be we, or let us be, be ye, be they, or let them be.

Meer als Voorleden.

Ih magte/kofte/ofte wotde gehad hebben/&c.

Toekomende tijd.

Ih mag/han/ofte wil hier na hebben/gy moogt/
kand/ofte wild hier na hebben/ &c.

De ondergevoeglijke manier.

Tegenwoordig.

Als/ or op dat { Ih hebbe/ gy hebt.
Ih hebbe/ wy hebben.
Opl. hebbet/ spl. hebben.

Onvolkomen.

Op dat { Ih hadde/ gy had.
Ih hadde/ wy hadden.
Opl. haddet/ spl. hadden.

Anders :

Op dat { Ih hebben zoude.
Ih hebben zoud.
Ih hebben zoude.
Ih hebben zouden.
Opl. hebben zouden.
Spl. hebben zouden.

Voorleden.

Als { Ih gehad hebbe/gy gehad hebbe ofte hebt.
Ih gehad heeft/ wy gehad hebben.
Opl. gehad hebbet.
Spl. gehad hebben.

Meer als Voorleden.

Als { Ih gehad hadde/ gy gehad had.
Ih gehad hadde/ wy gehad hadden.
Opl. gehad haddet/ spl. gehad hadden.

Den Engelschen Onderrichter.

*Optative moods.**Present.*

I pray. I be, thou beest, he be, we be, ye be, they be.

Imperfect.

Would, or oh if { I were, thou wert. I
He were, we were.
Ye were, they were.

Preterpluperfect tense.

Would, or oh if { I had been, thou hadst been.
He had been.
We had been, ye had been.
They had been.

Future tense.

Grant { I be hereafter, thou beest hereafter.
He be hereafter.
We be hereafter, ye be hereafter.
They be hereafter.

*Potential moods.**Present tense.*

I may or can be, thou mayest or canst be, he may or can be.

We may or can be, ye may or can be, they may or can be.

Preterimperfect tense.

I might or could be. thou mightest, or couldst be. he might or could be.

We might or could be. ye might, or could be. they might, or could be.

Preterperfect tense.

I might could, or ought to have been. thou mightest couldst, or oughtest to have been. he might, could, or ought to have been.

Toekomende.

Ik hebben zal/ ofte zonde
 Gp hebben zult.
 Als } Gp hebben zal/ ofte zonde.
 Wy hebben zullen/ gpl. hebben zullet.
 Spl. hebben zullen.

Onbepaalde manier.

Tegenwoordig. Voorleden.
 Hebben. Gehad hebben.

De Deel-nemingen.

Tegenwoordig. Voorleden.
 Hebbende. Gehad.

Here followeth the declining of the Verbe Substantive *wezen/ or zijn.*

De verkondigende manier.

Tegenwoordige tijd.

Ik ben/ gp zijt/ hp is/ wy zijn/ gpl. zijt/ spl. zijn.

Onvolkomen tijd.

Ik was/ gp waard/ hp was/ wy waeren/ gpl. waerd/ spl. waren.

Overrijf.

Ik ben geweest/ gp zijt geweest/ hp is geweest/ wy zijn geweest/ gpl. zijt geweest/ spl. zijn geweest.

Voorleden: Ik hebbe geweest/ &c.

Meer als Voorleden. Ik hadde geweest/ &c.

Toekomende tijd.

Ik zal wezen/ ofte zijn/ gp zult wezen/ ofte zijn/ hp zal wezen/ ofte zijn/ wy zullen wezen/ ofte zijn/ gpl. zult wezen/ ofte zijn/ spl. zullen wezen/ ofte zijn.

Overrijf.

Ik zoude zijn/ gp zoud zijn/ hp zoude zijn/ wy zouden zijn/ gpl. zoud zijn/ spl. zoudten zijn.

Den Engelschen Onderrichter.

We might could, or ought to have been. ye might could, or ought to have been. they might, could, or ought to have been.

Preterpluperfect tense.

I might, could, or ought to had been; thou might'st could'st or ought'st to had been; he might, could, or ought to had been; we might, could, or ought to had been, ye might could, or ought to had been, they might could or ought to had been.

The future tense.

I may, or can be hereafter, thou mayest, or can'st be hereafter, he may, or can be hereafter, we may, or can be hereafter, ye may, or can be hereafter, they may, or can be hereafter.

*Subjunctive mood.**Present.*

I be, thou be'st.
That He be, we be.
Ye be, they be.

Order of.

I am, thou art.
When He is, we be.
Ye be, they be.

Imperfect tense.

I was, thou wert.
That, or when He was, we were.
Ye were, they were

Preterperfect tense.

I have been, thou hast been.
When He had been, we have been.
Ye have been, they have been.

De Gebiedende manier.

Tegenwoordige, ende Onvolkomen tijd.

Zij/ ofte weest gij/ dat hy zij/ ofte laat hem zijn/
dat wy zijn/ laat ons zijn/ dat gij. zijt / ofte zijt gij.
dat se zijn/ ofte laat se zijn.

De wenschende manier.

Tegenwoordige, ende Onvolkomen tijd.

Och of { Ik ware/ gij waard.
Hy ware/ wy waren.
Gij. waard/ sijl. waren.

Meer als Voorleden.

Och of { Ik geweest hadde/ gij geweest had.
Hy geweest hadde/ wy geweest hadden.
Gij. geweest haddet.
Hy geweest hadden.

Toekomende tijd.

Och of { Ik zij/ ofte wezen zoude.
Hy zijt/ ofte wezen zoud.
Hy zij/ ofte wezen zoude.
Wy zijn/ ofte wezen zouden.
Gij. zijt/ ofte wezen zoud.
Hy zijn/ ofte wezen zouden.

Vermogende manier.

Tegenwoordige tijd.

Ik mag/ kan/ ofte wil zijn/ &c.

Onvolkomen.

Ik mogte/ konde/ ofte woude zijn/ &c.

Voorleden.

Ik mogte/ konde/ ofte woude geweest hebben/ &c.

Meer als Voorleden.

Ik hadde mogen zijn geweest/ &c.

Preterpluperfect tense.

When { I had been
Thou hadst been.
He had been.

When { We had been.
Ye had been.
They had been.

Future tense.

When { I should be, thou shouldst be.
He should be, we should be.
Ye should be, they should be.

Otherwise.

When { I shall or will be, thou shalt or will be.
He shall or will be, we shall or will be.
Ye shall or will be, they shall or will be.

Infinitive mood.

Present, and imperfect.
to be.

Future. To be hereafter.

Preterperfect, and
Preterpluperfect.

To have, or had
been.

Participles.

Present.

Being.

Preterperfect.

Been.

De Verboeging van het Werk-woord.

To love.

Indicative mood. Present.

I love, or do love, thou lovest, doest love, hee
loveth, or doth love.

We love, thou love, ye love, or do love, they love,
or do love.

Toekomende.

Ih mag/ ofte kan hier na zijn/ &c.

Ondervoegelijke manier.

Tegenwoordige.

Op dat } Ih zij/ gy zijt/ hy is.
          } Wg zijn/ gpl. zijt/ spl. zijn.

Anders.

Als } Ih ben/ gy zijt/ hy is.
          } Wg zijn/ gpl. zijt/ spl. zijn.

Onvolkomen.

Op dat/ } Ih ware/ gy waard.
ofte als } Wg ware/ wy waren.
          } Gpl. waard/ sy waren.

Voorleden.

Als } Ih geweest hebbe/ gy geweest hebt.
          } Wg geweest hebbe/ ofte heeft.
          } Wg geweest hebben/ gpl. geweest hebben.
          } Spl. geweest hadden.

Meer als voorleden tijd.

Als } Ih geweest hadde/ en geweest hadt.
          } Wg geweest hadde/ ofte had.
          } Wg geweest hadden/ gpl. geweest hadden.
          } Spl. geweest hadden.

Toekomende tijd.

Als } Ih wezen/ ofte zijn zoude.
          } Gpl. wezen/ ofte zijn zoud.
          } Wg wezen/ ofte zijn zoude.
          } Wg wezen/ ofte zijn zonden.
          } Gpl. wezen/ ofte zijn zoudet.
          } Spl. wezen/ ofte zijn zonden.

66. Den Engelfchen Onderrichter.

Preterimperfect tense.

I loved, or did love, thou lovedst, or didst love, he loved, or did love.

We loved, or did love, ye loved, or did love, they loved, or did love.

Preterperfect tense.

I loved, or have loved, thou hast loved, he hath loved.

We have loved, ye have loved, they have loved.

Preterpluperfect tense.

I had loved, thou hadst loved, he had loved.

We had loved, ye had loved, they had loved.

Future tense.

I shall or will love, thou shalt, or will love, he shall, or will love.

We shall, or will love, ye shall, or will love, they shall, or will love.

Othervvife.

I should love, thou shouldst love, he should love.

We should love, ye should love, they should love.

Imperative moode.

Love thou, love he, or let him love.

Love we, or let us love, love ye, love they, or let them love.

The Optative moode.

Present tense.

God grant I love, or do love, &c.

Preterimperfect tense.

Would God I loved, or did love, &c.

Preterperfect tense.

I pray God I have loved, &c.

Preterpluperfect tense.

Would God I had loved, thou hadst loved, &c.

The Dutch Instructor

Anders :

Als
wanneer

}	Ih <i>wezen/ ofte zijn zal.</i>
	Op <i>wezen/ ofte zijn zult.</i>
	Wp <i>wezen/ ofte zijn zal.</i>
	Wp <i>wezen/ ofte zijn zullen.</i>
	Gpl. <i>wezen/ ofte zijn zullen.</i>
Sp <i>wezen/ ofte zijn zullen.</i>	

De onbepaalde manier.

Tegenw. ende Onvolk.	Voorleden, ende meer
<i>wezen/ ofte zijn.</i>	als Voorleden.

Toekom. *Wier na te zijn. Gewest hebben/ hadden.*

De Deel-nemingen:

Tegenwoordige.	Voorleden.
----------------	------------

<i>Wesende/ ofte zijnde.</i>	<i>Gewest/ ofte geweest.</i>
------------------------------	------------------------------

Of the Verbe worden.

The Verbe worden / hash in Preterimperfect tense werden In the Imperative, Oprative, and Subjunctive Moods *werde/ ofte werden/ &c.*

The way how to decline the Verbe...

Beminnen.

De verkondigende manier.	Tegenwoordig,
--------------------------	---------------

Ih <i>bemin/ ofte beminne/ gp beminde/ hp beminde/</i>
<i>wp, beminnen/ gpl. beminde/ 3pl. beminnen.</i>

Onvolkomen tijd.

Ih <i>beminde/ gp beminde/ hp beminde/ wp be-</i>
<i>minde/ gpl. beminde/ 3p beminde.</i>

Voorleden tijd.

Ih <i>hebbe beminde/ gp hebt beminde/ hp heeft be-</i>
<i>minde.</i>

Wp <i>hebben beminde/ gpl. hebt/ ofte hebben be-</i>
<i>minde/ 3p hebben beminde.</i>

Or, Oh that I had loved, &c.

De toe-komende woord zelden gebruikt.

The Potential moods.

Present tense.

I may, or can love. thou mayest, or canst love.

He may, or can love. we may or can love.

Ye may, or can love. they may, or can love.

Preterimperfect tense.

I might would, could, or ought to love. thou mightest, wouldest, couldest, or oughtest to love. he might, would, could, or ought to love. we might, would, could, or ought to love. ye might would, could, or ought to love. they might, would, could, or ought to love.

Preterperfect tense.

I might, would, could, or ought to have loved, thou mightest, wouldest, couldest, or oughtest to have loved, he might, would, could, or ought to have loved, we might, would, could, or ought to have loved, ye might would, could, or ought to have loved, they might, would, could, or ought to have loved.

Preterpluperfect tense.

I might, would, could, or ought to had loved,
 Thou mightest, wouldest, couldest, or oughtest to had loved.
 He might, would, could, or ought to had loved.
 We might, would, could, or ought to had loved.
 Ye might, would, could, or ought to had loved.
 They might, would, could, or ought to had loved.

Future tense.

I may, or can love hereafter.

Thou may'st, or can'st love hereafter.

The Dutch Instructor.

Meer als Voorleden.

Ik hadde bemind, gij hadt / ofte haddet bemind / hy hadde bemind.

Wy hadden bemind / gij. hadt / ofte haddet bemind / zij. hadden bemind.

Toekomende tijd.

Ik zal beminnen / gij zult beminnen / hy zal beminnen.

Wy zullen beminnen / gij. zult beminnen / zij. zullen beminnen.

Note : When they use that word *will* / they express there by *power*, rather then *futurity*.

Otherwise.

Ik soude beminnen / gij soude beminnen / hy soude beminnen.

Wy souden beminnen / gij. soude beminnen / zij. souden beminnen.

De gebiedende manier.

Bemind gij / dat hy beminne / ofte laat hem beminnen.

Beminnen wy / ofte laat ons beminnen.

Bemind gij. dat hy beminnen / ofte laat hy beminnen.

De wenschende manier. Tegenwoordig.

God geve dat Ik beminne / ofte lief hebbe / &c.

Onvolkomen.

Och dat Ik beminde &c.

Voorleden.

Och dat Ik bemind hebbe / &c.

Meer als Voorleden.

Och dat Ik bemind haddet / &c.

Ofte, Och dat Ik lief hadde / &c.

He may, or can love hereafter.

We may, or can love hereafter.

Ye may, or can love hereafter.

They may, or can love hereafter.

Subjunctive moode.

Present. When I love, or do love, &c.

Preterimperfect. When I loved, or did love, &c.

Preterperfect. When I have loved, &c.

Preterpluperfect. When I had loved, &c.

Future. When I shall, or will love, &c.

Ⓔ *Opte* When I should love, &c.

Infinitive moode.

Present. *Preterperfect,* and *Preterperfect.*

To love. To have loved. To had loved.

Future. To love hereafter.

Participles.

Present. Loving. *Future.* To love, or about to love

The Passive, so be loved.

Indicative moode.

Present. I am loved, thou art loved, &c.

Preterimperfect. I was loved, thou wert loved, &c.

Preterperfect. I have been loved.

Thou hast been loved, &c.

Preterpluperfect. I had been loved.

Thou hadst been loved, &c.

Future. I shall, or will be loved, &c.

or I should be loved, &c.

Imperative moode.

Be thou loved, let him be loved, let us be loved, be ye loved, let them be loved.

The Future in the Optative is ſeldome uſed.

De Vermogende manier.

Tegenwoordig.

Ik mag / wil / ofte kan beminnen / ofte lief hebben / of weugt / &c. beminnen / &c.

Onvolkomen.

Ik mogte / woude / konde / ofte behoozde te beminnen / &c.

Voorleden.

Ik mogte, woude / konde / ofte behoozde bemind te hebben / &c. ofte ik hebbe mogen beminnen.

Meer als Voorleden.

Ik hadde mogen beminnen / &c.

Toekomende.

Ik mag / ofte kan hier na beminnen / &c.

De vervoegelijke manier.

Tegenwoordig. Als ik beminne / ofte als ik lief hebbe / &c.

Onvolkomen. Als ik beminde / &c.

Voorleden. Als ik bemind hebbe / &c.

Meer als Voorleden. Als ik bemind hadde / &c.

Toekomende. Als ik ſal beminnen / &c. ofte als ik ſoude beminnen / ofte lief hebben / &c.

De onbepaalde manier.

Tegenwoordig. Voorleden, ende meer als voosl.

Beminnen. hebben / ofte hadden bemind.

Toekomende. Hier na beminnen.

Deel-nemingen.

Tegenwoordig.

Beminnende.

Het lijdende Werk-woord. Bemind worden.

Toekomende?

Te beminnen.

Do.

Optative moode.

Present. God grant, I be loved, &c.

Preterimperfect. Would God, I were loved, &c.

Preterperfect. I pray God, I have been loved, &c.

Preterpluperfect. & That I had been loved, &c.

Future. God grant, I be loved hereafter, &c.

Potential moode.

Present. I may, or can be loved, &c.

Preterimperfect. I might, would, or could be loved, &c.

Preterperfect. I might would, could, or ought to have been loved, &c.

Preterpluperfect. I might, would, could, or ought to had been loved, &c.

Future. I may, or can be loved hereafter, &c.

Subjunctive moode.

Present. When I am loved, &c.

Preterimperfect. When I was loved, &c.

Preterperfect. When I have been loved, &c.

Preterpluperfect. When I had been loved, &c.

Future. When I shall, or will be loved, &c.

Infinitive.

Present, and Preterimperfect. To be loved.

Preterperfect. To had been loved.

Preterpluperfect. To had been loved.

Future. To be loved hereafter.

Participles.

Preterperfect tense.

Loved.

Future.

To be loved.

Verkondigende manier.

Tegenwoordig. **I**n den bemind / **g**y zyt bemind /
etc. ofte **I**n worde bemind / etc.

Onvolk. **I**n was bemind / **g**y waerd bemind / etc.
ofte **I**n werde bemind / etc.

Oke **i**n bou bemind geweest.

Voorleden. **I**n hebbe bemind geweest / etc.

Meer als Voorl. **I**n hadde bemind geweest / **g**y had
bemind geweest / etc.

Toekomende. **I**n zal bemind wesen / etc. ofte **I**n sal
bemind zyn / ofte **I**n soude be-
mind zyn / etc.

De Gebiedende manier.

Zyt / ofte weest **g**y bemind dat **h**y bemind zy / laat
ons bemind zyn / ofte dat **w**y bemind zyn / dat **g**yl. be-
mind zyt / zyt **g**yl. bemind / dat **s**y bemind zyn / laat
sy bemind zyn.

De Wenshende manier.

Tegenwoordig. **G**od gebe / **i**n bemind zy / etc.

Onvolkomen. **G**od gabe / **i**n bemind ware / etc.

Ofte. **O**ch of **i**n bemind ware / etc.

Voorleden. **O**ch of **i**n bemind geweest hebbe / etc.

Meer als Voorleden. **O**ch of **i**n bemind geweest
hadde / etc.

Toekomende. **G**od gebe / ofte **o**ch of **i**n bemind
soude wesen / etc. ofte **s**y hier in
bemind / etc.

De Vermogende manier.

Tegenw. **I**n mag / **k**an / ofte **w**il bemind zyn / etc.

Onvolkomen. **I**n mogte / **k**oste / ofte **w**oude bemind
zyn / etc.

Voorleden. **I**n mogte / **k**oste / ofte **w**oude bemind
geweest hebben / etc. Meer

**Onperzoonlijke Werk-woorden worden
Verboegd aldus :**

It pleaseth. it pleased. or it did please. it hath pleased. it had pleased. it shall, or will please. or it should please. let it please you. it may please you. it might, could, or would please you.

Would God, or oh that it may please you; oh that it might please you. when it please you. when it shall, or will please you, &c.

Men say, or they say. men, or they said. men, or they have said. men, or they had said. men, or they shall. or will say, &c.

Men, or they should say, &c.

S E C T I E. XVII.

Van de Deel-nemingen.

DE Deel-nemingen des tegenwoordigen tijds eindelijk in iog: als

loving. teaching. wishing.

Ende woorden sonder veranderinge by de byzeflagten gesteld: als

The running man, the running woman.

The running beast.

De Deel-nemingen des Voorleden tijds eindelijk in-d. r. ofte n: als /

loved. taught. slain. heard.

read, &c.

S E C T I E. XVIII.

Bywoorden/woorden by Werk-woorden geboegd / om daar door eenige omstandigheid van het sel-

Meer als Voorleden. **Ih hadde mogen bemind zijn geweest / etc.**

Toekomende. **Ih mag / kan / ofte wil hier na bemind zijn / etc.**

Ondervoegelijke manier.

Tegenwoordig. **Als ih bemind ben / etc.**

Onvolkomen. **Als ih bemind was, etc.**

Voorleden. **Als ih bemind hebbe geweest / etc.**

Meer als-Voorl. **Als ih bemind hadde geweest / etc.**

Toekomende, **Als ih bemind sal wesen / ofte zijn / etc.**

De Onbepaalde manier.

Tegenw. ende Onvolkomen. **hemind werden.**
hemind te zijn.

Voorleden. **Te hebben zijn bemind.**

Meer als Voorleden, **Te hadden zijn bemind.**

Toekomende. **Hier na te zijn bemind / ofte hier na bemind te wesen.**

Deel-nemingen.

Bemind. **Om te zijn bemind.**

Impersonals are thus declined.

Het behaagd / het behaagde / het heeft behaagd / het hadde behaagd / het zal behagen / ofte het soude behagen / laat het u behagen / het mag u behagen / het mogte / konde / ofte woude u behagen.

God gebe / ofte och of het u behagen mag / och of het u behagen mogt / als het u behaagd / als het u behagen zal / etc.

Men seid / men seide / men heeft geseid / men hadde geseid / ofte sy hadden geseid / men sat seggen / ofte men soude seggen / etc.

Den Engelſchen Onderrichter,
 de Werk-woord te verklaren / de bereyeninge der
 Woorden is ſeer beſchreven: als /

Der plaatſe.

That way. this way. from thence. thither. ſome-
 where. any-where. no-where. every-where. before.
 behind. after. under. above. from under. from above.
 beneath. from beneath. at the right. at the left. inwards.
 yonder. to and again. within. here. out. without. by.
 cloſe by. near. far. herealong. therealong. along.
 yondway. hitherway. from hence. from thence. the-
 reaway. about. roundabout. farther. aſide. where;

Des Tijds.

Now. Presently. by and by. Immediately. anon.
 preſently. to day. yeſterday. eeryeſterday. to morrow.
 over to morrow. of the morning. of the evening. late.
 ſeldome. never. hereafter. finally to the end. daily.
 till then. till that. before that. afore that. timely. every
 day. lately. newly. ſomewhat ſer. them after that.
 often. oftentimes. many times. ſometimes. long time
 ago. laſtly. before time. afore time. never. ever. by
 night. as then. inſtantly. out of hand. long ago. the
 otherday.

Wagende: als / wherefore? how? how ſo?
 whereof not? not? why? is it? it is ſo? iſt not?
 is it not ſo? for what cauſe? for what reaſon? how
 iſt?

Beveſtigende: als / certain, certainly, verily,
 truly, yea, yea indeed. yea in truth. indeed.

Laagenende/ or ontkenende: als / no nay.
 not, not ſo. nothing, in no wiſe, none, in no
 manner of wiſe, in no wiſe, in no manner at all.

Tellende: als / how much, how, often, on-
 ce,

SECTION XVII.

Of the Participles.

THE Participles of the Present tense do end in ende : as *zinnende / leetende / wenshende /* and without alteration are put to Nounes Substantives of all the three kinds : as , *de loepende Mann / de loepende Vrouw / het loepende Beest.*

But Deminitives cannot wel bear *e* in the end, as *een knagend stuyffen /* rather then *een knagende stuyffen /* *het loepende wild /* is better then to say , *een loepende wild /* but men ought to say , *het loepend wild /* *een groeiend Boomken / een sterbend Paard.*

The Participles of the Preterperfect tense of the three first Conjugations end in *t* / or *s* as *gekind / gebraght / gewoght*, but all other Verbs have *en* / as *geleepen / ghtonnen*.

SECTION XVIII.

ADverbs, are joynd to Verbs, thereby for to declare some Circumstance of the said Verbs: the Signification of Adverbs be very different : as

Of Place.

Daer heen / dit heen / or dit heeten / van daer tot daer / ergens / van ergens / nergens / over al / door / achter / onder / boven / van onder / van boven / beneden van beneden / ter rechter / ter linker / binnentwaerts / ginder / gins binnen / hier / uit / buiten / by / na by / daar / verre / hier langs / daar langs / gind heen / herwaerts heen / van hier / van daer / van heen / die rondom / doer / door / ter Hoer / waer.

Of time.

Du / terstond / dadelijk / straks / nu / tegenwoordig /

Den Engelschen Onderrichter.

ce, twice, thrice, often, often times, so oft, so often times, every time, Imprimis, firstly, secondly, &c.

Van menigvuldigheid: als/ enough, a very little, little much, much more. too little, at least so much more. lesse, somewhat more, a little more; ende few, over flowing, het welke Ba-voeglijke woorden zijn / too much, somewhat lesse, so much more.

Van haedanigheid: als/ well, ill, wisely, poorly, very well, very ill, honestly, diligently, fine, willingly, heartily, faithfully, proudly, soberly, learnedly, stoutly, &c.

Der gelijkinge: als/ more, lesse, better, wors, wiser, more prudently, especially, as wel as, so like, like as, as.

Der manende: als/ lustily, go to, be valiant, valiently, couragious, wel go to, up, look before you, take heed, look to, sa how, lively.

Der sagtende: als/ fairely, softly, finely, bravely, by little, and little, hardly, sweetly, tenderly, a small deal, a very little deal, hardly, scarce.

Der biedende: als/ no, not, not at all, in no wise, at no hand.

Wenschende: als/ o, oh if it were, o that, would it were, God grant, I pray God, would to God.

Twisselagtige: als/ it may be, happily, perhaps hardly, perchance.

By gevalle: als/ by chance, by fortune, by lucc, by hap, it happenest, it chanced so, it fortun- ed, by providence. it came to passe.

Zommige Bywoorden sijn

Beij.

**Dig/huiden/gifter/eergifter/mozgen/obermozen/
Des mozzens/des avonds/laat/selden/nimmer-
meer/nooit,hier naat/eindelyk/ten einde/daaglyk/
tot dat/eer dat/boo2 dat/tfjdig/alle daag/onlang/
wat eer/dan/daar na' daar boo2/dikwyls/menig-
maal/altemet/over lang/eindelyk/boo2tyden/
boo2tyds/nooit/altjds/by daag,by na tfjd/als dan/
van stonden aan/lang geleen/lank geleen/'s ande-
rendaags.**

**Querying, or asking: as, waarom? hoe? hoe
zoo? waarom niet? niet?zouw't? is het ook?
er is't niet? is't niet alzoo? om wat oorzak?
hoe is't.**

**Affirming: as, zeker/boo2zeker/zekerlyk/
boo2waar/waarlyk/ja/ja troutwens/ja boo2-
waar/in der daad/immers.**

**Denying: as, neen/en non, niet non, niets/
nihil, geenjns/geen/in geenerley wyse,in gee-
nerley maniere.**

**Numbering: as, hoe veel maal/eenmaal/
tweemaal/dziemaal. (adding still to the aggre-
gating number the syllable maal) dikwyls/me-
nigmaal/300 veel maal/elke maal/ten eer-
sten/ten anderen/&c.**

**Quantiti: as, genoeg/een weinigsken/luttel/
veel/veel meer/te luttel/ten minsten/300 veel/
meer/min/wat meer/&c. (weinig/and ober-
bloedig/the which are Adjectives) te veel/wat
min/300 veel meer.**

**Quality: as, wel, qualijk/wijzelyk/armelyk/
bzomelyk/naatstelyk/syn geleerdelyk/sou-
telyk/&c.**

**Comparison: as, meer/min/beter/etger/
wijzer/**

Some Adverbs be of

De Engelschen Onderrichter.

Gelijkenisse : als / so even so, also as. like like as. likewise. even as. allone. alike. dislike. distikely. diversely. according. so as. that. like as. even so.

Bersamelende : als / together. altogether, in one. a heap. jointly. the one before the other, alone. a heap. univervally.

Berscheidende / or scheidende : als / severally. alone. a side. out of the way. another. otherwise from one another. from each. after. for each apart. for each in particular. particularly. the one before, the other after, severally. hither and thither.

Toe-gebende : als / well then. that it be so. let it be. let that be so. be it so.

Onthoudende : als / till that. till. untill. until. that time. till then. until that moment. till now. until the morning. till a none.

Uprstuwende : als / onely. not onely. but also.

Verkiezinge : als / rather. but rather, rather then. better. better then. especially. chiefly. singularly. much better.

Een ding niet veleindigd : als / hardly, almost, very neer. very nigh. within a little. near the matter.

Berguonende : als / be it so. let it be so. admit. suppose. notwithstanding. nevertheless.

Overe : als / thereafter. after ward. further. at the first. firstly. at first. at last. at length. secondly. thirdly. in the end. at last.

Wysende : als / behold. lo. see here. see there. see. yew. look.

Uit-trekkende / or uit-strekkende : als / to much

Wijzer/boozigtiger/specialijk/alsoo wel/soo/
gelijk/gelijk als/als.

Exhorting: as, lustig/fluhr/traag/klóch/
naarstig/moedig/wel aan op, siet toe/wagt u/
sa sa wakker an zijt gauw.

Afswaging, or Mollifying: as, schoonkens/
sagrkens/ fraaiken/ sijnkens/ allengshens/
nauwlijkt/soethens/teerkens/wemigshens/
qualijk/ofte schaats.

Prohibiting: as, niet/en/geensins.

Wishing: as, o och of/of dat/God gebe: **JA**
bidde God, woude God.

Doubting: as, mogelijk/miffchien/nautwe-
lijks.

Chance: as, by geballe/by abontuur/by ge-
luk/'t gelukt/'t geschiede alsoo/'t gebeurde.

Likeness: as, alzoo/ook/als/gelijk/desge-
lijks/eben eens/gelijkelijc/ongelijk/ongelij-
kelijc/verschaidelijc/na/soo dat/gelijk als/
eben soo.

Gathering together: as, te samen/gelijkelijc/
in een/te hoop/by malkander ende malkan-
deren/het een vooz't ander/over hoop/gene-
ralijk.

Parting afunder: as, verschaidelijc/alleen/ter-
sijden/uit den weg/anderfins/van malkan-
deren/achter/voor/alk bysonder/bysonder-
lijk/de een vooz de ander na/herwaarts en
verwaarts.

Permitting, or admitting: as, wel dan/dat het
soo zy/laat dat zijn.

Restraining: as, tot dat/tot dien tijt tot dan/
tot dien stend/tot morgen toe,tot flus toe.

I much. very much. to farre. to high. too to high.
to low. too to low.

Bersekeringe/ or Beduidinge: als/ assuredly.
verily. without doubt. to wit.

Roepende: als/ haw! whoop! whoop! hem!
ho! hey! sa hou w! hearken you there!

Beel Byvoeglijke Woorden / kunnen Bywoorden
woorden/ ende eindigen wel meest inly: als purely,
clearly, goodly, beautifully, prudently, stoutly, fruit-
fully. *And so forth.*

S E C T I E. XIX.

Voorzettingen zijn sulke Woorden die men, al-
leen/ ofte die men immer meer/ in t' Samenvoe-
ginge gebruikt:

Die los ende alleen staan' zijn dese: als/

To, by, for, before, against, besides, above, within,
without, about, concerning, between, betwixt, up, under,
through, throw, after, afterward, with, in, to, of, out,
among, amongst, behind, besides, near.

In t' Samenvoeginge/ dese: als be, con, en im,
in, on, un, dese heeft men in bedirted, besmuted, con-
nexion, enlarge, immortal, inquire, oadone, or undone,
unlearned, unpossible, beguile.

S E C T I O N. XX.

Koppelingen/ voegen Woorden / Spreekten ofte
redenen te samen/ dese hebben seer verscheide be-
duidentissen: als/

Wanhegtende Koppelingen.

And, an, also, both, with, likewise, so herewithal,
here-

Excluding: as, alleenlijk / niet alleenlijk / maar ook.

Choosing: as, liever / maar liever / lieber dan / beter / beter dan / voornemelijk / byzonderlijk / wel beter.

A thing not finished: as, schier / bykans / by na / nauwelijks.

Granting: as, al is't schoon / nochtans / al is't genomen / niet tegenstaande / niet te min.

Order: as, hier na / daarnaals / voorts / ten eersten / eerstelijk / vooreerst / ten lesten / ten lange lesten / ter tweeden / ten derden / in 't einde.

Shewing: as, siet / siet hier / siet daar / besiet.

Extending: as, te seer / te veel / te verre / te hoog / al te hoog / te lang / al te lang.

Asseveration, ofte explaining: as, zekerlijk / voorewaar / sonder twyfel / te weten.

Calling: as, ho ! sa ho ! hem ! hoorje wel.

Many Adjectives may be made into Adverbs, and then they end most of all in *lijk*: as, *keinelijk* / *sutverlijk* / *goediglijk* / *goedelijk* / *goelijk* / *voorzigtelijk* / *stoutlijk* / *degelijk* / *vzuchtbaarlijk*. Ende soo voorts.

SECTION XIX.

Prepositions are such words as are used alone, or such as be ever used, in Composition.

Such as stand alone, are these: as,

Tot / by / voors / tegens / nebens / boven / binnen / buiten / om / ontrent / tusschen / op / onder / voors na / naar / met / in / aan / van / uit / nader / after / benebens / neffens / na by / dicht by / van wegens / na dat / medefsonder.

Zaamw. 25p. 2020. 3ijn

wichtal her

herewith, hitherto, following, thereto, above, that, so, much, as, so, in like manner, the while, thus, for, for this self same, therefore, in this manner, yet, yet also, further, farther more, moreover, besides.

Strijdende Koppelingen.

But, but if, if ever, though it be, though although, self, nevertheless, the while, yet, nor, unless, take it so, suppose so, against that, grant it be, be it, so then.

Scheidende Koppelingen.

Nor, neither, not, then, or, but self, at least, otherwise, in an other manner.

Dozakehelijke Koppelingen.

For, that more is, thereto, there above, or above that, therefore, for its sake, in like manner, then, so then, seeing, seeing that, that, yea, yea assuredly, for that, after that, since that.

Wespekehelijke Koppelingen.

If that, if, if it, so that, if so be that, if not that, otherwise if, if not, whither.

Witourige Koppelingen.

Except, except that, besides that, unless, otherwise, without that, but that, that alone,

Onderscheidelijke Koppelingen.

But, yet, but also, but if, but notwithstanding, but nevertheless, but not the less, but be it who will.

Dzagede / &c.

Whither? whither it be so? whither or no?

Inboerende / &c.

Wherefore, therefore, for that cause, in that behalfe, that, for that.

Verminderlijke / &c.

At least, &c.

Merkt:

In Composition, these be/ner/het/on/ge/ont/wan/
as in besien/ber sien/herdoen/getwogt/ondoen/wan-
hope/wantrouw/ongeleert.

SECTION. XX.

Conjunctions do joyn words, sentences, or reasons
together, these have very divers significations: as,

Conjunctions Copulative.

Ende en/ook met/inede/soo hier mee hier mede/
hier by/hier toe/vervolgens/daar toe/daar-en-
boven/soo veet/als/alsoo/insgelijk/dewijle/dus/
om/hier om/selfs/degelijk/noch, nochte/noch ook/
boozts/beneven.

Conjunctions Adversatives.

Maar/maat of/of schoon/al is't/hoe wel/al
hoe wel/self/nochtans/derwijle/ebenwel/nochte/
't sp. genomen/daar en tegens/al is't schoon/het
sp/soo dan.

Conjunctions Disjunctives.

Nochte/en/niet/dan/ofte/of/doch/self/ten
minstent/anderling/anders.

Conjunctions Causals.

Want,dat mess is/daar toe/daar en boven/daar
om om dies wil/insgelijk/dan/soo dan/nademaal/
op dat/immers/om dat/om dies oorzake wille/
naer dien dat/aangessen dat.

Conjunctions Conditional.

By dien/indien/indien het/soo het/soo het niet/by
aldien/soo niet/of.

Conjunctions Exceptives.

Uitgenomen/behalven dat/uitgenomen dat/'t en
sp/anderling,sonder dat/dat alleen.

Merkt: Daar mogen ook vele *Bywoorden* *booz-*
Koppelingen gebruikt worden.

IS E C T I E. XXI.

Woorden om een beweginge des gemoeds / ofte
des herten te kennen te geven / worden *Cus-*
schen-stellingen genaamt. Enige zyn:

Van Verwonderinge : als / *heyda* , *hey a brave*
man.

Van Doefheid : als / *alas*, *wo and alas*, *oh me*, *alacke*
alacke, *alas*, *and wel aday*, *wo worth*.

Verachtlinge : als / *fie*, *fie*, *fie forshame*, *fie upon 't*.

Lachende : als / *ha*, *ha*, *ha*, *he*.

Koepende : als / *hâw*, *hem*, *sa hō*, *huise*.

Dzeigende : als / *wo: to you* , *I swear you*, *woe to*
your soul, *your ru 't*.

Stil-swijgende : als / *bush*, *peace*, *be still*, *mum*, *wist*
silence.

Toesicht : als / *take heed*, *beware*.

Verachtlinge/ Verfmadinge : als / *what you ! what*
you louse, &c.

S E C T I E. XXII.

Het ware al te *Verdzietig* / ende weinig ter
Propoofte / om *Regelen* van t' *Samenvoeginge*
te *vermenigvuldigen* / tot de rechte ende bequame
Doeging van de *Deelen* deser *Spzake* in een : het
onderscheid van dese *Reden-kaveling* mag men
lichteljk bemerken door *obferbatie* in't *Lesen*: En-
de gelijk als de *Jongē Kinderen* door 't gebruik en-
de gewoonte hare *Moeders Tale* wel prompteljk

Lee-

Conjunctions Discretives.

Maar/doch/ maar ook/ maar of/ maar niet tegenstaande/ maar nochtans/ maar niet te min/ maar wie 't zp.

Interrogatives, &c.

Of ? of het soo zp ? ofte niet ?

Illatives, to inferre a thing.

Waarom/daarom/om dies wille/om dies halven/ dat/ op dat.

Diminutives, &c.

Een minsten/ &c.

Note : The may be many Adverbs used for Conjunctions likewise.

SECTION XXI.

Words for to expresse a Motion , or Passion of the mind, or of the heart , are called Interjections ; Some be of ;

Wondering : as, hoe ! hoe dus ! bey ! holla how ! - mogelijk ! & wonderlijk !

Rejoycing : as, jou ha & bzaaf.

Sorrow, or grief, as, helaas/ eplacp/ & och / toeh/ wee/ ach arm/ ep mp/ ach mp.

Detestation : as, sp/ fœp/ fit/ p-flur/ sp schaanje.

Laughing : as, ha/ ha/ he ho/ ha.

Calling : as, hou ! hem ! how hola !

Threatning : as, wee gp/ wee u, Ik sweer u/ het sal u gelden.

Silence: as, fuis/ swijgt/ weest te bzedden/ stil/niet een woord/ swijgt me.

Taking heed : as, fiet-toe/ wacht u/ bergt u.

Scorning : as, gp ueset/ wat gp / gp weest niet/ &c.

22 Den Engelschen Onderrichter.

Leeren / al is 't dat sy geen Rekenchap kunnen ge-
 ven van Eendragtigheid, ende Heersching. Het bald
 juyst soo in 't leeren van de Engelse Spzake / de wel-
 ke booz de Bejaarde haast verkrege sal zijn / dooz
 hare dikmaals Oeffeninge / ende Ommegank daar
 in: Thagte daarom de Regelen van de boozgaande
 Sectien geneegsaam booz de tegenwoordige materie
 alleenlijc neemt de Aanmerkinge me'e / als dat de
 Engelse Spzake gemeenlijc meest na de Oudere
 van de t' Samenvoeginge ofte Verklaring tragt / in
 boegen dat men Woord na Woord in Spzeuken
 ofte Reden vervolgens uit-spreekt: als.

1. Thou shalt not make to thy self any graven image,
 nor the Likeness of any thing.
2. God wills, and Commands, that Evil-doers be pu-
 nished even with death.
3. The same then must necessarily be good and just.
4. Likewise God dreadfully threatens such a land,
 Country, or kingdom, in which wilful Murthe-
 rers be not punished by death.
5. Owe nothing unto any man but to love one ano-
 ther, for he that loveth an other, hath fulfilled the
 Law.
6. Come ye Children, harken unto me, and I will
 teach you the fear of the Lord.
7. Keep your tongue from evil, and yours lips from
 Speaking guil.
8. Blessed and happy is he, whose transgressions is for-
 given, whose sinn is covered; Blessed and happy
 is the man, to whom the Lord doth not impute
 unrighteousness, and in whose spirit there is no
 guile,

Psalm 32, 1/2, &c.

SEC.

SECTION. XXII.

IT were too tedious and to little purpose, to multiply Rules of Construction, for the right & due joining of Parts of Speech together: the difference of *Dialect* may easily be perceived by Observation in reading, and as little children by use and custome do learn their Mothers Tongue exactly, although they can give no account of *Concord*, or *Goverment*. It falls out just so in the learning of the Dutch Tongue or Speech, which will soon be gained by them that are Adult by their often Practice, and Converss therein. I count therefore the Rules of the Precedent Sections sufficient for the matter in hand: only take this note of Observation along with you, that the Dutch Speech most what is spoken and written after the Latin manner, by putting of sentences that first which in the Construction, or exposition cometh last: as,

1. **Open sult u geen gesneden Beeld / noch eenige Gelykenisse maken.**
2. **God wilt / ende gebied dat men de Boosdoender s oek met den Dood straffen sal.**
3. **Het selve moet dan noodwendiglyk goed ende recht zyn.**
4. **God dzeigd God schytkelyk al zulken Land Geweste / ofte Koninkryk / in welke de noodwil lige Misdaden / moordenaren / niet de dood niet gestraft en worden.**
5. **En zyt niemand yet schuldig / dan malkanderen lief te hebben : Want die den anderen lief heeft / die heeft de Wet vervult.**
6. **Komt gy Kinderen / hoorzd na my : Ik zal u de wyse des Wetten leeren.**

S E C T I E. XXIII.

In dese Sectie sullen wy eenige aantoffinge / ende opmerkinge doen op sommige Woorden / ende haarder vericheidenheid / die in hare t' Samenboeginge gebeuren mag alleenlijck aantroeten:

1. **W**hyer be. ofte she. komt altijd een betrekkelijcke **W**oort-naam / ende in ste e van who. ofte which. stelt men dat: als

He is blessed that (*who, or which*) keepeth the word of God, he is Miserable that loveth moony.

2. **W**hom, ofte who, dient soo wel tot eene **W**rage / als tot eene betrekkinge: als

Whom, ofte who do you seek? **H**ier werd met who, ofte whom gebzaagd: **M**aar in deze nevolgende diend het tot eene betrekkinge: als I know not who, ofte whom you mean, I know not whom, ofte who it is, John is there whom, ofte who you desire. the Man is there of whom you speak.

3. **M**et what, bzaagd men sonder onderscheid van geslacht ofte getal: als /

What a Man are you? what seek you? ofte what seekest thou? what kind of life is not full of trouble? what peace can wicked men expect? what doest thou? **W**an hiet onder kan verstaan worden / I seek, I see. seek that good thing, that man, that woman, ofte those things. **W**an worden de **W**oortnamen this, ende it. mede gebzukt: als this is what I sought, ofte this is what I sought, word wel geset woort / they be those things which I sought; ook / I have this, ende / I have it, woort / I have my mind, my will, ofte my things.

What, word somtijds woort which genomen: als / what

7. **Bewaard** uwe tonge van 't quade/ ende uwe lippen van bedrog te spreken.
8. **Wel** gelukkig is hy / wiens overtredinge vergeben/wiens zonde bedekt is: **Wel** gelukkig is de **Mensche** / dien de **Heere** d' ongerechtigheyt niet toe en rekend / ende in wiens geest geen bedrog en is.

Psalm 32. 1, 2, &c.

SECTION. XXIII.

IN this Section we will take notice of; and make observation upon some words: and onely touch upon their differences which may happen in their Constructions: as,

1. **A** Relative Pronoun will ever come behind **die** geen/ or **die** gene: as,

Die gene is gelukkig / welke Gods Woord bewaard: **Die** gene is rampzalig: / welke 't gelyc be mind/ ofte lief heeft.

2. **Welke** serveth as well for an Interrogative, as, a Relative: as,

Welke Man is dit? **Welk** Land is hy? **Wich** welke / here a question is moved, but in these following it serveth for a Relative: as,

In en weet niet welchen het is / daar is **Van** welchen g'begeerde / daar is de **Man** van welchen g' spreekt.

3. **Wich** wat / men do inquire without different of gender, or number: as, **wat** bou een **Man** zijt g' ? **Wat** soekt g' ? **Wat** geslachte van leven en is niet vol van betoerten? **Wat** vrede kunnen de godloosen verwachten? **Wat** doet g' ? for un-

what man have you spoken with, **hoo?** / which man have you spoken with, **ofsoo ooh?** / what woman, **hoo?** / which woman, what time, **hoo?** / which time.

What, **wozd ooh hoo?** how much gentlemen: **als?** / what hath that cost you? what a Clocke is it? what Chapter is it? what verse is it? what Conjugation is it of? what day, or moneth is it? what price set you upon that? **hoo?** / how much will you take for that? **ofte** for it? what do you value that at? **hoo?** / how much do you value that?

What, **wozd ooh in de plaatsen** van wherefore gebruykt: **als?** / what are you sorrowful for? what will you vex your self? what vex you me.

What, **is ooh enoe tusschen** - **beltinge** ofte **inwoz?** **als?** / what is it possible?

4. That, **wozd altyd in de plaatsen** van the thing gebruykt / **gelijk** quod de Larijen: ende what in de plaatsen van that which, **als?** / what I tell you is most true, **dat is**: that which I tell you, &c.

Ooh that, beteehent somtijds to the end that, **ofte** to the intent that; **als?** /

I writ unto you that you may know my mind, **dat is**: to the intent that, **ofte** / to the end that you my mind.

5. Who, dient **ooh toe een wozyng:** **als?** / he who doth that shall live.

6. **Ooh** bind men in tye, **hoo?** / at the convenient time.

7. Ende sake, **wozd ooh hoo?** wille, in de'erbeyt geannen: **als?** / for the words, for the promise sake, &c.

8. At, **wozd somtijds hoo?** in gebruykt: **als?** / I am at - Paris, at London, at Amsterdam; **hoo?** / In Paris, in London, in Amsterdam.

Men

der this may be understood. *Ih soeke / what is ?*
Ih soek dat goed / dien Man / die Vrouw / or die
dingen.

Thus the Pronoun *dit / and het /* are used, as, *dit is*
het gene dat ih zocht / is well said, for, het zijn dese din-
gen die ih socht: also, ih hebbe dat / ih hebbe het / for,
ih hebbe mijnen wille / or, mijne dingen.

Geen / is a negative, but *het gene / or 't gunt /* is al-
 ways uses in stead of *good* of the *Latins*.

Wat / is sometime taken for *welke*; as, *wat Man*
hebt gij gesproken; for, *welken Man hebt gij ge-*
sproken / so likewise, *wat Vrouw /* for, *welke Vou-*
w / wat tijd / for, *welke tijd.*

Wat / is taken sometimes for *hoe veel*; as, *Wat heeft*
dat gekost ? Wat Wpze is het ? Wat Capittel is 't ?
Wat Ders is het ? Van wat Verboeginge is 't ?
Wat Dag / pste Maant is 't ? Wat looft gij dat ?
 for, *hoe veel looft gij dat ?*

Wat / is likewise used in the place of *waarom*: as,
Wat zijt gij bedoefsd ? Wat wild gij u quellen ? Wat
queld gij mi ?

Wat / is likewise an Interjection, as, *Wat is het mo-*
getij ! Wat dat gij segt !

4. *Wie /* serveth for an Interrogation, and a designa-
 tion, as, *Wie heeft dat gedaan ? and, Wie dat doet /*
die sal leven.

5. The cause why *zij* sometimes is put for *hem* is to
 avoid the following *Ambiguity*, as, *hy heeft hem*
daar mede gemoepd / none can understand by these
 words whither he hath (*gemoeid*) himself, or some
 other body, but every doubt is removed, in saying,
hy heeft zij daer mede gemoeid; so likewise, *hy*
begeert dat gij by zij zoud komen.

6. Like-

- Men** neemt ook at, **vooz** in his house, als / at **Peters**, dat is: in Peter his house.
9. For that, **gebzucht** men **vooz** because that: als / no man loveth pain, for that it is pain, alsoo ook; for as much as, ofte/ for so much as, is soo veel als because.
10. For **beteikent** somtijds by reason of: als/ he grew pale for anger, he wept for grief.
11. For ought, for any thing, is soo veel als / for as much: as, he may be a good man for ought, ofte/ for any thing I know, dat is: for as much as I know she is an honest woman for ought I ever heard, &c.
12. But for **beteikent** somtijds/ were it not for, ende/ had it not been for: als / you had perished but for me. dat is: had it not been for me you had perished.
13. For the nonce, is soo veel als all willens in **Duid;** ofte **moetwillens** / he did it therefore for the nonce.
14. For all, for all that, for all this, **deze** **redenen** **beteikenen** al te met though, al though, albeit, ende/ yet not withstanding, als/ for all (though) you swear, I will not believe you, for all that (yet notwithstanding) I will ever love you. A Coach cannot move, for all the wheelles, except horse draw it, dat is: though it hath wheelles, though you hate me I will honour you for all this.
15. According to, **beduid** somtijds after, als according to my mind, the gospel according to Matthew (deal not with me, o Lord, according that is after) my deserts.
16. On. ofte upon, **wozd** **gebzucht** **vooz** in: als upon the world, **vooz** in the world: **Men** **zeid** **ook** / on, or, upon the table, upon the house, upon the Garret.

6. Likewise in the Pronounes is a manner of Speech very strange in it self: as, tot mijnent/ by mijnent/ tot onzent/ tot harent/ tot uwent. by onzent/ ober onzent: so likewise, om zijnent wille / om harent wille.

7. By tijds / and in tijds / we find likewise, for, ter rechter tijde.

8. And wille/ is used for sake/ in English: as, om des Waaers wille / om de beloften wille.

9. Tot is sometimes used for in; as, Ik ben tot Parijs/ tot London/ tot Amsterdam.

Tot/ signifies likewise aan; as, van daar tot daar/ that is: van daar tot daar aan.

They take tot/ likewise for, in sijn huys, as, tot Pieters/ that is: in Pieters huys.

10. There is difference betwixt naat / and na / ga op naat hem/ that is: after him, ga op na hem/ that is: Imitate him, follow him, in his doings, and works. They say likewise, na mijne meyninge / na des Evangelists schryffen. Secundum.

11. There is difference between tegens/ jegens/ and tegen.

Tegens/ is alwayes used in enmity: as, sy Eozigen tegens ons / hy heeft zulke dingen tegens ons gezeld/ that is in emoyry or malice, when they say: hy zegt my/ or jegens my zulke dingen. That is: hy verteld my dat. Tegen signifies a meeting one by the way; as, hy quam my tegen / that is, hy quam my te gemoede: by this you may perceive that tegen/ is no Preposition.

12. Op is used for in, as, op de Wereld/ for, in de Wereld: likewise they say, op de Tafel / op het huys/ op de Soldat: likewise, op het Spaans het Frans, for the Spanish or French moode, 13. Op

17. As soon as, *beteikend somtijds* when as: *als* write to me as soon as you can, *dat is*: when as you can.
18. Amends, *gebzucht men vooz* requiere: *als* I shall never make you amends, *dat is*: I shall never be able to requite you, *ende* to make amends for a fault: *is soo veel als*, to expiate: *als*/ my future diligence shall make amends for my former fault.
19. It will not be amisse, *dat is*: It will not be in vain, it will not be from the thing, *or* matter.
20. Beside, *gebzucht men vooz* for *somtijds*, *als*/ his age beside was not ripe for such business.
21. Besides, *vooz* moreover: *als*/ this besides I will tell you, *dat is*: moreover I will tell you this.
22. Contrary, *beteikent somtijds* besides: *als* this thing happened contrary to my hopes, *dat is*: besides my hopes.
23. Eaven, *or* even, *somtijds* word *genomen vooz* evening: *als*/ I will come and visit you at eaven. Even, *veld men oob vooz* yea: *ofte* verily, and truly, *als*/ who would not believe even this, I had rather ever dye then loose all.
24. Even from, *ende* even to, *blind men dikwils*/ *twel*: he from *ende* to, *een grater kracht geest*: *als*/ even from my Cradle, even from my child-hood, even to this day, he was angry even to madness.
25. Every, *beduid somtijds* *soo veel als* all, *ofte* the whole: *als*/ he paid me every farthing, every whit, *dat is*: all to a farthing I'll make you eat it every bit, *dat is*/ to a bit, *ofte* all.
26. Saving, *somtijds* *beteikent* except, unless, and besides, *als* / now there is none saving you, I write to none saving you, *somtijds*/ but that, *als*/ it is the very same, saving, that we used other words.

13. **Op** dat and **wel** dat, you find goes often together, **op/** and **wel/** puts an *Emphasis* upon **dat/** inferring greater strength of affection.
14. **Om/** sometimes is *ransom*; as, **wij gingen om het Huys/ om de Stad.**
15. **Doch/** differs from **toch/** / this signifies verily, truly, or indeed; and **doch/** is a *blandisity*, insinuating by way of intreaty, and sometime a Conjunction discretive.
16. **Geen/** is an Adverbe, and is as much as *nullus*, or almost as much as *non* in Latin: as, **Ik hebbe geen die Letteren geschreven/** therefore we must ever put a difference between **geen/** and **gene/** for in saying, **is daar geen Mensche/** that is, **is daar niet een Mens?** but in saying, **is daar gene Mensch?** that is, **is daar die Mensch?**
17. **Alleen/** signifies *only*, and not *alone*, as, **zijn naam word alleen ge-eert.**
18. **Nopt/** and **nimmermeer/** differ *only* in this, that **nopt/** is *fully* used in the Preterimperfect tense: as, **het en gebeurde nopt/** and **nimmermeer/** in the future, **het en zal nimmermeer gebeuren.**
19. **Niets/** and **niet/** differ likewise, as **Ik en zie niets/** I see nothing, and, **Ik en zie niet/** I see not, that is, **Ik ben blind.**
20. **Of/** and **ofte/** differ too, as, **of ik dat dede/** that is, **if I did that,** and **dit ofte dat/** *this or that.*
21. There is difference likewise between **noch/** / and **nochte/**; as, **daar is noch veel meer/** here it is used for *etiam*, and, **daar is geen geld nochte geloof/** used here for *neque* nor.
22. **En/** is used with great distinction; as, **wij zullen dat en dat doen,** here **en/** is taken for *ende*: likewise **en/**

92. Den Engelschen Onderrichter.

27. 2, word somtijds in plaats van to gebzucht : als / I go afishing, I go a board, I go a field, I go a hunting, he went a shipboard, lets go a horse back, it is time to go a bed.

28. Above, somtijds vooz more then, als he gave him above twenty pounds, above then thousand were taken.

29. Over and above, somtijds betekent besides : als / over and above my other mischiefs this also happened, somtijds more over, als / this I will ad over and above.

30. About, word somtijds vooz concerning genomen als / I spoke to him about your business : ook vooz ready, ofte going, als / he was about to dye, dat is / ready, or going to dye, ook vooz almost, als / it is now about ten of the Clock, dat is / almost, ofte near ten.

31. Abroad, beduid somtijds openly, publickly, in the sight, and vew of the world, als / he dares not appear, abroad, t. e. in publick.

32. All abroad, dat is up and down here, and there.

33. Again, word somtijds genomen vooz even: als / I sweat again with labouring, dat is: I even sweat.

34. Ende afresh, is ook veel te zeggen als anew, ofte again, als / I must be in my studies afresh, dat is / anew, or again, als of hy seide de tweede-maal.

35. Long, somtijds betekent in fault, ofte te zijn / the cause of a thing; als / it is long of you, it shall not be long of me, ende along vooz together, dat is / met ofte mede / als I will go a long with you.

36. Being, beduid somtijds since that, als / being I have framised, I will performe it, men seide ook / my being there was every necessary, dat is / my presence,

- en/is used in the imperative moode , en doet dat niet; and likewise in a Prohibition en/ is put before niet/and geen; as, en laat dat niet te doen / daar en is geen hope / likewise is stands sometimes for a simple negative : as , **I**ken sal/ **O**p en sult geen **E**cht-bzeken.
23. **T**e/is used in these sentences: as, te voet/te paart/te sloop/te schep/ likewise te **D**elft/ for tot **D**elft. te hennemen/te gemoed gaan/te gronde/te **L**ande/te rade/te lang/too long, te maal/te seer/te nacht/te niet doen/for tot niets bzingen/te samen/te recht/ &c.
24. **T**en / is as if one would say tot den/ten **O**osten/ten hoogsten/ten minsten/ten eersten / ten anderen/ likewise ten eene/ten tweeden, &c. For the first and Second hour.
25. **T**er/ is used in ter **C**atel/ ter tijd / ter stond/ ter **D**eer/ ter contracte/ ter dood.
26. **S**ulke/is put for sulke dingen/as, hy heeft sulke/gedaan/that is, hy heeft sulke dingen gedaan/sulke/ is used likewise for insgelijke / and desgelijke / for sulke/ or diergelijke dingen.
27. Likewise they say in verlies / for in vele dingen/ and in velen/ for in vele **M**enschen.
28. **V**an ouds/ signify van oude tijden / and with us, of old.
29. **A**nd, doo? oosaken van dien / they likewise use, for doo? oosaken van die dingen.
30. **D**ies aangaande / for die sake / or saken aangaande.
31. **S**elve/ is taken in diversity of expressions, as, hy heeft selve/or selfs/or self, or selver gedaan/observe its use in the sentences , hy heeft dat sig selven / or sig

sense, ofte abode, ofte dwelling there.

37. Yet notwithstanding, ~~and~~ nevertheless, ~~and~~ notwithstanding
 den op though, ofte althoug; ~~Maar~~ yet, betekent
 hitherto in dese volgende redenen: als/ yet I have
 spoken onely of the soul, I have yet onely told you
 his words.
38. No, sonder een selfstandig Woord / is also veel
 als not, ofte eenig ander ontkennend ~~W~~oord /
 maar met een selfstandig Woord is het al eens
 met none, geen, als no truly, geenints, niet voo?
 waat / no servant can serve two Masters, tho shalt
 have no other Gods before me.
39. Over, betekent somtijds after, ofte within, als/
 I shall be here again over a day or two, dat is / af-
 ter, or within a day or two.
40. Since, beduid somtijds soo veel als since that,
 seeing that, ofte because, als / since God is both
 able and willing, why do we doubt, dat is / seeing
 that God, ofte because God, &c.
41. As, somtijds gelijk like as, even as, als men zeld/
 that is as it ought to be, that is like as, ofte even as
 it ought.
42. By, betekent somtijds from: als / I understand
 it by your letters, dat is / from your letters, Ende
 I perceive by your words &c. Somtijds through;
 als / I will go by London; dat is / through London.
~~W~~itmet voo? before, he came to me by four of
 the Clock, dat is / before, &c.
43. By what time, by that is time, soo veel als when,
 in de toekomende: als / by what time shall we see
 you here again, by that time you return, I will be
 here again, somtijds by that time, wo?d gema-
 men

Ig selfs gedaan/ **hy** heeft dat heur selven / or heur selfs gedaan / and, **hy** hebben dat haar selven / or haar selfs gedaan.

32. **In** allen / under that word allen / is understood, Persons: as, men, spirits, &c.
33. **In** alles/ that signifies thing, in alle dingen/ and; alles goeds/ for alle goede dingen/ alles quaads/ that is, alle quade dingen.
34. **Al**/ is an Adverbe, and hath many significations; sometimes for allen/as, **hy** waren daar al / sometimes for alles / **hy** heeft het al / sometimes for gantsch/ or gantschelyk / as, het is al te vergeefs/ that is, gantsch te vergeefs/sometimes for nu / or alreede / **hy** heeft het al/that is, **hy** heeft het nu/sometimes indien/as, al dwaalde ik, that is; indien ik dwaalde/sometimes for al-hoe-wel/as, al dwale ik/ that is, al, hoe-wel ik dwale.
35. **Wan** als is as much as van alle dingen/ or soozten here als/ seems to be taken for alles.
36. **Als**/ is an Adverbe, and is set for *doe cum* in Latin: as, als **hy** dat dede/ that is, doe **hy** dat dede/ sometimes for gelijk / in saying, dat is soo als het behoort that is, dat is soo gelijk het behoort/sometimes as maar/for but in English/as, **hy** kunnen ons niet beoogen/ als ter Zee/ i.e. maar ter Zee.
37. **Ober**/ is put sometimes for boven/as, **hy** is ober my that is, boven my.
38. **Dooz**/betokeneth sometimes a cause: as, **hy** deden dat dooz dreef / daar woerd veel dooz nijdigheid gedaan/and dooz/for ober al/ as, dooz het land.
39. **Bye** / or reis sometimes stands for maal in Adverbs of Numbering, as een, twee, drie, reizen, that is, een/ twee/ drie-maal, &c.

96 Den Engelschen Onderrichter.
men vooꝛ before, als/ you will be wiser by that time.
i.e. before you are twenty year olds.

44. By meanes of, ende by reason of, hebben al een be-
duiding: als/ he is miserable by meanes of, ofte by
reason of love.

45. Daar is onderscheid tusschen the, ende thee;
Thee, woꝛd geschreuen als men van Personen
spreekt: als this letter was written to thee, The mul-
titude throug thee. Maar the, woꝛd vooꝛ een Le-
denen gebruikt.

46. Of, ende off, hebben ook een verscheidenheid:
als / I have receiued this of him, cut this off. I saw
him afarre off.

47. Between, ende betwixt, onderscheid men aldus/
let there be no difference between me, and thee, and
he came between us both. Ende divide this betwixt
you; dat is/among you, betwixt both, betekent een
indifferently: dat is een verscheelicheid.

48. None, ende no, verschelen ook; want no, en wil
niet lijden yets van een selfstandig Woꝛd te ge-
schieden als / no man dreeds but he that cannot
fight, Men seid niet none man, &c. maar none
serves God but faithfull men.

49. To, ende too, hebben een verscheide beduidenis;
als/go to school, I will go school too, I will go with
him too, I know this too well, You aske too to
much for it.

SECTIE. XXIV.

Het gebetud dikmaal/ dat elke silbe in haer selven
wel uit-gesproken woꝛd / ende dat nochtans de
klank niet goed en is / als men verscheide silben
naar

40. Concerning pag / somewhat of that in the Appendix.

Section 10. Pag. 18. I observed how certain of our English words, taken from the Latin, or French, might be known, now take these Brief hints, how Dutch words may be distinguished and known, from such as are borrowed.

1. That if they be *Monosyllables*, they are Proper, and not borrowed words: as, *sak/ bank/ slaaf/ haast/ rond/ blaauw/ stof/ kap/ &c.* But *ardent/ Clementie/ Serpent/ Obligatie/ succes/ salvatie/ Professor/ Docteur/ Humain- Serviteur/ &c.* Come from the *Latin* or *French*, and borrowed words do ordinarily vary in their termination, according to the Speech from whence they be taken.
2. Further if you do experience, that the words intended about, be used divers wayes, they be then Proper words: as, *de kap van 't Hups/ and, sp ver set haar kap/ mijn kap- stek/ kap ik/ kapzoen gekapt/* this shewes, that *kap* is a Proper Dutch word: and so with *sak/ geeft hem synen sak/ dwaaf- sak/ so plaats/ sit- plaats/ schouw- plaats/ speel- plaats/ haasten/ haastigheid/ &c.*
3. But suppose that the said words had the like-use in other languages, this does not bereave them of their Property, for Tongues very strang to each other, may have *Primitive* words alike: And therefore, &c.
4. Some words may be distinguished by their nature; as, *bastaard/* that is, *een aard van den bast/* likewise *Wontupr/* of *Wond* and *Wpr/ anker/* of *aan heeren/* *Wplood/* of *Wplen met het loot/ Boerdeel/* of *Boert* and *deel/* or *Boer* and *deel/ Natuer/* of *na het*

naar makkanderen spreekt; als het **Woozd Table**, ofte Student, elke silbe verscheiden gespoken zijnde / soo en isser geen klank waar te nemen: Maar als men in Student, de silbe dent harduit spreekt / soo heeft het **Woozd** eenen quaden klank: Hier af volgen eenige Wan-teikeningen.

1. In alle een-silbige **Woozden** en valt in het **Uit-spreken** ofte **Klinken** geen verscheidenheid: ende alle een-silbige **Woozden** worden in **Uit-spreken** hooz lange ofte vooz korte silben getanen: Behalven in eenige **Woozden** vande **Koppelingen**: als /

If. well. ill. till. abou. &c.

2. In alle **Woozden** die drie ofte meer silben hebben en behoeft men alleenlijk maat op de twee laatste silben in het **Uit-spreken** agt te nemen.

3. In alle **Woozden** is ten minsten een lange silbe.

4. Daar en zijn geen twee-silbige **Woozden** welke twee lange silben hebben: behalven die uit twee klanken bestaan; als **maintain**; **mountain**.

5. Als in een **Woozd** / ofte silbe twee **Klink-litteren** komen / soo is dat **Woozd** ofte die silbe altyds lang: als / **heaven**; **redeem**; **good**; **fruit**.

6. Alle **Woozden** die met een **eindigen** / daar af is de silbe lang: als **like**; **life**; **grace**; **conduce**; (**Sectie II**) behalven **come**; **font**; **adde**; **dome**; die kort sijn: desgelijks eenige van de **Woozden** / ofte silben in de voozgaande **II**: **Sectie** aangezoert.

7. Een **Klinker** komende vooz twee **Mede-klinkers** / ofte twee ofte meer **vorig** in 't selbe **Woozd** / dan vande de silbe daar van lang: als **marvel**; **torment**; **substance**; &c.

bet hier/ gozdijn/ of gozt/ and in alle ~~Maan~~/ of al
eene ~~Maan~~ house-band/ of house and hand/ Bed-
genood / that is taken from bed and. ~~nooden~~ / ofte
bed and genieten.

S E C T I E. XXIV.

IT often happens that each fillable in its self Pro-
nounced well, and yet the accent may not be good, as
when divers fillables are spoken one after another, for
example in ~~Cafel~~ / every fillable being spoken apart :
there is then no accent to be taken notice of : But if in
~~Cafel~~/the fillable fel/be pronounced hard, then it hath
a bad accent : concerning this take these following an-
notations.

1. In all Monosyllables there is no certain difference
in their Pronuntiations, for all Monosyllables are taken
either for long, or for short fillables in Poëtri ; except
some Adverbs and Conjunctions : and such as these,
dan/en/hen/der/ter/de/ se/ge/be, ver, &c.

2. In all words that have three or more fillables, men
behoof only to take notice but of the two last fillables
in the pronouniation.

3. In all words you have one fillable long at least.

4. There are no words consisting of two fillables that
have two long fillables, unless they be both Diphthong-
ed, as ~~Baemgaard~~/ ~~Wijnsteen~~/ ~~aangaan~~/ ~~hoortaan~~/
~~hoordeel~~/ ~~nadeel~~/ hence.

5. All Diphthongs in what ever word, or fillable
they be, make that word, or fillable long : as, ~~gelooft~~/ ~~be-
quaamt~~/ ~~gegaan~~/ ~~gebuilt~~/ ~~Woeftijne~~.

6. If a fillable standeth before, or after a long fillable,
in the same word, that fillable then is short, except a
Diphthong come in it : as, ~~aangaande~~.

Wel te weten / wanneer de silben van malkanderen scheiden; als/ distress, behalven minister, &c.

8. Alle Naam-stammige Woorden die in nefs eindigen/daar af is de silbe nefs hozt; als godliness, friendliness.

9. Alle vzeemde Woorden die in tion, tie, ious, eous, eindigen / hebben de leste silbe op een na hozt; als satisfaction, honesty, gracious, dangerous, advantageous.

10. Alle Deel-nemingen die in ing eindigen/ende Woorden in ment, ende is h, zijn lang; als loving, teaching, testament, clement, popish.

11. Cle, ble, gle, ple, zijn hozt, als table, spectacle, angle, strangle, wrangle, tangle, trample, temple, example.

S E C T I E. XXV.

Dooz sekerre Figuren ljd dese Tale in hare Woorden ende silben/ ofte vermeerdering, ofte verkorting; als/

1. Dooz eene letter ofte silbe vooz aan een Woord te stellen: als/arisen, vooz risen th' heavens, th' earth, Dese Figurere wozd Prosthesis genoemd.

2. Dooz vet van het voozste eenes Woords af te nemen; als live waters, vooz alive waters, gainst, vooz against, vantage, vooz advantage, complished, vooz accomplished, em, vooz them, vested, vooz invested: En is Apheresis genoemd.

3. Dooz eene letter ofte silbe in eenig Woord uit te laten: als/declin'd, vooz declined, I le, vooz I will. Girdst, vooz girdest, Pardning, vooz pardoning, Gaspel, vooz godsspel; I pry thee, vooz I pray thee; Dese wozd Syncope genoemd;

Merkt :

7. All denominatives which end in *heid* / and words ending in *ich* / *igh* / *e* / *en* / *lsh* / *el* / or *er* / have there termination short : as, *goedigheid* / *vriendelijheid* / *vrouwe* / *verzoagen* *goeligh* / *tafel* / *Dader* / except *est* / in *Majesteit* / *grabitteit*.

8. All words ending in *icheid* / in *ge* / *ghheid* / likewise all borrowed words ending in *ie* / have both the last syllables short ; as, *cierlijheid* / *soetigheid* / *vriendelijheid* / *blamatie* / *executie* / *almachtigheid*.

9. All words beginning with *be* / *ge* / or *ver* / consisting of two syllables, likewise every word terminating in *ment* / have the last syllable long, as, *gequel* / *belang* / *verlof* / *verzoag* / *Testament* / *Clement*.

10. All participles of the present tense do end in two short syllables: as, *minnende* / *zegenende* / *leerende* / *roepende* / *hoopende*.

Merkt : In Section II. I said, that the five vowels be short, which is to be noted when the accent do not fall in that syllable, which accent in some words might be written with a double vowel: as, *spzehen* / here *spze* is long ; by the 4. and 7. annotat, and it might be written *spzehen* / but to fill up syllables with many letters, is to be rejected, and as much as may be to be avoided, though for the learners sake we have practised it in this tract.

SECTION. XXV.

BY certain Figures this Speech suffers, either *augmentation*, or *abridgement* in its words, and syllables : as,

1. By putting a letter, or syllable unto the beginning of a word, as, *eegeen* for *geen*, & *edog* for *dog* : This Figure is called *Prosthesis*.

Merkt: In vele woorden kan men aldus Letteren nalaten/ sonder den zin in 't uit spreken te veranderen: als/ in Plague, de u, in receipt, de p. righteousness, righteousness, commandement, commandment, covenant, covenant, forme, forme, dangerous, dangerous, labour, labor, forraigne, foraine, &c.

4. Dooz eene Letter ofte silbe aan het einde eenes Woords op te stellen: als/ Gods, vooz God his. Souls, vooz soule is. Greats, vooz great is. Learners vooz learner his. Peters, vooz Peter his. I warrantim vooz I warrant him. Deze Figure woerd Paragoge genoemd.

5. Dooz eene Letter ofte silbe van het einde eenes Woords af te nemen: als/ wind, vooz winde; kind, vooz kinde, solemn, vooz solemne; find, vooz finde; behind, vooz behinde; often, vooz often times. Ende woerd genotmd Apocope: Paragoge zyn tegendeel.

6. Dooz eene Letter ofte silbe in 't midden eenes Woords in te setten: als/ Master, vooz Māster, Forthward, vooz forwart; Truth, vooz trūth; Grant, vooz grant; Lead, vooz led; Read, vooz red; Marvell, vooz marvel; Inveighed, vooz invyed; Answering, vooz answering. Deze Figure hiet men Epenthesis.

7. Dooz twee Silbers ofte silben saam te zetten in te trekken/ dat men die in eene silbe uit-sprecht: als/ stretch, vooz stretched; heavn, vooz heaven; loved, vooz loved; madst, vooz madst; ore, vooz over; evn vooz even; fortnight, vooz fourteen-night.

Merkt: Dooz deze manier van doen/ sield men dikmaals een s, in de plaats van is, ende his: als hees, vooz he is; bys, vooz by is, ofte by his; fors vooz for his; seemes, vooz se meth. Deze Figure woerd Synæresis genoemd.

2. By taking away ought from the beginning of a word : as, *homen* / for *gehomen* / *geaan* / for *geaan* : This Figure , contrary to the former , is named *Aphæresis*.

3. By leaving out, or taking away a letter, or syllable from the midst of a word : as, *sitte* / for *sillabe* / *goeds* / *heto* / for *goetghed* / *Deuse* / *Hollanse* / *Engelse* / *Duitse* / *Wittheemle* / for *Zeeusche* / &c. *Spreen* / for *spoeven* / *staj* / for *stadij* : This Figure is named *Syncope*.

Note : In many words letters may be thus omitted, without altering the sense in their Pronunciation, as in *hoozen* / *hozen* / *spreeken* / *spreeken* / *bijzondereijheid* / *bijzondereijheid* / *Goddelijheid* / *Godelijheid* / *Godlijheid* / *Gzaafselijheid* / *Gzaafelijheid* / and *erue* / *erue* (i.e. if the accent be in it, a letter then may well be left out) so *zunn* / *zunn* / *konink* / *konink* / *eerlijch* / *eerlijch* / and *rein* / for *reyn* / *ijde* / for *zijde* / *God* / for *God*.

4. By adding, or putting a letter, or syllable to the end of a word ; as, *hy heester* / for *hy heeft* / *omme* / for *om* / *ditte* / for *dit* / *ijke* / for *ijk* / *regter hand* / for *regte hand* / *ut der Stad* / for *uit de Stad* / *tot der dood* / for *tot de dood* / *van der hand* / for *van de hand*. This Figure is called *Parasoge*.

5. By cutting off, or taking away the last letter or syllable from the end of a word : as, *hage* / for *bage* / *woerd* / for *woerd* / *heez* / *aan* / for *deze* / *aan* / *ut* / for *uwe* / *dik* / for *diktijts* / *naaut* / for *naautijsh* / *noe* / for *noch* / or *nog* / *dog* / for *dog* / *mens* / for *mensch*. This Figure is Contrary to *Parasoge*. And is called *Apocope*.

6. By interposing of a letter, or syllable within, or in the midst of a word : as, *gegeten* / for *geeten* / *bygheid* /

8. **Doo?** in de plaats van eene / twee silben te nemen: als/ haddeſt, **boo?** hadſt, broughteſt, **boo?** brought. Ende word Diereſis geheeten.

9. **Doo?** in de plaats van d' eene een ander Letter te stellen: als/enquire, **boo?** inquire; Endeavour, **boo?** Indeavour, Plow; **boo?** plough. Deze noemt men *Antitheſis*.

10. **Doo?** 't veranderen van een Letters plaats: als/whose, **boo?** whoes, name **boo?** naam, &c. De Engelsehe / in hare Orthographie, hebben dit veel in 't gebruik / gelijk als men in het Sectie IV. bespeuren mag/ende daar om moet een Ne'erlander, die Engels leeren wil / hier wel op letten. Deze Figure noemt men *Metathesis*.

S E C T I E. XXVI.

Dat zijn zekere verhoorzelen/**boo?** de Engelschen in hare Schriften gebruik: als/

aar en ō ū & mt.	} boo?	{ an, am, en, em, in, on, om, un, um, and. ment.	{ ye. yt. yu. or. yor. wt. wth.	} boo?	{ the that. thou our. your. with.
---------------------------------	---------------	--	--	---------------	--

wch. wc. Viz. &c.	} boo?	{ which, to wit, And so forth.	{ Sr. Kt H.	} Sir. Knight. Holy.
-------------------------	---------------	--------------------------------------	-------------------	----------------------------

Macy.

heid, for byghheid. And is called *Epenthesis*. Contrary to *Syncope*.

7. By contracting two vowels, or syllables into one, so as that it is pronounced as if it were but one vowel, or syllable: as, *Werld*/for *Wereld* / *gantſch*/for *gantſchelgh*, *ſpoen*/for *ſpoeden*/ *ſtag*/for *ſtadig*/ hence.

Note : By this way of doing t / is oftentimes put in ſtead of het: as, 't klein/ 't volk, for het klein, het volk/ and s/ for des: as, 's morgens/ for des morgens: and k. for Ik: as 'k wil/ 'k zal, 'k hebbe, for Ik wil/ Ik zal/ Ik hebbe. This Figure is called *Synaeſis*.

8. By taking two ſyllable for one, or when one ſyllable is divided into two Parts, as, *ſte-erven*/ for *ſterven*/ *hlang*/for *hlang*. And is called *Diareſis*.

9. By putting one letter for an other: as, *kinnen*/for *kennen*; *dinken* / for *denken*, *konnen* / for *kunnen*; *miſſchien*/for *magſchien*, *iſſer*/for *iſ* daar/ *totter*/ for *tot* der; *ze*/or *ſe*/for *ze*/or for *haar*/ *heut*/or *hun*; *ſeper*/ for *zeher*; *ſus*/for *dus*/or *aldus*; *heel* for *zeer*/ *alder*/for *aller*. This Figure is called *Antitheſis*.

10. By changing the letters place, as *eente*/ for *ee-ner*. And this Figure is called *Metatheſis*.

SECTION. XXVI.

There are certain abbreviations used by them, in their writings: as,

ā ē ī ſi	} stands for	{	an/ am.	}	{	ū.	}	for	{	un um.
			en/ em.			efi.				ende.
			in.			(3.				ende.
			on/ om.							

n3. m3. h3. d5.	} for	{	niet.	}	{	ul. is u l ^o .	}	or u-ſieden.
			met.			gpl. g ^o -l ^o . g ^o -ſieden.		
			het.			3pl. 3 ^o -l ^o . 3 ^o -ſieden.		
			dat.					

Maty.	Mejefty.
Hoble.	Honorable.
Wship.	Worship.
Worpsful.	Worshipful.
Hd.	Honoured.
Lop.	Lordship.
Rd.	Reverend.
Esqr.	Esquire.
Capr.	Captain. Ende veel andere meer

 SECTIE. XXVII.

Daar zijn zekere Distinctien, ende Punctuation, die sy in hare Schryften gebruiken: als /

- (1) Wordt een Comma genoemd.
- (2) Weet men Colon, of dubbelde punct.
- (3) Een Interrogatie.
- (4) Is een Apostrophe, toonende de wegneming / ofte berispinge eener blink letter.
- (5) Is een Parenthesis.
- (6) Is een teikē van Verwondering, ofte Admiratie.
- (7) Is een Verbindinge.
- (8) Noemt men een Deelingē, ofte Divisie.
- (9) Een Punctum, ofte punct, te kennen gebende het slot van eenen geheelē zin.

Wous hebbe ich in XXVII. Sectien vol-eindigd 't gene ik dachre noodzakelijck / ende dienvolgende nuttelijck voorn. te zijn, aangaande de berekeningē van eenige Engelse Woorden onderhaald / die zullen wy (indien 't de Heer wil) agter aan 't volghende Tweede Deel. in een Aankangzel, met hare bejubding aanteekenen; ende besluten dan alzoo dit Berste Deel met EY N D E.

2c. Ende 300 duuzt.

Kon. Majest. for Koninklike Majestete.

Princ. Excell. for Prinselijke Excellentie.

E. E. Achtb. for Edele Erentfeste Achtbaarheden.

Wog: Wog: for Wog-Wogende.

Capit. for Capitain, &c.

W. for } Weere.

W. for } Weilige/ &c.

SECTION. XXVII.

There are certain pointings, which they use in their writings: as,

(/) Or (,) is a *Comma*.

(:) Is a *Colon*.

(') Is an *Apostrophe*, which notes in the taking away

or the concealing of a vowel.

( ) Is a *Parenthesis*.

(!) Is a note of *Admiration*.

(-) A *Copulation*.

(~) A *Division*.

(.) A *Point*, or full stop.

Thus in *XXVII. Sections* I have finished, what I supposed needfull, and consequently usefull for you: as concerning the signification of some Dutch words, which be not interpreted; Them we will (*God willing*) give you an account of, and note them down with their sence, and meaning in an *Appendix* to the following *Second Part*, and so conclude this *First Part* with

F I N I S.

Een Kleyne

O E F F E N I N G,

Tot een Besluit.

Indicative mood. Present tense.

Dear friend, what do you do all the day? or the whole day?

I Exercise my self in things, that do edify.

And I, what do I at this houre?

Thou art in a good Moode when you have mony.

What doth your Brother *Adam* now at this time.

He is jocund (*glad, cheerful*) when he hath good Company.

What do ye now?

We rejoyce (are *merry*) and have peace, and plenty in our Country.

What tink you, that we do daily?

Ye are Content when ye have sufficient of Gold, and Silver.

What do those good *Companions*?

They are (*or be*) pleasant, when they are busy about their work or imployment.

Denying. They be not.

Affirming. But they be.

The Preterimperfect tense.

Whorthy Brother, what did you almost?

I was Ioyful, and hath it wholly according to my wish.

What thnick you, I did there above?

You were writing, and hast delight therein.

What did *Bernard* below?

He was sick, and had a desire to dye.

What did ye together in the Garden?

We were sad (*sorrowful*) and had heart grief.

Gesse

A Small

E X E R C I S E,

For a Conclusion.

De Toonende manier. Tegenwoordige tijd.

Lieve Vriend / wat doet gy den dag : ofte den gantschen dag ?

Ik deffene mijn selven in stichtelgche dingen.

Ende Ik / wat doe ik te deser uren ?

Gy zyt wel gesind als gy Geld hebt ?

Wat doet u Broeder Adam nu ter ijd ?

Hy is lustig / als hy goed geselschap heeft.

Wat doet gy-luden nu ?

Wy zyn blijde / ende hebben vrede / ende overbloed in ons Land.

Wat meend gy dat wy dagelgk doen ?

Gy-l. zyt te vreden / als gy gensegsaam Goud ende Silver hebt.

Wat doen de goede Maats ?

Gy zyn vrolgk als wy besig in 't werk zyn.

Loogenende. Gy en zyn niet.

Bevestigende. Gy zyn immers.

Den Onvolkomen tijd.

Waarde Broeder / wat dede (ofte deed) gy schier.

Ik was verheugd / ende had'et heel na mijn wensch.

Wat dunkt gy / Ik daar boven dede ?

Gy schreef (ofte waar't schryvende) ende hadt bermaakt daar in.

Wat deed Bernaard om laag / ofte beneden ?

Hy was siek / ende hadde lust te sterben.

Wat deed gy. t' samen in 't Hof.

Wy waren vroebig / ende hadden hertswaer.

Das Engelſchen Onderriſker.

Gelle (*reckon*) what we did in the kitchen?

Ye were weary, and had a deſire to reſt.

What did the Souldiers in the field?

They were well, and had their pleaſure.

In the Preter ſenſe.

Loving Neighbor, when did thou viſit thy mother?

I was welcome, and had what I deſired?

Know you what I did, at that ſame time?

Thou wert provoked (*deſpised*), and hadſt a great paine.

What did your Son in Law *do* yeſterday?

He was gone forth, and had good Company.

What did ye the day before yeſterday?

We were glad, and had it before the wind.

Know ye what we did then?

Ye were ill, and would be worſe.

What did the Marchants the other day?

They were all amazed, and had great perill, or danger.

In the Preterperfect ſenſe.

What have you done in time paſt, or in former time? &c.

I have ſaid, and done what I was able.

Thou haſt queſtioned, and answered.

He hath eaten, and druncken.

She hath ſought, and found.

We have bought the Cloſt, and paid for it.

Ye have wonne the play, and loſt it.

They have delivered, and ſent the goods.

Querying, &c.

Have I ſaid, and done?

Haſt thou gone, and returned?

Haſt he ſaved his life with loſſe of ſhip and goods?

Raed wat wy in de Meuken deden ?

Epl. waard moede, ende had lust te rusten.

Wat deden de Krijgs-knechten in 't veld ?

Sp waren viel/ ende hadden haren lust.

In den Geleden-tijd.

Bemide Buurman / wat deed g^h Gisteren och-
tent ?

Ik was wellekom ende had 'rgene Ik begeerde.

Weet g^h wat ik te diec tijd dede ?

Sp waart verstoord, ende had een groote pijn.

Wat dede Karel uw' Behoudt-zone gisteren ?

Wy was uitgegaan, ende had goed gesel'chap.

Wat deed g^h. eergisteren ?

Wy waren blifde/ ende hadden 't vooz de wind.

Weet g^h wat wy doen deden ?

Epl. waart qualik, ende woud erger zyn.

Wat deden de kooplieden leken ?

Sp waren alle verbaast / ende hadden groot ge-
baar.

In den Volkomen geleden tijd.

Wat hebt g^h in den voozgaanden tijd gedaan &c.

Ik hebbe gezeid/ ende gedaen wat ik bet mocht.

Sp hebt gebzaagd/ ende geantwoozd.

Wy heeft gegeten/ ende gebzonken.

Sp heeft gezocht/ ende gebunden.

Wy hebben het Laken gekocht / ende daar vooz
betaald.

Epl. hebt het Spel gewonnen/ ende verlozen.

Sp. hebben 't goed gegeven ende gezond.

Vragende, &c.

Heb ik gezeid/ ende gedaen ?

Hebt g^h gezaen/ ende woudein gehoord ?

Heeft hy sijn leven behouden/ met verlies van

Schip ende goet.

Ont-

Denying, &c.

I have not done, nor said.

Thou hast not read, nor writ.

He hath not lost his ship, nor goods, &c.

Questioning, &c.

Have not I done, & said?

Hast not thou done ill, to lose thy honour, and Credit, &c.

In the Preterpluperfect tense.

What had you done ere (or before) I came?

I had spoken, and listened.

Thou hadst ript, or undone, and done or made it again.

He had broke his fast, and dyed.

She had known, and neglected it.

We had delivered, and received.

Ye had lent, and borrowed mony.

They had waited, and hoped.

Querying, &c.

Had I spoken? and listened?

Had you gotten mony? and spent it?

Denying, &c.

I had not heard nor spoken: thou hadst not grieved, nor lamented, &c.

Questioning, &c.

Had not I heard, nor spoken? hadst not thou, &c.

In the Future tense.

What will you do after dinner, (after-noon?)

I will, or shall be rich, and have abundance.

What shall, or will I do anon, by and by, or almost?

You shall, or will be poor, and have nothing at all.

What think you, that *Nicolas* will do to-morrow?

He will be wise, and bear a great name.

What

Ontkennende, &c.

Ik en heb niet gedaan/ noch gefeïd.

Gy en hebt niet gelezen/ noch gefchreven.

Hy en heeft fijn Schip/ noch goed verlozen/ &c.

Vragende, &c.

En heb ik niet gedaan/ en gefeïd?

En hebt gy niet qualijk gedaan/ uw' eere/ ende geloof (ofte Credijt) te verliezen/ &c.

In den meer als Volkomen geleden tijd.

Wat had gy gedaan/ al eer ik quam.

Ik hadde gefproken/ ende geluffert.

Gy had ontbezemd/ ofte ontmaakt/ en' t'hermaakt.

Hy hadde ontbeten/ ende noenmaal gegeten.

Zy hadde geweten/ ende verwaerlooft.

Wy hadden gelebert/ ende ontfangen.

Gyl. had Geld geleend/ ende ontleend.

Sy hadden gewacht/ (gebeïd) ende gehooft.

Vragende, &c.

Hadde ik gefproken? ende geluffert?

Had gy Geld gekregen ende verquift?

Loochende, &c.

Ik en hadde niet gehooft/ noch gefproken.

Gy en had niet getremd/ noch geharmd/ &c.

Vragende, &c.

En hadde ik niet gehooft/ noch gefproken?

Had gy niet? &c.

In den Toekomenden tijd.

Wat fult gy na noenmaal/ (middag) doen?

Ik fal fijk zijn/ ende oberbloed hebben.

Wat fal ik fchier/ ofte bphans doen?

Gy fult Wrm zijn/ ende niet met allen hebben.

Wat meynd gy/ dat Nicolaas wygen doen fal.

Hy fal wijs zijn/ ende eenen grooten Naam boe.

Wat

174 Den Engelschen Onderrichter.

What will ye do over to Morrow?

We shall be well Intertained, and receive a thousand thanks, or receive thans a 1000 fould.

What will, or shall we do the next week that cometh in?

Ye shall happy, or prosperous? and have the purse full.

What shall the honest people do hence forward?

They shall be in peace, and shall have joy and rest eternal.

The Imperative mood, In the Present, and Future tense.

Be briske, or for like, and be of good Courage.

Tell James, that he be diligent, and vigilant.

Let us be prudent, or wise, and keep correspondance with the good.

Be ye Courteous, and have an humble heart.

Bid them, that they pray to the Almighty, and receive his gifts and benefites, thankfully.

The Optative mood.

God graunt, I be wise, and I had my wish.

Oh! that you were rich, and hadst thy desire.

I would, he were modest (Civil, Courteous) and had any Comeliness, or phisnomies in gesture, and grace in speech, and attendance.

Oh! if we were wise, &c.

The Subjunctive mood.

Although I have but little money, yet have I not a weake Courage.

Though you have a small body, yet hast thou not a little heart.

Although he hath many words, yet hath he not many fair dayes, &c.

When I told the truth, then was I hated of every man.

Wat sult gy overmogen doen?

Dy sullen wel getoed worden / ende duisendfout dank hebben.

Wat sullen wy de naastkomende week doen?

Epl. sullet gelukkig zijn / ende de Boze vol hebben.

Wat sullen de Droms Luiden voortaan doen?

Sy sullen in vrede zijn / ende sullen vzeugd / ende rust hebben in het eeuwigheid.

In de Gebiedende manier. In den Tegenvoordenigen, ende Toekomenden tijd.

Weest lustig ofte vrolich / ende hebt goeden moed.

Segt Jacob dat hy neersig is / ende 't ege in 't Sepl hebbe / (dat is makker.)

Laat ons voorzichtig wesen / ende t'samen handeling met den goede hebben.

Weest opl. goedertieren / ende hebt een ootmoedig hert.

Segt hun dat sy den Almogenden bidden / ende sijn gaben en weldaden in dank ontfangen.

De wenscheude manier.

God geve dat ik wijs zy en mijnen mensch hadde.

Och! dat ik rijk waart. en wie begeerte haaret.

Ik woude dat ik heu'ch ware / ende eenige bevalighend hadde.

Och! of ik wijs waren See.

De Ondergeroeglijke manier.

Ik is 't dat ik luttel Gelo hebbe / soo en heb ik geen klefheid moed.

Ik is 't dat ik een klein lichaam hebbe / soo en hebt ik geen goet kleinheit.

Woe wel ik vele woorden heeft / soo en heeft ik niet vele schoone dagen. See. Plural, &c.

Woe ik de waartheid seide / dien mag ik van elk een gehaat.

When you had leave, then you ceased not from play.
When *Isaac* stood at the Table, he served as a skinker
(a filler of wine) or a waiting man, &c.

Considering that I have been at your's, have not I kept my word?

Though you have eaten hony, yet you have not sucked the hony Combs.

Now that *Andrew* hath gone to seek peace, he shall be blessed, &c.

Considering that I had had toyle, and trouble, sought I also to have some reward.

Sith that (for so much as) thou hadst been at the Wedding (*marriage*) you ought also to go to the funeral.

Although that *D:* had come at day-break, yet should he not have been time enough, &c.

When I shall be sicke, or ill, you shall then be my Physician.

When thou shalt have a long gown, then you will be counted a Doctor.

When *Sophyrus* shall keep watch, he then will betray the City, &c. *The Infinitive mode:*

The work of honest people is, to have such in esteem, that follow the truth.

To fast outwardly, to pray with the mouth; to do Almshouses in publik for to be seen and Commended of the world, is not this the life of Hypocrites?

The dealing of right Merchants it is to look more at the common profit, then at ones own (*self*) advantage, or gain.

Not to have learned what is necessary, and meet for age, is much bewailed by old (*or ancient*) men.

Of Participles.

In telling the truth, I tender my self hate full.

Als hy oozlof had/so hield hy niet op van spelen.
 Doe Izaak aan tafel stond/so diende hy als schenker.
 Gemerkt dat ik t' uwent geweest heb / en heb ik
 mijn woozd niet gehouden ?

Al schoon dat gy Konig ge-eten hebt / nochtans
 en hebt gy de Konig-raten niet gesogen.

Nu dat Andries den vrede heeft gaan zoeken / soo
 zal hy gezegend wesen / &c.

Gemerkt dat ik arbeid gehad hadde / en moeste ;
 soo behoozd ik ook eenig loon te hebben.

Als dat gy ter Wjuloft geweest haddet / soo be-
 hoozde gy ook ter Wit-baart te gaan.

Al waart dat D. in de dageraat gekomen had / noch
 en soude hy niet tijds genoeg geweest zijn / &c.

Als ik krank ofte qualijh gesteld zjn zal / gy zult
 dan mijnen Doctoor wesen.

Als gy eenen langen Cabbaard zult hebben / dan
 soo zult gy booz Doctoor geacht worden.

Wanneer / Zophyrus de Schiltwagt houden zal / zal
 hy dan de Stad verraden. &c. De Onbep. Manier.

't Werk van eerlijke-luiden is / om sulke te achten
 die de waarheid volgen.

Witerlijh te vasten / met den mond te bidden / en ael-
 moessen in't openbaar te doen / om van de wereld
 gesien ende gepzelen te worden / is dat het leven der
 Hypocriten niet ?

De koophandel van rechte koop-luiden / is meer
 te sien op 't gemein pzoft / dan op eppen boozdeel /
 of winst.

Niet geleert te hebben 't gene dat booz den Ouder-
 dom noodig en bequaam is / wozd van den Ouden
 Heeb beklaagd. Van Deel-w. ofte Deel-nem.

De waarheid seggende / maak ik my hatelijh.

Living soberly and carefully, so *N*-waxed old.

By gaining, and sparing, we become Lords of yearly Rents, and renewes.

In resting, and Ceasing from all work or labour, they grew lazy, and toakish.

Ruminating the H-Scriptures, so men become wise, civil (or gentle) composed, and dextere, (or quick of wit)

By bragging, bravading, vaunting, and letting in way of Ostentation, we produce to our selves dishonour, and shame.

In going above our estate or degree, both the godly, & the world too, are offended, or scandalized thereby.

Permitting, and suffering evil, you make your self guilty, or culpable.

Beginning well, and ending well, causeth the worke to be commended, or praised.

Between purleblinde, and being starke blinde, there is a vast difference.

A fooles bold may soon be shot, by speaking unadvisedly or inconsiderately.

Rewarding the worke, sweeteneth the soure or crabbed labour.

Impersonals.

Yesterday they arose (or did arise) and acted marvellously, To morrow they will do something that's good, by the grace (or helpe) of God.

It pleaseth mee that they do wondrous things, or ells that they leave it undone.

Men should not do amisse, to show whether I pronounce amisse.

God grant that men may get (or draw) vantage, and profit out of (or by) my writings.

Men get a hoarse throats by speaking shrill and lowde.

It breaketh my loynes a peeces.

It's our part to praise God for his Spirit & Truth Amen

Soberlijk/en sozgjijk lebende/soo woꝝd N.oud.

Al winnende / en sparende woꝝden wy henteriers.

Van allen werk rusten / en aflatende / woꝝden sp
leuy / en beug.

De **H.** Schzift herknavwende / woꝝd men wijs/
heusch/ geschikt/ en behendig.

Al trotsende pꝛonkende/beroemende/ en pocchen-
de sig aanstellen/ doen wy ons self oneere en schand
aan.

Boben ons staat / en magt gaande / beide God-
bzuchtig/en wereltlijke; zijn daar dooꝝ geargert.

't **Q**uaad toe-latende/ en ljdende/ maakt gy u self
schuldig/ of strafbaar.

Wel beginnende / en wel vol-eindigende / doet het
werk pꝛijzen.

Tussen stik-siende/ en geheel blind zijnde/ isser een
groot onderscheid.

Onbedachtsaam / ofte roekeloos sprekende/ mag
een **M**ar sijn pijl dꝛa geschoten woꝝden.

't **W**erk beloonende/ versoetet den suuren arbeid.

Onpersoonlijken.

Gisteren stond men op/en deden wonderlijk/ moꝝ-
gen zal men met **G**ods genade wat goeds doen.

Het belieft wy dat men geooꝝlofde dingen doe/ of
dat men 't late staan.

Men soude niet qualijk doen/te toonen/ of ik qua-
lijk uyt-spreke.

God gebe dat men uit mijn schzjfbens nut en pꝛo-
fijt trekken mag.

Men kragt een heesche heel dooꝝ hard/ en luid te
spreken.

Het bzeekt mijn lendenen aan stukken.

Het staat ons **G**od te loben booꝝ sijn **G**eeft en
Waarhepd/ Amen.

Den Engelschen ende Ne'erduitschen
ONDERRICHTER,

HET TWEEDE DEEL: 21

Waar in

t' Samen-pzaatjes/ gemeene Redenen/ Ofs-
coursen/ Send-bzieven/ ende Sin-spreuken/ om
daar dooz tot de wetenschap/ ende 't aan-
staan van de Engelsche Sprake getref-
felijk te komen/ vergadert zjn.

Mitsgaders, een kleine

V O C A B U L A A R,
Ofte Woord-Boekje, met het gemelde Aan-
hangzel daar aan geboegt.

The English and Low-Dutch.

I N S T R U C T E R,
THE SECOND PART:

Wherein

Are collected Common Dialogues, Communi-
cations, Discourses, Letters, and Sentences, readily
for to come thereby to the knowledge and
liking of the Dutch Tongue.

Together with A Small

V O C A B U L A R,
And the mentioned *Appendix* joyning thereunto.

Tot R O T T E R D A M,

Bedrukt by Gerrard vander Vluyn, Boekverhou-
per by de Dzaep-brugge. 1678.

CAPITTEL I.

Een Morgen-groetenisse tuffchen A. B. ende B. D.

GOD gebe u een goede morgen/ Heer.

En u van gelijke/ Heer, een goede morgen/ende een goed jaar.

De Heere vergunne een goede morgen/ Seigneur.

Mijn Heer, 't selve zo u gegeven / met alle blyspoet.

Goede morgen, *Mrs* Vrouw/ *Mrs* Meestresse/ &c.

Ende u ook; God gebe u een goede morgen/ Seigneur, ende u desgelijks/ Meester C.

Goede morgen, *W*ourman.

Ik bedanke u / mijn liebe *W*ourman.

God gebe u een goeden dag/ Meester B.

Ende u ook; *M*r. A.

De Heere gebe u een blyfphen dag.

CHAPTER I.

A morning Salutation between A. B. and B. D.

GOD give you a good morrow, *Sir*.

And to you likewise, *Sir*, a good morrow, and a good year.

The Lord graunt you a good morrow, *Sir*.

Sir, the same be given to you, with all happiness, (or prosperity,)

Good morrow, *M*adame. *M*istresse, &c.

And to you also, God give you a good morrow *Sir*, & to you the same in like manner, *M*aster C.

Good morn, (*morn*) *N*eighbour.

I thank you my loving *N*eighbour.

God give you a good day, *M*aster B.

And to you also, *M*r. A.

The Lord give you a joyful (*frolk*) day.

Engliſh

A good, and a merry
day be to you.

Sir, I moſt humble
thank you.

Sir, God give you (good
luck,) and all proſperity.

I wiſh the ſame to you,
with a good heart.

I wiſh you a good day.

I wiſh the ſame to you
likewiſe.

Sir, how do you do this
morning.

Sir, ready to do you
any ſervice.

Sir, how goe's it with
your health in this morn-
ing tide.

Sir, very well, at your
Commandement.

Let this be a proſperous
day to you, *Sir*.

My dear friend, O that it
might not go ill with
you too.

How have you reſted to
night?

Well, God be praifed (or
I thank the Lord.)

Ne'erduiſch. 123

Een goede/ ende ende
den blyſe dag 32 u.

Monſieur, Ik bedanke
u ſeer ootmoedelijck.

Seigneur, God gebe u
goed geluk / ende vooz-
ſpoediglijck.

't Selve wenſche ik u
met goeder herte.

Ik wenſche u een goe-
den dag.

Ik wenſche u het ſel-
ve inſgelijck.

Mijn Heer, hoe vaert
gy deſen ochtend?

Seigneur, bereid om u
eenigen dienſt te doen.

Mijn Heer, hoe gaat 't
met u geſontheit deſen
morgen.

Monſieur, ſeer wel / tot
uwen dienſt.

Deſen dag / (Mijn
Heer) moet u voozſpoe-
dig zyn.

Och dat 't ook met u
niet en mocht qualijck
gaan : mijn waarde-
vriend.

Hoe hebt gy van deſen
nacht gerust?

Wel / God lof / (alſe
ik dank den Heere.)

Seigneur, wat maekt
 gij deſen morgen ſoo
 vroeg op / buiten in dit
 koel weder / ik bid u ?

Hoe / is 't niet tijd op
 te zijn? ende wat het we-
 der belangt / het is tame-
 lijk / ende verdragelijk.

Waarom ſtaat gij ſoo
 vroeg op ?

's Morgens (ofte by
 tijds) vroeg op te ſtaan
 is 't aldergeſondſte ding
 van de gantsche Wereld.

CAPITTEL II.

Begroetingen in't ont-
 moeten, (ofte tegen-
 komſte) en van elkan-
 deren ſcheidende tuf-
 ſchen *A. B.*

God behoude u *Meer-
 ſter B.*

De Heere behoed u
 ook / mijn Heer.

God beware u herte-
 lijk / Seigneur.

En u ook alſoo cor-
 dialijk: zijt gij wel te pas.

Hoe vaart gij / mijn
 Heer ?

Hoe hebje 't gemaakt
 zedert d' anderen dag ?

Ne'erduiſch.

Sir, what do you up ſo
 early this morning,
 abroad in this cool wea-
 ther, I pray you ?

How, (*why*) is it not
 time to be up: and as con-
 cerning the weather, it is
 temperate, & tolerable.

Wherefore do you riſe
 ſo ſoon ?

To riſe early (*or be-
 times*) a mornings, is the
 moſt whole ſomeſt thing
 of all the World.

CHAPTER II.

*Salutations at meeting
 by the way: and parting
 one from each other, be-
 tween A. B.*

God ſave you, Maſter
B.

The Lord preſerve (*or
 protect*) you likewise, *Sir.*

God ſave you heartily.
Sir.

And you alſo as cordia-
 ly: are you well.

How do you do, *Sir.*

How have you done
 ſince the other day? How

do

English

do you feel your self
since yesterday.

Very well, I am well
thanks be to God, at your
service.

How stands it with
your health, *Sir*?

Sir, I find my self well,
praised be God.

And you, *Sir*, how is it
with you? well?

I also am in health,
blessed be God, how do's
your Father, and your
Mother, how do they do,
and all the whole family,
are they in health?

They are in good health:
God be praised.

How go's it with you,
my friend?

It go's well with me,
go's it but so well with
you. my loving friend?

I wish you good health,
Sir.

The same I wish to you
also, *Sir*.

How go's it with your
affaires?

How stand's the mat-
ters with you?

Ne'erduitsch. 125

Hoe geboelje u selven
zedert gisteren?

Seer wel: Ik ben
wel / God dank / tot u
dienst.

Hoe staat 't leven al/
mijn Heer?

Seigneur, Ik bevind
my self wel God 3p ge-
loof.

En 3p / mijn Heer;
hoe is 't met u? Wel?

Ik ben ook gezond/ge-
zegend 3p God: hoe
vaart u Vader/en Moeder /
hoe varense: en
't gantsche Huis-gezin /
zijnse gezond?

3p zijn in goede ge-
sondheid: God lof.

Hoe gaat 'et met u
mijn vriend!

Het gaat met my wel:
gaat het maar soo met
u mijn liebe vriend.

Ik wensch u goede
gesondheid, mijn Heer.

Dat selve wensch ik
u ook/Seigneur.

Hoe gaat 'et met u af-
faken?

Hoe staan de saken
met u?

Seer wel/ mijn Heer.

Ik groet u mijn Heer.

En ik u desgelijk.

Zijt op wel zijt op wel te pas?

Ik bare wel: Ik ben hoorwaer wel te pas; (ofte in goede gesteltenis van lichaam) ik ben wel te deeg ende in goede welvarentheid.

Dat is goed: dat is raar/ en ongemeen: dat gaat wel / dat is my wel een aangename tiding: dat verblift mijn hert: dat is mijn lief om hooren: Ik hoor dat geene / hoorwaer (mijn Heer) Ik verheuge my altho uitermaten seer in u welvaart: Ik bidde u bezogt u gezondheid wel- bewaart deez' u gezondheid.

Ik bedank u hooglijk. Ik kan nu niet langer toeben; Ik ben haastig om te gaan: Ik moet gaan (mijn Heer) en wilt my niet langer onhouden/ ik heb mijn tijd van doen: Ik en mag hier

Very well, Sir.

I salute you, Sir.

And I you the like.

Are you well, are you well disposed?

I fare well: Indeed (or verely) I am in good disposition of body, I am healthfull, and in good prosperity.

That is good: that is rare, and not ordinary: that go's well, that is pleasing tydings to me: that rejoyoeth my heart: I love to hear that: I hear that gladly, truly, Sir, I rejoyce exceedingly, always at your welfare: I beseech you to take care of your health, preserve this your health.

I highly thank you, I can tarry no longer now: I am in haste to be gone: I must go, Sir, be pleased to detain me no longer: I have need of my time: I may not bide to stand here still: fare you well
Maister

Engliſh

Maſter A. God be with you: I wiſh your health may continually, or alwayes continue, be you recommended to God.

And you alſo my dear friend: God preſerve you, from all miſchances, God guide: God be with you may it pleaſe you, in my name (*or in my behalf*) to preſent my cordial ſalutations to your Wife, and Children.

Sir, I thank you I ſhall do your meſſage; I kindly ſalute you in their behalf, and I pray, recommend me alſo to your reverend Father and Mother, very kindly.

CHAPTER III.

Salutations for the Evening-tide, between G. and H.

What a Clock is it, Sir.

What time a night is it?

Ne'erduiſch. 127

niet blijven ſtaan: Daart wel Meester A. Adieu: Ik wens dat u gezondheid mag geduerig aanhouden: Blijft Gods bevolen.

En u ook mijn waerde vriend: God behoeft u voozal ongeluk / God gelepde u. God zij niet u geliebet u / (ofte wilt het u gelieven) van mijnent wegen / mijn hertelijke groetenisse aen u Douch en kinderen aen te bieden.

Seigneur, Ik bedank u. Ik sal u boodſchap doen: Ik groet u vriendelij van harent wegen/en ik bidde / doet mijn gebiedenisse ook aan u eerwaerde Dader en Moeder / ſter de liefdelijh.

CAPITTEL III.

Groetenissen voor den Avond-stond, tusſchen G. ende H.

Wat heeft de Klock mijn Heer?

Wat tijt van der nacht is 't?

Seigneur, wat ure is het nu?

De klok heeft tien/het is by tienent' heeft tien geslagen / het is by na tien uren / het is ontrent tien uren / mijn Heer.

Ah en wist'et niet / Ah meene het soo laat niet en is / my dunkt het kan soo laat niet zyn.

Behoudens u gunst / het is / 't is immers / het is in der daad / het is waarlyk mijn Heer, Ah heb't hooren slaan.

Monf. wat uren zyn't die daar slaan? weetje 't?

Elf / mijn Heer, het is Elf uren.

Mijn Heer, wat uur mag't dog wesen? bid ik.

Seigneur, het en kan niet missen het moet elf zyn.

Dan is het tyd te bedde te gaan / het is als dan hoog tyd te gaan slapen: wy sullen dan gaan slapen: wy moeten van ons pzaatjen af-bzeken /

(or what houre of the night may it be?)

What a Clock is it now Sir.

It is ten a Clock it is nigh ten: it is well nigh ten, it hath struck ten, it is almost ten a Clock, it is about ten a Clock, Sir.

I knew it not, I suppose it is not so late; me thinks it cannot be so late.

With your favour, but it is, it is verely, it is so indeed, it is truely Sir, I have heard it strike.

Sir, what houres be they there that strike? know you it?

Eleven, Sir, it is Eleven a Clock.

Monfieur, what a Clock may it be? I pray.

Sir, it cannot fail but it must be Eleven.

Then it is time to go a bed: it is high time then to go sleep: we will then go to sleep: we must break of our discourse, and then depart, and go to our rest. I am

I am not drowsy: I have
at present no need of rest;
I am not sleepy: I am
wholly awake still.

But I am very drowsy,
my eyelids are heavy of
sleep (or *taken with sleep*)
rest is very needfull for
me (or I have great need
of rest) I am very sleepy:
I cannot hold my eyes
open any longer; I bid
you therefore good night
Sir, God give you a good
night, my friend.

Go to sleep then, and
God keep you, I wish you
a good night: let this
night be beneficial unto
you, I wish this night
might be salubrious to
you, I wish from my
heart, that you may sleep
soundly (or *without in-
combrance*) the lifelong
night.

I thank you for all your
kindness (*affability*) and

Ik ben niet bakerig:
Ik heb tegenwoordig
geen rust van doeg: Ik
ben niet slaperig: Ik
ben noch heel wacker.

Maar ik ben dog ba-
kerig / mijn oog-schelen
zijn niet vaak bevangen
rust is my seer noodig /
(ofte ik hebbe ruste seer
noodig van doen.) Ik
ben seer slaperig: Ik en
kan mijn oogen niet lan-
ger open houden; ik seg-
u daarom goede nacht/
mijn Heer, God geve u
een goede nacht / mijn
vriend.

Gaat dan slapen / en
God beware u. Ik
wens u ten goede nacht /
laat desen nacht u vooz-
deelsch zijn / ik wense dat
dese nacht u mag heil-
zaam zijn: Ik wens van
herten / dat gy onbesozgd
(of onbekommeid) dees
geheele nacht vooz-
moogt slapen.

Ik bedank u van we-
gen al uw vriendelighheit /

130 Ne'erdaitsch.
en goede begeerten.
God 3p met u.

Maar staat een we-
nig / waagt een weinig
tijds my dunkt dat gij u
selfs v3p wat vergeet ;
behooren wy niet met
inalkandel en God eerst
te bidden ?

Ik bedank u van wege
b'indagtigmakinge. In
dien het u belteft dese
pligt te doen / ik sal seer
geerne met u daar in
aanspannen.

Wet an : Ik sal 't vooz
dit maal met Gods hul-
pe doen / &c.

CAPITTEL IV.
Een Gemeene r' Sa-
men-spraak van's og-
tens op staan , tussen
M. F. en P.

How / Francois! staat
op / datje School
moogt gaan: je sult gesla-
gen worden / want 't is al
aber sebenen.

Maakt u gereed / hleed
u / en rept u haastigh / en
bid God om u te zeg-
nen / dan suloy wien ont-
dgt hebben.

Englisb.

good wishes. God be with
you.

But stay a little , waite a
while , sure , me thinks
that you do somewhat
forget your self , ought
we not first to pray to
God together ?

I thank you for putting
it in remembrance : If it
please you to perform the
duty , I will very willing-
ly joyne with you there-
in.

Go to , I will do it for
this time , by the help of
God , &c.

CHAPTER IV.

*A Familiar Discourse, of
uprising in the morn-
ing, between M.
F. and P.*

HO. Francis! Arise, that
you may go to school:
you will be beaten , for it
is past seven a Clock.

Make you ready , dresse
you and hyc you quickly,
and pray to God for to
blesse you , then you shall
have your breakfast. Mar

English.

Margery, give me my stockings, make haste, I pray thee, where have you laid my doublet, reach me my garters, and my shoes: be they clean?

First put on a clean shirt, for that is too fowle.

Make haste then, for else I shall wait too long.

It is moift yet, stay a little while (*the twinkling of an eye*) you must wait a very little while, that I may drye it by the fire.

I will not tarry so long, go your way, I'll none of it.

Your Mother will chide me, if you should go to school, without your clean shirt.

I had rather that you be chidden, then that I should be either blamed (*rebuked*) or beaten. Now, where are my woollen, or linnen socks, my Coat, my Cloak, and

[Ne'erduitsch.] 131

Margriet / geest me mijn housen/haast u ik bid u / waer hebje mijn wambats geleid / langd me mijn housse-banden / en mijne schoenen: zynse schoon?

Doet eerst een schoon hembd aan / want dat is te vuyl.

Haast u dan / want ik sal anders te lange wachten.

't Is noch vochtig / beid een weinighken (een oogenblik) gij moet een wilstje wachten / dat ik 'et aan 't vyer mag droogen.

Ik wil soo lang niet toeden/ gaar henen/ ik en wil 'er geen.

U Moeder sal my behisben / sooje sonder schoon hembd ' school soud gaan.

Ik had liever dat gij bekeben word / dan dat ik of berispt / of gesmeten zou worden. Nu / waer zyn mijn wolle / of linne sokken / mijn Roak / mijn Mantel / en mijn

Bonnet / mijn satijn
 Muts / en mijn hoed ?
 waar is mijn Tabbaard
 mijn Riem mijn Hand-
 Schoenen / en mijn
 Maof / mijn Neusdoek/
 mijn Sacrijen / mijn
 Boeken / mijn Ink-ko-
 ker / met mijn Pennen en
 Penne-mes / waar zijn
 alle mijn dingen ?

Ik en heb niet met al-
 le gereed / ik heb niets by
 de hand.

Ik sal 't mijn Vader
 seggen / ik sal u doen hif-
 ven hoozen / ik sal u ver-
 dofsaken dat mijn Va-
 der gram op u sal zijn.
 Pieter bzingd my wat
 waters / om mijn aange-
 sigt en handen te was-
 sen.

Ik begeer geen Ri-
 vier-water / want 't is
 onklaar / geeft my put-
 water / ofte Fontein-
 water.

Neemt het Lampet /
 en giet op mijne han-
 den / giet hoog.

Ende en zoudse in 't
 Bekken niet konnen

my Bonnet, my sattin Cap,
 & my hat ? where is my
 gown, my girdle, my
 gloves, and my muffle, my
 handkerchife, my sachel,
 my Books, my Inkehorn,
 with my pennes, and pen-
 knife, where are all my
 things ?

I have nothing at alrea-
 dy, I have not any thing
 at hand.

I'll tell it my Father, I
 will make you to hear
 chiding (*that is, so be
 chidden*) I'll cause you to
 have anger of my Father,
 Peter bring me some wa-
 ter, for to wash my face
 and hands.

I desire no River-water,
 for it is not clear, give me
 well-water, or Fountain-
 water.

Take the Ewer, or
 Laver, and powre upon
 my hands, powre high.

And could you not wash
 in the Basin, must you al-
 ways

Engliſh.

ways have a man at your
Elbow, truly you are too
to-wanton, or *Malapert*.

Will you that I rince my
mouth, and wash my face,
wherewithal I have wash-
ed my hands?

Maid, give mee a To-
wel.

Lo! there hangeth a fair
white Towel.

Give me now my break-
fast, for I am now ready, I
pray thee, make haſte, and
hyc you (*somewhat*.)

Well, but where's your
duty, have you reverently
ſaluted (*greeted*) your Fa-
ther and Mother, this
morning? What! have you
forgotten that?

Where is my Father?

He is in the Shop.

Good morrow *Sir*,
Father, and a good morn-
ing to you all, my Fa-
thers Company.

Are you got up, is this
time, to riſe, at eight a
Clock, you will be whipt,

Ne'erduiſch. 133

waſſen / moet gy altho
een knecht by u Ellebo-
ge hebben / doo? waar gy
zigt al te b?ood-dronken.

Wilje dat ik mijn
mond ſpoele / en mijn
aangeſicht waſſche / daar
me'e ik mijn handen ge-
waſſchen hebbe?

Maid / geeft my een
doog-doek.

Siet / daar hangt een
ſchoonen witten hand-
doek.

Geeft my mijn ont-
bijt nu / want ik ben nu
al gereed / ik bid u maakt
haaſt ende rept u (*wat*.)

Wel / maar waar is
uwen ſchuldigen plicht /
hebjc deſen ogtent uwen
Vader en Moeder eer-
biedig begruet? Wat
hebt gy dat bergeten?

Waar is mijn Vader?

Hy is in de Winkel.

Goeden dag / Heer
Vader / en een goeden
morgen u allen / mijn
Vaders geſelſchap.

Zijde opgeſtaan / is dit
tijt ten achten op te
ſtaan / gy ſult gegeeſt
wo?

wozden/ *Ih* vertroutwe/
[Ik verskerc u.]

Gaet knield neder/balt
op u knien eerst / aanbied
God den Heer.

Onse Vader, die in de
Hemelen zift, &c.

Gaet nu henen en pre-
fenteer d' mijn vztendelij-
ke eerbieding aan u
Meester en Meesteres-
se/en segt haer/dat *Ih* be-
geer / dat sy getieven de
moeite te doen/om mo-
gen te komen ende mid-
dagmaal met my te hou-
den: dat zal u bewaren
van geesfeld te wozden.

Maakt u mi op weg
mijn kind/en leerd wel/
op dat gy my u les
moogt op seggen: als gy
flus vander schoole t'
hans home.

Wet/ *Ih* sal mijn Va-
dersief. Goeden mozgen
Dader.

CAPITTEL. V.

Om te leeren koopen,
ende verkoopen.

Goeden dag / Heer,
en u Maatschap.

I trow, (*I warrant you.*)

Go, kneel down, fall
upon your knees first,
worship God the Lord.

*Our Father, which art in
Heaven, &c.*

Now go your wayes, &
present my kind respects
to your Master & Mistris,
and tell'em, that I desire,
they would be pleased to
take the paines, for to
come, and dine with me
to morrow: that will
save you from being girt
[*wept.*]

A way now, get you go-
ne my Child, and learn
well, that you may say
you lesson to me,
when you come anon
from school.

Well, I will my dear
Father. Good morrow
Father.

CHAPTER. V.

To learn how to buy, and
sell.

Good morrow, Sir, and
your Company.

And

Engliſh.

And you likewise Miſtris.

What do you here in the cold ſo ſoon, have you been here long?

About an hour.

Have you ſold any thing to day?

What ſhould I have ſold already, I have not ſo much as taken handſel.

Nor I.

Be of good courage [or good comfort] God will ſend us ſome Chapmen, or Merchants, I hope.

I hope ſo [is] too, here come's one, he will come hiſher.

Friend, what lack you, what will you buy, Come hither, doth pleaſe you to buy ought [any thing] look [vew] and ſee, if I have not that likes you, that ſerves your [uſe].

Come in, I have here good Cloth, good linnen of all ſorts, and of all priſes, good Silks, Chamber, Damaske, Volver,

Ne'erduiſch. 135

Ende u ooh Meefteſſe.

Wat maakt gij alhier ſoo vroeg in de kouwe/ hebje hier lang geweest?

Ontrent een uure.

Hebt gij van daag yewes verhogt?

Wat ſoude ik alreeds verhogt hebben / ik en heb ſo beet niet alphant gijft ontfangen.

Noch ik.

Zijt goeds moeds (of te hebt goeden trooft) ik verhoop / dat God ons eenigen Stallanten / ofte koopman ſenden zal.

Ik hoop'er ook / hier komter een / hy ſal hier (of hertwaards) komen.

Wijend / wat ontzucht u wat wiſje koopen / komt hier beſteft u yets te koopen/aanſchoud en ſiet, of ik niet en heb dat u aanſtaet / dat u dient.

Komt binnen / ik heb hier goet Laken / goet Lin-waet van allerley ſorten / en van alle priſen / goede Zijde-laken /

Wame

Kamelot, Damast Fluweel: Ik heb ook goed Brees / goede Bis / en goeden Haring: Hier is goede Boter / en ook goede Kaes / Edamsse / Cergouwe / &c.

Wilje een goet spaans leet of satijne mit skoonpe / een goeden Hoed / of Staftooz / of goede Boeken in 't Frans / Engels / Nederduits / Latijn / of Italidans / of wilje een Schijfboek / koopt dog wat / besiet wat u dient / en wat u gerieben mag / ik sal u goede koop geve: haagd naar wat u be: lieft / ik sal 't u laten sien / 't gesigte en sal u niets kosten / dan uw eigen moeite.

How veel sal ik voor d'El van dit Laken betalen?

Op w'lt 'er vijf schellingen voor betalen.

How veel moet my een elle van dit stuk linnen kosten?

Het sal u eenen daalder (ofte dertig stuivers) kosten.

likewise I have good Flesh, good Fish, and good Herrings: Here is good Butter, and also good Cheese, Edams, Cergowes: *and so forth.*

Will you buy a good Spanish leather, or sattine Cap, a good hat, or Castor; or good Books in French, English, Low-dutch, Latin, or in Italian, or desire you a writing Book, buy somewhat, look what will serve you, and what may be for your turn, I will give you good cheap: ask for what you please, I'll let you see it, the sight shall cost you nothing, but your own paines.

How much shall I pay for th'ell of this Cloth?

You shall pay five Shillings for it.

How much must an Elle of this piece of Linnen cost me?

It shall cost you a dollar, (or thirty stivers.)

How

English.

How much the pound
of this Cheese, (*supplise,*
the value, or price.)

The pound I rate, at five
groats, [*i. e. two pence*
halfpenny,]

What cost the canne of
this Wine?

The canne must yeild
me five stivers.

How much do you rate
the piece?

I rate it seaven gilders, &
ten stivers, at a word (*or*
so make no words,)

What shall I give for
that, but do not over-prise
[*or over-value*] it to me?
I pray.

Not I surely [*or certainly*]
I will not over-rate it
you, I'll tell it you at a
word, you shall pay for it
[*if you have it*] twenty &
seaven stivers, and a half,
if it please you, that is
forsooth not dear?

Is it much to much [*or*
a great deal too much.]

Forsooth it is not, how

Ne'erduitsch. 137

Hoe veel geld het pond
van dese Kase.

Het pond gelt / of waar-
dere ik op vijf groot.

Wat gelt de kan van
desen Wijn?

De kan moet vijf stui-
vers gelden.

Hoe veel looffe 't stuk?

Ik waardeer 'et met
een woord (of om geen
woorden te maken) seven
gulden tien stivers.

Wat sal ik daar voor
geven / maar en over-
lobet my doch niet? bid ik.

Neen / ik zeker: Ik en
sal't u niet over-loben ik
sal't u met een woord
seggen en sul't'er voor
betalen (sooje 't hebt) se-
ven-en-twintig stivers /
ende een halve / als't u
belieft / dat is immers
niet duur.

Het is veel te veel (ofte
een groot gedeelte te
veel.)

Woozwaer 't en is niet
hoe

128 Ne'erduitsch.
hoe veel bied gij mij?
bied wat: Ik en sal 't u
niet geven/ vooz 't gene
gij mij bied / bied mij
wat.

Wat soude ik daar op
bieden?

Gij hebt 't mij al te
hoog geloofd.

Ik en heb: maar 't is
niet geseld / dat ik 't niet
vooz minder verhoopen
en sal / als ik 't wel ge-
waardeerd hebbe: segt
mij wat gij 't vooz ge-
ven wilt.

Ik sal 't twee-en-
twintig stuivers vooz
geven / en niet een deuit
meer.

Vooz dien prijs en is 't
niet te koop gij bied mij
verlies/ gij bied mij al te
luttel, Ik heb hier wel
wat / dat Ik u vooz dien
prijs verhoopen kan /
maar 't en is soo goed
niet / neen niet te verge-
lijken het en genaakt 'er
niet op een goed stuk
weegs; Ik sal 't u toe-
nen; Siet / dit wil ik u
wel verhoopen om min-

Englisch.

much do you bid me? bid
something: I will not give
it you, for that which you
proffer me, bid me some-
what.

What should I bid upon
that.

You have sed it me a too
high a price.

I have not: but it is not
said, that I will not sell it
for lesse, then I have rated
it: tell me what you will
give for it.

I will give twenty and
two stivers for it, and not
a duit more.

For that price it is not
to be sold, you proffer me
losse you bid me too lit-
tle; I have some here,
which I can sell you for
that price: but it is not so
good, no not to be com-
pared, it does not come
near it by a good way, I
will shew it you; look, this
I will sell you for lesse
price, but the least price is
not always good to be

English.

sought: can you do better then buy that which is good ? If you were my Brother, I could give you not a better.

Will you take [*have*] my money ?

Not so.

You shall have yet two Rivers, and a half more.

I cannot: I should still be a looser by it : I let it you as neer as I may , I have set you the lowest , and uttermost price , what should one make many words about it. [*thereon.*]

I may give no more.

Well, God guide you : go, and trye elsewhere : if you can buy cheaper, you shall, have it for a stiver : you can get it [*or have it*] no where for the price you bid me , and such ware ; I am able to sell it as cheap as any other man , as any in the City,

Ne'erduitsch. 239

der prijs; doch de minste prijs en is niet altdes goed gesogt : kanje beter doen dan te hoopen 't gene dat goed is ? al waerje mijn Broeder/ik en zoude u een beter niet konnen geven.

Wil ge mijn geld aannemen [*hebben ?*]

Alsoo niet.

Op sulc noch eenen stouter meer hebben.

Ik kan niet : Ik zoud' er noch aan verliesen : Ik verlaat het u soa deun als ik [*wel*] mag/ ik heb u de laagste / en utterste prijs gesteld/wat zoud' men daar om vele woorden maken.

Ik mag niet meer geven.

Wel / God geleide u : gaat / en onderzoekt er gens op een ander : sooje beter koop kund hoopen / op sulc 'et booz een stouter hebben : op kund'et nergens bekoemen booz de prijs diese rin bied/ en sulke waer ; Ik ben machtig om soo goed

goed koop te verkoopen
als een ander man / als
pemand in de Stad/
maar ik wil'et te verlies
niet verkoopen: Ik ver-
laat het u na bp na booz
de selfde prijs / dat'et my
gekost heeft / Ik moet
wat winnen / Ik sit hier
niet om niet te winnen/
so ik'et afwenden kan:
want ik moet'er af le-
ben / gq weet wel genoeg
dat alles heel duur is /
't een moet nootzakelijk
't ander volgen. So je
bellest my de ses-en-
twintig stuivers te geve/
gq sulc'et hebbe / anders
ik en kan u niet helpen /
gq bald my al te hard
om mede te handelen.

Dat ben ik / boozwaer;
men kan aan D. niet
winnen: dat pder een soo
bzoed ware / als gq / ik
zou mijn Winkel moe-
ten toefluiten: want ik
sou het bzoed hiet krig-
gen om te eten.

Het bellest u soo te seg-
gen.

't Is inder daad waar.

but I wil not sell it to losse;
I offer it you very neer
for the same price, that it
hath cost me, I must gain
some-wath, I sit not here
to gain (to receive. get)
nothing, if I can shift, it:
for I must live by it, you
know well enoug that
everything is very dear
th'one must needs follow
th'other. If you please to
give me the twenty and
six stivers, you shal have
it; otherwise I cannot
help you, you fall to hard
for me to deal with.

Forsooth, that I am; men
(one) can gain nothing by
you; if every one were as
percimonious [*avarisy*, or
sparing] as you, I might
shut up my shop; for I
should not get bread to
eat.

It pleaseth you, to say so.

It is true indeed.

Engliſh.

Now, hear me a word.

Well, ſpeak (ſay) ſome-
what to the purpoſe.

I will give you the other
ſtiver, & not a mite more,
I may beſtow no more, I
ſhould be chidden.

That were a ſmall matter,
I likewise ſhould get and
obtain diſpleaſure, if I let it
go for leſſe, are you within
a ſtiver? it is a ſhame that
you ſhould vex (or tempt)
a woman ſo long for one
ſtiver, what may a ſtiver
or two avail you?

Yea, you ſay well, here a
ſtiver, and there a ſtiver,
will make two: Well ſhall
I not have it?

Not for that price Sir:

Fare well then; I'll go
where I ſhall (or may) meet
with better uſe [*a ſage.*]

You are wel come:
Now, come hither, take
it, I may not reſuſe hand-
ſel: It is too good cheap.

Ne'erduitsch. 141

nu/hoozd my een woord
Wel; ſegt wat te de-
gen.

Ih ſal u-d'ander ſtuf-
ber geven / en niet een
ſter meer / Ih mag niet
meer beſte'en / Ih ſoud
beheben zjn.

Dat ware een kleine ſa-
ke / Ih ſoud ook onluſt
behalen / en verkrjgen/
ſoo ih'et om minder liet
gaan / zjht gy binnen een
ſtiber? ofte op een ſtui-
ver na)'t is ſchande dat je
een Drouw - mens om
een ſtiber ſo lang temp-
teert / wat mag u een
ſtiber of twee baten?

Ia/ gy ſegt wel / eenen
ſtiber hier / en eenen
ſtiber daer/maken wel
twee: Wel an/ ſal Ih'et
niet hebben?

Om dien pzzs niet Sr.
Adieu dan / Ih wil
gaan alwaer ih beter
onthaal ontmoeten ſal.

Gy zjht welkom: Du/
komt hier / neemt het/
Ih en magh geen hand-
giſt ontſeggen: 't is al te
goe koop.

Dat

Wat wilt seggē: maar ik seggē / 't al te duur is / gij hebt mij bedrogen / en verbaazdeeld / gij hebt mij bekocht.

Ik schelde het u quijf is 't sake datje u selv ongenoegt bevind.

Wiso te doen 't sou mij een schand zijn: hou daar is u geld: hoe veel moet gij hebbe?

Wat weet gij wel genoeg / vijftien ponden / ende tien schellingen: is 't niet soo / is het niet te dege?

Wel / siet daar / en geeft mij tien stivers we'erom.

Ik en heb geen klein geld / voo? hoe veel geeft gij mij dit?

Woo? acht schellingen / ende ses groot.

Woo? dien prijs en wil ik 'et niet ontfangen / 't en is so veel niet waert / gij schat het al te hoog.

Ik doch / vraaghet lieber yemant anders.

Geeft mij ander geld /

You will say so: but I say, it is too dear. you have beguiled. and de frauded me, you have oversold it me.

I release (or acquit) you of it, if that you find your self agrieved, (or malecontent.)

That would be a shame for me, to do so: hold there is your money, how much must you have?

You know that well enough, fifteen pounds, and ten shillings: is it not so, is it not right.

Well, see there, and give me ten stivers back again.

I have no small change, for how much do you give me this?

For eight shillings, and six groats, (Stem.)

I will not take it at that price, it is not worth so much, you rate it too high.

But it is, aske somebody else, I pray.

Give me other money, I should

Engliſh.

ſhould not be able to put off this.

You may ſufficiently I will make it good , if it do not go : if you cannot put it away , bring it me again , and I will give you other money : hold , for to pleaſe you , there is an other picce.

I am now content: will you have it carryed, I will cauſe it to be carryed for you; *Sirs*, thou boy! take this , go with the Gentleman.

It is needleſs , (or *not neceſſary*) I can carry it well my ſelf , fare well, Miſtris.

I thank you heartily, my friend : when you have need of any thing , come ſo me again , I will afford you as good a penner , as any man , as well without money , as with money , come when you will , and make tryal of it , come boldly.

Well, Miſtris, I will do

Ne'erduitsch. 143

Ih en ſoud' dit niet konnen begeben.

Op ſult wel genoeg / Ih wil 't u goet doen / ſoo 't niet en gaat: alſte niet en kunt weg ſchikken / bzeugt 'et my weder / en ik ſal u ander geld geben : houd daar is een ander ſtuk / om u te believen.

Duden ik te bzedent / wilt op 't gedragen hebben / Ih ſal 't voor u doen dzagen ; Lekker, Bengel , op Jongen! neemt dit / en gaat met den Edelman.

't Is niet van noode / ik heb 't ſelfs wet dzagen : Woleu Meeftereffe.

Ih bedank u herteligh mijn bziend : als op petwes van doen hebt / komt wederom by my / Ih ſal u ſoo goed hoop geben / als eenig Mens / ſoo wel ſonder geld / als met geld / komt als op wilt / en onderſocht het / komt trou'lijk.

Wel / Meeftereffe / Ih ſal

144 Ne'erduitsch,
sal 't seer byzpoftig / en
geerne doen : Nu / zift
God bebolen.

Byzooten dank / Sci-
gneur.

CAPITTEL VI.

Een Maaltijd , ofte
Gastmaal , van tien
Personen, &c.

Jan / van waar komt
gy nu ?

Ik kame soo van de
Stad van London / van
de Kerk / van de Predi-
catie / van de Markt /
van de Beurs / uit het
Land / van mijn Ooms /
en Meuteses / van de
Schole / etc.

Waar gae / waar he-
nen dus jachtig / waar na
toe is de gank.

Ik ga t'huys / ik ga na
huys toe.

Hoe lang hebt gy te
London geweest : hebt
gy daar lang geweest ?

Wat nieuws in die
Land-streek.

Waarlijk / geen dat
goed is.

Englsh.

it very freely, and willing-
ly : Now , be you com-
mended to God,

Grand mercy , *Sir.*

CHAPTER VI.

*A Meal, or Feast, of ten
Persons, &c.*

From whence come
you now, John ?

I come even so from
the City from London,
from the Church , from
the Sermon , from the
Market , from the Ex-
change, out of the Coun-
try, from my Uncles, and
Aunts, from the School,
&c.

Whither go you, which
way thus in such speed,
towards what place is
your walk ?

I go home, I am going
homeward.

How long have you
been at London: have you
been there long ?

What news in that
Country ?

Truely, none good.

Com-

English.

Commerce, and trading
goeth backwaed.

In what year was you
born ?

In ——— & you how
old are you ?

About twelve years
old.

What a Clock is it, *Henry*,
or what time, or houre
of the day is it ?

It is almost twelve a
Clock, it is neer twelve, it
is past twelve a Clock.

Is it so late, can it be so
late, *Ierow* ?

Yea, surely : Yea, assu-
redly.

Sir, I must go hence
then, I fear that my Mo-
ther will be discontented,
and sore displeas'd with
me, for tarrying [*staying*]
so long : I am in doubt,
but, that my Mother
will reprove me sadly : &
am likewise blamewor-
thy, I commit you to
God, *Herman*.

Have you such great
and mighty haste ? hath
our Master not asked

Ne'erduitsch. 145

Koophandel/ en *Heer*
ring verloopt.

In wat Jaar was je
gebozen ?

In ——— ende gy
hoe oud zyt gy ?

Ontrent twaalf Ja-
ren oud.

Heindrik, hoe laat is 't
of wat tijd / of ure van
den dag is 't ?

Het is by na twaalf
uuren/ het is by twaalf/
het is ober twaalf.

Is 't al soo laat/ kan 't
soo laat wel zyn/ ik wils ?

Ja / boozseker : ge-
wiffelijk/ Ja.

Ik moet dan van
hier (gaan) mijn Heer
ik vrees dat mijn Moeder
op my onbernoegt/
en seer mishaaft sal
zyn/ om dat ik soo lange
wachte: Ik ben in twiffel,
doch/ dat mijn Moeder
op my boezseker de-
straffen wil, en ik ben
ook wel straffens waer-
dig: te Gode *Hermen*.

Hebje soo groeten
en machtigen haast ?
en heeft ons Meester
na

146 Ne'erduitsch-
na wy niet gebzaagt?

Ih hoorde hem niet
na u bernenen: wel / ik
en kan (ofte mag) niet
langer toeben / om met
u te praten; Adieu / ik
ga.

Gaat uwe's weegs:
wanneer sullen wy u
weer sien / wanneer sul-
len wy malkanderen
weer te gemoed ko-
men? (ofte ontmoeten.)

God gve u goeden
Woond / mijn Maeder
lief / en al u geselschap.

Dan waar komje nu /
Jan? waarom komt ge
soo laat? is dit wel ge-
daan / op sulken tijd
r'huys te komen? ik had
u befa't ten vieren van't
School te komen / en
't is nu by ses-uuren / soo
't niet geslagen is; segt
nu nu waar hebt ge de-
sen geheeten tijd ge-
weest; want Ik weet
wel / datje al lang van
School geweest hebt:
Ik wil u versekeren / dat
u Maester wel hooren

English.

for me (or inquired after
me.)

I did not hear him en-
quire after you: well, I can
[or may] tarry [or stay] no
longer, to talke with you,
fare well, I go.

Go your way: when
shall we see you again,
when shall we meet again
[or meet one another a-
gain!]

God give you good
eaven, my dear Mother,
and all your Company.

John, whence come
you now? wherefore
come you so late? is this
well done, to come home
at such a season? I had you
to come from school at
four, and it is now almost
six, if it be not struk; tell
me now, where have you
been all this time; for I
know well, that you have
been a long while from
School, I'll assure you,
your Maister shall hear
now you loiter and linger
by the way, and regard
your

English.

your Mothers words not at all [*not a rush.*]

I beg your favour, forsooth Mother : I come even now from School, I have loitred no where, the time was gone ere we were aware, if you please to send, our Master will informe you [*forsooth,*] whither it be not so, as I say.

I will do it: I'll know the truth : Go now and cover the Table, lay the Cloth, prepare the Table, [*or make the Table ready*] and haste you quickly.

Wel, [*forsooth*] Mother, I shall do it, I will set all things in its order, [*or its rights*] but where is the Table-cloth?

The Tablecloth is there within upon the Cap-board, set the salt on first,

Ne'erduitsch. 147

sal / hoe gy langz den weg vertraagt / en lan-trefant / en op u Moeders woorden geen ga-de en slaat / (niet een biesje.)

Ik bid u gunst / waar-de Moeder: Ik home soo terstond van 't School / Ik heb vru-wers gepent / den tyd was verloopen al-ter-typ 't gemaak werden; soo 't u bevest: te senden/ onse Meester sal u be-richten (ofte be-schid doen) of 't sop niet is / gelijk ik seg.

Dat sal ik doen: Ik wil de waarheid weten: Nu gaat en dekt de Ta-fel, bereid de Tafel / (ofte maakt de Tafel gererd) ende haast u / ras.

Wel [*waarde*] Mae-der / ik sal 't doen: ik sal alles in orde schikken / (ofte te recht stellen) nach waar is het Tafel-laken.

Het Tafel-laken is daar binnen op 't Cre-300 / set 'et zout eerst op

kanje dat niet onthou-
den? Ik hebje 't wel
meer dan twintig reizen
gezeid/ of denkt/ [of let]
op 't geen of leeren
zoud' / 't is een groote
schandte.

Gaaf en haald my
de Telszen / en Scho-
tels/ de kroezen/ bekers/
schalen/ roemers / gla-
zen/en de serbetten.

Wel / Moeder lief:
waar zynse?

Op en kund niets vin-
den/ daar / aldaar zynse
was 't niet wel gezocht?
Gaaf haald Brood.

Wel/geeft my geld/ik
bid u: vooz hoe veel sal
ik brengen?

Bring de waarde van
een schelling: vooz drie
stuivers witte-brood/ en
de rest Carwen-brood/
half van 't een / en half
van 't ander/ bring dat
nieuw-bakken is.

Wel/ ik sal gaan: Stet
hier is brood/ Moeder.

't Is wel gedaan /
maakt mi de Bikers /
Sec.

can you not remember
that? I have told you of it
more then twenty times,
you mind [or think] of
nothing you should learn,
it is a great shame.

Go and fetch me the
trenchers, and plates, the
Cups, Beakers, gobletts,
romers, wine-glasses, and
the napkins.

Well, forsooth Mother,
where be they?

You can find nothing,
there, there they be, was
it not well sought? Go &
fetch Bread.

Well, give me money, I
pray: for how much shall
I bring?

Bring a shillings worth:
for three stivers white-
bread and the rest in
wheate-bread; half of
th'one, and half of th'o-
ther, bring that which is
new baken.

Well, I'll go: See [or see]
here is bread, Mother.

It is well done, now
with the Cuppes, &c.

English.

I have washed them a good while since.

Bring hither the spoon-basket. That which hangeth there on a nail?

Yes: set on the platter-ring, and go & fetch some wood to make a fire, whet the knives, put water into the Ewer [*Laver*] and hang there a clean white Towel.

Then come, and make the fire burn.

My Mother, hither to I have done what you have charged, [*or commanded*] me, what is now hence forth your further pleasure.

Now come to me, and I will teach you good behaviour, which you ought to observe at Table.

I pray you, teach me it, & I will hearken diligently to you, without interrupting you in your speech, & I hope that I shall give all diligence to observe, and follow your Commands.

Ne'erduitsch. 149

Ik hebse al ober lang gewassen.

Bzengt hier den Lepel-korf / die daar aan een spijker hangd?

Ja: set op de schotekring / en gaat en haald wat hout om een vuur te maken / slijpt de messen / giet water in 't waschvat / en hangt daar een schoone witte handdoek.

Komt dan / en doet het vuur dzanden.

Mijn Moeder / tot noch toe heb ik gedaan 't gene gij mij belast of bevolen hebt / wat is nu boozd u verder belieste.

Komt nu by mij / en ik sal u goede beleeftheid leeren / die gij ober tafel behoozd waar te nemen.

Ik bid u / leerdse mij / en ik sal neerstig na u hoozen / sonder in u reden te vallen / en ik verhope dat ik alle neerstigheid doen sal / om u geboden te onderhouden.

houden en na te volgen.

Wel an ! In 't eerste
sult gē u nagelen rein-
gen en hozen : dan wast
u handen: terstond daer
na sult gē staan/ en met
eerbieding op hoozen
als u Vader den Heere
dankt : dan steld u selbe
manierlijck ende zediglijck
neder : grijpt de spijse
met u buist niet aan/
maar neemtse netjes
met u vingeren/ heestaat
niet eerst uit de schotel te
eten / noch dzinkt eerst
niet; leunt met u ellebo-
gen op de Tafel niet; sit
recht op/ spreid u armen
niet uit/ dzinkt niet al te
haastig ; ook en eet u
spijs niet gierlijck/
neemt van 't gene naast
voor u leid / en houd u
Tafel-berd niet al te
lang/en gaapt op andere
luiden niet / beegt u
mond als se dzinken wilt/
niet met u hand / maar
met u serbet: daer gē af
gebeten hebt / sopt oft
doopt 'et niet weder in de
schotel ; leht u vingeren

Go to ! First of all you
shall clense and pare your
nailes : then wash your
hands: presently after that
[or upon that] you shall
stand, and attend with re-
verence when your Fa-
ther giveth thanks to the
Lord : then set your self
down manerly and mo-
destly: gripe not the meat
with your fist, but take it
neatly with your fingers,
offer not to eat first of a
dish, nor drink not first,
lean not on the Table
with your elbowes, sit up-
right, spread not out your
armes, drink not too
hastely ; likewise eat not
your meat greedily: take
of that which lyeth, or
standeth next before you;
and keep your trencher
[plate] not too long, gape
not on other folkes. wipe
your mouth when you
would drink, not with
your hand, but with your
napkin, of what you have
bitten dip it not again in
the platter ; lick not your
fingers,

English.

fingers, nor gnaw any bones: cut your meat a pieces with your knife, carry not your meat to your mouth with the knife in your hand: grease not your mouth, wipe your fingers oft: pick not your nostrills, nor your teeth, unless you can do it handsomely, and dexterely, with (*holding*) your napkin before your mouth, be silent when nobody speaks to you, or asketh any thing of you, eat freely your repast, when you have eaten enough, rise then from the Table, and bow your self submissively to your Parents: and the rest of the Company: and take your Trencher in your hand away (*along*) with you, wash your hands again, then stand, & waite upon us, until we have done, then take away, and draw the Cloth; which being done, stand still while thanks be offered, (*or returned*) un-

Ne'erduitsch. 151

niet/ noch knaagt eenige beenders: snijt u eten met u Mes aan stukken, en draagt u eten na u mond niet met het Mes in de hand: en besmeert u mond niet, beegt uwe vingers dikmaals/en peutert u neusgaten niet/ noch u tanden/ / 't en zij dat op 'et handiglijk/en behendiglijk, wagt u Serbet voer u mond doen kuud; swijgt als niemand aan spreekt / ofte al men u niet en draagd, eet vrylijk u bekomst; alsje genoeg gegeten hebt/ staat dan op van de Tafel/en buigdu selven onderdaniglijk voer u Ouders / en de rest van 't Geselschap en neemt u Telsjoer in u hand met u weg; wast u handen wederom; staat dan en wacht op ons / tot dat wy gedaan hebben; neemt dan weg/ en trekt het Tafel-laken na u; welk gedaan zijnde/ staat stille terwijl men den

152 Ne'erduitsch.
Heere Dankoffert voor
sijne ontfangen welda-
den.

Waarlijk ik bedank u
ik sal voor 't God betteft
al 't gene gy my bevolen
hebt / trachten na te ko-
men / maar wat verder
dienst hebt gy onder-
tussen voor my te doen.

Siet / u Vader komt /
(of is gekomen) en Da-
vid u Neve met hem :
gaat ontmoet hen / doet
u hoed af / en maket een
handig verlos.

Wel / Moeder / Heer
Vader / ik ben uwen ver-
pligten Zoon / ik groet
u ootmoedig / en u Ge-
selschap.

Heer, is dat u Zoon?
Ja hy is mijn Zoon?
't Is een goetlijk kind;
God maak hem een
goed en eerlijk Man:
Ik bid God dat hy al-
tijd in deugd mag aan-
wassen / en toe-nemen;
De Heer zegene hem.

Ik bedank u lieve
Cousijn.

English.
to the Lord for his bene-
fits received.

I thank you forsooth ;
I shall endeavour God
willing, to follow al that
you have bidden me , but
in the mean time what
further service have you
for me to do.

Behold , your Father
cometh (or is a coming)
and your Cozen David
with him : go and meet
them , put of your hat,
and make a handsome
Congee.

Well, Mother, Sir Fa-
ther , I am your dutiful
Sonn , I humbly greet
you, & your Company.

Sir, is that your Sonn ?
Yes, he is my Sohn.

He is a goodly child,
God make him a good &
honest man , I pray God
that he may alwayes
grow (increas) and thrive
in vertue: The Lord blesse
him.

Louing Cozen, I thank
you.

Doth

English.

Doth he not go to school?

Yes, he learneth to speak French, and English.

Doth he, that is very well done; John can you speak good French, and English.

Not very well, Cozen, but I learn, and I hope to acquire it.

Where go you to school?

In the Lombardstreet. Have you gone there long to school?

About half a year.

Do you learn to write, and Cypher also?

Yes Cozen.

That is well done, learn always well, for now is your time, and consider that:

*He that in time, refuseth time,
When time well proffered is,
An other time, shall misse of time,
To amend what was amis.*

Well, & if it please God

Ne'erduitsch. 153

En gaat hy niet school?

Ja hy leert Fransch/ ende Engelsch spreken.

Doet hy het is seer wel gedaan; Jan kanje wel goed Frans / en Engels spreken?

Niet heel wel/ Nebe: maar ik leere / en hope het te verkrifgen.

Waar gaat gy te school?

In de Lombaartstraat. Hebje daar lang ter scholen gegaan?

Ontrent een half jaar.

Leert gy ook schryben en Cijferen?

Ja Nebe.

Dat is wel gedaan/ leert altijd wel, want nu is u tyd / en aanmerkt dat:

Hy die in tijd, sijn tijd aflaat,
Als tijd wel word aangebo'en,
Een ander tijd, tijd mis-sen laat.

't Geen niet en deugdre vergo'en.

Wel / en soo 't God

Be. Google de.

54 Ne'erduitsch.
bellest mijn naarstig-
heid te zegenen / Ik sal
uwe bericht na-bolgen/
Hebe.

Heef/gy zyt welkom.

Ik dank God / en ik
dank u/ Nichte.

Hebe/ wilje daar blij-
ven / waarom en komje
niet in ? Jan/ bzengt u
Hebe een stoel; komt en
warmt u / dan sullen wy
gaan eten.

Ik ben niet koud / ik
ween mijn selven niet om
by't vuur te komen/ het
ware een schande voor
my/ over't vuur te sitten
lossen.

Waar is mijn Nichte/
u Hups-brouw ? Hoe
zoo ?

En hebt gy haer met
u niet gebzacht ?

Heen/ sy is ziek.

Ja/ is't waar / is sy
ziek? wat ongemak heeft
sy? eilaas ! is sy ziek/ wat
voor quate heeft sy ?

Sy heeft de koozse.

English.

to bless my endeavour, I
will follow your advice,
Cozen.

Cozen, you are wel-
come.

I thank God, & I thank
you Cozen.

Cozen, will you stay
there, why come you
not in? John, bring your
Cozen a Chair, come,
and warm you, then we
will go to meat, (so
eat.)

I am not cold, I do not
use my self to come at the
fire, it were a shame for
me to sit and kringle over
the fire.

Where is my Cozen (my
Neece) your wife? why?

Have you not brought
her a long with you?

No, she is sick.

Yea, it is true, is she
sick? what distemper (trou-
ble) hath she? what is she
sick, what for an infirmity
hath she?

She hath an Ague.

Hath

English.

Had she had it long?
About a fortnight.

Alas! I knew it not: I
will (*God willing*) go and
visit her to-morrow: Fran-
cis, go to the door, some-
body knocks there. See
who it is, it will be Roger,
I know (*well*.)

Well, Mother, I go:
who's there at the door?

A friend, I pray open me
the door.

Are you there, *Sir*,
Master Roger? I am heart-
ily glad for to see you.

Is your Father at
home?

Yes, and my Mother
too: Come in, I'll tell my
Father that you are
come.

Francis, put all in a rea-
diness, that we may go on
sat.

See Father, all is ready,
you may please to go to
the Table when you will.

Well, I come presently,
call the children in the
mean season.

Ne'erduitsch. 152

Heeft sy 't lang gehad?
Op na veertien dagen.

Eylaci! dat weet ik
niet: Ik sal (zoo God
wil) morgen haar gaan
bezoeken: Francois/
gaat na de deur/permand
klopt daar/stet wote 't is/
het sal Rogier zijn/weet
ik wel.

Wel/Moeder/ Ik ga:
wie is daar aan de deur?
Briend opend my de
deur/bid ik u.

Zyt gy daar / Heer,
Meester Rogier? Ik
ben heetlyk verblift om
u te sien.

Is u Vader 't huys?

Ja/en mijn Moeder
ook: komt in/ik sal mijn
Vader seggen dat gy ge-
komen zyt.

Francois maekt alles
gereed / dat wy aan 't e-
ten mogen gaan.

Heer Vader / alles is
gereed/mag 't u gelieven
aan Tafel te gaan / als
gy wilt.

Wel / ik kom terstond/
ondertussen roept de
kinderen. 6 Wel

Wel Vader: Jan waar zyt gge? gge, moet henen ten (noenmaal) avondmaal komen, waar blyft gge/ en u Susters? wat maakt gge daar? waarom komje niet voozt?

Wat zoud' ik doen?
Ik ben hier wat besig?
Ik kan noch niet komen.

En weetje niet dat men gaat eten: u Vader roept.

Wel dan/ Ik come.

Waarom komt gge niet/ Jan? moet gge soo dikmaal geroepen werden? langd hier de stoelen.

Mijn lieffte (man) laat ons neer sitten/ 't is tijd.

Wel/ ik ben te vreden.

David/ zit daar in/ ik bid u.

Ik: geensins/ ik bid verschoont my; Ik en sal dat niet doen: en belgd u niet/ dat ik'et ontsegge / laat u Man (Pieter) daar sitten / ik bid u.

Well Father: John, where be you? you must come away to (dinner) supper; where do you tarry, & your Sisters? what do you there? why come you not away?

What should I do? I am somewhat busy here? I cannot come yet.

Know you not, that we are going to supper; your Father calls.

Well then, I come.

John, why come you not: must you be called so often? reach hither the chairs.

My dear (husband) let us sit down, it is time.

Well, I am content.

David, sit in there, I pray.

I: no at no hand, I pray excuse me: I will not do that: be not displeas'd, for me to refuse it, let your husband [Peter] sit there, I pray.

English.

My husband [*Peter*] is not wont to sit there, he will sit here, it is his place, (*seat.*)

Cozen, I pray, crave a blessing.

Excuse me, that doth not become me, to take the work out of my Cozens hands, it is his duty.

Peter, you are Master of the house, I pray, do you desire a blessing of the Lord.

Heavenly Father, &c.

God bless you my Father and Mother, wish all your Company.

Cozen, reach me your trencher, here is a dainty peece for you. *Francis*, bring us the Sallat, & the powdred beef fill us some drink, fill (*shink*) your Cozen a glas of wine, and then (*fill*) round about: *Francis*, sit down with us.

John, go fetch some pottage, for your Brother, and let the other dishes be made ready, run a pacc,

Ne'erduitsck 157.

Mijn Man [*Pieter*] is niet gewoon daar te sitten/ hy wil hier sitten/ het is sijn plaats.

Nebe. ik bid u versoekt den zegen.

Werschoont my / dat betaamd my niet / 'twerk uit mijn Heefs' handen te nemen / 'tis sijn plicht.

Pieter, go zyt Meester van 't Huis / ik versoek / dat go den Heer om sen zegen wilt sreeken.

Heemelicke Vader, &c.

God zegen u mijn Vader en Moeder / met al v Maatschap.

Nebe / langd my u Caljooz / hier is een lek her stuk booz u. *Francis* / bzingd ons de Sallat / en 't gesouten blees : schenkt ons te dzinken / schenkt u Heef een glas wijn / en schenkt dan rondom? *Francis* / sit aan met ons.

Jan / haalt wat pot spijs booz u Broeder / en laat v' andere schotels gereed maken / loopt ras.

158 Ne'erduitsch.

Broeder houd [neemt]
u pot-spjjs : Hebje te
veel ?

Ja / wat behoefte mijn
foo veet te bzingen ?

Eet'et niet al / laat'et
staan 't gene gje te vele
hebt.

Waarom eet gje u
pot-spjjs niet terwyl sy
heet is ?

't Is noch al te heet/
Ik sou mijn mond ver-
bitten (ofte verbranden.)

Jan, bzingd het brood
hier / Rogier heeft geen
brood haald een bord, en
bzingd geen mostaard.

Geeft my den Beher.

Houd daar / houd het
vast.

Laat het gaan / Ik
heb'et wel / Mijn Heer,
en drijft niet na u pot-
spjjs / want 't is onge-
sont/eet eerst een watting
eerje drijft.

Sijde my een stuk
van dat vlees / Heer :
Sijde Francois wat eten/
want hy heeft niets te
eten. Thomas / sijde wat
brood.

English.

Brother , hold [take]
your pottage : Have you
to much ?

Yea, what need you to
have brought me so
much.

Eat it not all, leave that
which you have to much.

Wherefore eat you not
your pottage , while it is
hot ?

It is yet too hot, I should
scal'd my mouth (or burn
my mouth.)

John , bring the bread
hither , Roger hath no
bread, fetch a plate , and
bring some Mustard.

Give me the Beaker.

Hold there, hold it fast.

Let 't go, I have it well,
Sir , drink not after your
pottage, for it is unwhole-
some , eat first a little ere
(or before) you drink.

Sir , cut me a piece of
that meat : cut Francis
some meat , for he hath
nothing to eat : Thomas,
cut some bread.

Must

English.

Must I serve him, can he not serve him self? help your self, for you are bigge and old enough.

My dear, give him some meat, for he is ashamed, he dares not eat, I see that.

Well, hold there a piece: bring us somewhat else, Is is not yet ready.

Look whither the Pies, & Tarts be brought, go & fetch the Roastmeat, and fill us some Seck, fill your Father a glas, fill it not so full, see you not what you do: you spill.

Roger hat not yet drunk, fill him a glas, or a Roomer of wine, for he haes had no seck yet, observe you now that?

Make room there for to set the platters.

Now, ye are altogether

Ne'erduitsch. 159

Moet ik hem dienen: kan hy hem self niet be-rechten? helpt u selven/want gy zyt groot en oud genoeg.

Liefste/geeft hem wat eten / want hy schaamt hem / hy dert niet eten/dat sie ik.

Wel / houd daar een stuk: langd ons wat anders; Is 't noch niet ge-reed?

Siet of de Pasteyen/ en Taarten gebzacht zyn / gaat haald het ge-bzaad/en schenk ons wat Spaanse Wijn / schenk u Vader een glas / doet het soo vol niet / siet gy niet watse doet? gy stort.

Rogier heeft noch niet gedronken / vuld hem een glas / of een Roomer wijns/ want hy heeft noch geen Spaanse Wijn gehad / let gy daar niet op?

Maakt daar plaats om de schutels te set-ten.

Nu / gyl. zyt al t sa-men

160! Ne'erduitsch.
men seer hertlijch / wel-
kom / gij siet u onthaal:
vrienden.

Hier is goede Cier. de
Heer maak ons dank-
baar / en wy danken u
ook; gij hebt te veel ko-
sten gedaan.

Ik en heb seker; 't is
my leed datter niet meer
is: gelieft maar vrien-
delijch aan te nemen /
't gene gij bind / en wy
willen de rest verschoo-
nen.

't Is wel geseid.

Liefste / ontgind de
schouder: Thomas /
breng de Radijfs / Kap-
pers en Karooten: dient
David. pers van dien
Hase / of van de Konij-
nen / ontgint de Patrij-
sen: gij sijn ons niet
doo?

Zijt vrolijk / mijn
vrienden / Ik bid u.

Hier is genoeg om ons
vrolijk me'e te maken.

Ja / vuld my een
koes met Bier: vuld
hen wat wijn.

Hier is geen meer wijn.

English.

very heartily welcome,
ye see your Chere, friends.

Here is good Chere, the
Lord make us thankful,
& we thank you also; you
have been at (or done) too
much cost.

Truely, I have not, I
am sorry, that there is no
more: But be pleased
kindly to accept what
you find, and wee will ex-
cuse the rest.

Forsooth, it is well said.

My dear, carve up the
shoulder: Thomas, bring
hither the Radishes, Ca-
pers, and Carots: serve
David of some 'of that
Haze, or of the Rabits,
Carve up the Partridges;
you carve us not.

My friends, be merry I
pray you.

Here is enough to make
us merry withal.

John: fill me a Cup with
(of) Beer: fill them some
wine.

Here is no more wine.

English.

Go and fetch some more, how like you this wine.

Me thinks it is good.

Will we cause him to bring of the same.

Even as it pleaseth you.

Where shall I go fetch it?

Where you fetched this: or fetch it in the Market place at the Crosse-eyes, Swines-head, or where you will.

How much shall I bring?

Bring two quarts, or three pints, go a pace, & come again quickly.

I will run continually all the way, Father.

Francis, rise now, and serve at the Table, see if there lacks any thing: Will you have any more meat yet? speak boldly (*without fear.*)

No forsooth Mother, I have eaten enough: I have

Ne'erduitsch. 161

Gaat wat meer halen: Hoe behaagt u desen wijn?

My dunkt datse goed is.

Sullen wy hem van 't selfde doen brengen.

Alsog 't u beseft.

Waar sal ik 'et gaan halen?

Daar gy desen ge- haald hebt: of haal 'et op de Markt in de dubbel- de Sleutels / Swijns- hooft / of waar gy wilt.

Hoe veel sal ik brengen?

Brengd twee kannen of drie pinten / gaat ras / en komt rad we'er om.

Ik sal den gheellen weg gedurig loopen / Vader.

Francis / staat nu op / en diend ter Tafel; be- siet offer niets en ont- breekt: Wilje noch meer eten hebben / spreek on- beschroomd?

Neen trouwens Moeder / ik heb genoeg ge- geten: Ik heb mijn be- komst

162 Ne'erduitsch.
komft gegeten / God 3p
gelooft.

Dzinkt nu / isser hier
in u kroes ?

Ja trouwens Moeder /
daar is genoeg in.

Soo der niet en is /
gaat en tapt wat.

Klopter niet iemand
aan de deur ? gaat be-
siet'et.

Is daar iemand aan
de Poozt ?

Ja 't / doet de Poozt
open: Ik heb hier meer
als een half ure ge-
weest.

Wat helstest u Heer ?
[wat is u begeerte ?]

Goeden avond vriend /
is u Meester (Vader)
t' Huis ?

Ja / waarom ? woud
op met hem spzeken ?

Ja / Heer, waar is hy ?

Hy is aan de Tafel /
beliest u iets van hem
te hebben ? Ik sal u
boodschap doen. Wie sal
ik seggen na hem
bzaagd ?

Ik moet selfs met

English.

eaten my repast, God be
praised.

Drink now, is there any
beer in your Cupp ?

Yes forsooth Mother,
there is enough in it.

If there be none, go &
draw some.

Doth not some body
knock at the dore? go and
see (it.)

Is there any man at the
gate ?

Yea, open the gate: I
have been here more then
half an house.

Sir, what is your plea-
sure ? what please you ?
(what is your desire ?)

Good eaven friend, is
your Master (Father) at
home ?

Yes, wherefore ? would
you speak with him ?

Yea, Sir, where is he ?

Hee is at Table, please
you to have any thing
with him ? I will do your
errand, Who shall I say
asked for him ?

I must speak with him
my

Englſh.

my ſelf ; tell him that I
am his Uncles ſervant :
(or) tell him that I am
come from his Uncle.

Well , I'll go and tell
him ſo , tarry here a little
while. Father, here is a
Man that would ſpeak
with you.

What for a Man-is he ?
I know him not, he ſaith
that he cometh from my
Uncle.

Aske him , what is his
deſire [*or pleaſure.*]

He ſaith, that he muſt
ſpeak with your ſelf.

Well, let him come in.

My friend, come in.

Who is there within, are
there many folks ?

No, but three or four.

God bleſſe all the Com-
pany , God bleſſe your
Meal.

Welcome, *Henry*, what
good news bring you.

Sir, my Maſter hath ſent
me, to ſolicite (*intreate*)

Ne'erduitsch. 163
hem ſpreken : ſegd hem
dat ik ſijn **Com**
knecht ben : (ofte) ſegd
hem dat ik kom van ſijn
Com.

Wel / Ik ſal 't hem ſoo
gaan ſeggen : toeft hier
een weinig. **Vader** / hier
is een **Man** die u ſpre-
ken wil.

Wat iſt vooz een **Man** ?
Ik ken hem niet ; hy
ſeid dat hy van mijn
Com komt.

Vraagd hem, wat ſijn
begeerte is.

Hy ſeid / dat hy u ſelf
ſpreken moet.

Wel / laat him binnen
komen.

Komt in / mijn vriend.

Wie is daar binnen /
is'er veel volk ?

Neen / maar drie of
vier.

God zegen al het ge-
ſelſchap / **God** zegen u
Maałtjd.

Welkom / **Heindrik**,
wat goed nieuws brenge
gy.

Heer, mijn **Meester**
heeft my geſonden / om

164 Ne'erduitsch.
u te versoeken / met u
Huis-vrouw / dat het u
geliebe morgen mid-
dag met hem te komen
eten.

Hoe baart mijn Oom/
en al sijn Huis-gesin ?

Sp sijn al seer wel te
pas / kloek / en gesond/
God dank.

Dat verbljfd my te
hoozen/maar segd hem/
bid ik/ dat ik hem herte-
lijk bedank/en dat'et my
onmogelijk is / op de
middag te komen: want
ik ben al over vier da-
gen uit-genoed / ander-
sins ik woud' geerne ko-
men / en sijn beleefthend
aannemen: maar na de
middag sal ik by hem
koinen / soo ik kan son-
der fout.

Wel/ik sal 't hem seg-
gen: God geve u goeden
nacht/ Heer.

Weld/ Heindrik, dzinkt
eer op gaat.

Ik en heb geen dozft/
ik bedanke u soo seer als
of ik 't bede.

Englsh.

you, and your wife, that
you will please to come
and dine with him to
morrow.

How doth my Uncle
do, and all his house-
hold ?

They are all very well,
lusty, & in health, thanks
be given to God.

I am glad to hear it; but
tell him, I pray, that I
thank him with all my
heart, and that it is im-
possible for me, to come
at noon: for four dayes
ago I was invited forth;
were it no for that, I
would gladly come, & ac-
cept of his Courtousy; but
in the after-noon I will
come to him, if I can,
without faile.

Well, I will tell him
God give you good night
Sir.

Tarry, Henry, drink be-
fore you go.

I am not a drye [*a shirft*]
I thank you as much as if
I did.

Tarry,

English.

Tarry, I say, you must drink once.

I thank you for your Civility. I must go.

Is John not yet come? where stayes he thus long?

He cometh (he is a coming.)

John, what is the reason that you stay so long?

Father, I could not come sooner; there were many folks to serve: I have runn constantly all the way, forsooth.

Well, fill some wine here.

Taste it whither it be good, or no, David.

I will, fill me some in this, the other was better.

It was not, this is better a great deal, in (according to) my judgment.

Anna, why are you not merry, how cometh it that you say nothing?

What should I say? it is better to be silent, then to speak badly: I cannot

Ne'erduitsch. 165

Beld/ seg ik/ gij moet eens drinken.

Ik bedank u voor u heushepd, ik moet gaan.

Is Jan noch niet gekomen & waar blijft hy dus lang?

Hy komt / (hy is gekomen.)

Jan/ wat is de reden dat gij soo lang beld?

Ik konde niet eer komen / Vader; daar was veel Volk te dienen: Ik heb voorwaar den gantschen weg staag geloopt.

Wel / schenkt hier wat wijn.

David/ proeft 'et of 'et goed is, of niet.

Ik sal/ schenkt mij wat hier in / 't ander was beter.

't En was / desen na mijn Oordeel / is veel beter.

Anna/ waarom zijt gij niet vrolijk / hoe komt dat gij niets en segt?

Wat sould ik seggen? 't is beter te zwijgen/ dan qualigh te spreken: Ik kan

kan geen goed (Engels)
spreeken / en daarom
swijg ik.

Hoe/wat zegt gij? gij
spreekt soo wel als ik/ en
beter ook.

Ik en doe / ik wou't
wel/dat ik't dede/al soude
het mij twintig gulden
kosten.

David / gij eet niet/
sijde mij daar af / ik bid
u / dat's te veel gezoden/
en dit is te weinig ge-
braden, en is 't niet?

Dat dunkt mij ook.

Rogier / Ik bid u/
leent mij u mes.

Daar/ nemet / maar
geeft mij doch weer als
gij gegeten hebt.

Soo ik'tet u niet we-
der en geve/ en leent het
mij niet meer.

Heen seker / ik wil
niet.

't Is een goed mes,
hoe veel kost het u?

Cost mij een schelling.

't Is dat wel waard/
aat'et mij vooz dien
prijz/ ik sal u geld weer
neven.

Speak good (*English*) and
therefore I hold my
peace.

How, what say you? you
speak as well as I, and bet-
ter too.

I do not, I would I did,
though it should cost me
twenty guilders.

David, you eat not, cut
me I pray, of that, that is
sodden too much, and this
is roasted too little; is it
not?

Me think's so too.

Roger, lend me your
knife, I pray you.

There, take it, but give
it me again, when you
have supped.

If I give it you not a-
gain, lend it me no more.

No truly, I will not.

It is a good knife; how
much did it cost you?

It cost me a shilling.

It is worth that, let me
have it for that price, I'll
give you your money a-
gain.

English.

Sir, to accomodate you,
I am content.

Roger, me think that
you bride it (i. e. *you sit so
demurely minikin leke*, for
you eat nothing : why do
you not help your self?
you may be as bold, as if
you were at home, I as-
sure you.

What, are you ashamed?
Do I not eat? me thinks
I eat more then any one
at the Table.

You do not.

You eat nothing your
self.

I have been eating all
the while.

Well, let us drink, if we
cannot eat.

I have eaten aboun-
dantly, here is enough to
eat, here is sufficient for
twenty persons, you have
put your self to too much
charge.

I doubt there is not a
dish that likes you, and as
for the charge, speak not
of it : tush, it is nothing.

Ne'erduitsch. 167

On u te g. r. eben/
H-cr, Ik ben te b. zeden.

Rogier / my dunkt dat
gy pronkt / want gy eet
niet : waarom helpt gy
u selven niet? gy meugt
soo b. z. zijn / als offe t'
hugs waart / ik verzeke-
re u.

Wat/ zist gy beschaamt
Eet ik niet? my dunkt
ik meer dan pemand
aan de Tafel eet.

Gy en doet.

Gy en eet self niet.

Ik heb den geheelen
tjd gegeten.

Wel / laat ons d. z. n-
ken / soo men niet eten
kan.

Ik heb oberbloedig
gegeten / hier is genoeg
om te eten / hier is ge-
noegh voor twintig per-
sonen/gy hebt u selven te
deel onkosten begaan.

Ik twiffel of daar wel
een schotel is die u aan-
staat/ en nopende de on-
kosten/ spreekt daar niet
van: tut/ dat is niets.

Ik sal 't u brengen/wil-
je my beschied doen?

Ja met goeder herte
soo't God belieft/dzinkt
nu/dzinkt het uit / gge en
hebt 't niet al uit gedzon-
ken / ik sal 't u noch eens
vol schenken.

Dat salje wel laten :
Daarom souje dat doen
heb ik 't niet uit gedzon-
ken / wat onzucht 'er ?
siet ru het is al uyt/doet
mijn beschied; o! dzind/
ge soekt niet dan my te
bedziagen : dat is niet
wel.

Ik zoude dit al niet
kunnen uit dzinken / ik
heb te veel.

Wat sal u setten ik heb
'et wel uit gedzonken.

Ge had soo veel niet
als ik; u kroes en was
soo vol niet.

Maar het was boozse-
ker.

Het en was : ge ver-
griipt u self.

't Is waar / maar
mijn kroes is grooter
dan uwen.

Neemt/het ge soo;wil-
len wy ruilen.

I'll drink to you, will
you plead me?

Yes, with a good will, if
it please God, now drink,
drink it out, you have not
drunk it of all : I'll fill it
you once again, (*supplise*
full.)

You will forbear (to
do) that: Why should you
do so? have I not drunk it
of, what lacks it? look
now it is clean out, pledg
me now, oh! friend, you
seek nothing else then to
beguil me : that is not
faire.

I should not be able to
drink of this; I have too
much.

What will hinder you, I
have well drunk it of.

You had not so much as
I, your Cup was not so
full.

But it was forsooth.

It was not: you mistake
your self.

It's true, but my Cup is
bigger then your.

Take, it be so, will we
change. I am

English.

I am content, give me yours.

I will not: I'll hold me to my own, keep you that which you have.

Drink then.

Presently, anon, look now if it be not clean out?

Yea, and wherefore must you be so much intreated? to whom did you drink? drink once to me me *Sir*. What! are you offended with me?

Why should I be displeas'd with you?

If you were not, you would have drunke to me all this time.

I have drunk to you, did you not hear me! presenting my respect & thanks unto you.

No, I did not; let this suffice to have spoken of drinking; It were a very commendable thing, if *Abasuerus* his Law were but observed among Christians at their feasting; where none were

Ne'erduitsch. ~~269~~
Ik ben te vreden, geefst
mij den uwen.

Ik en sal: Ik houde
mij aan den mijnen; be-
waard ge dat je hebt.

Drink dan.

Terstond, flus/siet nu
of 't niet schoon uit is.

Ja / waarom moet
men u soo veel smeeken?
wien hebt ge 't gebzagt?
bzenget mij eens/ Heer;
Hoe zijt ge op mij
gram?

Waarom zoud ge mij
mishagen?

Doo 't niet en waar/
ge soud mij gebzagt
hebben.

Ik heb 't u gebzagt;
hebt ge mij niet ge-
hoort: u mijn gesag en-
biedende / en dankzeg-
ging.

Neen/ ik en de'e; laat
dit genoeij sijn van dzin-
ken gesproken te heb-
ben; het ware een seer
prijfelijk dink/ indien A-
bazuerus Wet onder de
Chyistenen op hore
Gastmalen maar wterd
aan-

nangemeekt / daar niemand gedwongen wierd te drinken meer dan hem luste (ofte begerde) ofte hem geliefde / ofte hem zelf goed dagt: **Worrit / wy moeten ook eten ; sijn' my daar een stuk vlees af.**

Hebt gy selfs geen handen ?

Ja ik : Maar ik kan aan de schotel niet reiken.

Wel / ik sal u dan dienen ; hebt gy genoeg ?

Ik heb noch niets.

Houd daar / hebje nu genoeg ?

Siet wat hy my geeft : houd'et / en eet'et self.

Wagter / sijn' my wat van dien schouder.

Wel / ik sal / neem'et / behaag' u dat ?

Ja / ik behaag' u.

Bring ons wat wijn / Jan / en schenkt ons rond.

Wien' klopt aan de deur / hoord gy dat niet / Jan ?

compelled to drink more then he list'd (or desired) or pleased himself ; or thought good himself : Come, we must eat likewise ; cut me a piece of meat hereof.

Have you no hands your self ?

Yes, I (have) but I cannot reach to the dish.

Well, I will serve you then ; have you sufficient.

I have nothing (as) yet. Hold there, have you sufficient now ?

Behold what he giveth me, hold it, and eat it your self.

Roger, cut me somewhat of that shoulder.

Well, I will, take it, do that please you ?

Yes, I thank you.

John, bring us some bread, and fill wine, fill us round about.

Somebody knocks at the dore, hear you not that, John ?

English.

I go (forsooth) Mother; it is Luke, the servant of Andrew.

What will he have with me?

He bringeth somewhat with him.

Doth he seriously: bid him come in:

Luke, I pray go in, my Mother bid so.

I greete you kindly [courteously] and all your Company.

Luke, what are you there?

Yea, Sir.

How now, what news bring you us?

Sir, I have not much news.

How doth your Maister, I pray.

Sir, He is briske, and well; He wishes you a good night, and commended him self lovingly [friendly] to you, & hath sent you this small present, beseeching you to accept of it, and that you would not onely receive

Ne'erduitsch. 172

Ik ga moeder; het is Lucas, Andries' knecht.

Wat wil hy met u hebben?

Hy brengh wat mee.

Doet hy ernstiglyk; seg dat hy binne komt.

Ik bid u gaet dog in/ Lucas, mijn moeder segt so.

Ik groete u heuslyk/ [beleefdelijk] en al u geselschap.

Lucas, wat! why daer?

Ja/ Heer.

Hoe so/ wat brengh u ons nieuws?

Ik en heb niet heel nieuws/ Heer.

Ik bid u/ hoe veert u meester doch?

Hy is kloek en gesond/ Heer; hy wensht u ee goeden nacht/ en beghint sig self vriendlyk aan u/ en heeft u dit klein present gesonden / met verzoek het te aanhoorden; en dat u niet alleen want soo geringe gifte

172 Ne'erduitsch
fangen : maar ook sijn
goedgunstigheid ; want
hy heeft het gesonden
als een teken sijnner lief-
de/ daarom belieft'et ten
goede te ontfangen.

Bedankt u Meester/
en segd hem van mijn-
nent-wegen / dat ik'et
vergelden sal/soo't God
belieft.

Wel/Heer, ik sal u goed
geseg aan dienen.

Schenkt/Lucas, dat hy
drinkt eer hy gaat / en
ligt hem uit.

Goedenavond/Heer,
en een goeden nacht met
al u geselschap.

Goede nacht / Lucas,
hebtje gedronken ?

Ja/Heer, Ik heb u
te bedanken.

Jan/ smit de Keersen/
en hanse niet sien hoe
duster dat sp. lichten ?
Siet of d'andere Scho-
tels gereed sijn.

Neemt dit alles weg/
en brenge wat anders/
brenge schoone berden/
en reikt ons hiet't sjuut
met de kaas.

English.

So mean, or slight a gift :
but his good will also, for
he hath sent it as a sign
[token] of his love, where-
fore be pleased to receive
it in good part [worth.]

Thank your Master, and
tell him from me, that I
will make him amends, if
it please God.

Well, Sir, I will do your
good word.

Skink [fill] Luke, that he
may drink before he go,
and light him forth.

Good even, Sir, and a
good night [to you] with
all your Company.

Good night, Luke, have
you drunk ?

Yes, Sir, I thank you.

John, snuffe the Candles,
can you not see how dim
they burn ? Look if the
other dishes be ready.

Take all this (all these
things) away, and bring
something else, bring
clean trenchers, & reach
us hither the fruit with
the Cheese.

English.

It is all there at hand,
Sir Father.

Take away all the dishes,
and platters.

David, I pray, drink to
me once.

Most gladly I will do
that: I drink to you with
Cordial affection.

Much good may it do
you, I expect it earnestly,
and I will as freely pledg
you.

What (good) news do
you hear Maister Roger?

Nothing that I know,
I know none good.

And you, Sir, do you
know if the Post be come
from London, Paris? &c.

No, Sir: but it is report-
ed at the Exchange, or
there goes such a report
a broad, that the Great
Turk makes great prepa-
rations, for to warre
against the Emperor: and
that they of Argere have
arrested our ships, & con-
fiscated all the goods and
Merchandises.

Ne'erduitsch. 173

Het is hier al by de
hand/ Heer Vader.

Neemt de schotels/ en
plateelen al weg.

Bzengd my eens/ Da-
vid/ ik bid u doch.

Dat sal ik geerne doen:
Ik bzengd u met hert-
lijke genegenthepd.

Het moet het u behag-
men, ik verwacht'et ern-
stelijk / en ik sal u alsoo
bypelijk bescheid doen.

Maester Rogier, wat
nieuws hoord gij?

Niets dat ik weet; Ik
weet niets goeds.

En gij/ Heer, en weet je
niet of de Post van
London, Parys/ &c. ge-
homen is?

Neen Heer: maar het
is op de Beurs ver-
haald / of daar gaan sul-
ken geruchten / als dat
den Czooten Turk een
grootte toerusting doet/
om tegens den Keiser te
opzorgen: en dat die van
Algiers onse Schepen
hebben aangeslagen en
al de goederen en koop-
manschappen geconfis-
queert. 173 Heer,

374 Ne'erduitsch.

Heer, 't zjn maar
praaties / en bersterde
beuselingen / om de lip-
pen van het gemefne
volk eenen fmaak te ge-
den: Ik gelooffe niet.

Daar zjn brieven van
gekomen / Heer, feer ge-
loofwaardig.

't Mag foo wel zjn/
Heer, om foo wat een
opendare af-kondiging
daar van te maken.

De hand en zegel
betuigt het zelfe / Heer.

Di mogen door een
Staats-Deffoon / ofte
uit fchepers / om de
Chriftenen te bebzegen/
gefchreven zjn.

Ja / Heer, maar fe
zjn gefchreven aan ee-
nige eerwaarde / en be-
fcheydene kooplieden.

Doorwaer / ik gelooffe
foo veel te minder / om
datte pder Jaar alle
foorten van nieuws de
heele wereld doen deur-
loopen waar van de der-
de part noit waer is.

Ik den by na van u
meining / Heer: want fel-

English.

Sir, they are but tales,
and invented whimsies,
for to give a taste to the
lips (*mouths*) of the com-
mon people: I do not be-
lieve them.

Sir, there be letters
come thereof, very cre-
dible.

Sir, it may be so, for to
make so some open pu-
blication thereof.

The hand, and seal do
testify the same, Sir.

They may be written
by some *States-men*, or
but of craft to beguile the
Christians.

Yes, Sir, But they be
written to some worthy
(*honourable*) and discreet
Marchants.

Truely, I believe them
so much the lesse, because
that every year they make
all sorts of news to run
through out the world,
wher of the third part is
never true.

Sir, I am almost of your
opinion: for seldome such

Digitized by Google flying

English.

flying news tend to good
(or profit.)

Forrein letters, news,
and new Almanacks (*dear
Sir*) are the recreation
(*repass*) delight, pastime,
& curiosity of the vulgar.

Sir, we ought never to
give credit to the news of
the Exchange, or those of
the common walkes.

No, truly: for the most
part do imagine and in-
vent strange things, to be
believed, or to make them
credible.

Monsieur, well, have you
not heard tell, how that
the King of Spain hath
lost a battail against the
Portugals?

Yes, I have heard such
a rumour, indeed: but
should it be true?

It is a great defeat, un-
doing, and overthrow to
his Grandoorship.

But what do you hear

Ne'erduitsch: 175

den strekt sulck bliegend
nieuws tot nut.

Wittheemsche Brieven/
nieuws / en nieuwe Al-
manakken / (waerde
Heer) sijn het vermaak/
tijds-verdoeff / en nieuws-
gierighend van het ge-
meene volck.

Heer, men hoeft het
nieuws van de Beurs/
ofte van de gemeene
banteringe geen geloof
te geben.

Deen/waerlijch: want
de meeste in-beelden en
vercieten byzonde, din-
gen / om geloofswaar-
baar te maken.

Monsieur, wel/ hebt gij
niet hoorzen seggen/ hoe
de Koning van Spanjen
een Veldslag tegen de
Portugijzen verlozen
heeft?

Ja/ ik hebbe sulken
mare wel gehoort:
maar zoud' dat waer
sijn?

Het is een groote ver-
nieting/ af-zet/ en neder-
bal sijn's Grootshonds.

Maar wat hoort gij
van

176 Ne'erduitsch.

van de Vrede tusschen
ons en Spanjen ?

Ik weet niet / wat ik
van de Vrede zeggen
sal: Ik ben beducht/ dat
de Vrede noch al ver te
soeken is ; het is God
alleen bekend / wat ge-
heuren sal; want de gant-
sche wereld is vol be-
roerten / mustery / ver-
warring / oproet / en ver-
schoozing / Inboozlingen
tegen Inboozlingen / en
Koninkrijk tegen Ko-
ningrijk : Wouden wy
Vrede met God ma-
ken / en de versoeninge
ons dooz Christus in
het Evangelium aan-
geboden / aanbaarden :
Laat vrede komen laat
oorzlog komen / 't soude
ons nimmer bewegen/
noch ons beboezest ma-
ken dooz eenige ver-
schykinge.

Dat is boozseker waar.

Komt / en doet dit al-
les weg / Jan : en laat
ons God danken dooz
alle sijn weldaden / en
ons tegenboozdig goed
onthaal.

English.

of the peace between us
and Spain ?

I cannot tell , what to
say of peace : I fear me,
that peace is yet farre to
seek; it is known to (God)
the Lord alone, what will
happen ; for the whole
world is full of uproars,
perturbations, stirres, and
tumults , Nation against
Nation , and Kingdome,
against Kingdome :
Would we make peace
with God, and accept the
reconciliation, tendred us
by Christ in the Gospel :
Come peace , or come
warre , it would never
move us , nor make us
afraid with any amaze-
ment.

That is true indeed.

John, come & do [*take*]
all this (or all these things)
away: & let us give thanks
to God for all his benefits,
& our present good inter-
tainment. Gra-

English.

Gracious God, Heavenly
Father, &c.

Much good may it do
you, Sir Father, my dear
Mother, and all the whole
Company.

Bring us clean Tobacco-
pipes, and my Tobacco-
box, let us drink then a
glas round, before we rise,
fill me the goblet with
Rinish wine.

That is well said, but
then we must also give
thanks the second time:
Sir, how much wine have
we had, we will pay for
the wine.

You shall not pay a
ferthing (*doys*) here, that
is a jest indeed, I did not
invite you to the roast,
for to beat you with the
spit: If I be able to do
you eat, I am able to make
you drink.

What is that to the pur-
pose, the wine is dear
now.

Ne'erduitsch. 177

Goedgunstige God, He-
melsche Vader, &c.

Wel moet het u bequa-
men/ Heer Vader/ mijn
Moeder lief/ en alle het
geheel Beselschap.

Brengt ons schoone
Tabak- pijpen/ en mijn
Tabak- doos; laat ons
dan een glaasje om
driinken eer wy opstaan/
vuld my de schale met
Rijnische wine.

Dat is wel geseyd/
maar dan moeten wy
ook voor de tweede reys
dankseggen: Mijn Heer,
hoe veel wijns hebben
wy gehad/ wy willen den
wijn betalen.

Op en sult hier niet
een deunt betalen/ dat is
in der daad een jelt / in
noode u niet tot het ge-
braad om u met het spit
te slaan: soo in de macht
heb om af. te doen eten/
in den alsoo machtig
om u te doen driin-
ken.

Wat is dat ter pro-
pooft / de wijn is nu
duur.

178 Ne'erduitsch.

Gy hoorz wat ik seg.
Wy danken u dan /
Heer: en het staat ons in
handen 't selve te ver-
dienen.

Het is alreede vergol-
den.

Ik bedank u ook / dat
gy gekomen zyt : wel/
hoe staat u dese Tabak
aan / is 'et geen goede
pure Spaanse Vergi-
nis / &c.

Dese is al wat te heet
in de mond / en die is
voorz my al te sterk.

Francis / brenge hier
een Takke-bos / en
maakt een goed vuur /
om ons te warmen.

't Vuur is ontsteken/
daar is een goed vuur
Heer: Vader.

Komt laat ons by het
vuur gaan / Messieurs.

Wy en zyn niet koud.

Wy willen 't huis gaan /
want het is tyd / het is
laat.

Wat haast hebt gy ?
Het is al over tienem
by mijn Ologie.

Het is soo laat niet / u
Ologie gaat al te ras.

English.

You hear what I say.
Sir, we thank you then:
and it stands us in hands
to deserve it.

The amends is made
already.

I thank you likewise,
that you are come : well,
how like you this Tobac-
co , is it not good pure
Spanish, Verginy, &c.

This is somewhat too
hot in the mouth, & that
is too strong for me.

Francis, bring hither a
Fagot, and make a good
fire for to warme us.

The fire is kindled, there
is a good fire, Sir Father,

Sirs, come let us go to
the fire.

We are not a cold.
We will go home, for
it is time, it is late.

What haste have you?
It is past ten a Clock by
my Watch.

It is not so late, your
Watch goes too fast. No

English.

No, but is really.

Seeing that you will needs be gone: John, fetch us the Lanthorn.

We will not have the Lanthorn, 't is clear weather, It is Moon-shine (*Moon-light*) there is no need of it.

Sir, God give you a good night.

Cozen [*Nepheuw*] good night.

Roger, you are very welcome, and all of you.

We give you many thanks [*or great thanks*] for your good Chere.

You are welcome, fare well, I commit you to God.

CHAPTER VII.

To aske for the way, with other familiar Communications.

God save, and preserve you, Master Robert, we be well met.

Sir, God give you a good, and a happy life, &

Ne'erduitsch. 579

Neen / maar 't is immers.

Siende dat gy noodzakelijck henen wilt: Jan/haalt ons de Lanterne.

Wy en willen de Lanterne niet hebben / 't is klaar weder; 't is Maan-schijn, daar en is geen nood van.

God gebe u een goeden nacht / Heer.

Couzijn (Neef) goeden nacht.

Hoegher / gy zijt welkom / ende u al te samen.

Grooten dank geben wy ul. voor u goed onthael.

Gy zijt welkom; Adieu / Ik bevele u God.

CAPITTEL VII.

Om na den Weg te vragen, met andere gemeenzame t'zamenkoutingen.

God behoude / en behoede u Meester Robertus / wy zijn wel ontkoet.

God gebe u een goed / en salig leven / Heer, en een

een goe booz-bal: geluk-
hig een upthomst.

good chaunce, successe, &
event.

Hoe geboeld gij u sel-
ben (ofte hoe gaat het
met uwe gesontheit) ze-
dert ik u laatst sag?

How do you feel your
self [or how goes it with
your health] since I saw
you last?

Sus/ en soo/ soo wat
heen/ tamelijck.

Thus & so, so somewhat
away, reasonably well.

Het dunkt mi/ dat gij
soo wel niet en vaart als
gij pleegd; of anders gij
zijt seer veranderd.

It seemeth to me, that
you do not so well as you
were wont, or accus-
tom-ed (so doo) or else you are
much altered.

Hoe bemerkt gij dat?

How perceive you that?

Men u Croonje/ die soo
bleek siet: wat schort u/
wat is u?

By your Countenance,
which looketh so pale:
what aileth you, what is
the matter with you?

Ik heb vijf ofte ses
bermaningen van een
kooztze gehad / die mi
seer gekrenkt heeft / en
alle appetijt ontnomen.

I have had five or six fits
of an Ague, which hath
much weakened me, and
hath taken away (from
me) all my appetite.

Wat is een snoode
krankhede/ ofte quale.

That is a naughty
(sbrewed peevish, or per-
verse) disease, or sickness.

Waar rijd gij soo so-
berlijck/ ende zachtjes.

Whither ride you so
soberly, and softly.

Na Wantwerpen / ter
Pincerter- Markt.

For Antwerp, to the
Whitson faire.

Ik mede, soo 't u be-
liest / wij zullen t'zamen
rijden.

I also, if you please, we
will ride together.

English.

I like it very well: but you ride somewhat too fast for me.

Let us ride as you will, it is all one to me, for my horse ambleth very easily.

But mine doth Trot, (or *logge*) very hard, Now let us ride in Gods Name.

What for folk be they that are (*go*) before us, can you tell?

I know them not, *Sir*: I gesse they be Marchants, let us put on our hories to overtake them, for I am afraid (*or my mind misgives me*) we be out of the way.

We be not, be not solicitous, or careful of that.

Nevertheless it is good to aske it.

Inquire it of this Sheepheardesse.

My love, (*or Sweetheart*) where lyeth the direct way from hence to Antwerp?

Right on before you,

Ne'erduitsch. 181

Het staat my seer wel an: maar op rijd al wat te rad voor my.

Laat ons rijden soose wilt / 't is my alleens / want mijn Paart gaat wel gemakkegh den tel.

Maar den mijnen draaft hard; Nu laat ons rijden in Gods Naam.

Wat voor volk zijn sy / die voor ons (*gaan*) zijn / hond ghy 't seggen?

Heer, ik en kense niet: Ik gis dat sy Hoopluiden zijn / laat ons onse Paarden aan porren haer t'achterhalen: want ik ben beducht / (*dat*) wy buiten den weg zijn.

Wy en zijn/en zijt daar over niet bekommert / besogt.

Nochtans 'tis goed dat men 't vraagt.

Berneemt aan dese Herderin.

Mijn Lief / (*ofte Soet-hertjen*) waar leid den rechten weg van hier na Antwerpen?

Recht voor u uit / wij-kende

Hande noch ter rechter/
noch ter linker hand/
tot dat gy komt aan een
hoogen Elm: dan slaat
ter linker hand om.

Wie veel mijlen heb-
ben wy van hier tot aan
het naaste Dorp.

Twee Mijlen en een
half / en wat (een wei-
nig) meer.

Laat ons nu allengs
hens met gemak rijden/
want ik ben buiten
twijffel.

Ik zie den boom/ daar
ze ons af gezelt heeft.

't Is seer stofachtig/
het stof maakt my
blind.

Neemt dit Taffetas/
Heer, en doet het voor
u aanzicht/ en 't wil het
stof van u ogen schut-
ten ende Son ook.

't Is niet van noode;
want de Son gaat an-
der; Ik vrees wy en
sullen by licht dag in de
Stad niet komen (of
geraken.)

turning neither to the
right, nor to the left
hand, until that you come
to an high Elm: then
strike on the left hand
about.

How many miles have
we from hence to the
next Town (*Dorpe, or
Village.*)

Two Miles and a half
and somewhat (*a little*)
more.

Now let us ride leisure-
ly at ease, for I am out of
doubt.

I see the tree, whereof
she hath told us.

It is very dusty, the dust
maketh me blind.

Take this Taffety, *Sir*,
& put it before your face,
and it will keep the dust
from your eyes, together
with the Sunn.

It need's not (*it is need-
less*) for the Sunn goeth
down; I fear we shall not
come to Town (*or reach
to Town*) by day-light.

English.

By (*wich*) your leave :
but the worst is , that this
way is dangerous (*Peri-
lous*) for Theeves , (*high
way Robbers* , *high way
Rogues*) they robbed
(*plundered*) a Rich Mar-
chant , lately , the other
day , close (*hard*) by this
tree , which maketh me
sore afraid to be robbed,
unless we take heed, (*look
before us.*)

I see the Steeple of the
Town , if I be not de-
ceived,

Truely , it will be late
before we come there :
shall we be time enough
to get in, think you ?

By your favour , and
leave , they shut not the
Gates before nine of the
Clock.

So much the better, for
I would not willingly
take up my Inn in the
Suburbe.

No : nor I neither.

Let us enquire of these
people , for the best Inne

Ne'erduitsch. 183

Met Oozlof : maar
het slimste is dat dese
weg gevaarlijk (*pericu-
leus*) is / van wegen de
Dieven / (*Stratzen-
ders, ofte Seruik-roovers*)
sp sette lest-leden / b' an-
deren dag / een Rijk
Koopman af / neffens
(*dicht by*) desen Boom/
't welk my seer doet
schynen van af-geset te
worden/'t en sp wy booz
ons sien.

Ik sie de Stads To-
ren/soo ik niet bedrogen
en ben.

Daarlijk / het sal spade
zijn / al eer wy daar ko-
men : sullen wy tijds ge-
noeg zijn om in te geta-
ken/dunkt it ?

Met u gunste/en Ooz-
lof/sp sluiten de Poorten
niet booz negen.

Soo veel te beter ;
want ik en herberge niet
gerne in de Booz-stad.

Neen : noch ik ook.

Laat ons dese In-
den onderzagen/ na de
beste

184 Ne'erduitsch.
beste Herberg van de
Stad.

En sozgt'er niet booz/
ik weet seer wel waar de
beste Herberge van de
Stad is ; 't is de Rode
Leeuw in de Kamer-
straat. laet ons wat rep-
pen/ik bid u : want my
dunkt / dat men de Dal-
brug al op-trekt.

Ik ben soo mat en
vermoed/ dat ik niet en
zoude kunnen verder rij-
den (gaan,) en daar-en-
boven mijn Paart k'nsht:
Ik twijffel of het ver-
nagelt is ofte dat'et met
den Zadel op den rug
gequetst is / en dan dese
Steen-weg is soo hard/
oneffen / en compelig/
dat'et. my gansch ver-
plettert.

Ebenwel/laet ons dan
binnen rijden.

CAPITTEL VIII.

Gemeene kouting, in de
Herberg zijnde. Tus-
schen R. S. de Weert, en
andere.

God beware u booz
ongeballen / Heer
Weert.

English.
of this Town (City.)

Take no care of that, I
know very well where
the best Inne of the City
is, it is the Red Lyon in
the Chamber-street; lets
hye us somewhat apace, I
pray you: for me thinks
that *men (they)* do draw
up the Fall-Bridg.

I am so weary, & tired,
that I should not be able
to ride (*go*) any further &
over & above (*moreover*)
my horse halteth; I doubt
a nail pricks him, or that
he is hurt upon the back
with the Saddle, and then
this Causey is so hard, un-
even and rugged, that it
breaks me altogether.

However. let us ride in
then.

CHAPTER VIII.

*Common talke, being at
the Inne between R. S.
the Host, and others.*

God save (*or keep*) you
from mischances, my
Host. Ye

English.

Ye be welcome, *Sirs*.

Can we Lodg here well
for this night?

Yes, forsooth, *Sir*, How
many be ye in number?

We be six (*or wish our
six*) in Company.

We have lodging enough
for thrice as many, I pray,
a light, if please you.

Have you a good Stable,
good Hay, good Oats, &
good Litter?

Have you good wine?

We have all these, as for
the wine, the best in the
City, you shall taste of it,
Sir.

Have you any thing to
eat?

Yes, *Sir*, do but a light
from of (*your*) horse, I
pray, for you shall have
lack of nothing.

Use, (*humble, or intreat*)
us well, for we be weary,
and half dead of hunger,
and thirst.

Sir, ye shall be very
wel intreated (*used*)

Ne'erduitsch. 185

Mijn Heeren, *op zyt
wellekom*.

Konnen wy wel desen
nacht alhier Logeren?

Ja/ voozwaart Heer;
Hoe veel zyt in 't getal?

Op zyn met ons sessen
in Geselschap.

Op hebben Huis-
sting genoeg vooz dize-
maal soo veel zit af/ *Ih*
bid soo 't u belieft.

Hebt *op* een goede
Paarde-stal/ goet Hoo/
goet Haber / en goede
stros Leger?

Hebby goeden Wijn?

Dit hebben wy al; no-
pende den Wijn/ de beste
van de Stad/ Heer, *op*
sult 'er af pzoeben.

Hebt *op* yet om te
eten?

Ja/ Heer, sit slechts af
van 't Paart / *ih* bid (*u*
doch) want u en sal niet
ontzeken.

Tracteert ons wel;
want wy zyn maede / en
half dood van honger en
dozst.

Gel. zult heel wel ge-
tracteert werden/ Heer,
en

En u Paarden ook.

't Is eerlijck gezeld/
 heeft mijn Paart wel te
 dege / als gē hem ontza-
 delt hebt / ontblecht sijn
 staart / maakt hem een
 goed kroo Leger: neemt
 sijn Halster die in de Za-
 del-tes is: en is'er geen/
 koopt een / ik sal u wat
 gelt weder geven / en gē
 sult daer na ook d'ink-
 gelt krijgen.

Daar en sal nietz man-
 gheret / Heer; heeft u
 Paart gezondhen ?

Neen: maar en leid
 hem noch niet na 't wa-
 ter / want hy is noch al
 te heet / gē soud hem
 deimpig maken: leid hem
 eerst wat / en als hy een
 weinig gegeten sal heb-
 ben / soo sult gē hem dan
 te water leiden om te
 d'inken; besiet of de Cin-
 gelen niet gebroken en
 sijn.

Bringd' my mijn
 Budget / die aan de Za-

and your horses too.

It is honestly said, rubbe
 my horse passing wel
 [*above all other*] when you
 have taken of his saddle,
 unbraide his tail, make
 him a good [*a handsome*]
 litter d' Couch: take his
 belter, [*headstall*] which
 is in the purse of the Sad-
 dle, and if there be none,
 buy one, I will return you
 your money again, and you
 shall after that get money
 to drink likewise.

Sir, there shall be lack
 of nothing, [*for there shall
 be no lack*] hath your
 horse drunk?

No but do no lead him
 yet to the water, for he is
 yet too hot, you would
 cause him to become pur-
 sy, [*or short and broken
 winded*] walk him some-
 what first, and when he
 shall have eaten a little, so
 shall you then lead to
 him to the water for to
 drink; see if the girts be
 not broken.

Bring me my Budget,
 which hangeth on the
 Saddle-

Saddle-bow, and my
Cloak-bag (or portmanteau)
into my room.

Chamberlain, where
ſhall we be? let's be in a
good room, and make us
a fire in our Chamber:
Oftner draw of my boots,
and make them clean,
then put my ſpurrés and
bootchoſe within them.

It ſhall be done, ſir: doth
it pleaſe you, now to come
to ſupper?

I like you hugely well,
for that ingenious word.

Thou art a good fellow,
I warrant you; Now, well
on, let us go, I am ready.

I crave my excuſe, for I
muſt go abroad to ſupper:
if any body aſke for me,
they will find me at the
Treaſurers Houſe, or elſe
tell em, that I ſhall wait
upon them immediately
after ſupper, I will not
make any longer ſtay,
then ſupper-time but will
then come again.

Dei-boge hangt / ende
mijn Keiſ-zak in mijn
Kamer.

Kamerling / waar ſal
ſen wy zijn? laat ons we-
ſen in een goede plaatſe /
en maakt ons een vuur
in onſe Kamer : Stal-
knecht / trekt mijn Leer-
ſen uit / en maakt ſe
ſchoon / dan legt mijn
mijn ſporen / en ſtroop-
hozen daar in.

Heer, het ſal geſchien:
befeſt het u / nu ten W-
bondmaal te komen? /
Ik ben ſeer tot u geſmit /
om dat aardig woord.

Op zijt een goed geſel /
ik verſeker u; Du / wel
wan / laat ons gaan / ik
ben gereed.

Ik verſeke ver-
ſchoning, want ik moet
uit eten gaan : ſoo pe-
mand na my vzaagd /
ſp ſullen my ten Huuſe
des Treſoziers vinden ;
ofre anders, ſageſe dat ik
aanſonds na't Wond-
maal op hen wachten
zal : ik wil geensins niet
langer beiden / dood'e-
teng.

8 Ne'erduitsch.

tens-tij / maar wil dan
weder komen.

Hoozt toe / hier / ghy
Stal-knecht / morgen
ochtent vzoeg / al eerje
mijn Paart watert /
bzengd het tot de Smit /
en verset sijn Hoef-
pers; maar zyt zeker dat
hy hem wacht van het
te vernagelen.

Mijn Heeren, vergeet
my niet te bzengen / en
ik sal u al gelijck bescheid
doen.

Waarfijck / gy zyt groot-
telijck te bestraffen / datje
van sulck goed Gesel-
schap afbzeeht.

Daar is geen raad
tegen / ik sal u morgen
den geheelen dag Gesel-
schap houden.

Wat hoorz volck is
daar binnen ?

't Zijn Gasten / Heer.

Van waar zynse ?

Van dese Stad: sal 't
u gelieben met haer W-
bondmaal te doen ?

Het is ons al eben
eens.

Wel mag de host

English.

Hark here, thou, Ostler,
to morrow morning ear-
ly, before you water my
Horse, bring him to the
Smith's, and remove his
shoes, but be sure he takes
heed of pricking him.

Do not forget to drink
to me, Sirs, and I'll pledg
you all alike.

Truely, you are hugely
to blame; to break from
such good Company.

There is no remedy; to
morrow I will keep your
Company all the day.

What for People be
there within?

Sir, They be Guests.

From whence are they ?

Of this City: will it
please you, to suppe with
them?

It is al one to us.

Much good may the
meat

English.
meat do you , *Sirs.*

Granmercy (*we thank you*) mine Host.

My request is, that you would be merry, & make good Chere, of that which is here, do not spare the wine, for it is hot: Tapster, draw half a pint of Claret, to let them taste it (*or that they may taste of it*) if it likes them: *Messieurs*, what think you of this wine? How do you like it? Doth it not taste well? Hath it not a fair Colour? it is not worth the drinking?

Sir, it is fair, and good: but where is our Hostesse?

She will come straight way: in the mean time make good Chere, with such as you find, ye be welcome heartily, what ye come short of now, shall be made up another time with more, and with better entertainments.

Ne'erduirsch. 189
u behomen / Mijn Heeren.

Dank heb / (wy bedanken u) mijn Weerd.

Mijn versoek is / datse vzoelich zyt / en maakt goed Cier / van 't gene dat'er is / en spaart den Wijn niet / want het is heet: Kelder-Meester / tapt een Wperken [Mudseken] Rooden Wijn / om hen te laten pzoeben / of se haer aanstaat: *Messieurs*, wat dunkt u van de Wijn? Hoe staatsse u aan? En smaaktse niet wel? Heeftse niet een schoone Colour? Is se niet wel vzoinkens weerd?

Hy is hups / en goed Heer, maar waar is doch ons Weerdin:

Hy zal straks komen / maakt ondertusschen goe Cier / met sulx alsje vind / opl. zyt hertelich weltekom / 't gene ul. nu te hozt valt / zal men op een ander tijd vergoen met meer / en met beter onthaling.

Wp

190 Ne'erduitsch.

Wij zijn heel wel /
Hospes/het is al te dege/
wij bedanken u hertlijk.

Ik breng u Heer.

Ik wacht'et van u
hand/ mijn Weerd; Ik
sal u bescheid doen van
gantscher herten.

Sal 'r ul. gelieven /
Heer, myn verlof te ge-
ben/u te brengen?

Ik dank u hondert
duisent-maal.

Ik meene [ofte my
duckt] dat ik u eertijds
gesien heb. Maar het
staat my niet wel booz/
waar: wij gedenkt dat 'et
te Brussel geweest zou
zijn.

Ja / boozwaar Heer,
ik ben van Brussel van
daan.

Op en sult u niet bel-
gen / dat ik u naam. bza-
ge/ hoe heet gy?

Ik heet Sampson/
Heer.

Van wat Maagschap
zijt gy?

Van den Geslachte
der Scholieren.

English.

We be very well my
Host, it is all passing ex-
cellent, we thank you
Cordially [*heartily.*]

I drink to you, *Sir.*

I look for it at your
hand, my Host, I'll pledg
you with all my heart.

Sir, will it please you, to
give me leave, to drink to
you?

I thank you a hundred
thousand times.

I suppose (*or think*) that
I have seen you ere time,
(*ere now.*) But I do not re-
member well, where: me
thinketh (*I call to mind*)
that it should be at Brus-
sel.

Yes, forsooth, I am of
Brussel from thence, *Sir.*

You will be not displeas-
ed, that I aske (*for*) your
name, how are you called?
Sir, I am called Sampson.

Of what kindred are
you?

Of the Linage of the
Schollars.

You

English.

You say true, now begin I for to know you, how fare you (*how do you doe?*)

Even as you see, your humble servant, prepared or ready to do you any friendship, and honour.

I thank you for your good affection: from whence come you now? from over Sea? [*or from beyond Sea?*]

No, Sir, I come from France, Germany, Holland, &c,

What news in Germany?

Verely none good.

How so?

Why? have you not heard that the great *Turk* and *Tartars* are fallen in there, and hath already overpowred certaine Cities. The Emperour and he being fallen out at variance, so that he thunders nothing but fire and blood to those Countries: 't is dreadful to report their savage rage, and cruelties.

- Ne'erduitsch. 191

Op segt waar/ nu begin ik u te kennen / hoe vaart gij al?

Gelijc als gij siet / u ootmoedigen Dienaar/ bereid u eenige vriendschap en eer aan te doen

Ik bedank u van wegen u goede genegenheid: van waar komt gij nu? van over Zee?

Neen/ Heer, ik come uit Frankrijk/ Duitschland/ Holland/ &c.

Wat nieuws in Duitschland?

Doo? waar niet goeds.

Hoe dat?

Daarom? hebje niet gehoozt dat den Groten Turk ende de Tartaren aldaar in geballen zijn/ en hebben alreeds eenige Steden overweldigt. De Keeser/ en hy zijnde oneens geworden / soo dat hy in die Gewesten niet anders en dondert als vuur en bloed: Het is schrikkelijk hare wilde Woetsche woeding/ en wroetbeden te verhalen. **God**

192 Ne'erduitsch.

God behoud ons uit
sijn handen. Wat hoorst
op doch van Engeland/
gaan alle dingen daar
wel?

Ik kan daar op maar
weinig seggen / 't word
grootelijck gebzeest / dat
alles daar niet wel gaan
wil: God is hooglijck op
hen vertoont / en daar
om een quaden Geest
van Hoerery / Ongods-
dienstighed / selfsoeking
en van gierighed / is
uitgesonden om haar te
plagen / en indien sy
elkander bijten en ber-
eten / sy sullen van mal-
kander verteert worden:
want waar nijd en twist
is / aldaer is verwer-
ring / en alle boosen han-
del.

Dat is buiten alle te-
gen-spreking / reden-
strijd / ende knibbeling/
maar wy moeten geduld
hebben; wy sullen stilte
hebben / als 't God ge-
lieft de herten der men-
schen na sijn wil te schik-
ken / en t' samen te voe-
gen.

English.

God preserve us out of
his hands. What do you
hear of England, do all
things go well there?

I can say little too'r, 'tis
greatly feared, that all
things will not go well
there: God is greatly
displeas'd with them, and
therefore an evil spirit of
whoredoms, prophane-
ness, selfseeking, and of
Covetousness, is sent out
to vex them, and if they
bite and devour one an-
other, they'll be con-
sumed one of another:
for where envying and
strife is, there is confu-
sion; and every evil work.

That is without all con-
tradiction, controversy,
and dispute, but we must
have patience; we shall
have quiet, when God is
pleas'd to order & com-
pose the hearts of men
according to his will.

What

English.

What news do men report in this City? What good do men say, my Host?

It is all good, I know no news.

Sirs, By your leave, be not displeas'd; I feel my self not well, (*or ill at ease.*)

If you feel your self ill, Sir, go and take your rest, (*rest you,*) your Chamber is prepared, and ready.

Johan, make a good fire in his Chamber, & let him have lack of nothing.

Sir, I'll observe your commands.

Sweet-heart, is my bed made, is it a good one?

Yea, Sir, it is a good feather bed, & the sheets be very clean and drye.

Pull me of my stockings, and ward my bed with the bed-pan, for I am very ill at ease, I

Ne'erduitsch. 193

Wat nieuws seid men al in dese Stad? Wat seid men al goeds/ mijn Heerd?

't Is al goed/ ik en weet niet nieuws.

Met oozlof/ en belgd u niet/ Mijn Heeren; Ik geboele dat ik niet te dege en den.

Is 't dat gy u qualijk geboeld/ Heer; gaat ende rust u; (*dan rusten*) u Kamer is bereid/ en gereed.

Janneken / maakt een goed vuur in sijn Kamer / ende en laat hem niets ontbreken.

Ik sal u bevelen wel waart-nemen/ Heer.

Soetherthe / is mijn bedde gemaakt/ is 't een goed (bed?)

Ja 't Heer, het is een goed pluym- (veder) bed / en de slaap-lakens sijn seer schoon en droog.

Trekt my mijne kousen uit / en warmt mijn bed met de bed-pan; want ik ben heel qualijk

194 Ne'erduifsch.
te pas / ik schud / en stre-
te gelijk het loof op een
boom / als een Eipen
blad.

Waarmit mi mijn
haag-doek en bind mijn
hoofst wel, Hola! sachte-
jes / ga bind'et al te hart /
erf'lof / brenge mi de
Oo-z-kuffens / en dekt
mi wel / schuift de Oo-
bjuuten / en speldse met
een / waar is de Water-
pot / Spiegel ? waar on-
trent is het Secreet ?

Volgt mi Heer : en
ik sal u den weg wijzen /
gaat al recht uit na bo-
den / ga sult'et vinden op
u rechter hand ; en soo
op'et niet en siet / sonder
twijfel / ga sult'et ge-
noeg rieken : belieft
het u niet anders meer
te hebben / zyt ga wel ?
Heer.

Ja / mijn lief / doet de
haart al / en nadert wat
by mi.

Ja / als ik uitdoen / als
in kintren de kamet ge-
gaden heb ; wat is u be-
geerte / en zyt ga noch
niet wel ?

English.

shake , and trample as a
leaf, on a tree, as an Ap-
ple leaf.

Wash me my kerchief,
and bind my head well
Haw! soft, you bind it too
hard, & stiffe ; bring me
the pillowes, & cover me
well, draw the Curtains,
and pin them with a pin,
where is the Chamber-
pot, (*looking glasse*) where
about is the Privy ?

Follow me, Sir : and I
will shew you the way, go
up streight out, you will
finde it at your right
hand; and if you see it not,
questionless you will
smell them wel enough :
Sir, doth it please you to
have any thing else, [*or
more*] are you well ?

Yea, my love, put out
the candle, & come some-
what neer to me.

I will put it out, when I
am gone forth out of the
Chamber, what is your
pleasure, are you not yet
well ? My

English.

My head lyeth to low,
lift up the bolster a lit-
tle: I cannot lay so low
with my head, put in the
sheets well about me.

My love kisse the ones,
and I shall sleep so much
the better.

Sleep, sleep, you are not
sick seeing now you talk
of kissing, I thought that
you should have had
somewhat else [*better mo-
tions*] in your mind, as for
my part, I had rather dye,
then to kisse a man in his
bed, or elsewhere unlaw-
fully, rest [*take your rest*]
in Gods Name, God give
you a good night, & sleep
in peace.

Thanks to you fair
Maide.

CHAPTER IX.

*Communication at the up-
rising.*

Simon. Robert. Arthur.

SA Haw! shall we arise,
it is not time for to rise?

Ne'erduitsch. 195

Mijn hooft se dal te
laag / heft den hooft-
peulstoe een weinig opt
Ik kan soo laag niet
mijn hooft niet leggen?
doet de kleeren wel en
kant om my.

Kust my eens / mijn
lief / en ik sal des te beter
slapen.

Slaapt / slaapt / gy en
zijt niet krank nu gy van
kussen spreekt / ik meen-
de dat gy wat anders
(beter bewegingen) in
den sin soude gehad heb-
ben / mijnent halven / Ik
hadde liever te sterben /
dan eenen Man in sijn
Bedde / ofte elders onge-
oost te soenen: rust in
Godes Naam / God ge-
be u goeden nacht / ende
slaapt in vrede.

Dankt hebt schoone
Dochter.

CAPITTEL IX.

Gemeene Redenen in
het opstaan.

Simon. Robrecht. Artur.

How! sullen wy op-
staan / is 'et geen tyd
op te staan?

296 Ne'erduitsch.

Wat ure is 't/ Heer?

Het is drie uren / de
flakke lud: Jongen!
brenge hier een licht / en
maakt wat vuur / dat wy
opstaan mogen.

Roept luidet / hy gh
hoort u niet.

Hier ben ik / Heer; wat
belieft u 't en is noch
geen dag / den dag en
daagt noch niet / -- gy
meugt wel twee goede
uren slapen / al eet het
dag is.

Gaat / gaat / Lekker /
ontsteekt my een vuur /
gy wilt my alsoo leuen
maken / en soo een uit-
stekend goed man als
gy selfs zijt; draagt mijn
hemd / want 't is doch-
tig / komt ras / dat ik op-
staan mag / laatsse te bed
blijven die willen mijn's
aangaande / ik heb al te
veel werk om van daag
te verrigten.

Waar is de Stal-
knecht gaat hem seggen
dat hy mijn Paard te
wateren leid; als hy hem
wel gewezen / en geros-

English.

What a Clock is it, Sir?

It is three of the Clock,
the Bell rings: Boy! bring
hither a light, and make
some fire, that we may
rise.

Call louder, he heareth
you not.

I am here, Sir, what
pleaseth you, it is not yet
break aday, the day doth
not yet dawn, you may
wel sleep two good
houres before it be day.

Go, go, Knav, kindle
me a fire, thou wilt make
me a sluggish & as huge
good husband as thou art
thy self, dry my shirt, for
it is dankish, come quick-
ly, that I may rise, let them
stay a bed who will, as for
me, I have to much busi-
ness to dispatch to day.

Where is the Oster? go
tell him that he lead my
Horse to the watering,
when he hath well rub-
bed, and curried him,
combed

English.

Combed his mane, saddled, and braided up his tail, that he will let him drink lustily, and then give him a peck & a-half of Oates.

Go, buy me a dozen of Points, the eyes of hoes of my hosen are broke, lend me your bodkin.

Are you got a to'e end, Sir, are you already afoot?

Yes, is it not time, is it not day?

It cannot be so late; the day does not dawn yet (or the rosy morning is not up yet) the Marchants have hardly opened their shoppes yet, nor set for their wares goods, nor Marchandises: you may cloth your self (or make your self ready) at ease.

Hoffesse, we go to Church, make ready breakfast in the mean while (or the whiles.)

Ne'erduitsch. 197

hamt heeft / sijn mane gehemt / gesabelt / en sijn staart gevlochten / dat hem lustig laat dinken / en als van hem geve anderhalf spinte Ma-ber.

Gaat / koopt my een doosijn nestelen / de nestelgaten van mijn broeken sijn gebrooken / leend my u bodkin.

Zijt gy over ende gericht / Heer, zijt gy alre'e al te been?

Ja / en is 't niet tijd, en is 't niet dag?

Het en kan so laat niet sijn / den dageraad komt nog niet moegen root en schijnt noch niet / de koop-luiden hebben nauwlijc hare winkels geopent / noch hare wa- ren / goederen / noch koopmanschap boorge- set: gy meugt u selven met gemak kleden / en gereet maken.

Overdinnel / my gaant ter kerke / maakt het ontbijt terwijl gereet.

108 Ne'erduitsch

Wat sal ik u bereiden/
't is heden Vrijdag.

Hoe/wat slemptag is
het?

't Is S. Bartholo-
meus avond, / het is
baffen-dag.

Olik en dacht'er hoop:
maar niet op / reisende
lieden vergeten haar sel-
den: Als an wist niet dat
'er sulik een dag in't
Jaar was; wierd het al-
sof genoemd in de
Schepping? Wel heren
op dan ten voorn ver-
sche Eperen / in d'offchen
geboden heete Maeken/
en verche Water: Laat
ons gaan / Mijn Hoeren,
zijt op in den gefalte
om'te gaan?

Antwer: hier is een
heel schoone / en rijke
Stad: bezieet wat frage
straten / en mane. schoo-
ne huizen.

Dat is een schoone/
ende tierliche Tempel/
aanwitten waten: twee-
hig Oubank; daar is
een statige kerk / siet hoe
gordig is het Steen-

English

What shall I prepare for
you, it is Fishday to day.

How, what *Germani-*
zing day is it?

It is S. Bartholomeus
even, it is fasting day.

Oh! I thought not on
it verely, Travellers for-
get themselves: I knew
not that there was such a
day in the Year, was it so
called in the Creation?
well, prepare us then a
dozen of newlaid eggs,
roasted in the Embers, hot
Cakes, and sweet butter:
Let us go, Sir, are ye in a
posture for to go?

Truely, here is a very
fair, and Rich City: be-
hold what fair Streets, and
comely adorned hand-
some Houses.

That is a fair and beau-
tiful Temple, an exceed-
ing [out of measure] pas-
sing good Edifice; there
is a stately Church [or a
Magnificent one] see how
great-

English.

neately is the stone-work cut out, and hewn; the *Mechanicque Art* sports it self notably therein.

That is a briske, [*trim, gallant, or fresh*] virgin, there is a sweet Gentlewoman, a goodly Maiden, a wellfavoured woman, a brave Man.

What Gentleman is that?

He is the Noblest
The most hardy
The most renowned
The most honest
The wisest
The Richest
The greatest
The most Civilest,
or gentlest
The most humble
The meekest
The most courteous
The most liberal
The wisest
The most learned
The discreetest
The soberest
The fearest in behaviour
The most generous.

Of the City, or Country.

Ne'erduisch. 199

werk gesneden / en gehoutwen; de Hand-werks konst vermaakt sig selfen dapper daar in.

Dat is een *Fransche* Dichter / daar is een soete Joffer; een goetste *Wetsje*; een *huyische* Broute, een *huyich* Man.

Wat Edelman is dat?

Hij is den edelsten
Den stoutsten
Den vermaactsten
Den eerbaartsten
Den wijsten
Den rijcksten
Den grootsten
Den burgelijcksten/
of belijcksten
Den bodmoedigsten
Den sagtmoedigsten
Den heuchelsten
Den milddadigsten
Den vernuftigsten
Den geleertsten
Den bescheidensten
Den suinigsten
Den deftigsten
Den grootmoedigsten
Den getrouwsten.

Den de Stad / of de Oerfche.

Wat

200 Ne'erduitsch.

Wat booz een Man
is hy?

Hy is den eersuchtig-
sten.

den spijtigsten
den vermetensten

den snootsten/ram-
saligsten man

den gierigsten
den jaloursten

den bloodsten
den beschroomsten

den werelosten ofte
Godloossten

den grootsten twist
op-rokher

den slimsten van
mensen

den armsten
den grootsten slap-
per

den slap-hertigsten

den kharigsten
den alder-keurhel-
ligsten

den alder-ontstui-
migsten

den grootsten dwom-
geland

den grootsten sikh-

English.

What for a man is he?

He is the most Ambi-
tious.

the spitefullest
the most presum-
ptuous
the vilest wretch

the most Covetuous
the most jealous
the greatest coward
the most fearful
the most Prophane

the greatest make-
bare
the worst of men

the poorest
the greatest talker

the most pusillani-
mous.

the most sordid
the most supersti-
tious
the most turbulent

the greatest tyrant

the greatest flatterer

Van de gantste Stad/ofte 't Ormeer:

Van de Bebuerte.

Of all the City, or Country.

Of the Vicinity.

English

Ne'erduitsch. 201

or paulier, soother, or saviour
the most lecherous

the wantonest
the most corumelous, and proudest
the cruelest
the most uncivil, discourteous, or brutish, and savagest

the most audacious

What for a woman is shee that?

She is the fairest, or clearest of complexion

the most honourable

the chastest

the best

the happiest

the honestest

the wretchedest

the most vertuous

the bad, speecheless, or unclean

the ugliest, or filthiest

the vilest

What Single woman, Maiden, or Damsel is shee that?

Of the Vicinity

Of the Country

he sloier / of pluin-
strigker / of vlep-
den alder-onkuisch-
sten

den ligtbeerdigsten
den albertrotsten
en hobaardigsten
den wredesten

den alderonheusch-
sten / onbeleeststen
of boersten / ende
wanaardigsten

den baldadigsten

Wat voor een Vrouw
me is sy dat?

Si is de schoonste

de eerlijkste

de kuischte

de beste

de gelukkigste

de degelijkste

de rampsaligste

de denigrantste

de quaatste snarste

de leelijkste

de smadste

Wat Wyfster / Doch-
ter / Juffrouw is sy?

van de Oebuerie.

van 't Land.

202 Ne'erduitsch.

She is geen Dochter / sy is gehoutat / [of sy is een gehouwde Vrouw.]

She is noch niet getrouwt [een Houlijk gegeven.]

She is ondertrout.

She is een Weduwe.

She is een goed Huiswif / die hare Huis-gefinwel-gade staat / sy heeft een goed Houswefijh gedaan / sy heeft een groot Buidel gade.

Wat had sy tot haar Houswefijh?

She heeft denig / en eerbaerheid / en is dat niet een kostelijh deel.

Ja / in trouwens.

Wie leid hier Degraffen?

Is den Abt van N.

Wat is sen beftig Graf / en hier is een heelijh Rijk Graf / ik bid laat ons het Graf-schrift lesen.

Du / laat ons na onse Herberg [Logijs] weder keeren tot het ontbijt:

English.

She is not a Maide, she is married; (or she is a Married Wife.)

She is not yet married, (given in Marriage.)

She is Espoused, (or Betrothed.)

She is a Widow.

She is a good Housewife, who observeth her Family well. (who looketh well to her House) she hath made a good Marriage, she hath a great Dowry.

What hath she to her Marriage?

She hath vertue, & honesty, & is not that a precious portion?

Yes, forsooth.

Who layeth burryed here?

It is the Abbot of N.

That is a fair Tomb, and here is a goodly Rich Sepulchre; I pray, let us read the Epitaph.

Now let us return to our Inne [lodging] to breakfast; and then we will

English.

will go, that we may buy
such things as we lack,
[want,] and we necessari-
ly stand in need of, [or
where of we be in need.]

CHAPTER X.

*Discourses touching Mar-
chandising.*

BY your leave make us
a little room, that we
may passe.

Sir, you take up too
much room.

I pray you, be so civil
to let us go, without in-
juring, or offending you
at all.

Well, here is a great
throng, yet I'll haste what
I can, to make way for
you.

Sir, what do you lack?
what do you please to
buy? see (look) if I have
any thing which served
your turn, (is for your use)
I will sell, (give) it you
as good cheap, as any man

Ne'erduitsch. 203

top gaan / op dat top sijn
goed hoopen als ons
ontbrecht / en wy noot-
sakelijch van doen heb-
ben / of dat wy van noo-
den hebben.

CAPITTEL X.

Rodenen, ropende den
Koop-handel, (of de
Koopmans-handel.

MEt verlof / maekt
ons een weinig
plaats / dat wy voo-
mogen gaan.

Op beflaat al te veel
plaats / Heer.

Ik bid u / Weet u
beteest / ons door wils-
ten / sonder u in't minste
te verongelijken / of te
stoeten.

Wel / hier is een groot
gedrang / egter sal ik
om u een weg te ma-
ken.

Wat ontbrecht u /
Heer? wat beleeft u te
hoopen? siet of ik iets
heb dat u ter sofsaet
dient, ik sal 't u al so
goed hoop geven / als
pennant in de 't jaar.

merkt / Dozp / ofte
Stad komt binnen!

Jongen / langt den
Edelman een stoel.

Heer , hebje eenig
nieuw fatsoen van stof-
fen ? hebje eenig Hol-
lands Lijnwaat / Kamme-
lotten / eenig breed La-
ken / swart / of grauw
hebje eenige Engelsche
Sergies / hebje eenig
Spaans Laken / eenig
Engels breed Laken /
wel bereid / hebje eenige
Karzenen van Excester /
hebje eenige Karzenen
van Vlaamse Derw /
hebje eenig Tammet /
Romeins Sergies / gro-
be Sergies / Boheraal /
Lind / hebje eenig Ca-
meriks Lijnwaat / fijn
Hollands Alkmaers
Linnen / sijne Kant / of
Vlaamse Kant / hebje
eenige Canafas / Wal-
bis-been / Ballein / Ka-
koozen / Bebers-hoe-
den / die heel goed en
swart sijn / hebje eenige
Sjdelaken / hebje eenige
halve kouffen / en Mans
kouffen / &c. Google

in the Faire , Town , or
City, come in.

Boy, reach the Gentle-
man a chair.

Sir, have you any new
fashion stufs ? have you
any Hollands linnen,
Chamlets, any Hollandish
broad Cloths, black, or
gray, have you any En-
glish Serges, have you any
Spanish-Cloth, any En-
glish broad Cloth, well
drest, have you any Ex-
cester Carries, have you
any Carries of Flanders
dye, have you any Tam-
mye, Roman Serges,
course Serges, Buckrain,
Ribbands, have you any
Cambricks lane, fine Hol-
land Alkmoers linnen, fine
lace, or Flanders bonelace,
have you any Canvas,
Whalebone, Ballein, Ca-
stors, Bevers-hats, (or
Koles) that are very good
and black, have you any
silks, have you any halve
Hose, and Mens stock-
ings? &c.

Englsh.

Yes, Sir, I have very fair, good, and strong: the best of all England, Holland, Flanders; Yea, that are in Europe.

Of what colour do you desire them? Brown, grey, gold-yellow, tawny, red, yellow, violet, blew, or mixt light gray, I have of all sorts, and of all prizes.

Shew me some, shew them me; let me see 'em?
What is the prize of that?

How sell you a yard of this black Cloath?

Will you have but a word? It shall cost you one and twenty Shillings and 10 pence per yard, if you have it?

Will you take no lesse?
(or will not you take lesse?)

What shall I give you for a dozen of these stockings? doe not aske me to dear?

I will not bate you a doit of 4 gild. 15. stivers

Ne'erduitsch. 263

Ja/Heer, ik hebbe die heel schoon / goed / en sterk zjn : de beste van geheel Engeland / Holland / Vlaanderen : Ja / die in Europa zjn.

Van wat verwe / be-geerde? van graauw / goud-geel / tannijt / rood / geel / violet / blaauw / of gemengelt ligt graauw, Ik hebbe van alle soorten / en van alle pjsen.

Toont my wat / toontse my ; laatsse my sien.

Wat is de prijs daer van?

Hoe ver koopje een elle van dit swart Laken?

Wilje maar een woord hebben? het sal u een-entwintig Schellingen ende 10 groot by de elle kosten / sooje 't hebt.

Wilje niet minder nemen?

Wat sal ik u booz een dozijn van dese kousen geven? en eischt my niet te dier?

Ik en wil u niet een deult / van 4. gul. 15. stuf.

Stuk. per paar af staan
al nauwe twintig paar;
te zijn wijden lang / en
subere got trouwe / en
wel gebreid.

Op waardoechte al te
hoog.

Wetse weinig Scarlet-
ken?

Hoe veel belteft gij te
hebben?

Hoe veel sal ik u voor
een elle daar af geven?

Regentien Schelling-
gen 6. groot.

't Is al te veel. Ik sal
u seventien schellingen
geven.

Het is seker te luttel/
ik sou'er aan voelzen;
het kost mij meer:
Neemt het geheele stuk
om vijf-en-twintig
pond / acht schellingen/
en 6. groot. Het is maar
achteen schellingen / 6.
groot de elle.

Het is te duur; laat
mij u naaste (minste,
laagste) prijs weten / hoe
veel ellen zijnder.

Op hult'et sien meten/
daar zijn seven-en-tien

per pair, if you took a
whole score; they are
large and long, a pure
good Stocking, and well
needled (*kust*.)

You set too high a rate
upon them.

Have you any Scarlet?

How much please you
to have?

How much shall I give
you for an elle of it?

Nineteen shillings, 6
pence.

It is too much: I'll give
you seventeen shillings.

It is truly too little, I
should lose by it, it cost
me more: Take the whole
piece for twenty and five
pounds, eight shillings, &
6. pence. It is but eighteen
shillings, 6. pence the elle.

It is too dear, let me
know your highest (*laest*,
lowest) price; how many
ells be there.

You shall see it mea-
sured, there be twenty,

seven

English.

seven and a half, & half a quarter.

I will give you, at a word, twenty and four pounds even money, I have left (*relinquished*) as good as this, better cheap by 4. pence in an elle.

You ought to take it besides, I promise you, were it that you were not my Customer, you should not have it under twenty and six pounds, and twelve shillings: but seeing it is you, I do abate you more then twenty & four shillings in the piece, which I'll do to none other; I presume that you desire not my loss.

And verely if you refuse it, no man in the world shall have it for that price; Yes, though he were my Brother.

Under favor, be it so, nevertheless thou shalt abate me the eight shillings, & 6. pence, for to make the account even.

Ne'erduitsch. 20
 20 / een half / en een half
 bierenderl.

Ih sal u / met een
 woord / bier-en-twintig
 pond even gelt geben / ik
 heb so goed als dese / met
 4. groot op d' elle beter
 koop laten staan.

Ge behoofd'et te ne-
 men; echer / ik belobe u /
 waar het dat ge mijn
 klant niet en waart /
 ge soud onder ses-en-
 twintig pond / en twaalf
 schellingen niet hebben
 maar ten aansen dat
 ge 't zyt / sta ik u meer
 af dan bier-en-twintig
 schellingen op 't stuk / dat
 ik geen ander doen wil;
 Ih vermoede dat ge
 mijn verlies niet en be-
 geerd.

Ende boozwaar / so je't
 wetgert / niemand ter we-
 reld sal 't hebben booz
 die prijs / alwaar hy mijn
 Broeder.

Schoon het soo zy / ge
 sult my de acht schellin-
 gen en 6. groot evenwel
 af-hozten / om de reken-
 ings af te maken.

Ih

Ik en wil: Maar ik en sal op de 6. groot niet gaan / ende dat is meer dan ik'er aan winne / soe my getooben wilt.

Het zo dan alsoo: aangefien dat ge twee sin hebben wilt / ik sal u met goed goud betalen / en gewichtig.

Dat is my al eben eens kleyn of wit gelt is my soo goed als goud: Maar seker ge zyt te deun met een mensch; niet te min had ik liever te verliezen / dan u heen senden / hopende op een ander tho u geld te ontfangen / en dit wil u echter aanleiden / liever tot mijn Winkel / dan tot pemand anders te komen.

Ja / in der daad / goeden doen / (ofte handel) sal my in-wikkelen / u Winkel vooz een ander niet te verlaten: Ik woude / dat ik een Arbejder / of Last-draeger had / want ik heb vele dingen / die ik noch hou:

I will not; But I shall not stick at the 6. pence, and that is more then I gain by it, if you will believe me.

Be it so then; seeing you will have your mind, I will pay you with good Gold, and weighty.

It is all one to me, small mony (or white mony) is as good to me as Gold: But truly you are too hard (or grapple) with a man, nevertheless I had rather lose, then to send you away, hoping to take (have, or receive) your mony an other time, and moreover this will induce you, to come to my Shop rather then to any others.

Yes, indeed, good usage (or dealing) will engage me, not to leave your Shop for an other: I would I had a Labourer, or Porter, for I have many things which I must buy yet, and I am farr from my Inne (Hartzen of Lodging.)

What

English.

What lack you more ?

A piece or two of Velvet.

I have none forsooth :
But go to the next shop,
there beyond, on the o-
ther side of the street: the
man will let you have it
better cheap for my sake.

Sir, what have you need
of, (of what's you want) do
you seek for good Velvet,
Sattin, Damask, Fustain,
Bukrain, Taffety, or any
sort of silks ?

What pleaseth you, Sir,
we will give, and deliver
it you good cheap,

This Apprentice can
talk and prate lustily, he
can handle his tongue
well: he is vigilant for his
Masters profit and advan-
tage, I assure you: well,
lad, shew me a piece of
black Velvet.

Ne'erduitsch. 209
pen moet / en ik ben ver
van mijn Kerberg.

Wat gebzeekt u
meer ?

Een stuk Pluweels
of twee.

Ik en heb'er/in trou-
wens/geen: Maar gaat
tot den naasten winkel/
daar ober / op d' ander
zijde van de straat ; de
man salse 't beter koop
geven om mijnent wille.

Wat hebt gij van noo-
den (van doen) mijn heer,
soekt gij na goed Plu-
weel / Satijn / Damast /
Fustein / Bokeraal /
Taffataf / ofte eenige
soort van Zijde-lake-
nen ?

Wat beleeft u / Heer ;
men sal 't u goed koop
geven/en leveren.

Desen Winkel-jongen
kan lustig klappen / en
snappen / hy kan sijn
tong wel handelen : hy
is wakker op sijn Mees-
ters profijt en bonzdeels
ik ver sehere u: wel; vper
toont my een stuk swart
Pluweel.

Ik

Ik sal 't doen / Heer;
 niet daar / is 't niet goed /
 haagt op opt desgelijke?

Wacht op geen beter?

Ja trouwens: Maar
 't is hooger van prijs /
 en tot een meerder
 waarde verhoogt.

Ik en vraag'er niet
 na / 't kost wat 't kosten
 wil / son't slechts maar
 goed is.

Wier dit is van 't beste
 Plumet / dat op immer
 handelen sult / of opt ge-
 handelt hebt.

Maakt my 't wijs :
 Ik heb van mijn leven
 wel beter gezien en sijn-
 mer ook / en ontbouw't
 niet al / ik heb'er 't ge-
 sicht al af gehad.

Daar en is niet aan
 gelegen ; die 't ontbouw-
 wen heeft / kan 't wel
 weer bouwen : Winkel-
 siongers arbeid en moet
 men niet rekenen of
 aan sien.

I will do it, Sir; behold
 there, is it not good, saw
 you ever [or did you ever
 see] the like?

Have you no better?

Yes forsooth: But it is
 of a higher price, and sold
 at a greater rate.

I care not for that [I
 enquire not after that] let
 it cost what ere it wil cost,
 onely if it be but good.

Here, this is of the best
 Velvet, that ever you will
 handle, or ever hath han-
 dled.

Perswade me to that, I
 have seen better in my
 life, and worse too, do not
 unfold it all, I have had
 the sight of it.

No hurt [or 'tis no mat-
 ter, or it maketh no mat-
 ter, or it skillesh not] he that
 hath unfolded it, can fold
 it agan well enough, Ap-
 prontices labour must not
 be counted, nor regarded,
 [or men must not reckon,
 nor regard Apprentices la-
 bour.]

What

English.

What shall I pay a ruelle for that ?

Thirty shillings.

You hold it at too high a price.

No, truly; for it is not possible (or it is impossible) to find a better, nor of a fairer colour.

You may say what you will, I will not give that price.

How much please you to bid me that I may sell, and take handle: I hope you will bring me good luck, and that I shall come to a good vent, (or arrivance.)

I will give you twenty and seven shillings for it, and no more, at one word, shall I have it ?

No, Sir, I cannot let it go for that price, you know it well enough, and need not tell it you, if you have any skill in Veleet. It cost us more then you proffer me, we should

Ne'erduitsch. 237

Wat sal ik d' elle daar af betalen ?

Dertig Schellingen.

Op lobet al te hoog en prijs.

Neen, hoor, waar; want 'ten is niet mogelijk (ofte het is oomogelijk) een beter te vinden / noch van een schoonder verkr.

Op meugt seggen wat je wilt / ik wil dien prijs niet geben.

Was veel geliefte, my te bidde / op dat ik verhoop en hand-gift ontfangen: Ik verhoop dat op my goed geluk sult brengen / en dat ik een goet af-trich belegen sal.

Daer hoer sal ik u sephen en twintig schellingen geben / en niet meer / met een woord / sal ik 'et hebben ?

Neen, Heer, ik en kan 't hoor, dien prijs niet laten op weet het genoeg / men hoeft 'er niet te seggen / sose eenig verstant van het flutweel hebt; het kost ons meer dan

gij my bied / na die
waarde / soo zouden wy
al te veel verliezen.

Hoe wilt gij beide de
stukken t'samen verkoo-
pen ? en maakt niet vele
woorden.

Gij sult acht-en-beer-
tig ponden voor de twee
betalen soo veel met een
woord / als met hondert /
gij sult niet een sier af-
dingen.

Neen / neen / gij zijt al
te duur : segt mij u laag-
ste prijs / laat mij 't beste
woord weten / ende en
houd mij soo lang niet
op.

Hoer , ik heb 't u ge-
segd : Ik ben een man
van een woord / ik en sou
't niet mindet konnen
geven / dan tot mijn
groot verlies / en nadeel.

Ik zie [bemerke] dat gij
geen hoop sullen ma-
ken ; gij moeten elders
gaan / want gij looft wa-
ren buiten reden / en dan
zijt gij ook een man van
een woord.

Gaat daar 't u belieft /

loose too much after that
rate.

How, will you sell the
two pieces together ? and
make not many words.

You shall pay forty
and eight pounds for the
two , as much with one
word as with an hundred,
you shall not huck one
mitte.

No, no, you are too dear ,
tell me your lowest price
let me know the last
word, and do not suspend
me so long.

I have told it you, Sir :
I am a man of a word , I
should not be able to let it
go for less, except to my
great loss, and disadvan-
tage.

I see [perceive] we shall
not bargain : we must go
elsewhere , for you rate
your wares out of reason,
and then you are a man of
a word too.

Go wicher you please,
in

English.

In Gods Name, seek for your better advantage; I yeild it to an other rather that he may gain by it, then that I should lose in it: But I can assure you of one thing, that, if it were, that you went to all the Shops of Antwerp, you would [should] not find, [or get] such a profer as I now offer to you. Notwithstanding, if you find no better, come again, you know my price.

Your price is not for us.

Well, at your service, you know what you have best to do.

Seeing that we cannot agree of the price, Farewell.

At your good pleasure, and favour, if I could let it go it at lesser price, you may suppose or think with your self, that you should have it as soon as any man in the world, or upon the earth, likewise for his sake that hath sent

Ne'erduitsch. 213

In Gods Naam / soekt na u beter gerief; Ik gun 't een ander liever dat hy'er aan winne, dan dat ik'er aan verliese; maar ik kan u van een ding verskeren / dat / alwaar 't / datje ging in al de Winkel's van Antwerpen / soo en soude gij sulken aanbieding niet vinden [ofte bekomen] als ik u nu doe. Nogtans / sooje geen beter vind / komt weder / gij weet mijn prijs.

U prijs is voor ons niet.

Wel / tot u dienst / gij weet wat gij best te doen hebt.

Maits dat wy in de prijs niet en kunnen over een komen; Adieu.

't Wter goede belieste en gunste / soo ik'er voor minder prijs konde laten gaan / gij meugt by u selven denken / dat gij 't soo dja hebben zoud als iemand iet. Vereld / ofte op den Werdboeten / ook om sijnent wille /

wille / die u tot wy gesonden heeft.

Sp gaan haar weegs / sp zyn wy g gegaan.

Laatse gaan / laatse loopen / als sp hum selben moede gelaopen hebben om en om de Jaarmierkt / sp sullen wel blifde zyn om weder te komen met een groet-swet / [ofte groeting, met hand-gekus.

Heer, het dunkt my dat het Fluweel heel goed is / soo wy't ontseffen / sullen wy liehtelijh sulken ander stuk niet vinden / laat ons hem vragen of hy veertig Schellingen afflaan wil.

Wiltten wy soo doen / sullen wy 't nemen?

Ja / soose my wilt gelooven / [ofte geloof wilt geven] want voozeerst / het is goe hoop : 't is waarschynelijh / gy sulh een ander in de heele Merkt niet halen (bekomen) sult : ten anderen / gy sult niet rouwig

you unto me [or to my House.]

They go their way, they be gone.

Let them go let them run, when they have run themselves weary about the fair, they will be glad to come again with a *Baso los manos.*

Sir, It seems to me, that the Velvet is very good, if we refuse it, we shall not lightly find such an other piece; let us aske him if he will abate forty shillings.

Will we do so, shall we take it?

Yea, if you will believe me [give me credit] for first of all., it is a good penner: 't is like, probable, you will not get such an other in all the Market: secondly, you will not repent of it (or it will not repent you) nor complaine of

English.
of hard dealing.

My Master, they come
back again.

They shall be welcome,
if that they bring moony
along with them.

I pray you, cause us not
to walke, trot, toile, nor
linger any longer: will
you take fourty and six
pounds for both the
pieces, without any more
a do, and we will tell (*lay*)
you down your Mony.

Truely, you are very
vexatious, my friend, you
aske not after it, (*you re-
gard it not you care not for
it*) whether I gain or lose,
it is al one to you: Now
well (*be it so*) well, let us
measure it.

No, no, I take it as it it
were measured, I hold (*or
count*) it as measured, I
trust upon you, (*or I con-
fide in you*) hould there is
your Mony.

This old Angel is too
little, this French-crown

Ne'erduitsch. 215

rouwig zijn / noch van
harden handel kragen.

Mijn Meester / sy ho-
men wederom.

Sy sullen welkom sijn/
is 't dat sy gelt me'e
bzingen.

Ik bid u doch / en doet
ons niet langer wande-
len / drijven / ofte dzaalen:
wilt gy ses-en-beertig
ponden booz beide de
stukken nemen / sonder
iets meer te doen / en wy
sullen u uw' Gelt ne'er
tellen.

Mijn vriend / gy zyt
boozwaar seer quelaach-
tig / gy bzaagt'er niet
na / (gy geeft'er niet om,
gy sorgt'er niet voor)
oft' ik win / of verliese /
het is u al eens. Nu
wel ! wel / laat'et ons
meten. t

Neen neen / ik neem 'e/
als of 't gemeten waer
ik houd'et booz geme-
ten / ik verlate my op u;
houd daar is u Gelt.

Dese ouden Angelot
is te klein / dese Sonne-
kroon

kroon is al te licht / dese stukken van tien Schellingen zijn geschzoit / desen Dukaat en is niet wichtig / dese Vlaamsche Kroon en is niet gangbaar / dese Real is van slecht Goud / dese Ducaton is af-gelesen / ende daer beneben 't en is geen goet Silber; dese slag van Rijkdaalders is af-geset / dit stuk van achten is koper / en dese Spaansche Realen en zijn niet goet van alloy.

Op zijt seer ongemaklijk en moeplijk Belt 't ontfangen : soo ik dat geweten had / al had gij mi u Waren / (Koopmaatschappen) voor veertig ponden verkocht / sekerlijk / ik en woud'er niet mede te doen gehad / noch die eens begeert hebben.

Heer, het is tot u heere het nemen / ofte te laten / gij hebt u heere; Ik en win'er soo veel niet by / dat ik licht / en quaat Geld soude (ofte behoor-

is too light, these pieces of ten Shillings be clipped, this Ducate is not weighry; this Flemish Crown is not currant, this Ryal is of base Gold, this Ducaton is red off, and besides it is no good Silver, this kind of Rijk-dollars is set off, this piece of eight is brass, & these Spanish Ryals are not good of alloy, (or of good Bullion.

You are very difficult and tedious in taking of mony, if I had known that, though you had sold me your wares (*Merchandise*) for forty pounds, certainly, I would not have medled with them, nor once a desired them.

Sir, it is at your choise, to take it or to leave it, you have your choise, I do not get so much by it, that I should (or ought) take light and bad mony, and

English.

and that wick is not currant neither.

On my word, I have neither coyned, nor clip't it.

I believe you well; but I cannot help it, you will not blame me, to be wary and circumspect.

Hold there is my Purse, pay your self, according to your own content, and satisfaction.

That is a conterfeyt shilling.

Nail him to this Post, or upon that thre shold.

It shall be done, we'll do it, bring me a Hammer, with a nail.

I wish that the ears of him that had coyned it, were nailed to this Post as well.

It skilleth not (or it would make no matter) it would be no hurt at all, or harm at all, men should then know the Rogue, Now, are you contented?

It

Ne'erduitsch. 217

de) te ontfangen/en dat mede niet gangbaar is.

Op mijn woord / ik heb't noch gemunt/noch geschroit.

Ik geloof u wel; doch ik kan 't niet gebeteren/ gij wilt mij niet berispen mij te hoeden en omsichtigte zijn.

Houd daar is mijn Boerse, betaalt u selv / na u eigen genoegen / en voldoening.

Dat is een na-gebootste schelling.

Magelt hem aan desen stijl / of op dien doxpel.

Het sal geschien/ men sal 't doen / brenge mij een Hamer/met een spijker.

Ik wenschte dat d'oren der gener die't Gemunt heeft / soo wel gespijkerd waren aan dese Post.

Daar en is niet aan gelegen/ (of daar sou niet aan gelegen zijn) het sou in't minste geen schade by brenge/ men sou den Schelm wel kennen: **Ma** zijt gij te vreden? **Ja**

218. Ne'erduitsch.

**Ja/ Heer, ik ben; Ik
bedank u wegen u Geds
en spaard niets van dat
ik hebbe/ 't is allet uwer
dienst.**

Grooten dank/ Heer.

**Weder/ dzager neemt
dit op u rugge/en draagt
het na mijn Berberg.**

**Ik weet niet wel waar
u Berberge is/ Heer.**

**In de Berggolde Leeu/
in de Kamer-straat / en
segt datse 't middag-
maal bereiden; want wy
sullen aldaar van stan-
den aan sijn.**

**Sullen wy nu een
Poppen of twee koopen
doo? onse Kinderen [on-
se Dochtertjens.]**

**Laat ons wat koopen
doo? ons beiden.**

**Wel Weerdinne/ sullen
wy eten?**

**Wascht u / als 't u be-
keft / en gaat aan-sitten.**

**Oer onse Paarden
Coemen / en Sadelen/
wy behoo'den wel twee
mijlen van hier al op
onse weg gebeeft te sijn.**

English.

Yes, I am, *Sir*, I thank
you for your Money: spare
nothing of all I have, it is
everywhit at your service.

Sir, I thank you greatly.
Labourer, porter, take
this upon your back, and
carry it to my Inn, [*Lady
sing.*]

I know not very well,
where you Lodging is, *Sir*
At the Golden Lion, in
the Chamber-street, and
bid them to prepare din-
ner; for we will be there
instantly.

Shall we now buy, a Ba-
by or two for our chil-
dren (*or little Daughters.*)

Let us buy some for us
both.

Well, Hostesse shall we
dine?

Wash you, when you
please, and go sit down.

Charge our Horses to be
Bridled, and Saddled, we
ought for to have been
two miles hence outward
on our way.

English.

Go to, let us dine stand-
ing, come let us go.

Let us have a reckoning,
my Host; what is there
to pay? what hurt have
we done? how much do
we owe?

You owe eight shillings
6 pence, Horse and man.

Hold there, are you con-
tent?

Yes, Sirs, you are hear-
tily welcome.

Where is the Hand-maid?

There, my love, that is
(Money) to buy you Pins
with.

Hofter, bring hither my
Horse, hast thou provided
it, and ordered it well, &
used him as you ought,
(as is meet for you to do?)

Yes, Sir, he hath had no
lack, he hath wanted for
nothing.

Take that; there is your
drinking (spending) mo-
ny, as I had promised you,
that at an other oppertu-

Ne'erdmitsch. 219

Doortaan; laat ons af
staande eten / komt laac
ons gaan.

Laat ons een rekening
hebben / Heer Wirt;
wat isser te betalen? wat
scha hebben wy gedaant?
hoe veel zyn wy schul-
dig?

Op zijt acht schel-
gen / ses grooten schul-
dig den man en 't Paart.

Houd daar / zijt op te
vreden?

Ja / Meesters, op zijt
hertelikh welkoom.

Waar is de Dienst-
maagt?

Mijn lief / daar / dat 's
door u Speler-gelt.

Stal-knecht / brenge
mijn Paard hertwaart /
heb'jet al wel besozget / en
geschikt / en hem gehan-
delt als 't u betaamt?

Ja Heer, hy en heeft
geen gebrek gehad / hoor
en heeft niets ootbza-
ken.

Neemt dat / daar is u
drink-geld / als ik u be-
looft hadde / op dat ge-
mp op een anderen gele-

gentheid (ofte tijd) gedachtig moogt zijn.

Ik bedanke u / Heer, gij sult my altijd bereid vinden om u dienste aan te doen / (om u te dienen) en spaart de Herberg niet / als gij hier voorbij komt / want gij sult 'er soo wel getoest en gediend zijn / als in eenige Herberg die binnen Kantwerpen soude mogen zijn.

Ik heb 't soo bevonden / ik en salse voor een andere niet verwisselen, noch verlaten / (ofte nalaten).

Daart wel.

CAPITTEL XI.

Een gewoonlijk praatje, tusschen een Broeder ende sijn Suster.

Mijn Suster, mijn Vader sprak 's anderen daags om u te vlijken.

Mijn Broeder, aan wien wil gij my voutwen? met wien sal het zijn? sal gij een eerlijk man zijn? soo gij een Goddzuchtig man zijt / het gaat al wel;

nity, (*time, or season*) you may remember me.

I thank you, Sir, you will find me at all times ready to do you service, (*for to serve you*) spare not the Inne, when you come through, or passe by this way, for you will be as well used and served here, as in any Inne that might be within all Amwerp.

I have found it so, I will not exchange it, nor leave it (*or for sake it*) for another.

Farewel.

CHAPTER XI.

An ordinary discourse Between a Brother and his Sister.

MY Sister, my Father spake the other day for to Marry you.

My Brother, to whom will Marry me? with whom shall it be? will he be an honest man; if he be a Godly man, all go's well but if vitious, all will go ill.

My

My Sister, my Farher will give you in Marriage to some Gentleman of this Country (or a *Country Gentleman*) or some Citizen (*Borger*) of this City, among your acquaintance, & a man of your knowledg.

But, *Sister*, you say the truth, an honest man (*wish out money, or means*) is more worth, if he be a pious man, then a score, yea thirty Rich Cormordents without wit, urbanity, (*Civility*), and prudence.

Truely, *Brother*, I am not yet Marriageable, I am not yet old enough, [*not yet come to age*] for to be so soon Married, I am yet too young: It should be a poor weak Hous holding (*House keeping*) of me I assure you.

Truely, truely, *Sister*, it

maar indien ondeugent 't sal heel en al qualijk gaan.

Mijn Suster, mijn Vader wil u ten Houwlijk geven aan eenig Edelman deser Land-streke/ (of een Lands Edelman) of aan seker Burger van dese Stad / onder u kennis en een man die u bekennt is.

Maar / Suster, gy segt de waarheid / een eerlijk man (sonder geld ofte middelen) is meer waart / soo hy een Godsalig man is / dan twintig / ja dertig Rijhaarts sonder vernuft / Borgerlijkheid / voorsigtigheyd.

Maarlijk / Broeder, Ik ben noch niet Houbaar / ik ben noch niet out genoeg (tot mijn jaren gekomen) om soo dja getroude te zyn / ik ben noch al te dwaesachtig en al te jong het soude met my een arme geringe Huishouding zyn / ik versehere u.

Maarlijk maarlijk / Suster,

222 Ne'erduitsch.
ster , het is beter een
Maagd sijnde/gehyljkt
te zyn / dan een Hoer.

Broeder, ik verhoop dat
ik in sulck een persjhel
niet verballen en sal/om
mijn eere te verliezen/
maar voortwaer uwen
raad is daar toe heel
goed.

En gy/ Broeder , gy
wilt u selven aan sulcken
gebaar/persjhel/ ofte be-
kommernisse niet stel-
len; wat dunkt u ?

Waarlijk/Suster, ween
roch / in geenderley wy-
se/ik niet.

Broeder, hoe soue segt
my de reden hier af ?

Om dat heersachtige
Woutwen quijck sijn te
behagen/onkint verweh-
ten / en den Mannen
soer rampspoedig zyn.

Als zyn vertele bol-
dadige / stout / klapoch-
tige / schepfelen / snate-
rechtige halbevoeren-
de woeloxig gewoeten
zijnde / verwoerden op
hates mans sachtmoed-
dighed / willen sy oph

English.

is better to be Married,
being a Virgin , then a
Whore.

Brother , I hope I shall
not fall in to such danger,
to lose my honour, but in-
deed (*verely*) your Coun-
sel is very good therein.

And you, *Brother* , you
will not put your self to
such hazard , danger , or
concern, what think you ?

Truely, *Sister*, no doubt-
less, at no hand , not I.

Brother, why fortell me
the reason thereof?

Because that woman are
so pragmatikal, hard to be
pleased, evil disposed, and
very unhappy to poor
men.

Yes, they are petulant,
or lascivious , audacious,
(*bold stomachful*,) fond,
(*false hearted*) creatures,
without . . . discretion,
talkatif gossips (*bablers*),
and growing wanton,
presuming upon their
hus-

English.

husbands clemency, they will learn also to be idle, wandring about from house to house, and not onely idle, but rattlers also, and busy bodies, and such immodest, incivil, long tongu'd praters, that they without wit or reason will speak things they ought not.

How, *Brother*, without a woman you had not been born in the world, wherefore blame you to poore woman so.

Sister, and you had yet much lesse been born.

Brother. I pray you tell me then the reason of that?

Know you not that the woman is made for the man, and not the man for the woman?

My *Brother*, who hath told you that? where find you that, by *Writ*

Our Lord hath left it us, - *Sister*, by the Scriptures.

Ne'erduitsch. 223

leeren ledig zijn / Twevende / en omgaande by de hupfen / en niet alleen ledig / maar oock klappen / en al-bedrivers / en sulke onbescheidene / onheusche snappers / dat sy sonder vernuft / of reden spreken willen 'gens haer niet en betaamt.

Wep / Broeder, sonder een vrouwe had gy niet in de wereld gebozen geweest; waarom lastert ofte berispt gy de arme vrouwe alsoo?

Suster, en gy had noch veel minder gebozen geweest.

Broeder, ik bid u doch / segt my dan de reden daar van?

Wet gy niet dat de vrouwe om den man / en niet de man om de vrouwe geschapen is?

Mijn Broeder, wie heeft u dat geseyd? waar vind gy dat / door de Schrift.

Suster, onse Heer heeft het ons na gelaten, door de

224 Ne'erduitsch
de Schryfture.

Broeder, in wat deel
des Schryfts meld hy
het?

Suster, leest den Heiligen
Bibel ernstigh/
met eerbiedinge / en gy
sult die selve plaats daar
soo geschreven vinden:
daar-en-boven / gy sult
aldaar geschreven vin-
den / dat de man het
Hoofd sijns wijfs is /
even als / (sonder verge-
lijking) de Heere Jesus
Christus het Hoofd sij-
ner Gemeente is. Sijnen
Naam werde geprezen
van eeuwe tot eeuwe /
ende tot inder eeuwig-
heid / Amen.

De Ten Geboden

Exod. 20. 1, 2, 3, &c.

Doe sprak God alle dese
woorden, seggende.

Ik ben de Heere uwen
God / die u uit Egp-
tenland / uit den Dienst-
huise uit-geleid hebbe.

Dat eerste Gebod.

Gy sult geen andere
Goden voor mijn aan-
gesicht hebben. Google

English.

Brother, in what part of
the Scriptures doth he
mention it?

Sister, read the Holy
Bible seriously, with reve-
rence, and you will find
that same passage so writ-
ten there: moreover, you
will find there written,
that the man is the Head
of his wife, even as (*with-
out comparison*) the Lord
Jesus Christ is the Head
of his Church. Praised be
his Name from age to
age, and unto Eternity,
Amen.

The Ten Commandments:

Exod. 20. 1, 2, 3, &c.

Then God spake all these
words, saying.

I Am the Lord thy God,
which have brought
thee out of the land of E-
gypt, out of the house of
bondage.

The first Commandment.

Thou shalt have no o-
ther Gods before my face

The

English.

The second Commandment.

Thou shalt not make unto thee any graven Image, nor any likeness of any thing that is in Heaven above, or that is in the Earth beneath, or that is in the waters under the earth: Thou shalt not bow down thy self to them, nor serve them, for I the Lord thy God am, a jealous God, visiting [or who do visit] the iniquity of the Fathers, upon the Children, unto the third, and fourth generation of them that hate me, and shewing [or I shew] mercy unto thousands of them that love me, and keep my Commandments.

The Third Commandment.

Thou shalt not take the Name of the Lord thy God in vain; for the Lord will not hold him guiltless, that taketh his Name in vain.

Ne'erduitsch. 225.

Dat tweede Gebod.

Op sult u geen gesneden beeld / noch eenige gelijkenisse maken van't gene dat boven in den Hemel is / noch van't gene dat onder op der Aarden is / noch van't gene dat in de wateren onder der Aarden is: Op sult u boog die niet buigen / noch haer dienen; want ik de Heere uwe God, ben een jherig God; die de misdaad der Vadersen besoeke aan de kinderen / aan het derde en aan't vierde lid der gener die mi haten / en doe barmhertigheid aan duisenden der gener die mi lief hebben en mine Geboden onderhouden.

Dat derde Gebod.

Op sult den Name des Heeren uwes Gods niet jhdelijch gebzuiken; want de Heere en sal hem niet ontschuldig houden / die sijnen Name jhdelijch gebzuikt.

Ik 5

Dat

Dat vierde Gebod.

Bedenkt des Sabbath
dags / dat g' dien Heili-
get; ses dagen sult g' ar-
beiden en al u werk doen
maar de zevende dag is
de Sabbath des Heeren
uwes Gods / dan en sult
g' geen werk doen / g'
noch u Brode / noch u
Dochter / noch u Dienst-
knecht / noch u Dienst-
maagd / noch u Wee / noch
u Weewieling die in u
Housten is; want in ses
dagen heeft de Heere den
Hemel ende de Earde ge-
maakt / de Zee / en alles
wat daar in is / en hy ru-
fiede ten zevenden dage /
daerom segende de Hee-
re den Sabbath-dag /
en Heiligde den selven.

. 4 Dat vijfde Gebod.

Eerd uwen Vader en
uwe Moeder; op dat u-
we dagen verlangt wez-
den in den Lande / dat
u de Heere uwe God
geeft.

Dat sesste Gebod.

Op en sult niet Dood-
saan.

The fourth Commandment

Remember the Sabbath
day, to keep it Holy; six
dayes shalt thou labor, &
do all thy work, but the
seventh day is the Sabbath
of the Lord thy God,
(then) thou shalt not do
any work; thou nor thy
Son; nor thy Daughter,
nor thy Man servant, nor
thy Cattel, nor thy Stran-
ger that is within thy Ga-
tes; for in six dayes the
Lord made Heaven &
Earth, the Sea, and all that
in them is, and he rested
the seventh day, where-
fore the Lord blessed the
Sabbath-day, and Hollo-
wed it.

The fifth Commandment.

Honour thy Father, and
thy Mother; that thy da-
yes may be long upon the
Land, which the Lord thy
God giveth thee.

The sixth Commandment.

Thou shalt not Kill.

English.

The seventh Commandment.

Thou shalt not commit Adultery.

The eighth Commandment.

Thou shalt not steal.

The ninth Commandment.

Thou shalt not bear false witness against thy neighbor.

The tenth Commandment.

Thou shalt not covet thy neighbors House, thou shalt not covet thy neighbors Wife, nor his Manservant, nor his Maid-servant, nor his Ox, nor his Ass, nor any thing that is thy neighbors.

The H. Prayer, written in Matth. 6. which the Lord Jesus Christ taught his Disciples for to Pray thus.

Our Father, which art in Heaven, hallowed be thy Name, thy Kingdom come, thy will be done, as in Heaven (so) likewise upon the Earth: give us this day our daily bread

Ne'erdutsch. 289

Das zevende Gebod.

Op en sult niet Echt-zehen.

Das achste Gebod.

Op en sult niet stelen.

Das negende Gebod.

Op en sult geen valsche getuigenisse spreken / te-geen uwen naasten.

Das tiende Gebod.

Op en sult niet begeeren uwes naasten Huys / op en sult niet begeeren uwes naasten Wyf / noch sijn Dienst-maecht / noch sijn Dienst-maegde / noch sijn Ose / noch sijn Esel / noch het dat uwes naasten is.

Het H. Gebed, geschreven in Matth. 6. dat de Heere Jesus Christus sijn Discipulen geleerd heeft, om aldus te Bidden.

Onse Vader / die in de Hemelen (die) woen / laet uwer wilde geschehen / als in den Hemel / (also) ook op der Aarde

dagelijck brood geeft ons heden/ende vergeeft ons onse schulden/ gelyck ook wy vergeben onse schuldenaren : Ende en leid ons niet in verfoekingē maar verlost ons van den boosen ; want u is het Koningrijck/ ende de kracht / ende de heerlijkheid / in der eeuwigheid/ Amen.

Het Geloof.

Ik Beloove in God den Vader / den Almachtigen Schepper des Hemels ende der Aarden ; En in Jezum Christum sinen Eenig-geboren Zone / onsen Heere / die ontfangen is van den H. Geest / geboren uit de Maegt Maria / die geleden heeft onder Pontius Pilato ; is gekruust / gestroven / ende begraven / neder-gebaelt ter Hellen Ten derden dage wederom op gestaen van den dooden op-gebaren ten Hemel en sit ter rechterhand Godes des Almagtigen Vaders / van daar

ad, and forgive us our debts, even as we forgive our debtors : And lead us not into temptation, but deliver us from evil, for thine is the Kingdom, and the power, and the glory for ever *Amen.*

The Creed.

I Beleeve in God the Father the Almighty, maker (or Creator) of Heaven & Earth; and in Jesus Christ his Only Son, our Lord, which was conceived by the Holy Ghost, born of the Virgin Mary, suffered under Pontius Pilate, was crucified, dead, and buried, he descended into Hell.

The third day he arose again from the dead, he ascended into Heaven, & sitteth on the right hand of God the Father Almighty, from thence he
shal

English.

shall come to judge the quick, and the dead.

I Believe in the Holy Ghost: I believe an Holy Catholick Christian Church, the communion of Saints, the forgiveness of sins, the resurrection of the body, & the life everlasting, Amen.

Prov. 13. 1, &c.

A Wise Son heareth his Fathers instruction, but a scorner heareth not rebuke.

2. A man shall eat good by the fruit of his mouth, but the soul of the transgressours shall eat violence.

3. He that keepeth his mouth, keepeth his life, but he that openeth wide his lips, shall have destruction.

4. The Soul of the Sluggard desireth, & hath nothing: but the Soul of the diligent, shall be made fat.

Ne'erduitsch. 229

hy horen sal om te oordeelen de levende / ende de dooden.

Ih geloobe in den Heiligen Geest: **I**h gelobbe een Heilige algemeene Christelijke Kerke / gemeenschap der Heiligen / vergevinge der sonden / opstandinge des vlees / ende een eeuwig leven / Amen.

Proverb. 13. 1. &c.

Een wijs Soon hoord het onderwijs des Vaders / maar een spotter en hoord de bestrafsing niet.

2. Een yder sal van de vrucht des munts het goet eten: maar de Ziele der overtreders sullen het geweld eten.

3. Die sijn mond bewaard / behoud sijn Ziele: maar vooz hem is verstorzinge / die sijn lippen wijd open doet.

4. De Ziele des Leutsaarts is begerig / doch daar en is niet: maar de Ziele des bligtigen / sal het gemaakt worden.

Eccle-

230. Ne'orduitsch.

Ecclesiast. 12. 13.

Van alles dat gehoord
is / is het einde / besluit /
van de sake / heeft God /
en houdt sijne geboden /
want dit is de plicht van
alle menschen.

1. Joan. 3. 23.

Ende dit is sijn Ge-
bod / dat wy gelooven in
den Name sijns Soons
Jesu Christi / ende mal-
handeren lief hebben ge-
lijc hi ons een Gebod
gegeven heeft.

De Somma van de Wet,
ende de Propheten ge-
nomen uit Matth. 22.

37, 38, 39, 40.

Wy zult lief hebben
den Heer uwen God /
met geheel u herte / en
met geheel u ziele / ende
met geheel u verstand:
dit is het eerste en groot
Gebod / en het tweede
desen gelijc is:

Wy zult u naasten lief
hebben als u selven: want
desse twee Geboden
hangt de gantsche Wet
en de Propheten.

English.

Ecclesiast. 12. 13.

Of all things heard, the
conclusion of the matter
is, fear God, and keep his
Commandments, for this
is the whole (duty) of
man.

1. Joan. 3. 23.

And this is his Com-
mandment, that we
should believe on the
Name of his Son Jesus
Christ, and love one ano-
ther, as he gave us a Com-
mandment.

The Summe of the Law, &
the Prophetes, taken out
of Matth. 22. 37, 38, 39,
40.

Thou shalt love the
Lord thy God, with all
thy heart, and with all
thy soul, and with all thy
understanding (or *mind*):
this is the first and the
great Commandment,
and the second is like un-
to it: (or *this*.)

Thou shalt love thy
neighbour as thy self: on
these two Command-
ments hang all the Law,
and the Prophetes.

English.

Letters, Bills of lading,
Assignations, &c.

Honoured, and well be-
loved Father, and Mo-
ther, In as much as it is an
ancient custome, that up-
on the first day, of the
New-Year, men send, (or
give,) to another some
small gifts, and withal
wishing them much hap-
piness and felicity, as a
token (*sign*) of favour &
good wil, (*love;*) I have
therefore not been able
to neglect (*or omit*) out
of filial reverence and du-
tiful observance, for to
write this little (*small*)
Epistle unto you, to de-
monstrate unto you
thereby my grateful
mind and bounden duty,
by these wishing you
from my heart (*in good
health and prosperity*) a
long and happy life, as a
friendly greet in this
New-Year; and withal
very humbly thanking
you for the great benefits
which daily I receive

Ne'erduitsch. 227.

Send-brieven, Connosse-
menten, Schuld-over-
wijzingen, &c.

Eerwaarde / en wel-
beminde Vader / en
Moeder; Alsoo 't een
oud gebruik is / dat men
op den eersten dag des
Nieuwe-Jaars / mal-
kander eenige kleine gif-
ten toe-schikt / en daar
by veel geluk is wen-
schende / tot een teken
van gunste en liefde;
Soo heb ik niet kunnen
na-laten / uit kinderlijke
eerbiedinge *U. E.* dit
klein Brieven te schij-
ven / om u door 't selve
mijn dankbaar gemoed /
en schuldigen plicht te
betuigen *U. E.* by desen
van herten wenschende /
(in voorspoed, ende goe-
de gesondheid) een lang
ende gelukkig leven /
tot een vriendelijke
groete in desen Nieuwe-
Jare; en met een seer
oetmoedigh bedanken-
de van de groote welda-
den die ik dagelijck hatt
U. E. ontfange / en by
na.

232 Ne'erduitsch.
nachten dese / dat W. E.
heestert my ter Scholen
te houden / om in alle
goede kunsten / deugd
ende zedigheid onder-
wisen te worden ; daar
inne ik my soo neerst-
lijk hope te quiten / dat
W. E. de groote kosten/
die W. E. aan my han-
gende zyt / niet en sullen
verdoosaken my uwe
gunst / en weldadigheid
doozgaans te laten ge-
nieten : mits ik althos
(door Gods genade) we-
sen ende dlijden sal

U. E. alderoot-
Rotterd. moedigsten ,
Aly 1. ende onder-
January, danigsten So-
1664. ne, D.H.

Alderliefste Vader /
ik bemerke uit W. E.
schryben de groote lief-
de die W. E. my toe-dra-
gende zyt/en in wat ach-
ting ik u goede verma-
ning behooz te houden/
de welke my niet alleen

English.

from you , and especially
this , that it pleaseth you
to keep me at School, for
to be trained up [*educa-
ted, or instructed*] in all
good behaviour, arts, and
vertue, wherein I hope to
quit my self so diligent-
ly, that the great cost, and
charges , shall not grieve
you, which you have laid
out (*or bestowed*) upon
me, but much rather cause
that you will continually
let me enjoy your favour,
and benefaction , or be-
nignity: for as much as I
(*by the grace of God*) al-
ways shall be, and abide,

*Your most hum-
ble, and most*
Rotterd. the 1. of *dutiful Son,*
January, D.H.
1664.

Most endeared Father,
I perceive by your
writing , the great love
which you do bear to me,
(*or which you bear me*) &
in what account (*or*
esteem) I ought to keep
your good exhortations
(*ad-*

English.

(*admonitions*) which are not onely good (*useful, or expedient*) but also very profitable for me; for which cause I will not neglect, to indeavour the same with all cherefulness, (*or Alacrity, and readiness of mind*) and so adapt order, *dispose, or set*) and apply my self in the fear of God, and under your obedience, that thereby I ever [*at all times*] shall enjoy his blessing, and your good favour [*grace*] that by such means I might obtain [*or acquire*] all good arts [*sciences*] vertue, & knowledge, which hereafter might be serviceable unto me, wherein I hope so to quit my self by the help [*or grace*] of God, that you will be well satisfied of my honest [*or due*] forwardness and diligence, which in learning I shall have done, [*or performed*]; the which is the most Principle thing of all my wishes, and desires,

Ne'erduitsch. 233

nut/ maar ook seer profijtelijk zjn; om welke doosake ik niet na-laten sal/de selve met alle blift te behertigen/ en my in de vzeese Gods/en onder u gehoozsaamheid alsoo schikken en boegen / dat ik daar dooz sijnen seggen/en u goede jonste alrijd genieten zal / om dooz sulke middelen alle goede konsten / beugd/ ende wetenschap/ die my hier naer souden mogen dienstelijc zjn / te bekommen/ daar in ik my met Gods hulpe alsoo hope te quisten/dat W. E. van mijnen behoozlijken blift ende neerstighede/ die ik gedaen sal hebben in 't leeren/ wel sult vernoegt zjn; 't welk het Princippaalste is van alle mijn wenschen / ende begeeren / wetende dat sulcx W. E. seer aange-naam / ende my aldermeest profijtelijk wesen sal; hier mede/&c.

U.E. Onderda-
 Den 15. nigen Soon,
 January. I.H.
 1664.

In Rotterdam, Ady 23.
 April, 1664.

Monsieur, Salut;
 Hoeit hebbe de vere-
 gehad aan W. E. te
 schryben / per faute van
 hennisse / dese dan door
 onze van Maester A.
 B. woonende tot L. in
 Norff. die my ordineert
 dit nevens-gaande pakje
 met 2 en een half S. H.
 L. gemerkt No. W.H.L.
 aan W. E. te senden /
 't welk hier nevens be-
 duende / ende gaat met
 Schipper B.N. aan de
 wethe / na hy W.E. dit
 woort pakjen sal gele-
 vert hebben / sult gette-
 ven te betalen van
 Dacht --- sterl. en 't sal
 nevens andere onkosten

knowing that such things
 will be very acceptable
 unto you, and most ad-
 vantageous for me, (or
 most gainful to me) here-
 with, &c.

Your obedient
 The 15. Son,
 January, I. H.
 1664.

In Rotterdam, the 23. of
 April, Anno 1664.

Sir, Salute. I never had
 the honour to write
 unto you, for default of
 knowledge (or acquain-
 tance) these then by the
 order of Master A. B.
 dwelling at L. in Norff.
 who ordereth me, for to
 send unto you this bundle
 going along here with, of
 2 an a half penny S. H. L.
 market No. W. H. L. which
 here I am performing ac-
 cordingly, and go's with
 Shipper R. N. to whom be
 pleased to pay --- sterl.
 for the Freight, after be-
 shall have delivered unto
 you the said bundle, and
 it will, besides other
 charges (expences, disbar-
 se-

English.

sements,) which yet further you might lay out, be repaid you thankfully of Mr. A. B. in the sending of the said bundle forwards towards L. be pleased to follow the order of dito A. B. can I here serve you in any thing else, in dito Merchandise, or in (any) other wares, (or commodities) or any other of your good friends; be pleased but to command, thus after hearty salutation (or greeting) I remain,

Sir,
Your Friend ready
to serve you,
S. Hillenius.

In Rotterdam, the 24. April, 1664.
Mr. I. G.

Sir, mine last unto you were of the 4. and 11. instant, by which I told you, that I had bought of Mr. M. W. 10. pieces of white Serges, at 34. gr. per piece, amounting to the summe of . . . &c. being

Ne'erduitsch. 239

soo ik. E. noch soude mogen doen / dankelijch van Mr. A. B. aan ik. E. betaalt worden: in't versenden na L. van dit boozs; pakjen gelieft de ordere van dito A. B. te volgen: kan ik ik. E. hier ook ergens in dienen / in dito Hoopmanschap / of in andere Waren / ofte andere ik. E. goede vrienden / gelieft maar te commanderen / soo na cordiale groetenisse blijve /

Mijn Heer,
U. E. Dienstwilligen Vriend,
S. Hillenius.

In Rotterdam, Ady 24. April, 1664.
Mr. I. G.

Mijn Heer, mijnen jongsten aan ik. E. ware van den 4. en 11. Daffado / met de welke ik. E. seide / dat van Mr. M. W. hadde gehoft 10. stukken witte Sergies / tot 34. gr. per stuk be-
100.

loopende . . . &c. zijn de Sergies soo hy booz D. E. rekeninge te verkoopen hadde / ende my daar booz verkocht, soo hebbe hem van dito somme een assignatie gegeven / die hy aangenomen heeft / en D. L. toe-gesonden / dienende tot af-kozinge van de . . . . . soo D. E. mijn schuldig zyt / volgens de rekeninge gesonden aan D. E. wegens dzie stukken / S. L. D. E. toe-gesonden per Schipper T. E. en 'geconsigneert aan M. W. tot L. volgens u ordere / hebbe boozders versocht D. E. mijn per eerste Scheppen geliebe te senden 20. stukken witte Sergies van de fijnste / ende dikste soozten / soo te behoumen waren / ende verne-me daar van geen Ontwoozd / tot mijn groote verwonderinge / hebbe booz dzie weken booz Soon G. H. van N. D. E. doen schryben, omme

Serges which he had to sell upon your accompt, and hath sold them me as such, (*or for the same*) so I have give him assignation of dito somme, which he hath accepted, and sent you, tending (*or serving*) to the abating (*or shortning*) of the . . . . which you are indebted unto me, according to the account, sent unto you, on the behalf of three pieces of S. L. which I sent you per Shipper T. E. and consigned unto Mr. W. at L. according to your order; [*or as you ordered me;*] furthermore I have requested of you, that you would be pleased to send me per first Ships 20 pieces white Serges, of the finest, and thickest sorts, that may be had [*or if they where to be had*] & unto my great admiration, I hear (*perceive, or get*) no Answer thereof, (*at all*) I have three weeks since caused to be written unto you, per my Son

English.

Son *G. H.* of *N.* intreating
Cito for to send me the
 20 pieces of *Serges*, but I
 obtain likewise no An-
 swer of you, (*from you,*)
 whereby I gather, (*or out*
of which I observe, or by
which I perceive) that you
 will not serve me, (*or do*
my business for me) and in
 the mean time (*or while*)
 you set (*or appoint*) no or-
 der, for to pay that which
 is due to me of you being
 yet . . . . *Hollands Mo-*
ny, (or Coin) amounting
 in *English Mony*, ac-
 cording to the *Course of*
Exchange . . . *sterl.* which
 this day I do draw upon
 you, at a *ance* to be paid
 unto *Mr. P. W.* or order,
 be pleased to accept my
Bill, & to pay it readily or
 promptly at the said time
 (*or terme,*) hereupon I will
 leave my self: can I fur-
 thermore do you any ser-
 vice, be pleased but to
 command me, thus after
 salutation I remain

Your loving Friend
to serve you
N. H.

Ne'erduitsch. 237

mijn de 20 stukken wirt
Sergies doch *cito* te
 senden / maar bekomme
 ook geen Antwoord van
D. E. daar uit bespeure/
D. E. mijn niet wilt die-
 nen/ en onderwijlen stele
D. E. geen oydere om-
 me te betalen/ tgene mg
 van *D. E.* komt / zijnde
 noch . . . *Hollands Geld/*
bedragende in Engels
Geld / volgens Coers
van Wiffel / . . . sterl.
 dat heden op *D. E.* trek-
 ke op u soo / te betalen
 aan *Mr. P. W.* oft oydere/
 gelieft mijn *Brief* te
 accepteren/ en prompte-
 lijk te betalen op gemel-
 de tijd: daar op sal mg
 verlaten / kan ik booz-
 ders *D. E.* eenigen dienst
 doen / gelieft maar te
 commanderen / soo na
 groetenisse blijbe

G. E. Dienstwilli-
 gen Vriend,

N. H.

Den

Den Wissel-Brief.

In Rotterdam, Ady 24.
April, 1664.

Voor L. ————— sterl.

O uso / gelieft te be-
calen dese mijne eer-
sten Wissel-Brief / aan
Mr. P.M. ofte o2d2e L.
———— sterl. en stelt het op
Rekening / als adisceert.
Mr. R. tot T.

N. H.

MYn seer goede Vriend,
De gedachtenisse die
ik t'utwaarts hebbe /
spruitende uit de beden-
kinge van de sonderlinge
bzientenschap / die ik hier
bozen van W. E. ontfan-
gen hebbe / en laat mi
niet toe; dat ik W. E. alre-
mets niet een klein bzef-
ken en soude schryuen;
hoewel ik seer wensche
op u te wesen / maar de
afgongstigheid van den
tijt verhindert mi sulc /
uit oorzake van mijn ge-
wichtrige ende noodwen-
dige affiren / die mi te-
gens mijnen dank alhier
noch houden: daeromme
dewijle ik hier in mijn

The Bill of Exchange.

In Rotterdam, the 24. of
April, 1664.

For L. ————— sterl.

AT usance be pleased to
pay this my first Bill of
Exchange, unto Mr. P.M.
or order L. ————— sterl. and
put it to Account, as ad-
vised,

N. H.

Mr. at T.

MY very good Friend,
The thoughts or re-
membrance which I have
to youwards, sprouting
or arising from the consi-
deration of the singular
kindness, which I have re-
ceived of you heretofore;
doth not permit me, that
I should not sometimes
write a small Epistle (or
a few lines) unto you; al-
though I wish very sore to
be with you, but the ma-
levolence of the time,
doth hinder me such a
mercy because of my
weighty and necessary af-
fares, which do still hold
(or detain) me against
my will: therefore the
while

English.

write that I cannot herein
 accomplish my great in-
 vitation, or desires, so ha-
 ve I been willing to or-
 der (or sent) unto you the
Orator, or Advocate of
 my beloved and worthy
 Pen, for to declare unto
 you, that, notwithstanding
 I be bereft of my purpose,
 that I will nevertheless
 preserve for you my
 friendship, and my love
 inviolable, or indivisible,
 and, always keep (or retain
in) it in my mind, [or
thoughts] least I should be
 accused, to have smothered
 the same in *Letbes Po-
 le* [or *Lake*] being, assured,
 that I at all times will, or
 shall be

Rotterdam
the 1.
May,
1664.

Your Integer who-
 lely Affectiona-
 ted, and singular
 good Friend,

D. H.

MY very special good
 Friend; notwithstanding,
 that your great lo-
 ve, and benevolence [or
friendlines] is sufficiently
 known, and happened [ex-

Ne'erduitsch. 239

groore geneg. nthe d niet
 en han volbrengen / so
 heb ik U. E. oen Taalman
 van mijn lieve en waar-
 de Penne wel willen toe-
 schicken / om U. E. te
 verklaren / dat niet tegen-
 staande ik van mijn
 booznemen berooft wo-
 de / dat ik nochtans U. E.
 mijne vziendichap / ende
 liefde onberbzekehtijk / of-
 te onscheydbaar sal be-
 waren / ende althos in
 mijne gedachten behou-
 den / sonder dat ik sal mo-
 gen beschuldigt worden /
 van de selve in *Letbers
 Poel* verknoozd te heb-
 ben verscherd zijnde / dat
 ik althos wesen sal

Rotterdam
 den 1
 Mey,
 1664.

U. E. gams toe-
 geneigden, en-
 de sonderlinge
 goeden Vriend,
 D. H.

SEer besondere goede
 vziend ; niet tegen-
 staande / dat my uw
 groote liefde / ende goet-
 gunstighrid genoegsaam
 bekent ende wederbaren
 is ; so ben ik nochtans
 ge-

gedzongen **W. E.** mijne gebeden te vernieuwen/ dooz den bzenger deses/ mijnen goeden vziend/ om hem wat behulpig te zyn in sommige saken die hy aldaar te verrichten heeft / biddende dat **W. E.** gelieve den selven dooz gerecommandeert te houden/ ende hem te tracteren als een van mijn alderbeste vzienden / op dat hy dooz uwe behulpzaamheid mag gebozderd wozden/ ende geraken tot een goede uitkomst van sijne saken/ die hy **W. E.** mopedelinge vzeeder sal communiceren / 't welk doende / sal my een sonderlinge vziendschap geschieden ; waar dooz ik my altyd seer grootelijck veroblijgeerd sal houden / **W. E.** van gelijken alle dienst / ende vziendschap te bevolgen: Eindelijck my betrouwende op uwe onberanderlijcke goedwilligheid ; sal ik God bidden/ **D. E.** met den gant-

perceived] to me , I am yet nevertheless thronged (*pressed*) to renew my requests unto you , by the bearer hereof , my good Friend , for to be aiding [*assisting , or helpful so*] him somewhat in some things (*or matters*) which there he hath to execute (*or to performe , or to accomplish,*) beseeching that you be pleased to count him as one recommended , and to intreat him as one of my best (*or choisest*) Friends , that by your aide, or assistance, he may be furthered , and attain (*or come*) to a good issue of his matters , (*or business*) which by word of mouth he will communicate to you more at large, the which doing, a singular kindness will be done to me ; whereby alwayes I will hold (*or count*) my self very greatly obliged, in like manner to shew you all offices of service, and friendship : Finally trusting my self to your
un-

English

unchangeable good will ;
[or favourableness] I shall
pray to God , to preserve
you with your whole fa-
mily in a durable, or long
continuing , and prospere-
ous soundness, or good
health.

Your affectionate

Rotterd. good Friend,
the 23.

May,
1664.

N. H.

Loving, worthy, & elect
(or choice) my very
good Friend; in as much
as heretofore I have
found you in my extream
need as an upright [perfect
sincere] and faithful Friend
at all times, and you have
always very willingly
succoured me, without suf-
fering me to be destitute,
[or in distress, or disappoin-
ted] wherefore I have a-
gain been willing to take
my recourse unto you, as
to my onely refuge, [next
under God] & very friend-
ly [kindly] to intreate,
(pray, or beseech) that you
would please yet once

Ne'erduitsch. 241

schen Wuisgefinne te be-
houden in een langdurige /
ende voozspoedige
gesontheit.

U.E. Goetgon-

Rotterd. stigen Vriend,
den 23.

Mey,
1664.

N. H.

Lieve / waerde / ende
uitverhoren seer goe-
de Vriend; also ik hier te
voozen in mijn uitersten
nood D. E. als een op-
recht en getrou Vriend
gebonden hebbe / en mij
altijd seer gewilligheit
hebt gescoureed / son-
der mij eenigzins verles-
gen te laten ; soo heb ik
wederomme mijn toe-
blucht tot D. E. als tot
mijnen eenigen Bie-
berg (onder God) wel
willen nemen / ende seer
vriendelighen te bidden /
dat D. E. beliebe mij
noch eens de goede hand
te bieden / ende behulpig
te

te zijn met honderd pond
 Blaams (sterlingx) om
 daar mede te contente-
 ren een van mijne Cre-
 diteuren / die my seer
 moeylijk bald / sonder
 met my veertien dagen
 verdrag te willen ne-
 men / om de selve pen-
 ningen hem bequame-
 lijk te mogen fourneren /
 maar soekt my met alle
 onbeleeftheid t'overval-
 len / ende te schande te
 brengen: Om welke te
 voozaken / ik my t'u-
 waards wel heb willen
 keeren / vastelijck betrou-
 wende / dat D. E. my in
 den nood niet en sult be-
 geben / (verlaten,) maar
 dadelijcken betwijfen / als
 noch te zijn een onbetan-
 delijck goet / ende opzant
 Vriend / gelijk ik D. E.
 ook altoo geweest ben /
 ende noch altoo blijven
 sal.

more to offer me the
 good hand, (*that is, to suc-
 cour me in my adversity,*)
 & to be aiding (*assisting,
 helping*) me to a hundred
 pounds Flems, (*sterl.*) for
 to satisfy (*or content*) the-
 re withal one of my Cre-
 ditors, who is (*or grows*) ve-
 ry troublesome (*wearisome
 tedious, vexatious, or irk-
 some,*) to me without [*any
 mayes*] willing to take a
 fortnights (*or fourteen day-
 es*) dealy, (*or for bearance*)
 that I might be able to
 furnish him conveniently
 with the said mony, but
 with all incivility seeketh
 to oppress [*or to undo*] me,
 & to bring me to shame:
 (*ignomy, or disgrace*) which
 for to prevent, I have been
 said to turn my self to-
 wards you assuredly con-
 fiding, that you will not
 fail me in (*my*) extreme-
 ty, [*or need*] but forthwith
 (*presently, or out of hand*) to
 shew yet, to be an unchan-
 geable, good, & upright
 (*or sincere*) Friend, even as
 I also ever have been to
 you

you, & still (or yet) will remain, & abide.

Rott. Your Friend, faith-
the 24 full unto the
May, death,
 1664. I. H.

A Bill, of lading after the
Hollands way, (or man-
ner.)

I A. B. of Rotterdam,
 Shipper Master under
 God of my Ship, called the
 Hope, lying ready at this
 present time in the Maze
 before Rotterdam, to sail
 with the first good wind,
 which the will send, (or
 shall give) for London,
 where my direct unloading
 will be acknowledged and
 confessed, that I have recei-
 ved under the Hatches of
 my afore said Ship, of you
 C. D. Merchant: To wit,
 sixteen Burs of Currents,
 seven Hoxheds of Nut-
 mings, three Hoxheds of
 Cloves, five Hoxheds of
 Mace, twelve bundels of
 Cynamon, three Bales of
 Pepper, thirteen rings of
 Braslewyer, fifty bars of

Rott. U. E. Vriend, ge-
den 24. troouw toe in
Mey, der dood,
 1664. I. H.

Een Connoissemēt, (of
Vracht-Brief) op de
Hollantze manier.

I A. B. van Rotterdam
 Schipper naest God
 van mijnen Schepe ge-
 naamt de Hoop, als nu
 ter tijt gereed liggende
 in de Maze voor Rot-
 terdam ont met den eer-
 sten goeden wind / die
 God verleenen sal / te
 zeplen na Londen /
 alwaer mijn rechte ont-
 ladinge / sijn sal / ont-
 de / ende bekenne / dat ik
 ontfangen hebbe onder
 den Overkoop van mijn
 voorsz. Schip / van u C. D.
 koopman: Te weten,
 sextien Bootten Cozen-
 ten / seven Schoofden
 Noten / drie Schoofden
 kruis-nagelen / vijf Or-
 hoofden Poelje / twaalf
 pakjens of bundelen Na-
 neels / drie Balen Peper /

De Ne'erd'uisch:
dertien ringen koper-
draad / vijftig staven
Hier; al myn goet wel ge-
metht met dit voer-
staande merk: Alle 't
welke ik belobe te leve-
ren. [indien my God met
mijn voer'ss Schip he-
houden Reise verleent]
tot Londen voer'ss aan-
den Eersamen Sr. G. H.
sijnen Factoor / ofte Ge-
deputeerden; mits beta-
lende voer'ss Wacht van
dit voer'ss goet 20 sz per
vat; ende Warpe na der
usantie van de Zee: En-
de om 't gene voer'ss is
te voldoen / verbinde ik
my selven / al mijn goet /
ende mijn voer'ss Schip /
met alle sijn toebehozen;
In kennisse der waar-
heid / hebbe ik hier van
dize al eens-luidende
Wacht-brieven / (Con-
nossementen) met mij-
nen Name onderteikent /
of mijn Schijver mijn-
ner 't wegen / waar van 't
eene voldaan zijnde / de
anderen van geender
waarden zijn. Beschze-

English:

Yron; all dry and well
conditioned, marked with
this antestanding mark:
(or mark standing before)
All which I promise to
deliver (if God give me
[or voyah safe to me] a safe
voyage with my aforesaid
Ship) at London afore-
said, to the Worshipful (or
honourable) Sr. G. H. to his
Factour, or Assignes; to-
gether (or wishal) paying
for the Freight of these a-
foresaid goods 20 sz. per
Tunn; and the Avarige
according to the usance
of the Sea: And for to per-
form what is aforesaid, I
bind my self, all my goods
(or mine estate) and my a-
foresaid Ship, with all its
appartenances: In witt-
ness whereof (or in witt-
ness of the truth) hereof,
I have signed (or under-
written) three Bills of la-
ding, all of one contence,
with my Name, or my
Purser on my behalf whe-
reof the one being per-
formed, (or discharged)
the other be of no value.

Writ-

English.

written in Rotterdam,
the 2. June, in the Year
1664.

A. B.

A Bilk of lading, after
the English forme, (as
way, and manner.)

Shipped by the grace of
God in good order, and
well conditioned, by me
A. B. in & upon the good
Ship, called the *Elisabeth*
of Ipswich, whereof is Ma-
ster (under God) for this
present voyage G. H. and
now riding at an Anchor
in the Maze, & by God's
grace bound for London;
to say, seaven Hoxheds of
Nutmegs, three Hoxheds
of Cloves, five Hoxheds of
Mace, twelve bundels of
Cynamon, and eight bales
of Pepper, thirten rings of
Brasse-wyer, & fifty bar-
res of Yron, being marked
and numbred as in the
margent, & are to be de-
livered in the like good
order, and well condition-
ed at the aforesaid Port
of London (*the danger of
the Seas onely excepted*) un-

Ne'erduitsch: 245
ben in Rotterdam/den 2
Juni/ Anno 1664.

A. B.

Een Condolement, op
d'Engelse maniere,
[afre forme.]

Dooz my A. B. is in
goede orde en wel
geconditioneerd/ dooz de
genade Gods gescheept/
in en op het goede Schip
genannt d'Elisabeth van
Ipswich / waar van
de Schipper [naast God]
dooz dese tegenwoordig-
ge Rietse is G. H. ende nu
ten Anker is liggende op
(in) de Maze/ ende dooz
Gods genade na Lon-
den meent te Zeilen; te
weten/seven Orhoofden
Raten/ drie Orhoofden
Ragelen / vijf Orhoof-
den Poelje/twaalf pakjes
Kaneel/ende acht Balen
Peper: dertien ringen
Koper-zyaad / ende vijf-
tig staven Yser/gemerkt
en genombert zynde als
als op de kaart, en moeten
in gelijke goede orde /
ende wel geconditio-
neerd

246 Ne'erduinsh.

need / (wijgenomen al-
leenlijk de periculen der
Zeen) in de voorsz Wa-
ren van Londen aan
Mr. J. B. ende Mr.
M. S. afte aan hare ge-
assigneerten geleverd
worden: by / ofte by
Draecht betalende vooz-
de voorsz goederen / 8 s.
per Orhoofst / ende 2 s. 6
groat per pakken / ende
voozde rest volgens de
Costume / met psem-
gels / en schyfte wa be-
hooren: In getuigenisse
der waardheid heeft de
Schipper / of Schuyber
van 's voorsz Schip ofte
Winkasse waeren onder-
tekenst / allewaer desen in-
houd on datum / der een-
man, dat is: die Schuyber
bode als sijnde, de handte
steent / ofte ledig te
staen: ende alsan inde
Sint het goede Schip
fut / haer gemenste
woning / Amen: Ge-
darend in Rotterdam /
den 4 Junij / 1664.

English.

to Mr. J. B. and Mr. M. S.
or to their assignes; he, or
they paying Freight for
the said goods, at 8 sz. per
Hoxeds, and 2 sz. 6 pence
per bundle, and for the
rest according to Custo-
me, with primage, & Av-
rags accustomed: In wit-
ness, whereof the Master,
or Purser of the said Ship
hath affirmed to three
Bills of lading, all of this
tenor and date, the one of
which three Bills being
accomplished, the other
two to stand void: and
so God send the good Ship
to her desired port in safe-
ty, Amen. Dated in Rot-
terdam, the fourth of Ju-
ne, 1664.

A. B.

English.

A Bill of Exchange.

London, the 1 May, 1664.
for 100 pounds sterlings,
at 37 shillings, 2 pence
Flemish.

AT double usance, pay
this my first Bill of Ex-
change unto Mr. J. H. or
order, one hundred pounds
sterlings at thirey seven
shillings, two pence Fle-
mish, for the value of Mr.
H. F. and place it to mine
accompt, as per advise.

Your Friend, F. H.

To Mr. M. L. Mar-
chant at Rotterdam.

Another.

In Rotterdam, the 5 of Ju-
ne, 1664, for 100 pounds
sterlings.

AT usance, not having
my first, pay this my
second Bill of Exchange
to Mr. A. B. or order, one
hundred pounds sterlings,
the value received here of
Master N. H. make good
payment, and place it to
accompt, as per advise.

Ne'erduitsch. 247

Een Wissel-Brief.

Londen, Ady 1. May,
1664. voor 100. pond
sterl. a 37 schellingen
2 grooten Vlaams.

Op dobbel uso betaald
desen mijnen eersten
Wissel-brief aan Sr. J. H.
ofte ordere / honderd
ponden sterlinge / tot 37
schellingen 2 grooten
Vlaams / de waarde van
Sr. H. F. en steld het op
rekening / als per ad-
vys.

U. E. Vriend, F. H.

Aan Sr. L. M. Koop-
man tot Rotterd.

Een ander.

In Rotterdam, den 5. Ju-
ny, 1664 voor 100
pond sterlings

Op uso / mijn eerste
niet hebbende / be-
taald dese mijnen tweede
Wissel - Brief aan Sr.
A. B. ofte ordere / hon-
derd ponden sterlinge /
de waarde alhier ont-
fangen van Sr. N. H.
doet goede betaling / en
steld het op rekening / als
per advys.

N. 4

U. E.

248 Ne'erduitsch.

U.E. beminde Vriend,
E. H.

Aan Sr. G. A. Koop-
man tot Rotterd.

Een Assignatie, (of Schuld
overwisseling.)

SR. C. D. D. E. geliebe
aan S. B. H. of aan toon-
der deses/te betalen acht
honderd en vijftig gul-
dens/ ende het sal D. E.
tegens my booz goede
betalinge verstreken.

In Rotterdam, den
6. Juny, 1664.

I. G.

Een Af-rekening.

OPhuïden den 6 Juny/
1664. zyn wy M. O.
ende H. A. minnelijk
over een-gekomen/ ende
van alles af-gerekent/
booz verschote pennin-
gen/ mond-kosten/ ha-
mer-huer/ ende ander-
sins; die ik M. O. was
eiffchende/ ende hy my
tot slot van rekeninge
schuldig bleef/ booz de
somme van 35 guldens/
welke somme ik behen-

English.

Your loving Friend,
E. H.

To Mr. G. B. Mar-
chant in Rotterd.

An Assignation..

MR. C. D. be pleased to
pay to Mr. B. H. or to
the bearer (shewer) hereof,
eight hundred & fifty gil-
ders, and it will be as sa-
tisfactory as pay'd to my
self. [or and it will prove
to you good payment a-
gainst me.]

In Rotterdam, the 6.
June, 1664.

I. G.

A Clearing of an accompt.

ON this day, the sixth
of June, 1664. we M.
O. and H. A. are lovingly
agreed together, and have
cleared our accompts
from the beginning to
the end (or of all, and be-
twixt us) for disbursed
monyes, dyet rent for a
Chamber, and other wise,
which I. M. O. demanded,
and he remained indebted
to me by the foot (dose)
of the accompt, for the
sum

English.

sum of 35 guilders, which
 sum I acknowledg to ha-
 ve received; & herewithal
 our reckonings are dead
 and made nul, and all is sa-
 tisfied whatsoever was
 standing out between us.
 Thus enacted in Rotter-
 dam, at the House of R.
 G. in the presence of A.
 B. and C. D. as witnesses,
 the sixth of June afore-
 name.

M. O. H. A.

*Sentences, very edifying,
 and profitable for the ex-
 ercise of the [English]
 Tongue.*

1. Of the fear of God.

THe fear of the Lord is
 the beginning of wis-
 dom, and the knowledg
 of the Holy, is understand-
 ing.

The fear of the Lord is
 wisdom, and to eschew
 evil, is understanding.

The fear of man makes
 men to sin; but the fear of
 God keep men from sin.

Ne'erduitsch. 249

ne ontfangen te hebben;
 ende hier mede zijn alle
 onse rekeningen dood en
 te niet / ende alles / wat
 top met makhanderen
 hadden uit-staan / vol-
 daan. Aldus gedaen bin-
 nen Rotterdam / ten
 Huise van R. G. in de te-
 genwoozdighepd van A.
 B. ende C. D. als getu-
 gen / den seften Junij
 voornoemt.

M. O. H. A.

Zin-spreuken; seer stich-
 telijk, ende voordee-
 lijk tot d'oeffeninge
 der [Duitsche] Spra-
 ke.

1. Van de vreesse Gods.

De vreesse des Heeren
 is het beginsel der
 wijsheid / ende de weten-
 schap der Heiligen / is
 verstand.

De vreesse des Heeren
 is wijsheid / ende van het
 quaad te wijken is 't ver-
 stand.

De vreesse des Mans
 doet de menschen sondi-
 gen, maar de vreesse
 Gods.

Gods behoed de menschen van sonde.

Wiele ontlien de menschen / als of sy Goden waren; ende en zijn van Godt niet verbaart als of hy maar een mensch waer.

2. Van den schuldigen plicht aan Ouders, ende Overheden.

En krackeeld / of twist met uw' Ouders niet / al hebt gy schoon gelijk in 't gene gy staende houdt / ende segt.

Die kraden sijne knechten toe / ende spraken tot hem / ende zeiden: Mijn Vader, soo die Propheet tot u een groote sake gesproken hadde, soud' ghy niet gedaan hebben? Hoe veel te meet vaden hy tot u gezet heeft / wachht u / ende gy sult reyn zijn.

2 Koningen / 5. 13.

Eerd een vegeljk, hebt de Broederchap lief: vreesst Gode / ende erd den Koning.

Wag den graadmen halve sulz gy opstaan / en

Many fear men, as if they were Gods, and are not afraid of God, as if he were but a man.

2. Of duty to parents, and Superiours.

Be not litigious with thy Parents, although thou hast right in what thou affirmest and sayest.

Then his servants came near, & spake unto him, & said: *My Father*, if the Prophet had bid thee do some great thing, wouldest thou not have done it? How much rather, then when he saith to thee wash, and be clean. 2 Kings, 5. 13.

Honour all men, love the Brotherhood: fear God, & honour the King.

Thou shalt rise up before the hoary head, & honour the

English.

the face of the old man; & fear before thy God.

3. *Of duty, due to our neighbour,*

What thou wouldest not have done to thee, that do not to another.

With the same measure that ye mete withal, it shall be measured to you again.

4. *Of duty to a man self.*

Know thy self.

No man ever yet hated his own flesh.

5. *Education of Children.*

Bend the twig while it is tender.

Teach, train up, (or *Catechise*) a Child, the Principles of his way, when he also is old, he will not depart (or *decline*) from it.

6. *Of Vertue.*

Honour is but the shadow of Vertue.

A man may love Vertue

Ne'erduitsch. 271
sult den aangesichte des
ouden vreesen; ende g
sult vreesen vooz uwen
God.

3. Van de plicht, oeffen
even-naasten schuldig.

Wie gij niet an wilt
dat u geschiede / u sal
en doet een ander niet.

Met deselve mate
daar mede gij lieden me
tet / sal H. L. weder ge-
meten worden.

4. Van de plicht aan sich
zelve.

Kent u selfen.

Niemand en heeft oot
sijn eigen vlees gehaat.

5. Opvoeding van Kin-
deren.

Buig het ruyzen
wil het teer is.

Leerd / ondertwijf (of
Catechizeert) den
jongen / de eerste beginnelen /
(na den eisch) sijn weg /
als hy ook oud sal ge-
worden zijn / en sal hy
daer van niet afwijken.

6. Van de Deugt.

Eere is maat scha-
dewe van de Deugt.

Een mensch mag de

Deugd deminnen / en
nochtans de genade (i.e.
Heiligheid) haten.

and yet hate grace.

De Deugd / en de on-
dengd / zyn beyde. Pro-
phetessen / de eerste van
een gewis (ofte seker)
goed; de tweede van
swerte, / ofte anders van
berouw / ende leedwe-
sen.

Vertue, and vice, are both
Prophets, the first of cer-
tain good; the second of
pain, or else of penitence,
and repentance.

7. Van de verdorvent-
heid, ende de natuur,
ofte aard.

7. *Of corruption, and na-
ture.*

Dooz de natuur zyn
wy haten der sonde / ende
ondersaten des Satans.

By nature we are the Ves-
sels of sin, and Vassals of
Satan.

Natuurlijke menschen
wille niet doen al het ge-
ne sy kunnen; Beestelij-
ke menschen kunnen
niet doen al't gene sy
wollen.

Natural men will not do
all thy can, Spiritual men
cannot do all they wil.

Wy en is noch niet
gants byz / die een stuk
van sijne banden na sich
sleept.

He is not yet wholly
free (or as liberty) who
draggeth a piece (or part)
of his bonds after him.

Dan't onkruid niet het
loof alleen / maar de wo-
zel moet ook uit geplukt
zyn.

Not onely the leaf, but
also the root, of weeds
must be plukt up.

English.

8. Of Covetousness, and
Liberality.

Great Fishes tear the
net.

He that hunteth two
Hares at once, gets nei-
ther of them.

Some men have not lei-
sure to enjoy what they
have, (Yea, they forget
what they have) for the
getting of more.

The liberal soule (*the sou-
le of blessing*) shall be ma-
de fat, and he that water-
reth shall be watered also
him self.

9. Of the tongue, and the
use thereof.

Be swift to hear, & slow
to speak.

The full eares of corn
hangh lowest.

Out of the abundance
of the hearth the mouth
speaketh.

An empty barrel giveth
the most. (*or the loudest*)
sound.

Ne'erduitsch. 253

8. Van Gierigheid, ende
Miltcheid, ofte Milda-
digheid.

Groote Dissen scheu-
ren 't net.

Die twee Hasen te ge-
lijk jaagd/ krijgt geen
van beiden.

Enige menschen en
hebben geen (verledi-
ging) 't gene se hebben
te genieten / ja wat se
hebben is haer ontscho-
ten om meer te betwe-
ven.

De miloedige ziele / (de
zegende ziele) zal vet ge-
maakt worden / en die be-
vochticht / sal ook dat
selfs een vroege siegen
worden.

9. Van de tonge, ende
het gebruik der selve.

Zijt snieg in't hooren/
ende traag in't spreken.

De volstekoren-apren
hangen laagst.

De mond spreekt uit
overbloed des herted.

Een pdel (ofte ledig)
dat bamt aldermeest.

10. Van achterklappery.

En spreekt van niemand quaad achter zijn rugge.

Hy moet al vroeg opstaan / die goed een behagen wil.

11. Van de trotsheid, ende nederigheid.

Zijt niet hoog gebaelende / maar vzeest.

God weder staat de hoobaardige ; maar de nedzige geeft hy genade / (i.e. doet hy onderstand.)

Seherlijk de spotters sal hy bespotten ; maar de nedzige (sachtmoedige) sal hy genade geben.

Die in sijn eigen oogen klein is / en wil sich niet outstellen / (ofte verstoren) om in de oogen van anderen klein te zijn.

Oploopenheid is de hoobaardige des lichaams / ende de hoobaardige is de oploopenheid van de ziele.

12. Van Matigheid, ende Middelbaarchheid.

Genoeg is eben soo

10. *Of backbiting.*

Speak evil of no man after (*behind*) his back.

He, who will please everybody ; must rise betimes, (*or very early.*)

11. *Of pride, and humility.*

Be not highminded ; but fear.

God resisteth the proud ; but giveth grace, [*i.e. assisteth*] the humble.

Surely he scorneth, [*or he will scorn*] the scorner, but he giveth (*or will give*) grace to the lowly, [*meeke.*]

He that is little in his own eyes, will not be troubled, [*or disturb himself.*] to be little in the eyes of others.

Choler, is the pride of the body, and pride is the Choler of the soul.

12. *Of Temperance, and Moderacy.*

Enough is as good as a

Fast.

English.

Feast.

Too much of one thing,
is good for nothing.

13. *Of hatred, and en-
vy.*

When love is turned to
hatred; then it runs down
(*beyond*) all bounds, and
limits.

Prosperity, and Ho-
nour, are ever attended, or
accompanied, with envy
and hatred as the shadow
(*follow's*) the substance,
(*or a stile, or a tree.*)

14. *Of Courtesy, and kind-
ness.*

Be in speech, and in
gesture friendly, (*or
courteous.*)

Recompence a benefit
(*or a good turn.*)

15. *Of Patience, and An-
ger.*

Be not Angry without
a cause.

It's one thing, to be a
Patient, it's an other
thing to be Patient in af-
fliction,

Many suffer long, who
are not long suffering.

Ne'erduitsch. 255

goet als een Gastmaal.
Al te veel van een ding
is niemers goet (or.

13. Van haat, ende nijd,
ofte wangunst.

Als de liefde verkeert in
haat;

Dan looptse buiten
schreef of maat.

Doozpoet en Eere/
worden dooz haat en
wangunst / steeds verse-
geld [ofte opgelet] als de
schaduw een reile plank
[post, ofte boom.]

14. Van beleeftheid, ende
vriendelijkheid.

Zijt vriendelijch (ofte
beleef) in 't spzeken/ende
in 't gelaat.

Der geld een welbaad.

15. Van gedoogzaam-
heid, ende Toorn.

En zijt sonder oorzaken
niet Toornig.

Het is een ding/een Pa-
tient te zijn / een ander
ding is het / in de ver-
drinking (ofte quelling)
Patient te zijn.

Bele liden lang / die
niet lang en zijn. ofte

256 Ne'erduitsch

Die toornig wil zijn
om iets / wil toornig zijn
om niets.

Die de Sonne laten
ondergaan over hare
toornigheid / ende ver-
holgen te bedde gaan/
waarschijnlijk zijnse den
Duivel tot haren bed-
gesel te hebben / Ephes. 4.
26. 27.

16. Van de kennisse , en
wijsheid , of voorzig-
tigheid.

De sotten verachten
de wijsheid en de tucht.

Die God niet en be-
kend / en kend niet met
al.

't Is al soo grooten
stuk / van boozsichtig-
heid / [ofte bedacht-
heid] d'ontwetenheid te verhe-
len / [ofte verbergen] als
de wetenschap te ontdek-
ken.

27. Van goet, ende quaad
geselschap.

Die het geselschap van
de godloosen beminnen/
en haten de godloosheid
van 't geselschap niet.

English.

He that will be angry
for any thing, will be an-
gry for nothing.

They who let the Sunn
go down upon their
wrath, and go angry to
bed, are like to have the
Divel for their bed-fellow
Eph. 4. 26. 27.

16. Of knowledg, and wi-
sedom, or prudence.

Fools dispise wisdom,
and learning (or discipli-
ne.)

He that knows not God
knows nothing.

It's as great a point of
wisdom, or prudence, to
hide (or conceal) ignorance
as to discover knowledge.

17. Of good, and bad
Company.

They who love the com-
pany of the wicked, do
not hate the wickedness
of the company.

English.

He that loves ill company, will learn ill, if not, the ill of the company.

Many are pleased with the company of them that be good, that are not pleased with the good of the company.

If thou handlest pitch;
Thou'lt get a spot.
He that walketh [*converseth*] with wise-men, shall all be wise: but a companion of fools shall be broken, (*or destroyed.*) *Prov. 13, 20.*
18. *Of repentance.*

A burnt Child, dreads the fire.
He that repents of a good act, turns good into evil.

God promiseth forgiveness of sins, to all that repent; but God doth not promise repentance to all or to any that sinn.

Ne'erduitsch. 257

Die quaad geselschap
bemind / sal quaad leeren
soo niet het quaad van't
geselschap.

Dele behagen haar
selven met het geselschap
van die bzoorn [*goet*]
zijn / die [*evenwel*] geen
bevalligheid en hebben
mee 'et goet van't ge-
selschap.

Wandeld op pek /
Op krijgt een blek /
Die met de wijsse om-
gaat / sal wijs worden :
maar die der sotten met-
geselle is / sal verbzoken
worden / *Prov. 13, 20.*
18. Van berouw, ofte be-
keering.

Een gebzand kind /
schzooind het vuur.
Die hem van een goe-
de daad berouwd / keerd
(ofte verandert) het goed
in quaad.

God beloofd wel ber-
ginge der sonden / aan
allen die hun bekeeren ;
maar God en beloofd
geen bekeeringe aan al-
len / ofte wel aan een yge-
lijk die sondigen.

Be.

Berou booz de sonde/
en is niet met al/sondet
bek e ing van de sonde.

19. Van voorspoed.

Niet wat men heeft/
maar wat men doet met
't gene men heeft maket
gelukkig / ofte rampsa-
lig.

Staat als dan op u
hoede/ ofte wacht.

Als geluk / of booz-
spoet op u lacht.

't Is geneuylijk om
'ette sien regenen / als
men in 't drooge staat.

20. Van arbeid, ofte naar-
stigheid.

Niets soo hard (ofte
swaar) of men han 't met
neerschigheid over-win-
nen.

Arbeid is booz het
lichaam nut.

Die met een bedzie-
lige hand werkt, (han-
deld) word arm: Maar
de hand der bligtigen
maekt rijk. Prov. 10. 4.

21. Van Suinigheid.

Suinigheid is een
groote rente.

Repentance for sin, is
nothing, without repen-
tance (*returning*) from
sin.

19. *Of prosperity.*

Not what one hath, but
what one doth with what
one hath, maketh happy,
or miserable.

Stand upon thy watch
then, when prosperity
smiles (or laughs) on thee.

It's pleasant for to see it
rain, when one stands in
the dye.

20. *Of labour, and dili-
gence.*

Nothing so hard (or bes-
ty, difficult,) but men can
(or may) overcome it by
diligence.

Labour is profitable for
the body.

He becometh poor, that
worketh (*dealeth*) with a
deceitful (*slack*) hand:
But the hand of the dili-
gent maketh rich. *Pr 10. 4.*

21. *Of Thriftiness.*

Thriftiness is a great
renew.

English.

According to your getting, so let thy expences be.

Green wood, hot bread, and (*sweet*) new wine.

Cannot profit thine house, (*nor mine.*)

22. Of riches, and poverty.

Wordly riches are like nuts, many clothes are torn in getting them many a tooth broken in cracking them, but never a belly filled with eating them.

Men had better lay down, and catchere their trades, then to live by sinning.

It's more (*or a greater*) honour to be rich in goodness, then to be rich in goods.

It's sin, and not poverty, that maketh man miserable.

23. Of idleness.

Poverty is the reward of lazines.

An idle Person, is the

Ne'erduitsch. 259

Set *Wering*/
Ma *u* *nering*.

Goen houd heed b'zood
en nieuwe wijn/
Kan dooz uw' huis niet
doozderig zijn.

22. Van rijkdom, ende
armoede.

Wardse rijkdommen
zijn de noten gelijk/ veel
kleeren wordender ge-
scheurd / om die te krij-
gen / vele tanden gebro-
ken om die te kraken /
maar niet een buik ge-
huld met die te eten.

De menschen hadden
beter hare ambachten af
te schaffen / ende ter ne'er
te leggen / van dooz san-
digen te leven.

't Is een meerder
(ofte, grooter) eer in
goedheid / dan in 't goed
rijk te zijn.

't Is de sonde en d'ar-
moede niet / die d' mensch
rampzalig maakt.

23. Van Ledigheid.
Armoede is leugheids
loon.

Een ledig mensch / is
des

260 Ne'ersitsch.
des Durbels Boz-kus-
sen.

Niets doen / leer d'
quaad doen.

24. Van Vernoeving.

Dele hebben genoeg/
noch en zjuse niet te vze-
den / (genoegt;) Dele
zjn te vzeden (genoegt)
met 't gene sy hebben /
ende dat is haar genoeg.

De Godsaligheid is
grootte rijkdom / indien
een mensch te vzeden is
met 't gene hy heeft / (of-
tebest.)

25. Van twist; ende ee-
nigheid.

Dikmaals is de waar-
heid verlozen / dooz al te
deel krakkeels ontrend
de selve.

Eendragt/geeft kragt.

Verdrag / ofte eenig-
heid vermag veel.

De hjbagien eener
vrouw / zjn (als) een ge-
stadij dzuipen.

Een drooge bete / ende
gerustigheid daar by / is
beter dan een huis vol
van geslachte beesten /
met twist Prov. 17, 1.

English.

Divels Pillow.

To do nothing, tracheth
to do evil.

24. *Of Contentation.*

Many have enough, yet
are not content, Many are
content with what they
have and that is their
enough.

Godliness is great ric-
hes, if a man be content
with what he hath.

25. *Of Contention, and
unity.*

The truth is often lost,
by too much contention
about it.

Concord, giveth power.

Agreement, or unity,
can do much.

The contentions of a
wife are [as] a continual
dropping.

Better is a dry morsel,
and quietness therewith,
than an House full of sa-
crifices, with strife Prov.
17, 1.

English.

26. *Of discretion.*

A good man guideth his
affaires with Judgment
(*or discretion.*)

A fair woman which de-
clineth, (*or departeth*) from
reason, (*or discretion,*) is a
jewel of gold in a Swins
snout.

If he hath made the Iron
blunt, and he doth not
whet the edge, then must
he putt to more strength
(*or must set more strength a
work;*) but wisdom [*or
discretion*] is an excellent
thing, for to direct.

He that spits against the
wind, may foul his beard.

27. *Of love.*

The soul is not so much
where it is, as where it
loves.

He doth not faithfully
love, who loves not faith-
fulness.

In love there is no lack.

28. *Of secrecy.*

There is noting so se-

Ne'erduitsch. 261

26. Van bescheidenheid.

Een goet man beschijft
sijne saken met recht
(oordeel, ofte bescheiden-
heid.)

Een schoone vrouwe
die van reden [verstan-
digheid] af wijkt / is een
goude bagge in een
Derkens snuite.

Indien hy het IJser
heeft stomp gemaakt /
ende hy slijpt de snede
niet / dan moet hy meer-
der kracht te werk stel-
len: maar de wijsheid
(ofte onbescheidenheid)
is een uptnemende sake/
om (yet) recht te maken.

Die tegens de Wind
spouwt / maakt wel sij-
nen baard buil.

27. Van liefde.

De ziele is niet soo veel
daar sy is / als daar sy
mind.

Hy bemind niet ge-
trouwelyk / die de getrou-
wigheid niet en bemind.
Daar en is geen gebrek
in de liefde.

28. Van geheimheid.

Daar en is niets soo ge-

262 Ne'erduitsch.
geheim dat niet ontdekt
[ofte geopenbaard] sal
worden.

De waarheid die in duister lag.

Die komt met klaarheid aan den dag.

29. Van bestraffinge.

Die den spotter tuchtigt behaalt sich schande ende die den godloosen bestraft sijne schandblekhe / en bestraft een spotter niet / op dat hy u niet en hate; bestraft een wijsen / ende hy sal u liefhebben. *Prov. 9: 7, 8.*

30. Van Ongelijk, ofte Hoon.

't Is beter ongelijk te lijden / als een ander 't aan te doen.

Hy weet zelfs de waarde van een goeden naam niet / die sijn Naamens naam en faam onbedachtelikh hoon aandoet.

31. Van Jokking.

Een jokkende lozen / ofte een lozen in jor / mag een mensch in ernst in de Helle doen leggen.

English.

cret, that shall not be revealed.

The truth that laid in shades of night,
In time with brightnes comes to light.

29. *Of rebukes.*

He that reproveth a scorner, getteth to himself shame, & he that rebuketh the wicked (*getteth himself*) his blot, rebuke not a scorner, lest he hate thee; rebuke a wise man, and he will love thee. *Prov. 9: 7, 8.*

30. *Of Injury.*

It's better to suffer an injury, then to do it to another.

He knows not the worth of a good name, who inconsiderately injures his neighbours Name & Fame.

31. *Of Jestings.*

A jesting lye, or a lye in jest, may make a man lye in Hell in earnest.

English.

32. *Of haste, and sobriety.*

Haste makes waste.

Wilful or hasty men,
never want wo.

The Taylor, that knit-
teth no knot, may loose a
stitch.

Be sober in all things.

33. *Of lying.*

Shew me a constant liar
& I will shew you a thief.

A liar ought (or had
need) to have a good me-
mory.

The getting of treasures
by a lying tongue, is a va-
nity tossed, to and fro of
them that seek death, *Prov*
21. 6.

34. *Of time, and opportu-
nity.*

Time, and tide, staves
for no man.

Time past, end future, is
not, live to day.

35. *Of imitation, and li-
kenes.*

Birds of a nature, will
fly together.

Ne'erduitsch: 263.

32. Van de haastigheid,
ende gematigheid.

Haast verquist.

Moetwillige of haast-
ge menschen / ontzeken
nooit wee.

De Snijer / die geen
knoop en knoopt / mag
wel een steek verlesen.

Zijt in alles suinig.

33. Van liegen.

Toond mi een gesta-
dig leugenaar / en ik wij-
se u een dief.

Een leugenaar behooft
[of behoefd] wel een goet
memorie.

Schatten te bekomen
dooz een logenachtige
tonge / is een boozgedze-
bene ydelheid / der gener-
die den dood soeken.
Prov. 21. 6.

34. Van tijd, ende gele-
gentheid.

Tijd / en getje / wacht
naar niemand.

De tijd die boozht / en-
de toekomstig is / en is
niet / leeft heden.

35. Van navolging, en
gelijkheid.

Dogelen van renner
aard / Die-

Bliegen te samen onge-
paard.

Eik zijns gelijch / 't is
arm ofte rijk

Weest mijne nabol-
gers / gelijkerwijs ook ik
Christi / 1 Cor. 11. 1.

Ende gelijch het volk /
alsoo sal de Priester we-
sen; gelijch de knecht / al-
soo zijn Heere; gelijch de
dienstmaagd / alsoo hare
bzoutwe; gelijch de koo-
per / alsoo de verkooper;
gelijch de leener / alsoo de
ontleener gelijch de woer-
keraet / alsoo die welken
hy woeker ontfangt / Je-
saia, 24. 2.

Ik spzke dat ik by
mijnen Vader gesien
hebbe; en gy doet dat
ook / dat gy by uwen Va-
der gesien hebt. Jo. 8. 38.

36. Van Eere.

Verlozen eer.

Weert nimmer weer.

't Gene verfoegelijch
is / al hoe wel het in 't ge-
heim verborzen woert, so
en kan 't nochtans geen-
sins eerlijch geacht zijn.

Soe mijn eere ge-

Like to like, be they
poor or rich.

Be ye followers (*Imita-
tors*) of me, even as I also
am of Christ. 1. Cor. 11:1.

And it shall be as with
the people, so with the
Priest; as with the servant,
so with the Master, as with
the maid, so with het Mi-
stresse, as with the buyer,
so with seller, as with the
lender, so with the borro-
wer, as with the taker of
usury, so with the giver of
of usury to him. *jes. 24. 2.*

I speak that which I ha-
ve seen with my Father, &
ye do that also, which ye
have seen with your Fa-
ther. *John. 8. 38.*

36. *Of Honour.*

Lost Honour.

Returns never.

What soere is abomi-
nable, though it be hid in
secret, yet it cannot at all
be accompted honoura-
ble.

If mine honour remain
who-

English.

whole and undamnified, I regard not the losse, and damage of mine-estate.

It's more to a mans honour, that it should be ask't why he is not, then why he is honoured.

37. Of Friendship, and confidence.

A friend is known in the time of need.

That friendship will not endure to the end, which is begun for an end.

He is happy, that finds a true [*faithful, real*] friend in extremity; but he is happyest, that knows no extremity wherein to try his friend.

38. Of Promises.

An honest man 't is as good as his word, and his word is as good as his bond.

Ne'erduitsch. 263

heel en onbeschadigd blijft; en passe ik op 't verlies / en schade van mijn goed niet.

't Is meer tot een man sijn eere / dat men 't vraghen sou / (of dat 't sou gevraagd zijn, waarom me dat hy niet / dan waarom dat hy ge-eerd is.

37. Van Vriendschap, en vertrouwelijkheid.

Een vriend kent men in de nood / (ofte tijd van nood.)

De vriendschap en sal tot 'et einde toe niet duren / die om een einde begonnen is.

Hy is wel gelukkig die in sijn noodwendigheid een waarachtig (getrouwe, loutere,) vriend vind; maar hy is aller-gelukkigst / die geen noodwendigheid weet om sijn vriend daar inne te beproeben.

38. Van beloften.

Een eerlijk man is so goet als sijn woord / ende sijn woord so goet als sijn

Hij, waer so goet als
sijn Obligatie, Verbond:

Dele menschen beloven
schoon / maar volgen
geen sloffig.

39. Van gediensigheid.

By moepelghe heeren /
Is heel te leeren.

1. Moet al een heel
wijse hand zijn / die een
Marren-hop wel sekeren
sal.

Hij heeft groote kunst
van doen.

Eenen Sat te boldoen:

40. Van noodzakelijkheid:

De noodwendigheid en
heeft geen Wet.

Geenissas: Maar dat
een mensch sal schuldig
gevoorden worden / son
hij in sijn noodwendig-
heid de Wet des heeren
breekt.

Den honger etet door
sijne muren.

Tot in een enge sijn
vrand vzingen.

Wat doet hem menig-
maal ontvzingen.

41. Van wederlooning.

Many men promise fair,
but performe dirtily, (fool-
lety.)

39. Of Service.

There is much to be
learned of (with) forward
Masters.

It must be a very wise
band, that shal heer a
Fools Race well.

He needs a great deal of
skill, (or cunning) to give a
Fool content, (or to content
a Fool.)

40. Of Necessity.

Necessity hath no Law.

Not so: But that a man
will be found guilty, if in
his necessity he breaks the
Law of the Lord.

Hunger eats through
stone walls.

In to a stright to force
his enemy.

Of makes him scape
away, (or scaping fly.)

41. Of retribution.

What

English.

What a man hath sown,
that shall he also reap.

He hath plucked the
Net over his own head
(*ears.*)

In the snare which him
self hath laid, is his foot
taken, (*or ensnared.*)

42. Of Woman.

A vertuous Woman is a
Crown to her husband: but
she that maketh ashamed
is as rottenness to his bo-
nes, *Prov. 12. 4.*

Bad leggs, and good
Wives, ought to stay wit-
hin doors.

Neither reprove, nor
coak thy Wife, where
any body heareth, or seeth
it.

Such Women, that use
the Looking-glasse often,
spin very seldom.

The beauty (*or fair com-
plection*) of a Woman is
but dirt, (*Muck*) if she
hath lost her honour.

43. Mixed Speeches.

Ne'erduitsch. 267

't Gene een mensch ge-
zaand sal hebben/ dat sal
hy ook maapen.

Hy heeft het Net selfs
over sijn eigen hoofd [oo-
ren] gerukt.

In de strik die hy selfs
geleid heeft / is sijn voet
gevangen / (ofte ver-
strikt.)

24. Van Vrou-menschen.

Een deugt same Vrouw
is een krdone hare
Mans; (Heere;) maar
die beschaamd maakt / is
als verrottinge in sijn
beenderen. *Prov. 12. 4.*

Quade beenen / en gae-
de Wijven.

Dienen wel in huys te
blijven.

En straf / of sceld ons
Vrouwe niet.

Daar't niemand hoorde
of pemand siet.

Sulke Vrouwen / die
veeltijds Spiegel en /
spinnen seer seldom.

De schoonheid van een
Vrouw is maar dreck / als
(soo) sy haar eere (of eer-
baarheid) betoeren heeft.

43. Gemengde Spreuken.

268. Ne'erduitsch

Wromigheit/ word he-
den daags maar weynig
geacht.

't Geld is in groote
achtung; want het ver-
antwoord alles.

De verborghenheit
Gods gaat met een
langsame trede voort/
tot het werken hares
selfs.

Daar en is niet dat
eerder (drader) opdoogt/
als een traan.

't Is een eerlyke schan-
de/ om een goede sake/
ende een gerechtigh be-
lang/ te sterben.

Van gunsten niet te
gebruiken/ is die te mis-
bruiken.

Die pemand onbank-
baar noemt / die noemt
alle gebreken in hem.

't Is menschelijck te
dwalen/waar sy sijn weet-
nieten die in haer doling
volhardten.

't Is alle menschen ge-
set eenmaal te sterben/
maar daar na het ooz-
deel.

English.

Honesty, is but little ac-
compted of now a dayes.

Money is in great esteem;
for it answers all things.

The wrath of God pro-
ceedeth with a slow pace,
to the avenging of it self.

There is nothing that so-
ner dryeth up, then a tear.

It is an honourable sha-
me, to dye for a good cau-
se, and a just interest.

The not using, is the abu-
sing of favours.

Who so calleth a man
ungrateful, (or *unthank-
ful,*) he nameth all vices,
or infirmities in him.

To erre is humane, but
they are idiots that perse-
vere in their errour.

It is appointed to all men
once to dye, but after that
the Iudgement.

Ne-

English.

Never give the courage
for lost.

Take not that (*thing*) in
hand, of which thou ma-
yest repent afterward.

Go to warre with
Youngmen, but advise
with Oldmen.

Never esteem a foe to
small, a Wasp will sting.

Shunn Cards, and Dice.

Though Gold cometh
from the earth, none de-
spise it, and though dross
come from the Gold,
yet none regard it: so the
vertuous, coming from
mean parentage, are ho-
nourable, and the vitious,
coming from Noble pa-
rentage, are contempti-
ble.

44. Christian remembrance.

Koep they heart with all
diligence, for out of it are
the issues of life.

He is a Christian indeed,

Ne'erduitsch. 269

En geeft den moed
noyt verloren.

Neemt dat niet by der
hand/ van welke gy u na
maals betoutwen moogt
Met Jongelingen gaat
Krijgen / [Oorlogen]
maar met den Ouden
raadslaan.

En acht een Spand
noit te klein / een Wespe
slaat met den angel wel.

Schuw Troef-boe-
ken/en Dobbel-steenen.

Niemand en veracht
het Goud / al komt het
uit de aarde / en al komt
het schuim van't Goud/
nochtans so woxt'et van
niemand geacht: alsoo
de deugdsamen / herko-
mende van slegte maag-
schap zijn eerlijk/ende de
ondeugende/ herkomen-
de van Edele maagschap
zijn versmadelijk.

44. Christelijke beden-
kingen.

Behoed uw' herte bo-
ven al dat te bewaren is/
want daar uit zijn de uit-
gangen des levens.

Hy is een Christen booz-
waar/

waar / die / als hy komt
te sterben / seggen kan:
Ik hebbe eenen goeden
stryd gestreden. Ik heb-
be mijn loop ge-eindigd,
Ik hebbe het geloobe
behouden/ voorts is my
wech geleid de Kroone
der gerechticheyd/welke
my de Heere de recht-
beerdige Richter in dien
dagh geven sal/ende niet
alleen my/ maar ook al-
len die sijne verschijnin-
ge lief gehad hebben.

Een Christen soud' een
Passer gelijck zijn / met
'eenen been op Christus/
den aspunt / althoud ge-
hecht / (ofte gefixeert,)
met 't andere de ronte /
ofte omtrek kan (God-
salige) plichten bewande-
lende.

Soo op quaad doet/ de
bzeugd derwelke / maar
niet de smart.

Soo wel/ de smart her-
wijnd / de bzeugd blijft/
(op u hart.)

Christus droeg onse
Vloek, ende 't is daarom
wij maar leden / en bil-

the, when he comes to
dye, can say: I have fought
a good fight; I have finis-
hed my course, I have
kept the faith, henceforth
there is laid up for me a
Crown of righteousness,
which the Lord the righ-
teous Iudg shall give me
at that day, and not to me
onely, but unto them al-
so that love the Lords ap-
pearing.

A Christian should be
like unto a Paire of Com-
passes, with one foot al-
ways fixt on Christ, the
Center, the other walking
the round, the circuit, or
circumference of duty.

If thou doest Ill, the joy
fades, not the paines.

If well, the pain doth fa-
de, but joy remaines.

Christ bore (or did bear)
our *Crosse*, and therefore
it's but reason, and equity,
that

English.

that we should bear his
Crosse.

45. Proverbs.

Help thy self, so God
will help you.

Have all thy hope (*trust*
confidence) in God.

The burned child drea-
deth the fire.

It's ill leading old Dogs
in a string.

Custom is a second na-
ture.

What is bred in the bone
will not out of the flesh.

An Eel may slip from,
(or *escape*) a Fishers.

Good Wine, needs no
Bush. A good Face needs
no Band.

Abundance is neigh-
bour to arrogance.

Affection blinds reason.

Lowly set, and richly
warmed.

Will you not be shot,
then stoop down.

Late repentance, is
eldom good repentance.

Nederduitsch. 278

Wij dat wij sijn Krois sou-
den dragen.

45. Spreek-woorden.

Helpt u setten / so
helpt u God.

Wijkt op God al uw
hope.

Een geband blind
breeft het buer.

't Is quaad oude Han-
den in een band te leiden

De gewoonte is een
tweede natuur.

't Gene in 't gebreuce
gebedt / en wil uit het
bleesch niet.

Een goed Disscher / ont
snapt wel een Wal.

Goede Wijn / behoeft
geen Krans. Een gwe
Cromte en heeft geen
Kraag van doen.

Rijckdom is des hoog-
moeds nabour.

De genegenheid ver-
blindhet verstand / (de
reden.)

Laag geseten / en rijck-
lijc gewarmt.

Wijste niet geschoten
zijn / so dinkt niet.

Laat berouwt / is seldom
goed berouwt.

272 Ne'erduitsch.
Beschind/ eer op begint.

Een oude Kat / speelt
met geenen bal.

't Is den eenen Hond
leer / dat d' ander in de
Keuken gaat.

Al lachende gaat men
in den Hemel niet.

't Is qualijk oude Ho-
gelen met kaf te vangen

't Is beter een Hond
te bziend / als te vband
te hebben.

Een vette Keuken / is
armoeds nabuur.

Op geluk leid men de
eperen te broeden.

Groote Dissen / scheu-
ren 't net.

Gehuurde Paarden /
maken korte mijlen.

Wan het werk kend
men de Meester.

't Is goed breede rie-
men te wijden / uit een
ander mans leer.

't Is goed feest hou-
den op een ander sijn
Daaf.

't Is goed dansen / op
een ander mans vloer.

Wan een quaden Hond /
in korten band.

English.

Consider, before you be-
gin.

An old Cat, playes with
no ball:

It grieveth one Dog, that
the other goes into the
kitchin.

Men go not laughing to
Heaven.

It's ill catching old brids
with chaffe.

It's better to have a Dog
ones friend, then ones foe.

A fat Kitchin, is neigh-
bour to poverty.

They lay their eggcs a
barching upon adventure.

Great Fishes tear (*rend*)
the net.

Hackney Horses, make
short miles.

A Master is known by
his work.

It's good cutting large
thongs, of an other mans
leather.

It's good to keep a Feast
in an other's Hall.

It's good dancing upon
an other mans floor.

A short chain for a curst
Dogg.

A.

English.

A curst Cow, short horns.

To fat ome (or *Compas*) much, and gather little.

Great Pears, may deer. (or *hurt.*)

Arrogancy and vanity, keep company with beauty. (or *do accompany beauty.*)

It's folly to uncloth (*disrobe*) himself, ere (or *before*) he goes to bed.

A little pot, is soon hot.

To a little Oven, there needs little fire.

It's a poor Mouse, that hath but one hole.

The pitcher goes so long to the water, till at last it breaks.

High trees yeeld more shadow then fruit.

Men must shear Sheep according as they have wool.

It's a good (*fair*) thing, when work is done.

Every man is King in his own house.

Ne'erduitsch. 273

Een qua hoo / hoze hoozen:

Deel ombarmen / weinig versamen.

Groote Peren / kunnen deren.

Hoobaardij en ydelheid houd schoonheid geselschap:

Het is sottigheid / hem te ontkleeden eer men te bedde gaat.

Een potje / word haast heet.

Tot een Oventje / is fer. weinig buurs van doen.

't Is een arme Muis / die maar een hol heeft.

De frusk gaat soo lang na 't water / tot dat se ten lesten breekt.

Hooge boomen geven meer schaduw als bjug ten.

Men moet Schapen scherem / na sp wol hebben.

't Is een schoone saak / gedaan werk.

Mer is Koning in sin eigen Huis.

274 Ne'erduitsch.
Een schurft Schaap
bederft wel de heele kud-
de.

Een pder mozzē bzenge
sijn brood.

Daar bzebe is / daar is
God.

Daar niets is / daar
berliest den Koning sijn
recht.

Men sluit geen brood
voor de vrienden.

Daar de Pollicpe man-
geld/ neemt voosheid de
oer-hand.

Den verstandigen is
een woord genoeg.

Boose woorden / ofte re-
den / (den.

Die bederben goede ze
Die Gal in den mond
heeft / en kan geen
honing spoutwen.

Luttel geseid woord
gebetert.

Daar Goud genoeg
is en helpt geen wel-
kenheid.

Hoe slimmer Tim-
merman / hoe meerder
Spaanders.

Hoe slimmer Wiel / hoe

English.

One scabbed sheep spo-
ils the whole flock.

Every morning brings
it's own bread.

Where peace is ; there
God is.

Where there is nothing,
there the King loseth his
right.

Men use to lock up no
bread from friends.

Where Policy is lacking
(*defective, or vitious* (wic-
kedness abounds , (*or gets
the upperhand, or prevails*)

A word is enough to
the wise.

Evil words corrupt good
manners.

He that hath gall in his
mouth, cannot spit hony.

Little said , is soon a-
mended.

Where there is enough
of Gold, Eloquence stands
one in no stead, [*helps not.*]

The worser Carpenter,
the more Chippes.

The worse wheel, the
more

English.

more it crakes.

Peny wife, and pound
foolish,

Words are feminine,
and deeds masculine.

Think more, than say.

Rather the hind at the
hat, then in the purse.

A Cat that meweth
much, catcheth but few
Mice.

When Thieves fall out,
fight, and wrangle, true
men com then to their
goods.

Stil Sows, eat up al the
drasse.

The Innocent carry
their (own) defences, (dis-
dications):

There is nothing so
strong, that death dot not
overturn. (*throw about*.)

Filthy mouths,

Filthy bottoms.

He must rise betimes,
to please every body.

Ne'erduitsch. 275

meer het kraakt.

En grootje verstan-
dig een pond onverstan-
dig.

Woozden zijn Vrouw-
weijch / ende de daden
Mannelijch.

Maer denken / als seg-
gen.

Eer de hand aan de
hoed / als in de beurs.

En dat die beel maant /
bergt maar weinig
Muizen.

Wanneer Luiden be-
homen hare goederen /
als (wanneer) dieven
krahkeelen / verhten / en
lijven.

Stille Seugen / ettel al
den draf op.

De ontschuldige (on-
noosele, ofre schuldeloo-
se) dragen haer verbe-
dinge.

Daar en is niet soo
sterk / dat de dood niet
omver' en smijt.

Dulle monden /

Dulle gronden.

Hy moet al vroeg op-
staan / alte man te velle-
den.

276 Ne'erduitsch.

Dan dank-hebt sturf-
den Smit sijn ktat.

Een groote dank hebt/
Heer, en vult de beurs
niet.

Daar en is niemand so
rijk / die geen vrienden
van doen en heeft.

Klein Schip klein Zeil.

Elk een weet wel / waar
hem de schoen wzingd.

't En is al geen Goud
dat blinkt.

Daar en is niet-foo
schoon / als de ootmoe-
digheid.

Snijdt u Mantel / naar
u Laken.

Niemand is-foo dapp-
pe: 'of hy vind sijn Mee-
ster.

Een bzolgh hert / maakt
schoone berwe.

Ader na sijn wijze.

Die een grootje niet en
acht word van een pond
geen Heer.

Soetjes en sachtjes
gaat bere'.

Een slapende Wolf en
loopt geen Schaap in de
mond.

English.

The Smiths Cat dyed
of I thanke you.

A Grandmercy, Sir,
fills not the purse, (or doeth
not fill the bag.)

There is none so rich,
that hath no need of
friends.

To a smal Ship, a little
Sail.

Evere one knoweth, whe-
re the shoe wrings him.

All is not Gold that
glisters.

There is nothing so fa-
ir, (or beautiful) as humi-
lity.

Cut your garment, (cloak)
according to your cloth.

None so vailliant, (bar-
dy) but he finds his Master.

A joyful (merry) heart,
causeth a fresh colour.

Every one according to
his wont.

He that esteems not a
peny, will not be Master of
a pound.

Soft and fair goeth far

No Sheep will run into
the mouth of a sleeping
Wolf.

Exc.

English:

Every one doth , as he
understandeth best.

Every one bears his own
burthen.

Touch a gald Horse-
back, and he will, kick.

He is wise, that is alwa-
yes wise.

Every one complaineth
that his granery is not ful.

A friend is known in ne-
cessity, (*in need.*)

Things too often (*much*)
seen , is not greatly e-
steem'd.

Heart and courage , do
the work.

To have proceeds from
to know.

Of all profit bread is
good.

Of bad corn, never good
bread.

Of great knowledg , lit-
tle Conscience.

Two Wolves may well
eat one Sheep.

A shod Mare my stum-

Ne'erduitsch. 277

Een yder maakt / soo
hy 't verstaat.

Een yder draagt syn
eigen last.

Maakt een beserd
Paards-rugge aan / en
het sal met syn hiel
slaan.

Hy is wijs / die altoos
wijs is.

Een yder klaagd / dat
syn Hoozen-Solder niet
vol en is.

Een bytend word in de
nood (of in tijd van nood)
gehend.

Wat te veel gesien
word, en is niet hoog ge-
acht.

Hert en moed /
Den arbeid doed.

Van weten komt heb-
ben.

Van alle gewin is het
broot goed.

Van quaad Hoozen /
nimmermeer goed
Broot.

Van groote wetenschap
kleine Conscientie.

Twee Wolven eten
wel een Schaap.

Een beslagen. Merrie
fruit.

278 Ne'erduitsch.
fruiheld wel.

't Is een wittermaten
goed Schutter/die altijd
goed wit raakt.

Qua' oogen en konnen
geen licht verdragen.

Slecht Goud en wil
niet getroest zijn.

Soo gewonnen soo
verreert.

Licht gekomen/ licht
gegaan/ik hebt met doz-
schen gekregen/(gewon-
nen.)

God wet wel wat ons
gebreekt:(ontbreekt.)

God legt niemand
meer op/ als hy dragen
kan.

God vergeet de sijne
niet.

God zegend de arbeid-
same hand.

't Is quaad hemmen/
waar geen haire en is.

Een sacht vuur/ maakt
soet Mout.

't Is snood' slijpen son-
der water.

Oost/West/ t' huis is t'
best.

Een rollende steen / en
wordt noit met groen be-

Englis

ble.

He is a passing good
Gunner, (*Archer*), who al-
ways hits the mark.

Bad eyes can bear (*or*
endure) no light.

Slight Gold will not be
touched.

So gotten so spent.

Lightly come, lightly go-
ne, I got it with threshing.

It's known to God what
we lack.

God layeth upon no
man more, than he can be-
ar; (*carry*.)

God forgetteth not his
own.

God blesteth the labour-
ring hand.

It's bat combing, where
there is no haire.

Soft fire, makes sweet
Malt.

It's bad grinding wit-
hout water.

East, West, at thos's t'
is best.

A rolling stone, never
gathereth moss, (*or* *it se-*
ver.)

English.

ver grown over with mosse.)

Stability, causeth prosperity.

Contention, bringeth devastation.

Marty in haste, repent at leisure.

Farre fetch't, and dear bought, is good for Ladies.

In love ther's no lack.

God knoweth, and seeth all things.

Diligence excels art, or science.

Folly hath Eagles wings but owls eyes.

In time a Mouse will bite (*gnaw*) a Cable in picces.

Time bringeth forth roses.

In time the Corn ripeneth.

From a drunken man deliver thy self quickly.

All manner of sin cometh of idleness.

The tree doth not fall of at the first stroke.

Ne'erduitsch. 279

Waffen.

Blijben / doet beslissen.

Twist / verquist.

Haast getrouwd / lang betrouwd.

Derre gehaald/en duur gehocht / is den Juffers goed.

In liefde / daar en is geen gebrek.

God kent / (weet) en siet alles.

Dijt overtrefd (kunst, of wetenschap.)

De dwaasheid heeft Wrents-bleugelen / maar Wils oogen.

Maer'er tijd bijn (knaegt) een Muus wel een Kabel aan stukken.

De tijd bzingd rosen boot.

Maer'er tijd rijpt het gewas / [Koorn.]

Van een versopen mensche ontslaat u haast.

Van ledigheid komt alle sonden.

Van den eersten slag en valt den boom niet.

Van

Van klein komt men tot groot.

Met weldoen en behoeft men niemand te vreesen.

Al leerende word men Meester.

Schoone beloften/buile volbzengingen.

Armoede scheid goed geselschap.

Couzijn / [Neef,] soo lang ik geef.

Men moet het IJzer smeden terwyl 't heet is.

Al eer dat gy een vziend betrouwt.

Soo eet met hem een mudde Sout.

Geeft een Dier een tulp / en hy sal wel een elle nemen.

Met vragen gaat men na Romen.

Met niet te doen/leerd men quaad doen.

In een nieuw Huis sal men niet binden/so men daar 'niet in en vzengt.

Een yder Huis / heeft een kruis.

From little (or a low condition) men grow so great.

In doing well men ought to fear no man.

We become Masters by learning, (by adding learning, to learning we come to be Master at last.)

Fair promises, dirty performances.

Poverty parts good fellowship.

Cozen, as long as I am giving.

It is good to beat the iron while It is hot.

Eat a Bushel of salt with your friend, before you trust him.

Give an Idiot an inch, & he'll take an elle.

By enquiring men go to Rome.

In doing nothing, men learn to do evil.

You'll find nothing in a new House, if you bring nothing thither [there.]

No House, but hath a Crosse.

English.

Do well and let the world talk.

Need maketh the old Wife trot.

Poor Folks, make diligent searchers.

A vertuous [or good] Woman, is a great good.

A good Woman is worth a Crown.

In every Country [you'll find] Dogs have teeth.

A man must not ride a free Horse to death.

Look not a given Horse in the mouth.

You may know a foolish Woman by her coat.

Women, and Pompillions be hardly known.

Unequal Horses draw hardly [hardly.]

Set a Beggar a Horseback, and he'll ride a trot.

Smiths Children are used to sparks.

A Cook will lick his own fingers.

At often bidding, [or command] least is performed. That which is every mans

Ne'erduitsch. 281

Doet wel / en laat de wereld praten.

De nood doet een oud Wif dzaben.

Arme Luiden/naautwe onder'oeckers.

Een byome Dzoutw/is een groot goed.

Een goede Dzoutw / is een kroone waard.

Honden hebben tandē/ In alle Landen.

Een gewillig Paard en moet men niet dood rjden.

Rijkt een geschonken Paard in de mond niet.

Een sotte Dzoutw/hend men aan haar rok.

Wijten/en Mefoenen/ kan men qualijk kennen.

Oogelijke Paarden etrjken qualijk.

Set een Bedelaar te Paard hy sal dzaben.

Smids Kinderen zjnt wel vonken gewent.

Een Wok sal sijn eigen bingeren wel lijkertwilen.

Man vele belast / word minst gedaan.

't Gene is pders werk / is

is niemands werk.

Bemeen goed gaat
meest verloren.

Bemeen goed / geen
goed.

Twee groote masten
op een Schip en dienen
niet.

Gunst / goed kunst.

Die sijn deure (gaag)
verhoogd / soekt verhoeg-
hinge, Prov. 17. 19.

't Huis is 't huis / al is 't
noch soo gering / en slegt

Men moet met de
wolf hullen.

Hy moet leeren / die wat
weten wil.

Hy en heeft niet ge-
daan / die eerst begint.

Het is nimmer meer te
laat / om goed te doen.

Geen kroon heeld
hoofstweer.

Daar en is niet beter
als vryheid.

Hoe dierder / hoe liever.

Niemand kan 't alle
man van passe maken.

Wat het ooge niet en
siet /

Dat en deert 'et herte
niet.

works, is no mans work.

Common goods perish
most.

Common estate, none
estate.

Two great Masts upon
one Ship will stand in no
stead.

Favour, nourishes hearts.

He that exalteth his gate,
seeketh destruction. *Prov.*
17. 19.

Home is home, though
never so homely, & mean

Men must houl with the
Wolf.

He that will know so-
me what, must learn.

He hath not done, who
doeth but now begin.

It's never too late, for to
do well.

No Crown cures the
head-ache.

There is nothing better
then liberty.

The dearer, the rather.

No man can please (or
content) all men.

What the eye sees not,
The heart gives not.

English.

One bird in the hand, is worth two in the Bush, (Wood.)

A Cat may look upon a King.

The nobler heart, the more flexible neck.

Immunity, hilarity.

Death spareth neither young nor old.

It's not always a good season to shear sheep.

No man is so well shod, who slips not.

The shortest fooleryes, or buffoneryes are the best.

Great Fishes, devour the small.

First cast the beam out of thine own eye.

New Lords, (Kings) new Laws.

Little goods, little care.

For poor folks, they ring seldom.

First up, first drest.

The nearer the Church, the further from God.

He who loveth labour, cometh to honour.

When the Horse is a gal-

Ne'erduitsch. 283

Een Vogel in de hand / is beter dan twee in het Woud / (Bosch.)

Een Kat kijkt wel op een Koning.

Wie edelder hert / hoe buigsamer hals.

Wysheid / blipheid.

De dood en spaard noch jong noch oud.

't En is altijd niet goed Schapen te scherpen.

Niemand is soo wel beslagen / die niet en glijd

De kortste mallighe- den zijn de beste.

De groote Dissen / eten de kleine.

Werpt den balk eerst uit uw' eigen ooge.

Nieuwe Heeren / (Koningen) nieuwe Wetten.

Wenig goed / weinig lof.

Doog arme luden lud men weinig.

Eerst op / eerst gekleed.

Na op de Kerck, en wijt van God.

Wien den arbeid lief heeft komt tot eere.

Wie 't Paard is op de loof /

284 Ne'erduitsch.
loop/ dan komt toom te
laat.

't Is dienstig sijn levē te
eindigen / al eer men
sterft.

Want, wy moeten een-
maal sterben.

Hy is soo arm als Job
Hy ontnemt het St.
Pieter/om St. Pauls te
geven.

Gaat al saches sonder
u te verhitteu.

't Ware een goede seug
boo2 een halis.

Die een goede buur-
man heeft/heeft een goe-
den morgen.

Eenen b2olghen abant
boo2 menigen b2aebigen
dag.

't Vembd is my naar-
der als de rok.

Daar den eten ten dans

Hy is beladen als een
hinne die maar een hie-
ken heeft.

Goede woorden en ko-
sten niet.

't Is quaad boo2 de
kreupele mank te gaan.

Geen vper / sonder
rook.

English.

lop, then the bridle comes
too late.

It's profitable for a man
to end his life, before he
dyes.

For, we must all dye on-
ce.

He is as poor as Job.
He robbeth Peter, to
pay Paul.

A soft pace goeth farre.

You are good to be a
poor mans sowl.

He that hath a good
neighbour, hath a good
morrow.

Sweet meat must have
sowre sauce:

Neare is my petiebt, but
nearer is my smock.

When the belly is full
the bones would have rest
She is as busy as a heane
with two chiskeys.

Fair words hurt not the
mouth.

It is evill halting before
a creeple.

There is no fire without
smoke

When

English.

When the steed is stolen,
then shut the stable dore.

Better late thrive, then
never.

A friend in the Court,

Is worth a peny in the
purse.

He that reckoneth with-
out his host, must reckon
twice.

He hath put the fire to
the tow.

He setteth the cart befo-
re the horses.

He beareth fire in one
hand & water in the other

To buy a pigge in a po-
ke.

Love me, and love my
Dogge.

All covet & all lose,

After a storm cometh a
calm.

Better bow, then break.

The King loseth his right
where nothing is to be
had.

Ne'erduitsch. 285.

't Is te laat om de stat
te sluiten als 't paard ge-
stolen is.

't Is beter spade als
nimmermeer.

't Is goed in 't Hof te
zijn beziend /

Daan heeft 't Proces
haast nitgediend.

Die sonder Weerd re-
kend / moet tweemaal re-
kenen.

Hy heeft de luis in de
pels geset.

De wagen is booz de
paarden gespannen.

Hy draagd 't vper in
d'een hand / en 't water
in d'ander.

Een Kat in de sak hoo-
pen.

Die Jan bemind / die
troeteld synen hond.

De gierigheid bedrjegt
de wijsheid.

Na den regen komt 'et
schoon weder.

't Is beter buigen als
hersten.

Daar niets en is ver-
liest den Heer syn recht.

Green

286 Ne'erduitsch.

Geen soo goeden paard
of 't struikheld wel.

Verloft een fiel van de
galg/hy sal'er u aanhan-
gen.

Keulen en Wken is op
zeenen dag niet gemaakt.

Een dwaas rechter/
hozt bonnis.

Die eerst komt / eerst
maald.

God haat ses dingen,
en van het sevende heeft
hy een gruwel.

1. Hoobaardige oogen.
2. Een valsche tonge.
3. Handen die onschul-
dig bloed vergieten.
4. Een herte dat niet
arglistigheid om gaat.
5. Voeten die snel zijn
om quaad te doen.
6. Valsche getuigen.
7. Die twist tusschen
broeders zaanen.

Drie dingen zijn schoon
voor God ende men-
schen.

1. Eendracht tusschen
broeders.
2. Vriendschap tusschen
geburen.
3. Man en Vrouw mal-

English.

It is a good horse, that
never stumbled.

Save a thief from the
gallowes, and he will cut
your throt.

Rome was not built all
in one day.

A fooles bolt is soon
shot.

First borne, first served.

*God hateth sixthings, &
the seventh he abhorreth
above all.*

1. An outragious eye.
2. A false tongue,
3. The hands polluted
with murther.
4. The heart counselling
and doing evill.
5. The feet ready to do
evill.
6. False witnesses.
7. Those which sow strife
among brethren.

*Three things be fair before
God and man.*

1. Agreement among bre-
thren.
2. Love among neigh-
bours.
3. The man and his wife
kee-

English.

keeping faith and loyalty together.

Three things odious and tedious.

1. A begger proud.

2. A rich man a lyer.

3. An old man lecherous

Four things be hurtful if one go about them too hastily.

1. To the fight, or to the warre.

2. To gluttony, or gaming.

3. To a banquet, if one be not called to it.

4. To talk or reason with a fool.

Seven things which the chaste Romanes did shun

1. To talk much in feasts and assemblies.

2. To eat too much in bankets.

3. To drink wine being in health.

4. To speak a lye with other men.

Ne'erduitsch. 287
kanderen getrouwte blyvende.

Drie dingen zijn hatelijc en moeylijk.

1. Een hoobeerdigen be delaar.

2. Een rijken leugenaar.

3. Een ouden overspeelder.

Vier dingen zijn schadelijk om mede te haasten.

1. Tot den krijg/ of ooplog.

2. Tot gulsigheid en lotspel.

3. Tot een gastemaal/ alwaat men niet geroepen is.

4. Met een sot te spreken of te reden- habelen

Seven dingen waar van haat de kuyfche Romeinsche Vrouwen wachteden.

1. Veel te spreken in feesten vergaderingen.

2. Te veel te eten in gaste- malen.

3. Gesond zijnde wijn te drinken.

4. In't bysonder met mannen te spreken.

5. Met d'oogen om te
swieren in de Kercken.

6. Veel tijds booz de
de venster te sitten.

7. Sonder hare man-
nen uit te gaan.

Dese vier dingen behoort
niemand te beletten.

1. Die wettelijk trou-
wen wil.

2. Die ter schole gaat.

3. Die den verdukten
helpen wil.

4. Die van een onge-
bonden leven/sig wil tot
eet en deugt begeben.

Op vijf dingen is 't niet
goed sig te betrouwen.

1. Op eenen vreemden
Hond.

2. Op een huur-paard.

3. Op een klapachtig
Wijf.

4. Op een laatdunkend
Knecht.

5. In het diepste der re-
vier.

Dese drie dingen leent
men niet geerne.

1. Zijn Wijf.

2. Een goet peerd.

3. Zijn Wapenen.

5. To lift up their eyes in
the Temple.

6. To stay long at their
windows.

7. To go out of their hou-
ses without their husbands

*Nobody ought to let these
four things.*

1. He which will lawfully
marry.

2. He which goeth to
school.

3. He which will help
the needy.

4. He which of a wicked
life returneth to vertu.

*It is not good to trust five
things.*

1. Unto a strange dogge.

2. Unto an hired horse.

3. Unto a prating Wo-
man.

4. Unto a proud servant.

5. Unto the deepest place
of a river.

*One lendeth not lightly the-
se three things.*

1. His wite.

2. His good horse.

3. His armes.

English.

One repenteth not to have obeyed these three things

1. Unto the truth.
2. Unto good counsel.
3. Unto the early cock.

Three things cannot be without spot.

1. A potter.
2. Thee wheel of a cart.
3. He which useth wicked company.

Of five things one ought not to be curious.

1. How another mans household is ruled.
2. Of the government & secret of God.
3. Of fishes meat.
4. Of great Lords secrets.
5. Of the change of the world.

Vpon these foure things the way is slippery.

1. Upon te ice.
2. Upon the doung and moist place.
3. Upon report and ambition.

Ne'erduitsch. 289

't En berouwd een niet dese drie dingen gehoorsaam te zijn.

1. De waarheid.
2. Goeden raad.
3. 't Muzgen hant-gehaap.

Drie dingen kunnen niet zijn sonder besmetting.

1. Een potte-bakker.
2. 't Rad van een wagen.
3. Die met boogwichten omgaat.

In vijf dingen moet men niet nieuwgierig zijn.

1. Hoe eens anders huishouden gaat.
2. In de bestiering en verbozgentheid Gods.
3. Van de spijse der vischen.
4. De heimeghheit der groote Heeren.
5. Van de verandering der tijden.

Op dese vier dingen is de weg slijbberig.

1. Op het ijs.
2. Op dzen en bochtige plaatsen.
3. Op 't geruchte en staatsucht.
4. Op

4. Op de schoonheid van een vrouw.

Dese vier dingen zijn wit, en 't vijfde blinkt boven al.

1. De Sneeuw.
2. 't Silber.
3. De loot-berwe.
4. De grisse hapren.
5. Een oprecht en eenvoudig hert.

Drie dingen eigen aan een Raads-heer.

1. Wetenschap.
  2. Goed hertigheid.
  3. Dyrheid in 't spreken.
- Dingen die onnut zijn in 't huis-houden.

1. Een hen sonder eieren en kiekens.
  2. Een onbzuigbare seug.
  3. Een ontrouwen knecht.
  4. Leupe werk-lieden.
  5. Een slaperige kat.
  6. Een hoerachtig wijf.
  7. Een vette dienstmaagd.
  8. Weerspannige kinderen.
  9. Een beurs sonder geld.
- Vier dingen behooren altijd in huis te zijn.
1. Het hoender-hat.

4. Upon a womans beauty.

These four things be white and the fift doth shine over all.

1. The snow.
2. Silver.
3. White lead.
4. The gray haire.
5. A simple and round heart.

Three things proper unto a Counsellor.

1. Science.
2. Benevolence.
3. Liberty in speech.

Things unprofitable unto husbandry.

1. A henne without eges and chickens.
2. A barren sow.
3. An unfaithful servant.
4. A sluggish journeyman.
5. A sleeping cat.
6. A whoring woman.
7. A fat maid servant.

8. Obstinate children.

9. A purse without mony.

Four things ought alwayes to be at home

1. The henne-roost.

2. The

English.

2. The chimney.
  3. The cat.
  4. The good wife.
- Things against nature.*
1. A fair maiden without a lover.
  2. A merchant-town without thieves.
  3. An old usurer without mony.
  4. A Youngman without joy.
  5. A scald head without lice.
  6. An old barn without mice.
  7. An old hee goate without a beard.
  8. A sleeping man decketh with learning.

He that seeketh after these things, loseth his labour.

1. A fat hog among the Jews.
2. Truth among hypocrites
3. Loyalty in a flatterer.
4. Sobernes in a drunkard.
5. Mony in a prodigall mans house.
6. Wisdom in a fool.

Ne'erduitsch. 291

2. De schoone.
  3. De kat.
  4. Het wijf.
- Dingen tegen nature.
1. Een schoone dochter sonder byper.
  2. Een koop-stad sonder dieben.
  3. Een oude wecheraat sonder geld.
  4. Een Jong-man sonder byzolphheid.
  5. Een schurft hoofd sonder luisen.
  6. Een oude kore-solde sonder muisen.
  7. Een oude Bock sonder baard.
  8. Een traag mensch verciert met wetenschappen.

Wie dese dingen soekt verliest sijne moeyte.

1. Dette verkiens onder de Joden.
2. Waarheid in een huytelaar.
3. Trouwe in een bleper
4. Soberheid in een dronkaard.
5. Geld by een quistgoed
6. Wijsheid in een sot.

7. Grote rijkdom by een School-meester.

8. Schander verstand in een dikken buik.

9. Deugd by quaad geselschap.

Deze dingen komen t' samen wel over een.

1. Een beurse snijder en een beurs vol geld.

2. Een looper en een efsen weg.

3. Goed geselschap en bzolghheid.

4. Een ezel en een moleenaar.

5. Een waard en een gulfigaard.

6. Een schoone brouw en schoone kleederen.

7. Een onbeschaamt wif en een stok.

8. Een suigend kind en een volle dozz.

7. Great riches in a School master.

8. A fine wit in a fat belly

9. Vertue in evill company.

These things agree well together.

1. A cutpurse, and a purse full of mony.

2. A runner and a plain way.

3. Good fellowship and mirth.

4. An asse and a miller.

5. An host and glutton.

6. A fair woman and fair apparel.

7. A shamelesse woman a cudgel.

8. A babe and a good dugge.

A Small

V O C A B U L A A R,
Of divers familiar things here added for a close.

Een Kleine

V O C A B U L A A R,
Oste Woord-Bockje, van diverse Gemeene dingen / al-hier tot een slot by-gevoegd.

1. *Of God.* Van God.

God, God.

The Son of God, de So-
ne Gods.

The Holy Spirit, den Hei-
ligen Geest.

Creator, Schepper.

Redeemer, Verlosser.

Saviour, Saligmaker.

Jesus Christ, Jesus Chri-
stus.

An Angel, een Engel.

An Apostle, een Apostel.

An Evangelist, een Evan-
gelist.

2. *The names of the Mo-
neths.* De namen der
Maanden.

January, Januarius /
Iou-maand.

February, Februarius /
Spjokhel-maand.

March, Martius / Len-
te-maand.

April, Aprilis / Oog-
maand.

May, Maius / Bloemm.

June, Junii. Sommer.

July, Julius / Hoep-m.

August, Augustus, Oogst-
maand.

September, Septemder /
Herfst-maand.

October, Octob. Wijnm

November, November /
Slacht-maand.

3. *The seasons of the year.*
De getijden van't Jaar.

The Spring, Lente.

The Summer, Sommer.

The Autumn, Herfst.

The harvest, or harvest ti-
me, Oogst.

Hay-see, Hoop-tgd.

Vintage, Wijn-tgd.

Lords-day, Sabbath, Shee-
ren-dag / Sabbath-dag

Sunday, Sondag.

Monday, Maandag.

Tuesday, Dingsdag.

Wednesday, Woensdag.

Thurs-

Thurs-

Thursday ; **D**onderdag.

Fryday, **V**rydag.

Saturday, **S**aterdag.

Time , **t**ijd.

The time of hundred year
de **t**ijd van honderdt jarē

An age , **t**ijd des levens.

The day-break, 't **k**rieken
van den dag.

The break of the day , the
dawning of the mor-
ning, **d**ageraad.

The morning , **m**orgen-
stond/ochtent.

Midday, Noon, **M**iddag/
Moen.

After-noon, **N**a-middag.

The evening, **A**vend.

The Sun set, the setting of
the Sun, de ondergaan-
de **S**on/de **S**onnen on-
der-gang.

Sun rise , d' **O**pstaande
Son.

The twy-light, den **t**ijd/
'smorgens of 's avents
als 't noch dag noch
nacht en is / den **t**ijd
als den dag bald / ofte
als den nacht bald.

The night, de **N**acht.

Midnight, **M**id-nacht.

This morning, desen **m**o?

gen/of desen ochtent.

To Morrow, **M**orgen.

To morrow morning ;
morgen-ochtent.

Over-morrow , ober-
morgen.

Yesterday, **G**isteren.

The day before yesterday,
Ger-gisteren.

To day, **h**eden.

Afterwards, **n**amaals.

Already, **a**lreede.

Never, **n**immermeer.

A Year , een **J**aer.

A Moneth, een **M**aand.

A Day, een **D**ag.

An Houre, een **H**ur.

A Minute , een **M**inuit.

4. *Of the Coasts of the
world, and of the winds.*

Van de Gewesten des
werelts, en van de win-
den.

To' East ; **O**ost / daar de
Son op-gaat.

The West, **W**est daar de
Son onder-gaat.

Meridan, the south, **Z**u-
den / daar de **S**on 's
middags is.

Occidental, of or belong-
ing tot the West, van der
Sonnen onder-gang.

Septentrional, of or be-
 longing to the North,
 Noordisch.

The Eastwind, Oostewind

The Southwind, Zuide-
 wind.

The Westwind, Weste-
 wind.

The Northwind, Noor-
 de-wind.

Europe, Europa Europē

Asia, *Asien* / *Asia*.

Africa, *Africa*.

America, *America*.

Spain, *Hispanjē* / *Spanje*.

France, *Frankrijk*.

Alleman, Germany,
 Duitsland.

Netherland, Low country
 Nederland.

United Provinces, *de*
Verenigde Gewesten

Denmerk, *Drenmarken*

Swethland, *Sweden*.

Polonia, *Polen*.

England, *Engeland*.

Great Britain, *Groot-*
Brittanjen.

West-indies, *West-indiē*

East-indies, *Oost-indien*.

Italy, *Italien*.

A Kingdom, *Koninkrijk*

A Principality, *Prinsdō*.

A Dukedom, *Partogdom*

A Marquisate, *Mark-*
graaffschap.

A County, *Graaffschap*.

A Barronney, *By-Heer-*
schap.

§. Of the Elements, and de
monstrations of the aire.

Van de Elementen, en
 lucht vertogen.

The Aire, *de Lucht*.

the fire, 't *Vuur*.

Earth, *Harde*.

Sand, *Zand*.

The Water, 't *Water*.

Rain-water, *regen-water*

Well-water, *Put-water*.

Fountain-water, *Fontein*
water.

Strong water, *Sterk wa-*
ter.

Running water, *lopend*
water.

Wind, *Wind*.

Windy, *Windig*.

Light, *licht*.

Hot, *heet* / *woel*.

Heat, *hitte*.

Warme, *warm*.

Warmth, *warmte*.

Dry, *droog*.

Drought, *droogte*.

Wet, *nat*.

Moyst, *vochtig*.

Rain, regen.
 Rainey, regenachtig.
 A well, a source, the boiling
 or rising up of water out
 of a spring, een welle.
 A Cloud, Een Wolk.
 A Vapour, damp.
 Vaporous, dampig.
 A rain-bow, regen-boog.
 A flame, vlam.
 Fire breaking out of the
 clouds, a thunder bolte,
 Blixem.
 Lightning, weerlicht.
 Thunder, donder.
 A storme, storm.
 A tempest, onweert/tem-
 peest van winden.
 A stormy winter, een
 stormachtige Winter.
 Winter weather, Winter
 we'er.
 Cold, koud.
 Snow, Sneeuw.
 A snow-ball, sneeu-bal.
 Frost, hoar-frost, vorst /
 ryp.
 Ice, Ijs.
 Hail, Hagel.
 Dew, Dauw.
 6. Of Metal. Van de
 Metalen.
 Gold, Goud.

Silver, Sulver.
 Copper, Koper.
 Brass, Beel koper.
 Tinn, Tin.
 Latin, Blek.
 Lead, Loet.
 Yron, IJer.
 Steel, Staal.
 Quicksilver, Quiksilver
 Rust, Roest.
 Metal, Metaal.
 7. Of man, and his parts.
 Van de mensch, en sijn
 deelen.
 Man, mensch.
 A man, den man.
 A woman, de vrouwe / wijf
 A male, eē manspersoon
 A female, een vrouws-
 persoon / of vrouw-mens
 The Soul, de Ziel.
 the body, 't lichaam.
 the flesh, 't vleesch.
 Blood, bloed.
 A Veine, een Ader.
 An Artery, slag-ader.
 A bone, bones, been/been-
 deren.
 The skin, de huid / 't vel.
 The head, 't hoofd.
 The pate, de hoop.
 The skull, 't bekkeneel.
 The fore-head, 't voor-
 hoofd.

A wrinkle, rimpel.
 Head-haire, 't hoofst-haer
 The brain 't bzein.
 The face, 't aansicht.
 The Visage.
 Countenance. } *Ironie*
 The brows, de bzauwen.
 The eye-brows, de wink-
 bzauwen / wind-bzau-
 wen / wimp-bzauwen/
 oog-bzauwen.
 The sight, 't gesigt.
 The eye-lids, d'oog-sche-
 len.
 The eye-bal, d'oog-appel.
 The white of the eye, 't
 wit van 't oog.
 The black of the apple of
 the eye, 't swart van de
 oog-appel.
 The Ear, 't Oor.
 The temples, slaap des
 hoofts.
 The nose, de neus.
 The nostrils, de neus-ga-
 ten.
 A fair-nose, ingeballe
 neus.
 A cheek, de wang. de ka-
 ke.
 The cheek-bone, kaak-
 been/of kaks-been.
 The mouth, de mond.

A lippe, een lip.
 The tongue, de tong.
 The palate, the roof of the
 mouth, 't verhemelt in
 de mond.
 The teeth, de tanden.
 The gummies, 't tand-
 bleesch. Spittle, spetel,
 spog/ speekel.
 The beard, den baard.
 The mustaches, de kin-
 bels.
 The chin, de kin.
 The haire of the chin, het
 haer van de kin.
 The Neck. } de Hals.
 } de Nek.
 The shoulders, de schou-
 deren.
 The shoulder-blade, het
 schouder-blad/'t schou-
 der-been.
 The arme, den arm.
 The arme-pit, or arme-
 hole, den Oksel.
 The elbows, de ellebo-
 gen.
 The pulse, or wrist, de
 puls.
 The hands, de handen.
 The right-hand, de rech-
 ter-hand.
 The left hand, de linker-
 hand.

hand.
 The palme of the hand, de
 palm van de hand.
 The fingers, de vingeren/
 of vingers.
 The thumbe, de duim.
 The fist, de vuist.
 A joint, een gelid.
 The joints, geleden.
 The Nails, de Nagels.
 The nervers, or sinews, de
 zenuwen.
 The paps, borsten mam-
 men.
 The ripples, or teats, te-
 pels.
 The back, de rug.
 The back bone, de rug-
 graad.
 The breast, borst.
 The Navel, de Nabel.
 The side, zijde.
 The ribs, de ribben.
 The stomach, de maag.
 The Heart, 't Hert.
 The lunges, de longen.
 The liver, de leber.
 The milt, the spleen, de
 milt.
 The gall, de gal.
 The loines, de lenden.
 The reins, de meren.
 The guts, darmen.

The bladder, de blase.
 The belly, de buik.
 A lap, thi space between
 the two thinges, de
 schoot.
 The buttocks, de billen.
 The arse, den aars.
 The arse-hole, 't aars-
 gat.
 A fart; een scheet.
 A fizzle, een vrees.
 A turd, een stont / dreck.
 Urine, pis.
 The thighs, de dijen.
 The knees, de knien.
 The leggs, de beenen / de
 schenken.
 A shanke, een schenkel.
 The shins, de schenen.
 The calves of the leg, de
 kuiten.
 Marrow, Merck.
 The feet, de voeten.
 The ankles de enkelen / de
 aan-slaauten.
 The ankle-bone, 't enkel-
 been.
 The instep, 't bovenste
 van de voet.
 The sole of the foot, de
 voet-sole.
 The heels, hielten / berste-
 nen.

The toes, de teenen.
 The great toes, de groot-
 te teenen.
 Dandruffe, hoofd-schet-
 teljens.
 8. Of the senses, *O* of the
 understanding of man.
 Van de sinnen, en't ver-
 stand des menschen.
 The senses, de sinnen.
 The sight, 't gesichte.
 The smelling, de reuk.
 The hearing, 't gehoor.
 The taste, de smaak.
 The feeling, 't gevoel.
 The soul, de ziele.
 The understanding, 't ver-
 stand.
 The memory, geheugen.
 The will, wil.
 The thoughts, gedachten.
 The Judgment, 't oordeel.
 The Spirit, de Geest.
 The voice, de stem.
 Discourse, praat.
 A cry, een schreeuw.
 A sight, een sucht.
 The breath, de adem/asem.
 A blowing, een geblaas.
 Tears, tranen.
 A dream, een droom.
 Sleep, slaap.
 Slumber, vaak.

Sweat, sweet.
 The life, 't leven.
 The death, de dood.
 9. Of Affinity. Van
 Bloedverwantschap.
 Father, Vader.
 Mother, Moeder.
 Brother, Broeder.
 Sister, Zuster.
 Son, Soen.
 Daughter, Dochter.
 Children, kinderen.
 The eldest Son, Oudste
 Soen.
 The second Son; tweede
 Soen.
 The youngest Son, jongste
 Soen.
 A minion, de Ieffte.
 A youngman, een jong-
 man.
 A Bachelor, een Duffer.
 A young Woman, een jon-
 ge Dochter/ Duffer.
 A Maid, a Virgin, een
 Maaget.
 An old Man, een oud
 Man.
 Grand Father, GrandSire,
 Groot-Vader.
 Grand Mother, Grandame
 Groot-Moeder.
 Uncle, Oom.

Aant, **Moede**.
 Cozen, Nephew, **Neef**.
 Cozen, Neece, **Nichte**.
 Cozens Germans, **Su-**
sters en Doets Kinder-
ten.
 A Father in Law, **Schoon-**
bader.
 Mother in Law, **Schoon**
Moeder.
 Brother in Law, **Schoon**
Broeder.
 Sister in Law, **Schoon-**
Suster.
 He that marryeth my
 Daughter, or he that
 hath marryeth my Sister
 my Son, or Brother in
 Law, **Swager**.
 A Son of a husband, or
 Wife that is dead, a Son
 in Law, **Schoon-foon**.
 A Daughter in Law,
Schoon-dochter.
 A Woman that lyes in,
 een kraam-vrouw.
 A Nurse, **Milne-Moe-**
der.
 Gossips, **Peets of Orde-**
bers, en Gemoeders o-
ver de Kinderen.
 Heire, **Erfgenaam**,
 Mariage, **Houtweljk**.

A married Man, a hus-
 band, getrouwd **Man**.
 A married Woman a Wi-
 fe, getrouwde **Vrouw**.
 10 The dignities, or Offi-
 ces of man. Ampten
 van de mensch.
 An Emperour, een Keiser
 Emperesse, Keiserin.
 The King, de Koning.
 The Queen, de Koningin
 The Estates, de Staten.
 Prince, **Prins**.
 Princess, **Princesse**.
 Archduke, **Wart3-hartog**
 Duke, **Hertog**.
 Dutchesse, **Hertogin**.
 Viceroy, **Onder-woning**.
 Marques **Mark-graaf**.
 A Compte, an Earl, **Graaf**
 A Comtesse, **Gabin**.
 Marshal, **Maarschalk**.
 Baron, **Dyn-Heer**.
 A Lord, een **Heer**.
 A Knight of the Order:
 een **Ridder van de Or-**
dre.
 Governour of the City,
Bestierder van de
Stad.
 A Master, or Steward,
Hof-meester.
 Chamberlaine, **Kameeling**
Ong

- One that breaketh Horses
to the Saddle, **Stal-**
meeſter.
- A Stable groom, **Stal-**
knecht.
- An Almoner, that giveth
Almes, or dole, **Wal-**
moeffenter.
- A Senatour, a Counsellor
een **Raats-Heer.**
- Bailiff, **Schout.**
- Consul, **Burgermeeſter.**
- Common-Consul-men,
Schepenen.
- Advocate, een **Advocaat**
Secretary, **Geheim-**
ſchryver.
- Treasurer; **Schat-be-**
waarder.
- A Minister of State, een
Dienaar van de Stad.
- A Minister, Preacher, een
Predikant.
- A Bishop, een **Biſſchop.**
- A Gentleman, een **Edel-**
man.
- A Gentle Woman, een
Edele Vrouw.
- Agent Youngman, een
Edel Jongman.
- An Esquire, een **Schild-**
knaap.
- Madam, a Lady, **Hof-ſof-**
fron.
- A Damoſel, een **Edele**
Jonk-vrouw.
- A Merchant, **Koopman-**
Burges, Bozger.
- Maſter, **Meeſter.**
- A Craftsmaſter, **Maſt.**
- A Tradesman, **Am-**
bachts-man.
- A Conuntryman, **Boer.**
- A Servant, **Dienaar.**
- A waitingman, **Knecht.**
- II. Names of handy Crafts
men. Namen van Am-
bachts-luiden.
- A Wine-Marchant, **Wijn-**
Kooper.
- A Corn-Marchant, **Ko-**
ten-Kooper.
- Stationer, **Boek-verkoo-**
per.
- Brewer, **Brouwer.**
- Baker, **Bakker.**
- Butcher, **Vlees-houtwer-**
Been-hakker.
- A Paſty-baker, **Paſten-**
hakker.
- Cook, **Kok.**
- Kitchin-boy, **Keuken-**
jongen.
- A Soaper, of ſoap-boyley,
Zeep-zieder.
- Tone-keeper, **Herbergier.**
- Barber, **Barbier.**

Groot-Bandwerker.
 Meest-Bruwer.
 Feit-maker, Roete-maker.
 A Forger, or a seller of any kind of victuals, a Vreesker, een Dettelwerker.
 A Smith, een Smid.
 A Goldsmith, een Goudsmid.
 Silversmith, Silberfmit.
 A Glass-maker, een Glas-maker.
 Armourer, an Harnas-scorer, a polisher of swords, Smeert-beget.
 A Money changer, een geldwiffelaar.
 A Pewterer, een Timegiter.
 A Cordwainer, shoemaker, Schoonmaker.
 A Spectacle maker, bylle-maker.
 A Taylor, een Snijder / Kleermaker.
 A Book-Printer, een Boek-Drucker.
 A Composer of Letters, een Letter-setter.
 A Book-binder, een Boek-

binder.

A Hoiter, Houschooper
 A mason, Bricklayer, Metfelaar.
 Potter, Potte-bakker.
 Cooper, Hutper.
 A shepherd, een A keeper of cattel / hard.
 Broom-maker, Besem-maker.
 A Brasier, Tinker, Kopenflager / Metel-boeter.
 A Pioner, een Spelde-maker.
 A maker of gardes, or purses, an Embroderer, Paffement-werker.
 A button-maker, een knoop-maker.
 A Miller, een Molenaar
 A Chandelier, een Kierse-maker.
 A Joiner, een schijfwerker.
 A gun-smith, een busse-maker.
 A Cutler, een meste-maker.
 A wherryman, waterman, een schuite-voeder.
 Marriner, Doortagesel.
 A Turoer, een Drager.
 Carten, Karreman.

Linnen-weaver, Linnen-
weber.

Wagonner, Doer-man.
A Clothier, een Laken-
weber.

Drapper, Laken-verkoo-
per.

Messenger, Bode.

A Fencer, a Master of fence,
the Master of the
wrestling, and fencing;
scherp-meeſter.

A Cryer, the bel-man,
Om-roeper.

A Cobler, Translator, een
Schoen-lapper.

Barrow-man, een kreupel

A Porter, een pakkezo-
ger.

A milk-maid, een melk-
meid.

A Fisher, een Viſſcher.

A Fish monger, een Viſ-
hooper.

A Cheese-monger, kaas-
hooper.

Foulteter, Vogel-koo-
per / Hoender-koo-
per.

Gardiner, Hobenier.

Tooth-drawer, tandtrek-
ker.

Plow-man, Botter-man

Mounteback, Quakſat-
ter.

Chimney-sweeper, schoo-
ſten-beger.

A saucy Scoffer, or flatter-
ing jester, a scurrilous fel-
low; Pops-maker.

12. The parts of a Town,
or City. De Deelen van
een Stad.

A Town, City, een Stad.

The Castle, 't Kasteel.

The suburbs, de buiten
Stad; Doozstad.

A Bulwork, een Bolwerk.

The Town Walls, des
Stads Mueren.

The trench, mothe, ditch,
de Graft/ de gracht.

The bridge, de brug.

A fall bridge, een val-brug/
een ophalende brug.

The Gate, de Doozt.

Dungeon, prison, goal, ge-
vangen-huis/ Kerker.

The Town-Hall, 't Stad-
huis Raad-huis.

The Ammunition House
't Ammonitie Huis.

The Mint, de Munt.

The Custome House, 't
Conbophuis/ Colhuis.

The Market, de Markt.

The Butchery, shambles,
de Bleeſch-
The

- The Fish-Market, de vis-
markt.
- The Hearbe-Market, de
Groen-Markt.
- The Poultry-market, or
the Folw-Market, de
Dagel-Markt.
- The Flax-market, de
Blasch-markt.
- The Exchange, de Beurs.
Banco, de Wisselbank.
- The rag-market, de oude
kleer-markt.
- The House of Correction,
het Tucht-Huis.
- The Hospital, 't Gasthuis.
- The Church, de Kerk.
- The steeple, de Toorn.
- The Church-yard, 't
Kerk-hof.
- Academy, Academy.
- School, Schole.
- An Inn, een Herberg.
- A Cooks shop, 'e baderij.
- A Brew-House, een brou-
werij.
- Street, Straat.
- Corner of a street, hoek
van een straat.
- A Tennis Court, een
staats-baan.
- The Orphans Hospital,
't Wees-huis.
- A Wind mill, Wind-ma-
len.
- Water-mill, Water-ma-
len.
13. The parts of a House.
De Deelen van een huis.
Building, Edifice, Gebou.
House, Huis.
- A shop, een Winkel.
- Ware-House, Pak-huis.
- An alley, een gang.
- The fore Court, 't Dooz-
hof.
- The Hall, de Zale.
- Parlour, Vertrek-kamer.
bespreek-kamer.
- A Chamber, een Kamer.
- The Fore-Chamber, de
Doozkamer.
- The After-Chamber, de
achter-kamer.
- A Chamber garnish'd (or
furnished,) gestoffeerde
Kamer.
- A Study, Closet, Vertrek
Kantoor.
- The lower Chamber, de
beneden Kamer.
- Gallery, Galderij.
- Citchin, Keuken.
- Citchin-Chamber, Keu-
ken-kamer.
- Chimney, Schoorsteen-
Manle-

- Mantle-tree, Schoor-
 steen Mantel.
 A Celler, een Kelder.
 A Buttery, een spinde.
 A floor, pavement, een
 vloer.
 An Oven, een Oven.
 A Garret, een Solder.
 The roofe, 't Dak.
 Slats, lepen.
 Tiles, tegelen.
 Staires, trappen.
 A Winding-staire, Wen-
 tel-trap.
 A channel, a gutter, een
 goot.
 Walls, Muren.
 The line of communica-
 tion, or the out-walks
 about a Town or City, de
 Singel.
 The wall, de wandt.
 The garde, de Tuin/hof.
 The stable, de stal.
 Easement, gemak.
 Privy, Kakhuis.
 A well, een Put.
 Cistern, Regen-bak.
 A window, een venster.
 Door, Deure.
 The glasses, or glasses-win-
 dows, de glazen/ of gla-
 sen vensteren.
- A Lock, een slot.
 Key, sleutel.
 Sign, Aithang-bord.
 The signe post, de stift
 daar 't bord aenhangt.
 14. Of Houstestuffe, or the
 moveables, and the Kit-
 chin. Van 't Huis-raae,
 en de Keuken.
 A bed, een bedde.
 Sheets, Lakens.
 Coverlet, Dekzel.
 Blankets, Dekens.
 Pillows, Oorzuffens.
 Bolsters, Hoofst-peulen.
 Curtains, Oorzduynen.
 Cradle, Wieg.
 Chamber-pot, Chamber-
 vassel, Waterpot.
 A Couch, bedstead, een
 Bedstede / Ledekant.
 The tester, 't verhemelte
 van 't Bedde.
 A chair jonstool, een stoel.
 A warming-pan, een bed-
 de-pan.
 Cushions, Kuffens.
 Table, Tafel.
 Presse, Pers.
 A Coffe, a Chift, een kist.
 Cloak-hanger, een hap-
 stof.
 A fan, or flabel, een waper.

- Looking-glas, Spiegel.
 A Broom, een besem.
 A ladder, een leer.
 A killer, tub, een tobbe.
 Fire-yrón, Brand-pfer.
 A five, een seef.
 Bellows, Blaas-balk.
 A Chaldron, kittle, een he-
 tel.
 A hake, hang-yrón, hang-
 pfer.
 A Cullender, een hoel-
 vat.
 Scumner, schuim spaan.
 A spoon, een lepel.
 A tunnel, een trechter.
 A pot-ladle, een pot lepel
 Spets, Spif.
 A Jack, een Spif wender.
 Morter, Bissel.
 Pestle, Stamper.
 Larchpan, druppig-pan,
 Dzaad-pan.
 A little rake, een rissien.
 A gridiron, rostern, een
 rooster.
 Trivet, Treest.
 Tonges, a pair of tonges,
 Tang.
 An ash-pan, fire-shovel,
 een Pan-schop / Asch-
 schop/buur-schop..
 A basket, a mand, een hoef-
 Paile, Water-emmer.
 A map, een dwiel.
 Cloth-brush, klee besem
 Chaffing-dish, Confooz.
 Stoa, Stoa.
 Bords jointed together, a
 serene, een scherm.
 A march, broch, Swa-
 belstok.
 An Oilpot, een Olypot.
 Soap, Zeep.
 Turf, Turf.
 Wood, Hout.
 A fagot, een rissbos mu-
 zaart.
 Charle coal, houts kool.
 A coal of fire, een kool
 vuur.
 Cinders, ashes, asche.
 Ash pan, Asch'schop.
 A nail, een spijker.
 Hammer, Hamer.
 Pincers, Nijptangen.
 A pair of pincers, een
 nijptaag.
 Vessels of Silver, Zilver
 Schoetel werk.
 A basin, een bekken.
 Pot hooks, pot haken.
 A rubbing brush, een boz-
 stel.
 A plate, a platter, een scho-
 tel.

Trencher, Tafel bord.
 Knife, Mes.
 Chopping knife Hakmes
 Candle, Kaars.
 Candle stick, Kandelaar.
 Spectacle, Brill.
 Sauffer, a pair of snuffers,
 Snutter.
 Tablecloth, Tafelaken.
 Napkins, Servetten.
 Towel, Hand-doek.
 A lackey, schenck tafel.
 Beer, Bier.
 Wine, Wijn.
 Vinegar, Wijn-edik/azijn
 New wine, Most.
 Claret wine, Rode wijn.
 Seek, Spaansche wijn.
 Muscadine, Muscadelle
 wijn.
 Pottle, kanne.
 A glasse, een glas.
 A glasse of wine, een glas
 wijn.
 Goblet, Beker/kroes.
 A bottle, glas bottle, sto-
 ne bottle vlesch.
 Bread, Brood.
 White bread, witte-brood.
 Grated bread, geraspt
 brood.
 Biskit, Beschuit.
 Bread-basket, Brood-

mand.
 Finger-bread, Peper-
 koek/ of soete koek.
 A Vinegar-bottle, een
 Azijn-bleesch.
 Butter, Boter.
 Cheese, Kaas.
 Egges, Eperen/Epers.
 Salt, Zout.
 Suger-box, Sucker-doos
 Spree-box, Kruit-doos.
 Pudding, Dozst/beuling.
 25 Of Flesh, and Fish.
 Van Vleisch en Visch.
 Flesh, Vleis.
 Bacon, Spek.
 Mustard, Mosterd.
 Smoakt-flesh, Rookvleis
 Beer, Hund-vleis.
 Pork, Darkens vleis.
 Mutton, Schapen vleis,
 Veal, Kalfs vleis.
 Lambe, lambes-flesh,
 Lams vleis.
 Venison, Denisoen.
 Roastmeat, Gebraad/
 gebzaden vleis.
 Broiled meat, Rooster-
 gebraad.
 Boil'd meat, Best de-vleis
 The flesh of a doe, 't vleis
 van een hartin.
 Kids flesh, Beettes vleis.
 Goats

Goats flesh , Bokken- bleis.	a Creaw , een Mak- Congre, Zee aal.
Potage, Potspijs.	a Fresh, frog, een kikboort
Fish, Diefch.	Shrimms, Garnaat.
Codfish, Cabbeljau.	Crabbes , Krabben.
Poor Iohn , Wberdaan.	Gurnards, fleur-krabben.
Stocke-fish , Stok-bis.	16. Of Beasts , and Fowles
Haddock, Schelbis.	Van Beesten, en Vogelen.
Whiting, Wtring.	An Eliphant, een Olifant
A Quaviver, Pieterman.	Camel, Kameel.
Smelts, Spiering.	Lion, Leeuw.
Salmon, Salm.	Lionels, Leeuw.
An Alose, een Elst.	Tiger, Tijger.
A Thornback, een Roek	Wolf, Wolf:
Makarel, Makteel.	a Buk, een Hert/ hert.
Lobster, Kreeft.	a Doe, een Was.
Soles, Tongen.	Horse, Paart.
Plaice, Schollen.	Mare, Merrie.
Burs, Bot.	A Gelding, een Kula.
Sand-aps, scharre.	A stone Horse, een Hengst
Herring, Haring.	A Coult, Colt, een Deulen.
Red-herring , Bokking.	Male, Muil Ezel.
Oysters, Oesters.	An Oxe, Os Ofs.
Mushels, Mosselen.	Cow, Koe. A bull, een stier
A Whale, een Walvis	Calf, Kalf.
Pike, Pieckeral, snoek.	A sheep , mutton , een schaap.
Perch, Baars.	Lambe, Lam.
Trout, Truit.	A Goate, een Bok.
A barble, een Bazin/Bar- veel.	A kidde, een Geitje Bokje
Bream, Braaffem.	Hog, Berken.
Carpe Karper.	Ape siamme/ Wap.
An Eel, een Paling.	Pig, Sucking-pig, Bigge.

A boar, wild swine, een
 wilt swijn/ wilt beken.
 Fox, Vos.
 Hare, Haas.
 A Rabbit, een Konijn.
 A Dog, een Hond.
 Cat, Katte.
 Water-Dog, Waterhond.
 Grey hound, Gase-wind.
 A Tumbler, een Patrÿs-
 hond.
 Rat, Rat.
 Mouse, Muus.
 An Eagle, een Arend.
 Larke, Leeuwrik.
 Partridge, Patrÿs.
 Pheasant, Fesant.
 Storke, Spebaar.
 A Cock, een Haan.
 Hen, Hen.
 Pullet, Hoen.
 Chickin, Kieken.
 A Capon, een Kapoen.
 Turkey Cock, Kalkhoen.
 Turkey Hen, Kalkhoense
 Hen.
 A Duck, een End-bogel.)
 Raven, Raben.
 Crow, Krap.
 Cuckow, Hoekoek.
 A Faulcon, een Valk.
 Heron, Reiger.
 A Swan, een Swaan.

A Goose, een Gans.
 Pea-hin, Paauw-Hen.
 A Fowl, een Vogel.
 Finch, Dink.
 Sparrow, Musse.
 Snipe, Snip.
 Magpy, Erter.
 A Bat, een Bleeer-muis.
 A Pigeon, een Duive.
 17 Of Measures, and
 Weights Van Maten en
 Gewichten.
 An Elle, een Elle.
 A yard, een guarden.
 Half an el, een half elle.
 A quarter, een vierendeel
 Half a quarter, een half
 vierendeel.
 A neile, een taille.
 A span, een span bzeet.
 A hand-breth, een hand
 bzeed.
 An Inch, een Dutm.
 Hundred pound, honderd
 pond.
 A weight, een gewicht.
 The scale, balance, de waag
 A pound, een pond.
 Half pound, half pond.
 A quarter, een vierendeel
 An ounce, twee lood/ een
 once.
 Half an ounce, een lood/
 hal

halve ounce.
 A measure, een maat.
 A last, een last.
 A bushel, een schepsel.
 Gold-weight, Goud-gewicht.
 A quart, twee pinten.
 Half a pint, een half pintje.
 A quarter of a pinte, een muddetjel / uperken.
 A pace, een schzeed.
 A mile, league, een mijle.
 An acre, een mergen.
 A furlong, 't achtste deel van een Engelse mijl.
 A hand-ful, een hand vol.
 A Journey, een dag rejsens.
 18. *Of Writing.* Van Schrijving.
 A book, een boek.
 Paper, Pampier.
 Inck, Inkt.
 Cotton, katoen.
 Pens, Pennen.
 Pen-knif, Penne-mes.
 A whet-stone, wet-steen.
 A ruler, een liniaal rpe.
 A pair of Compasses, een Passer.
 A ream of paper, een riem Pampiers.

Ruled paper, Belieneert Pampier.
 A quire of paper, een boek Pampier.
 Sheet of paper, een blad Pampier.
 A table-book, een memorie boek.
 A flat, een lepe.
 A flat penne, een grift / een griffie.
 Sponge, spons / sponse.
 A standish, een schyff-koker.
 An Inkhorn, een Inkt-koker.
 wax, Was.
 Sealing wax, lak
 wafers, Ouweltjest.
 A signet, seal, signet.
 A deske, lessenaar.
 Sand, Sand.
 Parchement. Francijn.
 19. *Of Mans apparel.*
 Van Mans kleeren.
 A Cloake, een Mantel.
 The doublet, het wambas
 The britches, de hooch.
 The stockings, de houffen
 Sik stockings, zijde houffen.
 Worsted stockings, Dg-pette houffen.

Halfhose, halve kousfen.

Garters, kousfe-banden.

Boots, laarsen.

A Jack, knecht / of een houtje om de laars mee uit te trekken.

A pair of spurres, een paar sporen.

Shoes, or a pair of shoes, de schoenen / of een paar schoenen.

Spanish leather shoes, Spaans leere Schoenen

Dry leather shoes, reats leather shoes, droog leere schoenen.

Pantobles, slippers, muilen

Schoe-strings, schoen-banden / schoen-linten.

Points, nestelingen.

The furniture of ones apparel, de stofferling van een kleeed.

A waist-coat, een hemtrok

A pair of drawers, een paar onder-bzoeken.

A pair of socks, een paar sokken.

Of linnen, van linnen.

Of woollen, van wollen.

Wash't linnen, gewascht linnen.

Cloth, molle laken.

Silke Cloth, silks, sijde laken

Serge Sarsje.

A Coat, or Cassake with hanging sleeves, een rok met hangende mouwē,

A Coat with buttons, een rok met knopen.

The leinings, de de boepering.

Buttons, knopen.

A morning-gown, een nacht-tabbert.

A buff-coat, een buffelse kolder.

A neckscarf, a neck-band, een dasse.

A garment a la mode, een kleeed op de mode.

A band with lace, or a lace'd band, een bes met kant.

Cuffes, poberetten / of ponjetten.

Gloves, hand-schoenen.

A girdle, een riem.

A Castor, een kastoehoed

A hat, a felt, een hoed.

A hat-band, een hoetband

A hat-band with ribbands een hoed-band met lintē

A sword, een swaard.

And dagger, en ponjaard

A shirt, een mans hemdo

Half shirt, half hemdo.

- A night-cap, een nachtmuts.
 A linnen night-cap, een linnen nachtmuts.
 20. *Womans apparel.*
 Vrouwe kleederen.
 A Gown, een Tabbaard/ een Beuven.
 A silk Gown, een zijde Tabbaard/of zijde Beuven.
 A Curtle, or upper-Coat, boven rok.
 An under Coat, or petticoat, onder rok.
 A pair of bodies, gestikt lijf.
 A waist-coat, een lijf-rok.
 A plaid Cloak, een geplooit Manteltje.
 Ear-Jewels, pendants at the ear, Pendanten aan 't ooz.
 Rings, Ringen.
 Linnen, Lijnwaat.
 Cotton, Boom-wol.
 A smock, shift, een Vrouw hembd.
 An apron, een Schoztel-bleed.
 A handkerchiffe, een neusdoek.
 Neck-cloth, halsdoek.
- Neck - handkerchiffe ;
 neusdoek om den hals.
 Drawers, booz-mouwen
 Coife, Mutse/ Hulle;
 Cap, Kap.
 Neck lace, halsband.
 Bracelets, arm ketenen.
 A scarf, vaile, sluper/falte
 Thrid, garen.
 Thread, draat.
 Needles, naalden.
 Pinns, Spelden.
 Pin-cushion, Speldekuffentje.
 A pair of scissors, schaar
 21. *Of Trees, and Fruits.*
 Van Boomen, en Vruchten.
 A tree, een Boom.
 A root, een wortel.
 The stem, trunk, de stam.
 A bough, branch, een tak
 A twig, een rijkje.
 The bark, de Schozse.
 A knot in a tree, quast/
 boom-quast.
 The pith, 't pit.
 A leaf, een blad/loof.
 A knop, a bud, een knoop
 Blossom, bloessem.
 A tree that blossoms, een
 boom die bloeyd.
 Fruit, vrucht.

A fruit;

A fruitful tree, een vruchtbare boom.

A barren tree, een vruchtloose/ of onvruchtbare boom.

An oak, een eike boom.

An a corn, een eikel.

Apple tree, appel-boom.

An apple, een appel.

Pear tree, een peereboom

A pear een peer.

A quince-ple, een quee-appel.

Quince-peares, or quinces quee-peeren.

Cherry tree, herse-boom

A cherry, een hers.

Plum-tree. (pruim-

A prune tree.) boom.

A plum, a prune, een pruim.

An ash, esse-boom/ es-sche boom.

A beech tree, beuken-boom.

A poplar, popelboom.

Linden, or teyl tree, linden-boom.

A willow, or fallow, wilge-boom.

Pinne tree, sparre-boom/ denne-boom.

A Cypress, een Cypresse-boom.

A vine, een wijngaard.

A cluster of grapes, een trosse/ een trosch druibe Grapes, druiben.

Orange tree, Oranje-boom.

An orange, een Oranje-appel.

Medlar tree, misspel-boom.

A medlar; een misspel.

Mulberry tree, moerbesseboom.

Mulberries, moerbessen.

Abrickock tree, Apzicoosboom.

An abrickock, een Apzicoos.

Peach tree, Persike-boom.

A peach, een Persik.

Figge tree, Dikke-boom

A Figge, een Dikke

Nut tree, Noot-boom.

A walnut, een olier-noot

A hese-nut, een hese-noot/ hasel-noot.

A hese, een haselaar/ haseler/ hasel-noot boom.

Elder tree, Olier-boom.

Amond tree. Amandel-boom.

Gooseberry tree, doornbessen-

beffen-boom.

Gooseberries. *krans of boom-beffen.*

Bastard corinths, commonribes. *afbeffen.*

Lemmons, Lamonen.

Pome citrons, *citronen*

Chestnuts, kastanien.

Spanish chestnuts, spaansche kastanien.

22. *Of the herbs, & flowers.*

Van kruiden, en bloemen

Pease, *Ertten/erwteten.*

Pease in the hals, *pette daar't zaad in legt.*

Pease without peel, or skin *neulen sonder schellen.*

Beans-boonen.

Turky beans, or beans from Rome. *Roomsche boonen.*

Garlick, loof.

Onyons, *ajuis.*

Leeks, *biesloof.*

Straw berries, *apbeffen.*

A reddist, *een rads.*

Turneps, *rapen/turnellen.*

Cabbages, *buig-boolen.*

A colly-flower, *een blom-fool.*

Spinage, *spinagie.*

Salad, *salad.*

Letuice, *lits.*

Leafed, or headed letuice, *krans-zalade.*

Artichokes, *artissoken.*

Speragrace, *asperge.*

Carrots, roots, *wortelen/peen.*

Parsnips, *parzenaken.*

Rayfort, *peper wortel.*

Burdock, *pozelet-kruid/pezelet.*

Rue, *ruy-ruy.*

Chervil, *herbel.*

Parsley, *Parsley, Peter-celle.*

Beves, *berre.*

Hemp, *hempe.*

Flax, *blas.*

Hay, *hoop.*

Pumpkins, *pompoezen.*

Foreil, *surhel.*

Rosemary, *Rosmartha.*

Margerum, *Mariolien.*

Cucumber, *komkommel.*

Hysope, *isope.*

Hop, *hop.*

Wormwood, *Worm.*

Anis, *anjs.*

Fiackel, *venkel.*

Tobacco, *Tobak.*

Toad-stocks, *paddestoel.*

A Thistle, *een Distel.*

Muskmelon, *Meloen.*

Flowers, Bloemen.
 Lillyes, Lelien.
 Clove-Gilliflowers; Angeli-
 liers / Angeltieren; Ge-
 noffelen / Tente-bloe-
 men, (or Gilbfer.)
 Roses, Rozen.
 Daisies, Madelieffens.
 Gold cuppes, or, gouden
 knaps; buttes-floures, or
 batchelers buttocks; bo-
 terbloemen.
 Marigoldflowers, goulds,
 Gouds-bloemen.
 Blew, or blue bonnets,
 hoozn-bloemen / blaau-
 we bloezotjes / die in 't
 hoozn staan.
 A norsegay, or pofey, een
 ruikertje / ofte bundel-
 tje bloemen.
 23. Of all sorts of Colours.
 Van alderhande kleuren.
 Scarlet, Scharlaken.
 Crimfon Karminroosijn.
 Redd, Rood.
 Incarnation, Incarnaat.
 Yellow, Geel.
 Pale, Bleek.
 White, Witte.
 Green, Groen.
 Light green, licht groen.
 Sea green, zee-groen.

Sad green, donker-groen.
 Grass green, gras-groen.
 Orange, Oranjen.
 Black, Swart.
 Gray, Grys.
 Blew, Blaauw.
 Violet, Paars.
 Flesh colour, Blois kleur.
 Colour like the dawning
 of the morning, hofelic
 gelijck 's morgens de
 Son begint op te
 gaan.
 Colour like fire, hofelic
 als 't vuur.
 Purple, Purper.
 Skie colour, azure, He-
 melg-blaauw.
 Light russet ligte graauw
 Sad russet donker graauw
 Dyed in the wool, in de
 wolle geveft.
 24. Of Warlike men. Van
 Oblogs Volk.
 The General of the Leger
 or Army, den Generaal
 van 't Leger.
 Lieutenant General, Lui-
 tenant-Generaal.
 Major General of the ar-
 my, Major-Generaal
 van 't Leger.
 The great Master of the
 artill-

artillery, den Groot-
meester van de Artille-
rie/ 't Geschut.

Commissary of the muni-
tion of warre, Com-
miss van den trein van
Oorlog.

A Conquistor, or Com-
missioner of the Munster
ings, Commissaris van
de Munsteringen.

The Provost General of
Army, de Geweldige
Generaal van 't Leger
Colonel, Coznel.

Lieutenant Colonel, Luit-
enant Coznel.

Captain, Capitein.

Lieutenant, Luitenant.

Ensign, Vaan-drager.

Sargent, Sergeant.

Quarter-Master, Quar-
tier-Meester.

The Provost of the Re-
giment, Geweldigert
van 't Regiment.

The scribe, Clarke of the
Company, Schryver.

Corporal, Corporaal.

A Gentleman soldier, een
Adelbooyt.

The army, 't Leger.

A combat, een gevecht/
slag.

An Assault, een storm/ of
aanval.

Chirurgion, Barbier.

Pioneer, Graver.

Drummer, Tamboer /
Trom-flager.

Victualer, Soetelaer.

Provision, victuals, liff-
recht.

Gunner, Canonnier, Con-
stapel.

A Musqueteer, een Mus-
quettier.

A Pikeman, eē Piekenier

A corcelet, Harnesse, een
Harnas.

A Canon, a gun, een stuk
Geschut.

A bullet, een kogel.

Cartages, patronen / of
Kardoesen.

Archers, Sergeanten / of
hopscheerders.

Infantry, foot-soldiers,
Daet-bolk.

25. *Of the Cavalery (be-
longing to a Regiment
of Horse men, or Trou-
pers.)* Van de Ruitery.

The General of the Horse
(or of the Horse-men) de
generaal van de Ruite-
ry.

The

The Lieutenant of the cavalry (or the Horse) de
de Luitenant van de
Ruitery.

Commissioner of the Horse,
Commissaris van
de Ruitery.

A Colonel of a Regiment
of Horse (or Troopers,))
een Coznel van een Re-
giment Ruiters.

A Cornett, een Coznet/
die de Standaard
voerd.

A Trumpeter, een Trom-
petter.

A Trouper in compleat
Harnesse, een Ruitter in
volle Harnas.

An Harquebuser, een
Ruitter met een lang
Roer.

A Dragonneer, licht ge-
wapent Ruitter.

Cavalery, Horse-men, or
a Troupe of Horse-men
Ruitery.

26. Of Navigation. Van
de Scheeps-yaard.

A ship of warre, a man of
warre, Oorlog-schip.

A ship, een schip.

A ship-master, een schip-
per.

The captain of a ship, de
Capitein van een schip
The Lieutenant of a ship,
de Luitenant van een
schip.

Marriners, seamen, boots-
gesellen.

The provost, de pzoovaast
The boyes, de jongens.

The Cabin-boy, de Ka-
juist jongen.

The cook, de kok.

The keel of the ship, de
kiel van 't schip.

The sails, de zessen.

The cordage, de touwen
of het wand.

The missin, de fok.

Afore the wind, voor de
wind.

Against wind, tegens de
wind.

The helm, or the rudder,
of the ship, 't roer van
het Schip.

The ancker, 't anker.

To navigate a ship, a ves-
sel, varen.

An haven, een haven.

A Pilote, een Pilotoot.

Masters mate, Stierman

A Gallery, een Galderpe

A Galley, een Galepe.

A Fleet, een Bloot.

The blocks, de blokken.

The foremost part of the ship, or the bough, het boozste van 't schip/ of de boeg.

The fore-castle, 't Booz-
kastel.

The hindmost part of the ship, the stern, het achterste van het Schip.

The great cabin, de groote kajuit.

The gunners' cabin, or gunroom. de Kanon-
kajuit.

The hatches, 't overloop/
de Luiken.

The gunnes. het geschut/

The compass, 't Kompas
A flag, or flag, een vlag-
de.

Cables, Kabels.

A Pirate, een Roofschip.

26, Of Number. Van 't
Geraal.

One, een.

Two, twee.

Three, drie.

Four, vier.

Five, vijf.

Six, zes.

Seven, seven.

Eight, acht.

Nine, negen.

Ten, tien.

Eleven, elve/ elf.

Twelve, twaalf.

Thirteen, dertien.

Fourteen, veertien.

Sixteen, zestien.

Seventeen, zeventien.

Eighteen, achttien.

Nineteen, negentien.

Twenty, twintig.

One and twenty, een en

twintig.

Twenty and two, twee en

twintig.

Twenty and three, drie en

twintig/ &c.

Thirty, dertig.

Forty, veertig.

Fifty, vijftig.

Sixty, zestig.

Seventy, zeventig.

Eighty, tachtig.

Ninety, negentig.

Hundred, honderd.

One hundred, een hon-

derd.

Two hundred, twee hon-

derd.

Three hundred, drie hon-

derd.

Four hundred, vier hon-

derd,

Five hundred. vijf hon-
derd.
Six hundred. zes honderd.
Seven hundred, seven
hundred.
Eight hundred. acht hon-
derd.
Nine hundred. negen hon-
derd.
Thousand; duifend.
Three thousand. drie duif-
end.
Five thousand. vijf duif-
end.
A thousand thousand, or a
Million, duifendmaal
duifend/ of een Milli-
joen/ &c.
27. Of *disjunctive number.*
or of number, appertain-
ing to order. Van het stel-
getal.
The first, de eerste.
Second, tweede.
Third, derde.
Fourth, vierde.
Fifth, vijfde.
Sixth, zesde.
Seventh, zevende.
Eight, achtste.
Ninth, negenste.
Tenth, tiense.
Eleventh, elfste.

Twelfth, twaelfste.
Thirteenth, dertienste.
Fourteenth, veertienste.
Fifteenth, vijftienste.
Sixteenth, zestiense.
Seventeenth, zeventienste.
Eighteenth, achtiense.
Nineteenth, negentienste.
Twentieth, twintigste.
Thirtieth, dertigste.
Fortieth, veertigste.
Fiftieth, vijftigste.
Sixtieth, zestigste.
Seventieth, zeventigste.
Eightieth, tachtigste.
Ninetieth, negentigste.
Hundred, honderste.
Two hundred, twee
honderste.
Three hundred, driehon-
derste.
Four hundred, vier hon-
derste.
Five hundred, vijf hon-
derste.
Six hundred, zes honder-
ste.
Seven hundred, seven
honderste.
Eight hundred, acht
honderste.
Nine hundred, negen-
honderste.

Thou-

Thousandth, duisentste &c
 28. Of small living Creatures.. Van kleine Gedierten.
 A bee, een bie / bietjen.
 A wasp, een Wespe / Woren-toren.
 A hornet, Wozniet / hozeel.
 A butterfly, hapesletjen.
 A painted butterfly schoen lappertjen.
 Vlinder, pepel.
 A fly, een Diege.
 Dogfly, gnat, midg, muggetje.
 A Pismire, Ant, or an Enmor, Miere / Piffemie / Pismire / Mierspke.
 A cheese lippe, een Piffbedde / zeuge.
 A Mole, or a Moule, mal.
 A Field-mouse, een Veldmuis.
 A Louse, een Luis.
 A flea, een Bloop.
 Wall-lice, Weeg-luisen / Wand-luisen.
 A Worm, een Wo2m.
 An Earth-worm, een aard wo2m / pier / pier-wo2m.
 A spider, een Spione.
 A grasshopper, spinkhaan.

A Weasel, or weasl, Wesel / Weseltjen.
 A Firret, een Fret / Fozet.
 A Frogge, a little Frog, Dozschhen.
 A Toade, een Padde.
 An hand-worm, a mire, fiere siertjen.
 The black-fly, called a Beetle,, Heber.
 Locust, Spink-haan.
 Palmer-worm, Rupsse / Rupsene.
 Canker-worm, Heber.
 Caterpillar, grasse-worm, Kruid-wo2m.
 A Silk-worm, 30. wo2m.
 A Viper, Adder, Woder.
 An Hedg-hog, an Irchin, een Egel.
 A porcupine, een pser berken / Swijn-Egel.
 29. Of words that are Contraries. Tegenstrijdige woordesjens.
 Good, goed.
 Bad, ill. quaad.
 Of the best, van 't beste.
 Best of all, alderbest.
 From evil to worse, van quaat tot erger.
 Wise, prudent, wijs.
 Fool, foolish, unwise, gek / sat /

Got/ dwaes.	Unaihtuous, onrecht- beerdig.
Great, groot.	Equality, billikheit.
Little, small, klein.	Inequality, onevenheid.
Honest, bzoorn / eerlijk / eerbaar.	Evitable, vermijdelijk.
Dishonest, onbzoorn / on- eerlijk.	Inevitable, onvermijde- lijk.
Vertuous, deugdelijk.	Acceptable, aannemelijk.
Vituous, ondeugent / deugniet.	Unaccetable, onnaanne- melijk.
Groffe, dik grof.	Rational, redelijk.
Slender, smal.	Absurd, ongerijmt / plomp / sonder reden.
Tender, teer.	Long, lang.
Fat, Vet.	Short, kort.
Lean, mager.	Neer, hardby, closeby, na- by.
Subtile, loos / subtyl.	A farre of, of verre van daan.
Simple, slecht.	So neer, soo na.
Crafty, Loos.	So farre, soo verre.
Ninny, innocent, onnosel.	Large, wide, breed / wijd.
Friend, Vriend.	Strait, narrow, eng / smal.
Foe enemy, Vpand.	Humble, nederig.
Agreeable, aangenaam.	Proud, hovaardig / trots / Meek, sachtmoedig.
Disagreeable, onaenge- naem.	Highminded, hoogme- dig.
Modest, tuchtig.	Free, by.
Immodest, impudent, on- tuchtig.	Servil, gedienstig / straf- achtig.
Lawless, rechtloos.	Faithful, getrou.
Audacious, stout.	Unfaithful, ontrou.
Fearful, onstout / bloo.	
Seducer, verleider.	
Leader, leider.	
Righteous, rechtvaardig.	

- Discover, reveal, ontdekken.
 Discovering, discovery, revelation, uncovering, ontdekking openbaring
 Conceale, cover, dekken.
 Concealment, covering, hiding, dekking, verbee-
 ling.
 Beautiful, fair, schoon.
 Deformed, ugly, uncomely, leelijk.
 High, hoog.
 Low, laag.
 Honorable, eerlijk.
 Dishonourable, oneerlijk/oneerwaardig.
 A Considerate man, een bezwoetsaam man.
 Inconsiderate, onbezwoetsaam/flout reukeloos.
 Witty, vernuftig.
 Silly, onvernuftig.
 Understanding, intelligible verstandig.
 Ignorant, onverstandig.
 Lovely, minnelijk.
 Hateful, hatelijk.
 Humane, beleef.
 Churlish, inhumane, barbarous, onheusch/boers/ onbeleef.
 Green wood, groen hout.
- Dry wood, droog hout.
 Full, vol.
 Empty, idle, ydel leeg.
 Rich, rijk.
 Poor, arm.
 Fruitful, vruchtbaar.
 Ster. b, barren, onvruchtbaar,
 Happy, gelukkig.
 Unhappy, unfortunate, ongelukkig / rampsoedig.
 Miserable, rampsalig.
 Joyfull, glad, blijde.
 Sorrowful, droevig.
 Pleasant, genediglijk.
 Unpleasant, ongenediglijk
 Merry, } vrolijk.
 Jocund, }
 Sound, in heath. gezond.
 Healy, healthful, wel te pas / lustig / al lustig
 Sick, ill, weak. krank / qualijk te pas.
 Life, leven.
 Death, dood.
30. *Opprobrious names. Or ignominious disgraceful terms. Smadige en schampersochtige namen of oneerlijke schandnamen.*
 A Knave, Guite, Bengel
 Rogue.

A Rogue, Schelm, Piele
 Rabaut / Boebe.
 Traytor, Berrader.
 A Thief, een Dief.
 An high-way rogue, een
 Straat-roover / Straat
 schender.
 A Robber, a Pyrate, een
 Roover / Zee-roover.
 A Cut-purse, een Beurse
 sijder.
 A treacherous man, een
 verraderlijk man.
 A bold fellow, een stout
 onbesuisht haarl.
 A Pander, a Ruffian, een
 Hoere-waard.
 A cuckold, horen-drager
 A Cheater, een bedrieger
 An Impostor, een beuzeler
 A Ravisher of Virgins, eē
 schoffierder / of Maag
 den schender.
 A Vagabond, een Land-
 looper.
 A Whore-master, een
 Hoere-haagd.
 A Whore-munger, a who
 re-hunter, een Hoereer.

der / een Hoeren-jager.
 A Lyar, een leugenaar.
 A bastard, een hoerekind
 A lazy fellow, een leu-
 aard.
 A Drunkard, een dronk-
 ward.
 An Atheist, een Wtheist.
 An Hereticke, een Ketter
 A juggler, een guigelaar
 gungeler / kofeler.
 A cunning Fox, een slui-
 me Vos.
 A Glutton, een Dwaat.
 A sordid fellow, een Dofh
 A Slanderer, een Daa-
 schender.
 An Infidel, een ongeloo-
 big mensch.
 A Covetous wretch, a
 churle, een gierigaard /
 een rehel.
 A Wretch, gult / deug-
 niet.
 A wretched fellow, een
 deerlijk gesel.
 An unthankful wretch, eē
 ondanhbaren rehel.
 A Cartaine, een Karunje
 Scorpion.

For the
 If I despis'd he, as some
 eyes.
 That so you cannot see,
 What need there is of me;

*That starbroke nor for who
 denyes.
 A Dog much better is,
 Then brealess Lions.*

Page 102. of the First Part I promised to Interpret the unexpounded words, there in contained, which we will now performe forme Page to Page : as followeth.

Pag. 103. van 't Eerste Deel beloofde ik de onvertaalde woorden, daar inne begrepen, te Vertolken, 't welck men nu vervolgens van Pagie tot Pagie doen sal: als volgd,

Pagie 2.

Justice, gerecht/gerechtigheid/rechtvaardigheid/rech.

Jade, een traag/of leup Paard.

Rejoyce, verheugen/verblijden/sig verblijden/en van blijdschap singen

Object, boozwerping/boozsteking/boozhouding/een verwojting.

Jarre, verschillen/verscheiden thoon ofte geluid maken/met malkanderen niet over een hromen/twisten/verschelen/tweedzachtig zijn.

Lear, schimpen.

Verily, waarlijk/sekerlijck/immers/toch.

Vertue, deugd/kraft.

Service, dienst.

Vocation, beroep.

Vanity, pdelheid.

Invent, binden/uitbinden/berzinnen/berzieren

Vehemene, heftig/geweldig/krachtig/seer groot ende sterk hebig.

Vehemently, gestiglijk/grootelijck/seer.

Vexation, quelling/moeten.

Vitious, gebzehtig/gebzehtelijck/ondeugdig/ondeugend/buil/stinkende/geschend/verdozen.

Vulnerate, quetsen/verwonden.

Viceroy, Onderkoning

Vike-regent, Onderboogt

Onderstadboogt

Onder-rijck-boogt/Onder-rijckwaard

Onderbestierder.

Page 3.

Maal / lascivious, petulant, a fool, foolish, without wisdom, that hath no grace, that hath no pleasant fashion in words, or gesture, mad, witless, foppish.

Maal / a space of time: as **eenmaal** / een **etmaal** / once, one time, **tweemaal** twice, two times: **meenig maal** / often, often times, many times: **nademaal** **dat** / after that, afterward, since that: for as much as,

Maal / i. e. a Consort, a Companion, hence.

(**En Gemalinne** / a Wife.) it sign: also, repast, pasturing, feeding, meat, or an eating, and drinking together: as, **noemaal** / **avontmaal** / &c. it signifies also a mool, note, or spot.

Maag / I may, or can.

Maag / kin, ally of the same blood; and the stomach.

Sag / I saw.

Saag / or **zaag** / a sawe, a shingle, or flat of the earth

Tal / Number.

Taal / talk, tongue, speech: as, **zijn's Moeders taal**, his Mothers tongue, or speech: **ons Lands taal** / our Country speech

Man / a Man, a husband

Maan / the Moon.

Ben / I am.

Been / a bone, a leg.

Schel / a Shel.

Scheel / oblique, squint.

Tellen / to tell, or number.

Teelen / to gender, begit produce, procreate.

West / the hilt, haft, or handle of a weapon, knife or tool.

West / he hath.

Wet / a Law.

Wet / the hearb-wood

Blish / a thin plate, or leaf of silver, or other metal, as latten.

And a wincking, or twinckling with the eye: as, **een ogenblish**.

Blijsh / from **blijhen** / to manifest, to make appear, to seem, to shew.

Mijn / love, and lesse: as, **niet mijn** / nor lesse **niet**

te min / nevertheless.

Mijn / mine.

Sin / or **zin** / a sense.

Sijn / or **zijn** / his, to be.

Win / a Country husband man, a Clown, also: to gain, *ik win wat* / I gain somewhat, *getwin* / gain.

Wijn / Wine.

Swijk / a broach, or spit of yron, or wood; an awger, piercer, or wimble, a swiege, a rodd or scourg-stick.

Swijch / lack, poor, sowning, defect, failing.

Bos / a Wood, a Bush.

Woos / wicked, perverse, malignant, peevish, evil.

Los / loose, free without care.

Loos / empty, vacant, wanting, poor needy, destitute: expressed by *lesse* / in English when it comes in the end of a word: as,

Godloos / **geldloos** / **eerloos** / **trouloos** / **badertloos** / **machloos** / **bytendloos** / &c. i. e. Godless monyles. &c.

It signifies also: to be *By. crafty, wily, subtil.*

like a fox. witty, wary, prudent.

Bot / a fish, called *a plaice*.

Boot / a Boat.

Schot / the out cast, that which is cast up, or out (as mire, and dirt out of the sea.) *hence*.

Overschoot / remnant, remainder.

Schoot / alappe, the bosome.

strop / the pate. the head.

koop sale. *te koop stellen* / *te koop setten* / to set or expose to sale. *goeden koop zijn* / to be cheap, a good penner.

Dun thin, slender. lean sparing.

Quin / a heathy place, the seadowns, a sandy, or gravelly place.

Luis / a snittle.

Luis / a louse.

Mus / or **musch** / a sparrow.

Muis / a Mouse.

Hus / **huszak** / or **hus-bush** / a robe made of wolves and deer skins.

Huis / a House.

Huis /

Tus/ or tut/ tusch.

Tuus/ at home. hy en is niet tuus/ or hy / he is not at home.

Pagie 4.

Yeild, leveren/ geben / booztzengeen overlaten

Yoke, een Juk/ een Juk and hence, yoke-fellow, een gehoude Man/ of te Vrouw.

Yarne, Wolle garen.

Yesterday, Gisteren.

Journey, een Reise/ een weg reise.

Call, roepen/ namen.

Cry, een geroep/ gekrjft gekerm.

Cloak, een Mantel.

Clock, een Hoologie / Hurwerk.

Accoord, verbzag/ over-een-ferming/ beroensghd/ over-teen-komst.

Crime, misdad/ laster stuk/ schuld.

Calamity, ellendigheid gequel/ tegen-spoet.

Clemency, sachtme-digheid.

City, Stad / Hoop-stad.

Censure, bestraffing /

toets/ berisping.

Hence, van hier-heen.

Whence, van waar / waar van daan.

Race, een loop/ the race of ones life, de loop eenes lebens / ook oden / en verbolg/ continuatie.

Face, aanzicht / onge-sicht.

Solace, vermaak/ troost belusting / verheuging/ verblijding/ solace / ver-troosting.

George, Joris.

General, gemein / alge-mein.

Ginger, Gengber.

Gesture, gebaar het ge-laet/ ende handeling/ ge-beert/ bootze beweging/ Dzagt.

Gelly, rimfel/ ofte rim-fel.

Generacion, Geslachte.

Gentle, sacht/ teer/ wech tam/ sachtmoedig.

Gorget, een halsdoek/ of Vrouw coliere/ daer sp-hare haeren mede del-hen / een hals-wapen / hals harnas.

Gorgeous, tierlgh toe-ge-

gerust/ toe gemaakt/be-
reid / ende hostelijke cle-
ring.

Gyant, Reuse.

Gilofer, Nagel-bloem.

Gaole, Gevangenis /
Kerker / Gevangen-
huis.

Goale, het einde van eē
pegelijh ding / een perk/
de prijs dese behaalden
als men woestelden ofte
te voet of te Paard/om
eere in eene loop-bane
liepen.

Gold, Goud.

Simler, een booztjen.

Got, gekregen.

Grasse, planten in-plan-
ten/ enten.

Gravel, Grabeel.

Grammar, Letterkonst
Spreekkonst/taalkonst
Grain, Koozn.

Ground, de grond / het
land.

Gain, gewin/ winst.

Get, verkrifgen.

Garter, een hose-band.

Gulfe, diepte des waters

Gutter, een gote.

Hamper, een kof/ ofte
mande van wiffen / ofte

teen gemaakt.

Hand, een hand.

Hazard, gebaar / lot /
abontuur/ kans.

Husband, een gehoutot
Man.

Husband-man, een die
Land-werk doet / een
Land-bouwer / Land-
man/ Huis-man.

Have, te hebben.

Help, hulpe.

Hinde, Winde / 't Wiff-
je van een Hert.

Hogg, Darken.

Hart, or Stagge, Hart.

Chamber, kamer.

Cherry, kers.

Chose, kiesen.

Children, Kinderen.

Child, kind.

Charle, Boer / een on-
beleefde Dent/ gestoten-
hertig / vzekkig / oner-
lijh schandelijh gesel.

Church, Kerke.

Chicken, kichen / een
kuichen.

Chokis, galle / toozn /
gramschap/ gele gal/ gal-
sacht/ heet blaedigheid /
op-loppentheid.

Cholarick, haastig /

gram

gram / op-loopent.

Choak, berstikken / berwozgen / berwachten.

Churn, een karne / herne
daar men boter in karent
Chalk, krijt.

Which, welke.

Fetch, halen.

Filch, stelen / weg-
men / ontnemen / weg beu-
zelen.

Stretch, rekken / strek-
ken uit-strekken.

Welsh, Wals.

Belch, gorspen / optup-
senen / rupsenen / van de
bozst ofte mage wozen
sijn hert ontlasten.

Wench, dienst-maagd /
dieft-bode.

Laugh, lachen.

Draught, heimeljkheid
pziabaat.

A draught of Beer, or
Wine, een bzoak Bier / of
Wijn.

Enough, genoeg.

Daughter, Dochter.

Plough, Ploeg.

Through, dooz / by.

Philosophy, Filosofie

Phisick, Medecijn / a
Phisician, een Doctoor / eē

Medecijn-meester.

Pagie 5.

Ja / Yea. Neen / Nay.
Jongst / or gunst / or gun-
ste / favour.

Tegens / against, or unto
pet / somewhat, petwes /
ibid.

Nemand / somebody.

Wegeljk / every one, all.

Jeugd / Youth.

Wetwers / any where, so-
mewhere, in someplace.

Tegenwoordig / present

Bzee / bzedde / peace. te
bzedden zjn / to be still, or
quiet, to acquiesce, not to
be solicitous, to be con-
tent with his own, to be
satisfied in his mind, to
desire nothing besides.

Ik ben te bzedden / it
pleaseth me. I accept the
condition, or proposal.

Te bzedden stellen / to
please. to pacify. to satisfy

Bleesch / Flesh.

Bpant / an enemy, bpant-
schap / enmity, hostility.

Bzeese / fear; bzeese-
loos / fearless. dreadless.

Bzoutwe / a Wif. a Wo-
mro, a Mistris.

Here /

Hure / an Hour.

Schikken to dispose, or order, to set in order.

Bevallen to happen, to chance, to have good success, to fall out prosperously.

Sulke / such zulchs / so that.

Welke / which.

Stel / ziel / the soul.

Zaal / a Hall, a palace.

Soortig / such like, of the same sort.

Stijf / silence, sticht stil / be silent, hold your tongue, or hold your peace.

Swijm / smacht / a swoond.

Beswijmen / besoghen / to swoon, to faint.

God / God.

Gebod / Commandment.

Werd / worden / to be.

Geest / a Spirit, a Ghost.

Woord / a word, a sentence.

Page 6.

Add, toe doen / op we-
gen / vergaderen / op tel-
len.

Bedd, Bedde.

Chaffe, kaf.

Glad, verblijd / verheugt

Fedd, geboed.

Dogg, hond.

Hogh, Stijn / en Ber-
ken.

A dugge, de mammen /
bozzen / ofte under.

Legge, been / thin scheen

Madd, oul / rasend / uit-
sling.

Mudd, Misk / wadder /
more, meer.

Mugg, pannetje / ofte
konnertje daer men ba-
ter in fruct.

Padd, pak / bundel ba-
gagie.

Stoffe, schimp woord /
spot-woort / ofte schimp-
pen / spotten.

Staffe, een stok.

Suffe, koffe.

Righ, reden / to rigg
out a Ship, een Schip uit-
reeden.

Arremp, pagen / onder-
staan / ondernemen.

Hymne, Lof-zang.

Comc, kome.

Blesse, zegenen / blisse,
zaligheid / d'eerwige se-
gen.

Glasse.

Glas, *geloas* / *glas*.

Heer, *een Heer* / *een
Hinne*.

Pen, *een Penne*.

Limme, *seuld*.

Solemn, *plechtelijk* / *soe-
stelijk* / *hoogstelijk*.

Almigty, *Almachtig*

Tongue, *tong*.

Plague, *Plag*.

Rogue, *Scheim* / *een
Straat* / *schouder* / *een gait*.

Bag, *in* / *de Godevengage*

Prague, *Prag*.

Dondan, *veroorde-
len* / *verdoemen* / *demen* /
bertwijfen.

Receipt, *ontfanging* /
inneemfel.

Debt, *geld-schuld*.

Brain, *heffens* / *brein*.

Despair, *wanhope*.

Fair, *schoon* / *lieftich* /
frap / *huyfich*.

Mountain, *berg*.

Sauce, *fauce* / *or* / *sauffe*.

Laud, *lof*.

Applaud, *verhoelijken* /
pryfen / *toe-jutchen*.

Authority, *gezag* / *ge-
loofwaardigheid* / *macht* /
hebbing / *aansien* / *macht* /
agtbareheid / *overstaan*.

Law, *Wet*.

I saw, *ih zag*.

Straw, *stroo*,

Pagie 7.

Daard / a Horse.

Swaard / a Sword.

Baar / or baer / bare
present, apparent, plain,
open, or naked, prompt.

Baar-geld present mo-
ny, baer-geld geven / met
baar-geld betalen / to ma-
ke prompt payment, to
pay with ready money.

Baar-hoofs / i. e. bloody
hoofs / baere-boeds / i. e.
bloody boeds / bare foot.

Swart / heavy, sad.

Han / a Dog-fish.

Han / a key, or wharfe.

Port, or haven.

Serp / a kind of Ruffe,
made half of silk.

Maep / mape / a kind
of worm, cheese-worm.

And Maep-tijd / mow-
ing time.

Maep / quickly, and a
turn for turners work.

Maep-brug / a turn-
bridg, a bridg wich turns
upon a spindle.

Kraep / a Crow.

Caute

Gaaut/ quikkspirited.
lively, chearful.

Haute/ a Caddow.

Snaut/ a taunt, abitter
speech, a mock, a scoffe, a
nautious. snivle.

Flaaut/ faint, **flaaut-**
hertig faint-hearted.

Blaaut / or **blaaut** /
blew.

Graut/ gray.

Paeut/ a Pee-cock.

Geit/ or **gett**/ a goat.

Rein/rein/ clean, pure,

Klein/little.

Blein/ a blain.

Heur/her's.

Deur/trough, **deurbak-**
ken / through-bakt, **deur-**
bazen / to boor through,
deur-bzengen / to bring
trough to spend, or con-
sumne.

Deur-gaan / or **door-**
gaan / to go through,
deur-schynen / to shine
through, to be transpa-
rent, **deurgaande twee**
Jaren/two continual Ye-
ars.

Deure / a dore, **deurhen**
a little dore.

Neus, a Nose.

Sleur/a thing drag'd, or
trail'd upon the ground,
een leut/a frivolous, trivial
matter, a thing of no value

Leur-werk/a vain, un-
profitable, vile, base, foo-
lish trivial work.

Hence.

Een leut en een fleur /
a trival dirty thing.

Leeuw/ a Lion.

Schreeu / **geschreeut** /
a schrik, a schrikking, a cry-
ing out, an outcry, a cry-
ing far a loud, a brying.

Sneut/snow.

Ik sie / I see.

Hieut / I did, hewe, from
Houtwen / to hewe.

Neuw new.

Soet / sweet.

Bloed / blood.

Goed good.

Moeder Mother.

Bloepen to blossom.

Kaepen / Cows. or line.

Roepen / to row.

Besnoeit / pruned.

Hop / Hay.

Moep / gay, fine, and,
hand some.

Zoop / a sold, a turf, a
clod, a green turf or sod.

Doop

Doop/from **doopen** ont-
bryesen / **ontdoopen**/ to
thaw: to relent, as Ice
doth.

Sout/Salt.

Gout/Gold.

Hout/Wood.

Stout/stoute/ bold, re-
soluts, lusty, cruel, arro-
gant, confident disdainful,
proud, not fearful, undaun-
ted, bold, hardy.

Quaken / to scatter, or
spread abroad, to disperse
and publish, to dissolve, or
to croak, like a road, or
frog, to gaggle, or cry like
a goose, or quackle like a
quail.

Buur/gebuur, buurman
Neighbour.

Buur-wyff/a she neigh-
bor.

Beut/beut/spoile, boot-
ry.

Huur/from **huuren** / to
hire, dit huis is te huur/
this house is to let.

Muer./a Wall.

Suur/sour.

Leuw/lasy, slothful.

Streupten/to turn back.
to turn away, to let, to
hinder, when a thing falls

down, and can go no fur-
ther, but recoiles, or to hit
against the wall till it re-
bounds, to leap back, to
rebound, to skip back, like
a ball that returns from
the wall.

Hence.

Niet fluiten / it avails
nothing, it is good for no-
thing.

Steuiten / i. e. **pochen**/
to speak highly of himself,
to glory, to boast, to boast
vainly, to brag.

Fluiten / to whistle.

Deutt, a doit. the eight
part of a stiver.

Huis a house,

Muis / a mouse.

Luis / a louse.

Wewers / somewhere,
badge, teken / een krijgs-
vaantjen / or a badge, sig-
net, signal.

Page 8.

Leave, **dozlof** / **verlof**.

Creature, **creatuur**.

Reason, **reden** / **redelijck**

Verstand / **vermist**.

Speak, **spzeken**.

Heaven, **Hemel**.

Feel, **gevoelen**.

Scise

Seize, aan-slaan/bevanden/soferze upon de handt
aan-slaan/aanbeelden/
met de handt grijpen.

Reccivo, ontfangen.

Weight, gewicht.

Prey, een proop/roof.

Valley, een Dal.

People, Volk.

Jeopard, hazard / ge-
wag/angst/bzeese.

Jeoc, sep / natuurlijke
bochtigheid.

Rheume, nor/katharre
loop van bochtigheid uit
de herffenen.

Brew, brouwen.

Few, weinig.

Hewe, houtwen.

Jew, een Jode.

New, nieuws.

Field, een veld/aeker.

Yield, op-geven/uit-
beren/ toe-stemmen.

Shield, schild.

Friend, vriend.

Broad, breed.

Boat, een boot / schuit.

Gloach, Laffen.

Goale, einde van een
loop.

Good, goed.

Food, voedsel / eetsta-
ten.

Moan, de Maane.

Stool, een bank / zetel.

A jointool, een vier-
kante langweerpige zetel.

Ounce, een onte gewigt

Gourd, een wonder-
boom / hauwoorde / hou-
woorde.

Mount, een berg / een
uit-kijkende berg in der
Zee.

To mount up, op-klim-
men / opstijgen.

Touch, aan-rahen.

Cow, een koe.

Sow, een zeuge.

Choise, uit-gelesen heer

Oil, Oyle.

Spoil, bederven / roof-
gast.

Voide, ledig / ydel.

Dobtoy, verdolgen / ber-
woesten / bernielen / uit-
roepen.

Boy, jongen.

Joy, bzeugde.

Imploy, gebzuthen / in't
werk stellen.

Duc, dat een toe-kant /
by daer mijnrecht / mijn
gerechtigheit / dat mijn
toe-

toe-komt/his. daer. t. gene-
hem. toe-komt.

Easie. volgen.

Eofaog words. volgen.
de woorden.

Parfac. vervolgen/ na-
volgen.

Trus. ware. Truth,
waarheid.

Friv. vrucht/ voff.

Frivul. vruchtbaer.

Buy. koop(en).

Bul, timmeren. a house
wright, a ship wright. een
hans/ een scheeps-tim-
mer man.

Conduit. een water-lei-
ding/ water-gelep.

Guile. bedrog.

Suite. bede/ een request/
verzoek/ ook een pak/ als
a suite of cloths, een pak
kleeven.

Beauty. Schoonheid/
blank en klaat van aan-
gezicht.

Crime. schuld/ mislag/
misgreep.

Ease. gemak.

Glase, te verglazen.

Guise, manier/ een ge-
falte/ gedaante.

Disguise. dekh-mantel/

mon, bleederen/ man-
ma/ mon, aanbicht/ een
gebets gestelt/ een huic-
hjelgelaat.

Nose. Neus.

Pleafe. behagen.

Praise. lof/ loben.

Twelve. twaalf.

Whose. wiens.

Cheefe. Haaf.

Chute, uitgelesen/ uit-
keuren. uit-sonderen.

Excuse. verfhoonen/
ontschuldigen.

Loft. verliezen.

Loose. los-antlossen.

Miso, oertwegen/ be-
sinnen.

To muse, deliberate, be-
raadslaan.

Squease, squise. dootwen/
perffen/ prangen.

Use. gewoonte/ gebzuik

Life. leven.

A life. een leven.

Have. hebben.

Give. gaf.

Move. roeren/ beroeren/
betroeren/ bewegen/ weg-
doen/ aan-raden/ betwek-
ken.

Slave. Slaaf.

Heave. heffen/ werpen.

Gra-

Grave. graf bedaagt.

Wife. wives. **Wijf** / **wijf-**
ben / een gehouden **Wou.**

Page 9.

Goede / Good.

Moede / weary. tyred.

Wome / honest.

Zone / a Son.

Dag / a day.

Dagelijks / dayly.

Naam / name / a name.

Haat / hatred.

Deed / bede / did.

Mat / faint.

Mate / a measure.

Moed / the mind, spirit
the quick & lively vertue.
or power of the mind, the
affection, courage, con-
fidence. and trust.

Moedloos / pusillam-
nious. faint-hearted, with-
out courage.

Kussen / to kisse, een kuf-
se / a Cushion. een oozkuf-
sen / a Pillow.

Zinne / the mind. con-
ception. a sentence. or opi-
nion of the mind, the sen-
ce.

Wijf zinnen / the five sen-
ces, (or senses.)

Wijfelijh / wisely.

Beschend / from schen-
den / to violate, te schande
maken / to bring one to
shame. to vituperate, to
dishonour. to defame. to
stain ones honesty & cre-
dit, to corrupt & marre,
schenden / i.e. ter schande
bzingen **maagden** / of
woutwen / to deflower, to
ravish, to dishonour, Vir-
gins. or Women.

Gedwaald / strayd. err'd
from the right way. to
wander from the way. **be-**
schaamd / ashamed, eif-
schien / to aske. require. de-
mand.

Landze / Landish.

Gemeente / Congre-
gation.

Woozden / heard.

Wan sien / to look upon
to behold. to regard.

Erbaar / honest.

Buurman / Neighbour
Berechtigheid / richte-
ousnes.

Ik en sal / I shal. or I
will not.

Page 10.

That. dat

Thank. danken **bedan-**
ken. Thaw.

Tbaw, dopen / uit-do-
gen.

Thack, thatch, een huis
met riet / ofte stroo be-
dekken.

Tharched Houses, Huis-
sen met stroo ofte riet
bekleed.

The thatch, 't dak ofte
dekzel van den huise van
stroo gemaakt.

Thee, u.

Theef, dief.

Then, dan / als dan.

Thence, van daar.

There, daar / aldaar.

Thick, dik.

Thiok, denken / ober-
leggen in eens gemoet.

Thigh, een ope.

Thimble, vinger-hoet.

This, dit / diese.

Third, derde.

Thou, du / gy.

Though, al is't. though
it be so, schoon het soo
3p.

Thousand, duisend.

Those, die gene.

Thorn, doorn.

Throne, thron.

Throng, gedrang.

Thraldome, slaver-
nye.

Thred, thrid, garen/
draad.

Three, drie.

Thresh, dozsschen.

Thrift, soberheid / rede-
lykheid / ende matelgh-
heid / in sijn bertier / ofte
doorzeng.

Thrift, een die sober-
lyk / en sparellyk leeft / een
suinig man.

Thrive, rijk worden
in sijn doen / ende erne-
ring / welvaren / groepen /
sterk ende fzyisch zyn. He
is a thriving man, hy is
een boozspoedig man.

Throat, gozzel / ofte
keel / de strote.

Thrush.

Thrum, thrums, bloe-
ken.

Thrust, steken / dzingen
pvangen stooten.

Thunder, donder.

Thump, met den vuist
slaan / kloppen / geschal-
maken.

A thump. or bounce. een
sterk ende haastig gelust
ofte geschal van eenig-
ding. To tump at the door
with his heeles, met sijn
hielen

helen de deur aanstooten / thwart, tegen-spreken ofte seggen / weder-spreken / weder-streben.

White or whittle, afsnijden / een deel of stuk van eenig ding afhouden.

Thwit, betoosten.

Thy, dijn / uw.

What, wat.

Whale, Walvis.

Whaupcyd, graauwogg.

When, wanneer.

Wheat, wheik, push or pimple. een bladertjen / een bzeed puistjen + buistjen.

Wheat, Earw.

Wheel, Wel / een Rad.

Whelp, een seer klein hontjen / een jongen hont / ofte jong van eenig wild gebierte: als / a Lions whelp. Beers whelp a Leopards whelp.

Wherne, wharle, or wherle, een woedel / een spinwoedel.

Whenee, van waar.

Wherry, een schuit / een beer-schuit / roep-schuit.

Whet, te wetten / scherpen.

A whet-stone, een wetsteen.

Whet the knives, wat de messen.

Which, welke.

While, detijl.

Whine, weenen / krijten / krijten ofte hermen gelijk de kleine kinderen / weenende / gebaar maken.

Whip, een stoepe / ook geeffelen.

A whip-saw, een zage om borden te zagen.

A whirl-wind, een drapende storm-wind.

To whisper, murmulen binnenmonds murren / mummelen / een in de ooren toe-luisteren.

Whistle, fleuit fleuiten.

White, wit.

Who, wie.

Whole, gantsch / geheel

Wholesome, gezond / heilsaam.

Wholesomeness, gezondheid / heilsaamheid.

Who-

Whore, hoere.

Whom, wien.

Whose, wiens.

Why, waarom/ om wat
dozsaak.

Whurle, hurle. om flin-
geren. To whurle a stone,
een steen goopen / ofte
om en om slingeren.

Pagie 12.

Lew'd, vol van alle
schelmergen/ende rabau-
werpen.

Pure, suuber/ rein/ onbe-
blekt.

Clean, schoon/ net/ son-
der blek.

Pagie 14.

A fowl, een vogel.

A beast, een dier / een
beest.

A fish, een visch.

A tree, een boom.

An Oxe, een Ose.

An Ass, een Ezel.

Light, licht.

Darkness, duisterheid/
duisternisse.

The wise, den wijzen.

The Learned, den Ge-
leerden.

The strong, den stercken

The black, den swarten.

A Law, een Wet / een
heure.

Pagie 14.

Het Veld/ the Field.

Het Hof / the Court, a
Princes Pallace: likewise
garden. Lust-Hof/ Para-
dise; Kruid-Hof / a gar-
den of herbe; Bloem-Hof
a garden of flowers.

Het dier / a living crea-
ture, an Animal.

Pagie 16.

Los, verlies.

Witness, Getuigenis.

Crosse, kruis.

Dish, disch/ een schotel
ofte komme.

Box, doos/ or palm.

A box-tree, een palmen-
boom.

Fish, Vis/ Visch.

I mage, deid.

Place, plaats.

Pledge, pand.

Badge, teken/hoop.

Grace, genade/gunft/
bevallighet.

Patch, lap. A patch, wat
is set on a shoe, een lap
die aan een schoen gelap-
t is. A garment full of pat-
ches,

P. 2.

ches,

ches, een kleeft vol lappen.

Bag, een sak.

Barre, verzet / uitsondering / beletsel / tegenstand / hinder / hinderpaal / schel-boom, ozaanboom.

An Yron barre, or bolt een yseren bout / ofte geerdet die men dwers tegen de deuren ende vensteren stelt.

Bee, Bie.

Bell, klok.

Bone, bones, been / beenderen. But been / beenen / i. e. a leg, legges.

Bough, een tak van een boom.

Dram, het achtste deel van een ounce.

Dream, droom.

Father, Vader.

Fee, vergelding / loon / bezolding / betaling.

Fly, Vlieg.

Gun, een Beschut.

Game, spel.

A game at Cardes, een Troef-spel.

Lee, droesem.

Lees of Wine, of Oil,

droesem van Wijn / van Olie.

Ram, een Ram / weert of weder / weeren-bleest i. e. Hamelen-bleesch / Rams-flesh.

Rod, raede.

Robe, gewaad / kleeft.

Clog, een blok.

A clog about a Dogs neck, een blok ofte kluts om een Honds hals.

Shoe, Schoen.

Toe, een tee. Tocs, teenen.

Tree, boom.

Key, sleutel.

Beef, rund-bleesch.

Brother, Broeder.

Child, Kind.

Calfe Kalf.

Cow, Koe.

Foot, voet.

Knife, mes.

Life, leven.

Goose, Gans. A gosling, een jong Gansjen.

Loaf, brood.

wolf, Wolf.

Mouse, Muus.

Sheaf, buffel / of bundel van alle dingen / die

t' samen gebonden zijn.

A sheaf of corn, een
bussel korens.

Shelf, een plank daar
men schotelen en platee-
len op set / pot-bank.

Tooth, tant.

Theef, dief.

Pagie 17.

Band / a bond, string
or thong, an obligation.

Boom / a tree.

Dwaal / dwel / any
thing that serveth, to wi-
pe, or to make clean with
a shoe-clout . dish-clout,
a map.

Dwale / a towel.

Dier / an Animal, a li-
ving creature.

Blecht / blechte ban
hair: a tuft or lock of hai-
re curled, a bush of haire
crisped, curled, or broid-
red.

Deer / a trench made
to defend an Army, a bul-
wark, a ramme.

Zaag / a sawe.

Das / passe / Commo-
dity, opportunity, fitness,
fit time, or season, a con-
venient, commodious, or

fit place: proportion, sym-
metry, agreeableness, or
an agreeing of one thing
with an other.

Elk deel ofte lid op
sijn pas / every part, or
member in its due propor-
tion, in respect of the who-
le.

Das geven / to have a
fit place time occasion, or
opportunity for to act in,
to have ydel time, to have
an opportunity, to be idle
un-busied, a vacancy, a
vacant time.

Te pas komen / het
sal wel te pas komen / it
will be useful, serviceable,
it will be of use, it will
serve the turn, it will be
fit or good for somewhat

Recht te pas komen
to come in the fittest sea-
son, opportunity, or time
in its right season.

Qualijk te pas komen
not fit and serviceable: not
to come in its fit season,
or hardly to be fit for any
use, hardly fit for any
thing.

Wel ban pas gedaan /
done

done justly, sufficiently well, very well, reasonably well.

Te pas brengen / to be even with an other, to give or render an other like for like, to make a man an amends, to reward him, to do him the like good turn.

Ik sat het wel te pas brengen / to settle, and finish a business, to do, and act.

Te pas zyn / to be in health.

Wel te pas zyn / to be in very good health, to be sound of body, to be in right good health.

Onverschillig te zyn / to be in indifferent health.

Onverschillig te pas / not well, sick, ill, unheathy, ill at ease.

Onpasse / unseasonable time, inconvenient season.

't Onpasse komen / to come at an inconvenient time.

Onpassen / not to agree well, to disagree.

Op hebt daar pas geweest / just now you were there.

Op komt maar pas 't School / &c. you come but now to School.

't Is maar pas elf uuren / it is but eleven a Clock.

Ik heb dat pas gedaan / I have just done it, or done it even now.

Maat / a fellow, a Companion, een **Medemaat**.

Kok / a Cook.

Keuken / a Kitchen

Keten / a Chain.

Roof / prey, spoile.

Schof / a port Culis, a stop.

Bedryf / action, exercise, office, bebind / beidening / a doing, a moving, or stirring to do a thing, an undertaking, endeavouring, attempting a goin a bout to do.

Page 18.

Hose, knuffen / bzoeken.

Pease, Erwteten / erreten / peasecods, peulen.

Abi-

Ability, bequaamheid
welvoegentheid / gekth-
tigheid / gaauwbadigheid
behendigheid.

Agility, snelheid / ge-
swintheit / rasheid / snel-
heid.

Chastity, kuisheid.

Honesty, eerbareit /
eerlijkheid.

Modesty, zedigheit.

Purity, zuiverheit / rei-
nigheid.

Malignity, boosaardig-
heit.

Sanctity, heiligheid.

Subcilty, loosheit / sne-
digheid / scherpzinnig-
heid / spitszinnigheid.

Necessity, noodzakelijk-
heid / noodwendigheid /
noodeljkheid.

Abomination, verfoep-
ing / groutwel / afschrik-
king / verbloeking.

Benediction, zegen / ze-
gening.

Benefaction, weldaad /
goed daad / verbetering.

Complexion, aet ge-
statheit.

Complection, om-togt

om-helsing / behelsing /
om-banging.

Contemplation, ober-
peinsing / bespiegeling /
beschouwing.

Mediation, bemiddel-
ling.

Moderation, mati-
ging.

Sanctification, heilig-
making.

Signification, beteke-
ning / beduiding.

Gracious, goet-gemtig /
lieftalig / genadig.

Dangerous, gevaar-
lijk.

Heinious, or heinous,
or hateful, hatelijk.

Malicious, quaatwillig /
boos-aardig.

Envious, nijdig / wan-
genstig.

Patrimonious, haerig /
zuinig / spaarsaam.

Tedious, betozietig.

Voluptious, bartelig /
wel-lustig.

Read, not a bell met een
klok.

Notable, or notable,
merklijk / aan-sienlijk.

Pagie 19.

Recht/ right. just.

Wortel/ a roote.

Dul/ mad. out of ones witts. or senses, for a fool. an Idiot.

Tas / tasch / a purse. a bag for money. a budget.

Trap/ a staire.

De trappen op-gaan / to go up the staires.

Geluk/ fortune. chance hap.

Genoeglijk/ or genoeglijk / pleasant, delightful merry. locund. recreative.

Bestadiglijk/ constant-ly.

Afsinnelijk/ lovely. friendly.

Plank/ a board.

Ranck/ a vine branch.

Bijzandelijk/ kinde. kindly. friendly.

Page 20.

Honest. eerlijk/ eerbaar/ bzoorn.

Great. groot.

Rich, rijk / volk-rijk.

Populus, koop-rijk. Copious in Merchandize, in trad.

Able, vermeugende / machtig/ sterk.

Fit. bequaam / behendig.

Pagie 21.

Dak/ the rooffe of a house.

Dal/ a Valley.

Gat/ an hole. sluip-gat/ a starting hole.

Gebed/ Prayer.

Graf/ a grave.

Hemdt/ a shirt.

Hob/ a cave, or denne, any hollow place a Cottage. a hogstey.

Zog / zoeg / a sow, a sow-pigge.

Lid/ a member, a joint.

Pad/ a Path-way.

Slot/ a lock.

Spit/ a speet.

Smit/ a smith.

Blod/ a blood.

Bad/ a vessel, a barrel, a fat.

Weg/ a way, high-way.

Berd/ a board, a plank.

Eg/ An egg.

Gemoed / the affection of the mind, the passion, stare, or the natural disposition of the mind.

Lied

Lied/ a Song.
 Loof/ thee leaf of a tree
 Rad/ a wheel, or a Cart
 wheel.
 Rabaut/ a knave. a ras-
 kel, a villane, a dishonest
 man, a vitious, wicked, un-
 gracious fellow; a lewd.
 unclean ribaldry Person.
 Rund / rind / an Oxe,
 or Cow.
 Meid/a wench, a hand-
 maid, a maid servant.
 Page 22.
 Fair, schoon/ blank.
 High, hoog/ verheven.
 Large, wijf / breed /
 lang/ feet groot/ en mist
 ende liberaal (mensch)
 groot/ van grooter wijf-
 ten.
 Merciful, barmhertig.
 Old, oud.
 Sinful, sondig.
 Strong, sterk.
 Sweet, soet.
 Poor, arm.
 Poverty. armoede.
 Swift, gestwind/ snel.
 Weak, flap/ onmach-
 tig.
 Ill, qualijk / quaad/ on-
 gesond/ niet wel.

Ill at ease, siek/ qualijk te
 pas.

Ill fortune, qua fortune.
 Many, vele t'samen.
 Much, veel.

I have much to do, Ik
 heb veel te doen.

There were many kild,
 daar warendet vele om-
 gebacht.

Pagie 24.

Of naught, snood/ slecht
 van kleine waarde / dat
 niet en deught / onden-
 gent.

Nigh, na by, dicht by.
 Inner, or more within,
 binnenste / dat meer in-
 waard is.

Former. eerste / booz-
 gaande.

Former times, de vori-
 ge / ofte boozgaande tij-
 den.

Hinder, achterste / ofte
 leste.

Nether. onderste.
 Outer, utter. utterste.

Upper, operste.
 Under, onder / neder /
 minder.

White, wit.
 Blak. swart.

Red. ~~hoer~~.

Child, kind / een jong-
ken.

Childish, kind / kinder-
achtig.

Cow. ~~hee~~.

Cowish, ~~hoer~~achtig.

Boar, bore, swijn / een
wild swijn.

Boarish, wild swijnach-
tig.

Pagie 25.

Rijf / Rich.

Fel / fierce, fell, cruel
in countenance, and me-
nacing, terrible rough,
hainous, savage, horrible,
stout without pity and
bowels unmerciful.

Verstandig / uderstand
ing, wise, prudent. Intelli-
gent, considerate, ingeni-
ous, insighted, quick-sigh-
ted, quick-witted.

Bequiam / fit, conve-
nient opportune, commo-
dious, agreeable, meet suf-
ficient.

Machtig / mighty,

Rechtvaardig / righteous
just.

Snel / swift.

Swaar / heavy, difficult.

Pagie 26.

My own, mijn eigen.

Such on, sulken een.

Every one, pder een.

Pagie 32.

To be exempt, uitgeson-
dert te zyn.

Pagie 34.

The I. Conjugation.

To love, beminnen / lief-
hebben.

To banish, verbannen.

To bear, slaan / smij-
ten.

To beguyl, defraut, ge-
ceive, bedriegen.

To boast, roemen / trot-
ten / zwaeren.

To vaunt, to bragg, ibid

To bridle, toomen.

To brush, met een boz-
stel hegen / reinigen / om-
keeren.

To delight, to please,
vermaken / verheugen /
belustigen / vercriffcher.

To maintain, hand-
haben / beschermen / onder-
houden / op-boeden.

To support, onder-
houden / onder-stutten / onder-
steunen / onder-schragen /

oza.

dzagen / berdzagen / bekrachtigen.

To allow, geven / boozhouden / brooz goed en aangenaam houden / bedadigen / goet achten.

To approve, to assent, mede-houden / toe-stemmen / aan-nemen / goet kennen.

To moderate. matigen / mildelen.

To signify, beduisden / betekenen.

To strengthen. versterken / krachtig maken.

To confirm, bevestigen / gestadigen.

To shoot schieten / woopen / to shoot, with a bow, musket, gun, &c. met een boog / bus / musquet / geschut / schieten / &c.

To shiver, to quake for cold, or fear, beven van grauwel / . gradte hzeese / ende grauwel hebben / seet grauwelen / beven van koude of hzeese.

To yeild, op-gebon / ober-laten.

The II. Conjugation.

To sweep. met besemen om-keeren / begen / bagen.

To deal, handelen / deelen / scheiden uit-leveren.

To feel, voelen / gevoelen.

To keep. bewaren / behouden.

To heap, op-hoopen.

To meet, ontmoeten / tegen-komen / gemoeten / te gemoet komen.

To leave, verlaten / af-laten petwos te doen / laten / staan laten.

To leap. springen / to leap often. huppelen / huppen.

To sleep. slapen.

To strip, stroopen / uitstroopen.

To piss, pissen.

To creep, krutpen / op den buik boozt-sleepen.

To weep, weenen / schrepen.

The I. Conjugation.

Wazen/ to cram, to baite to feed upon, to nourish, to feed fat, to feed.

Baten/ to bear Children, to procreate, to bring forth.

Welgen/ to take a thing heavily, to stomach it, to be angry, moved or displeas'd, to have a stomak, or eagernes against one, to have indignation, to be in great anger, to be offended.

Beteren/ to mend, to grow better.

Beter maken/ to make better. to mend a thing.

Sig beteren/ to be come trifty, to apply his mind to thristiness, to mend his manners.

Bzoepen/bzoeden/bzueden/ to brouwd, to sit upon eggs. or to set over eggs, to hatch eggs.

Bzoutwen/ to Brew.

Cijferen/ to Cypher. to cast an account, to number with figures.

Cirkelen/ to make, a Circle, to Compass round, to turn round.

Cieren/ vercleren/ to adorn, to beautify, verfraapen/ ibidem.

Dzeigen/ to menace, to threaten.

Dzoogen/ to scituate, or make dry, to wipe dry. to dry up, to wither, to take away all moisture or juyce.

Dubbhen/ to doubt, to be half in doubt, to doubt somewhat.

Dwalen/dolen/ to erre, to go astray.

Eeren/ to honour, to worship, to have in esteem and reputation, and respect and reverence.

Effenen/ ebenen/ to plain, to make plain, to make level, even, equal, to make smoth, or to polish.

Eggenen/ to chalenge, to own a thing, to claime.

Toe-eggenen/ to appropriate, to apply.

Eggen/ to harrow, or to

to break up Clods.

Erben/ to Inherit, to accept, or to receive the inheritance.

Falen/ feplen/ falteren/ to fail, to disappoint.

Flaauwen/ verflaauwen/ to languish, to faint, to wax feeble, to decay of spirits, to debilitate, to flag in mind, to a bate of courage, to be dejected of mind.

Gzabbelen/ to gather up with the hands. to take or snatch up desirously, earnestly, greedily.

Geeuwen/ to gape and gaspe for want, or lack of sleep.

Gzendelen/ to bolt, grindle. or bar the dores, or windows with the yron bolts.

Gunnen/ gunnen/ to have good will. to favour, to Countenance. to wish it to one with favour, and out of respect. Hence.

Gunft/ or gunst/ favour grace. benevolence.

Geugen/ geheugen/ to

remember. to hold or keep in memory.

Verheugen/ to rejoyce. to delight.

Jagen/ to hunt, to make haste. to make speed. to go quickly. to dispatch. to make ready dispatch.

Verjagen/ to drive away to expel. to chase away. to put to flight.

Strupen/ to drag or use a wheel-barrow, to carry in a wheel-barrow, to thrust forward in a barrow.

Lasteren/ belasteren/ verlasteren/ to reproach, to blaspheme, or calumniate, to criminate, to charge one with guilt, to defame, detract.

Mangelen/ verman- gelen/ to change. to exchange.

Meerderen/ to augment, to increase, to make more, to make great, to enlarge.

Oeffenen/ to exercise.

Opdeelen/ to Iudg, to give ones opinion, and Iudgment.

Denken / to muse, to think, to overcast in ones mind.

Dogen / to endeavour, to labour, and go about a thing, or matter. to take in hand, to attempt.

Quellen / to vex, molest to trouble, and to urge, to be vexatious; gravammious.

Quelen / quenen / quijnen / to languish, to groan to make lamentable noise to pine away.

Rooben / to robbe, to plunder, to take away by force, to ravish, ontrooven.

Schreeuwen / to shriek to cry out a loud.

Spysen / to feed. to nourish.

Timmeren / to build, to make or frame a building.

Waden / to fathom.

Wandelen / to walk, to travel abroad, to expartate, or recreate ones self.

Zegelen / to seal, &c.

The III. Conjugation

To read. **leesen**.

To bleed. **bloeden**.

To breed, or to wax with young, **swanger worden** / **generen** / **habbelen** / **broeden**.

To lead. **leiden** / **gelededen**.

To feed. **weyden** / **voeden**.

To spread. **verspreiden** / **opspreiden** / **spreiden**.

To speed. **gelukken** / **beballen** / **geballen**.

The IV. Conjugation.

To grind. **malen** / in stukken **wrijven** / ofte **malen**.

To bind. **binden**.

To find. **binden**.

To wind. **winden**.

To wind in, in een **draepen** / ofte **winden** / **inroffen**.

To wind or fould about, **ronde-om-bouten** / **omwinden**.

To abide, **verdragen**.

To abide, or tarry, **verblij-**

Pagie 37.

De II, Vervoeging.

Bzaken / bzenen / to break.

Bzaken / overgeven / to vomit, to spue, to break fort violently in vomiting to par break.

Danken / to thank, to give thanks.

Doopen / to dip, to baptize, to plunge in, to overwhelm.

Eiffchen / to aske, to demand.

Heiffchen / ibid.

Pleuiten / to whistle, and by a Metaphor, to lye. to speak fainedly. to piffe.

Gapen / to gape.

Hinken / to halt, to hault to be lame, or feeble.

Hinkelen / to leap, or skip upon one legg.

Jochten / to Jcast.

Kaatsen / to play at tennis ball.

Koken / to Cook.

Krennen / to weaken, to discom fir. to make feeble to diminish the Authority of.

Leffchen / to quench, to extinguish.

Lof.

blijben / verhoeden / zjten.

To abide, or endure to the end. volharden.

To abide, or stay behind for a time, achter blijven

To arise. op-staan.

To allure. lokken / to toll or intice to allure. aan-lokken / aan-trekken.

To bear, dzagen.

To bear with, or to forbear, betzagen.

To begin, beginnen.

To blow, blafen.

To bite, bijten.

To bring, bzingen.

To break, bzenen.

To buy, koopen.

To bid, gebieden / bevelen.

To bibbe, quaffe, or drink often, dikmaals / of dikwils dzinken.

To bend, buigen.

To cast, wozen / werpen.

To catch, griffen / aangriffen / vangen.

To catch and snatch, aanbeerden / aantasten / aantanschen.

Loffen/ to lose to, deliver, to make empty, to unburden.

Meten/ to measure.

Naken/ to approach, to draw nigh.

Pakken/ to pack.

Quetsen/ to hurt, or wound.

Rukken/ to snatch, or pull with violence.

Scheppen/ to create, to shape, to empty, to draw as, water scheppen/or water putten/to draw water and aassen scheppen / to breath, or to draw ones breath. locht scheppen to take the aire. genoegte scheppen / to take ones pleasure, to rape.

Slapen/ to sleep.

Tappen/ to draw beer, or wine.

Diffchen/ to Fish.

Wasschen/ to wash.

Wreeken/ to avenge, revenge.

Wenschen/ to wish, or to desire.

Winkhen / wenshen / to wink with the eye, to consume.

Zeepen/ to soap linnen to annoint with soap.

Soppen/ to sop, to dip bread into sauce, or broth

De III. Vervoeging.

Wchten/ to account. to esteem.

Arbeiden/ to labour, to work.

Blinden/ to blind.

Bloeden/ to bleed.

Dulden/ to indulge, to forbear, to bear with patience, to bear patiently.

Fruchten/ to bear fruit.

Groeten/ to greet, to salute.

Haasten/ to hasten, to make haste.

Kosten/ to cost.

Korten/ to shorten.

Kleeden/ to cloath, to array.

Leiden/ to lead.

Lusten/ to desire, to please to long for lust.

Mijden/ to shun, to avoide.

Moeden/ to invite.

Printen/ pzenten/ drukken/ to Print.

Quisten/ to waste, consume, to spend wastefully.

Riech.

Rechten/ to go to Law
to make streight, to Level,
rechten / aanrechten / to
set in order, to prepare, to
go about (*a matter*), **rech-**
tee/ recht doen : to do
Justice, to administer Justi-
ce, to exercise the Law.

Rusten / to rest, to be
pleased, to acquiesce, to take
repose.

Schatten / to amerse,
to impose tribute, to tax,
to estimate, to rate.

Spotten/ to mock.

Sweeten/ to sweat.

Tasten/ to groap, to
handle gently, to touch
smothly, to deal, to feel
to meddle with.

Vasten/ to fast.

Bluchten/ to flee.

Ontbluchten/ to escape
Woesten/berwoesten/ to
make desolate, to waste, to
destroy, to spoile, to lay
waste, to vex or torment,

Wonden/ to wound.

Zade / zaapen / to sow
seed:

Zughten/ to sigh.

In de IV. Vervoeging.

Bijten/ to bite.

Blijken/ to manifest, to
appear

Page 38.

To chide, to rebuke be-
hijven / swaerlijck straf-
fen/ blameren.

To chide, or brawl, **hij-**
ven/ twisten/ twistig zijn
tegens pemand met
woozden.

To climme, **klimmen.**

To cut, **snijden.**

To dip, **doopen.**

To do, **doen handelen.**
maken/ bedijven / vol-
dzengen.

To draw, **trekken/ put-**
ten/ tappen/ scheppen.

To drive, **dzijven.**

To eat, **eten.**

To get, **krjgen/ verkrj-**
gen.

To give, **geven.**

To glide, **glijen/ glijden/**
slibberen.

To go, **gaan.**

To grow, **groepen.**

To fly, **vliegen.**

To fall, **vallen.**

To fight, **vechten.**

To have, **hebben.**

To hide, **berbergen/ ber-**
steken.

To

354 A A N H A N G S E L.

To bearken, luyfteren/
to hoozen.

To hit, raken / aan-ra-
ken / smijten.

To hit against, dash, or
beat against, aanstooten/
teenstooten.

To houd, houden.

To hurt, schaden / quet-
sen / wonden quetsen met
woorden beschadigen /
ongelyk doen.

To joy, to rejoyce, ber-
blijden / verheugen / ver-
bzeugden.

To know, kennen / we-
ten.

To knock, kloppen.

To keep, houden / bewa-
ren.

To leave, laten / verla-
ten / na-laten.

To lend, leenen.

To leap, springen.

To lose, verliezen.

To listen, luyfteren.

To loose, lossen / ont-
binden.

To lurch, devour, or eat
greedily hem onmate-
lijk met spijse opvullen/
ende beladen hem te
bersten eten.

To lurtch, to cheat, be-
dregen / met bedrog om-
gaan.

To lurke; to lye hid,
schuilen verstoppen.

To make, maken doen/
bedrijven, bewercken.

To owe, schuldig zyn.

To put, stellen doen.

To rend, scheuren.

To ride, rijden.

To ring, luten luten /
klinken / weer-klank ge-
ben.

To rince, spoelen / speu-
len.

Pagie 39.

Drijven / to drive, to
chase.

Rijven / to brawl, to
schould, to chide.

Rijken / to see, to view.

Rijgen / to get, obtain.

Lijden, to suffer.

Rijgen / to make Court-
sy.

Rijfen / to commend,
to praise.

Rijfen / to rise, op rij-
sen / to arise.

Schrijven / to write.

Beschrijven, to descri-
be.

Smiten / to smite, to beat.

Wijken / to withdraw, to shun, to avoid.

Wijzen / to shew, bewijzen / to prove, to make it appear.

Wijten / verwijten / to twit, to up-braide, to sling in ones treeth.

Zippen / to drop, to shed.

Zijpende oogen / i. e. keeping eyes. Hence.

Zijp-oogig / bleer-ey'd.

Bak / bakken / to bake.

Blaas / blafen / to blow.

Bederf / bederven / to spoil, to corrupt, to deface.

Bid / bidden / to command, to bid mony. Hence.

Bied / bieden / to present to offer, to profer.

Bedrieg / bedriegen / to cheat, to deceive.

Bring / brengen / to bring.

Breek / breken / to break

Beveel / bevelen / to charge, to command, to recommend to an others trust, and care.

Bid / bidden / to pray.

Bin / binden / to pray.

Begin / beginnen / to begin.

Buig / buigen / to bend, to buckle under.

Draag / dragen / to bear, to carry.

Ding / dingen / to buck, to beat the price for a Commodity, to condition, to dispure, or reason of a thing.

Denk / denken / to think.

Doel / doen / to do to act.

Dwing / dwingen / to compel, to constrein, to force.

Dzink / dzinken / to drink.

Dzing / dzingen / to through.

Eet / eten / to eat,

Genees / genesen / to heal,

Geef / geven / to give.

Ga / gaan / to go.

Gly / glijen / to slide.

Glim / glimmen /

Glimp / glimpen /

Gloe / gloeden /

To be on fire, to kindle,

to

to glow like a coal of fire.

Page 40.

To rise, to arise, opstaan
rijzen/oprijzen/

To run, loopen.

to see, zien.

to set, stellen.

to sit, zitten.

to smite, slaan smijten.

to shoot, schieten.

To shine, blinken schij-
nen.To sea, flachten / doo-
den ombzengen.

To spend, verteren.

to shut, sluiten.

To shake, schudden: be-
ven.

To speak, spreken.

to shear, schereren.

to spring, springen.

to stick, steken.

To stig, met den Winkel
steken/stoppen

to sell, verkoopen.

to stand, staan: bestaan.

to seek, zoeken.

to staid, gerde beeken.

To sit cross leg'd, gerde
goten/gerde kopen.To strike, smite, or rap,
smijten: slaan.

To give one a rap on

the ear, gemant een ooz-
bant geben.A cuffe, a boxe, or blow
on the ear, een oozbant.

to sing, zingen.

to slide, slijden.

to sink, sinken.

to spring, huppelen:
huppen/spzingen:To shrink, to pluck in,
in krimpen / weder in-
trekken:To shrink for cold, or
for fear, verstyven: stijf
en strange worden van
koude / (kouwe) ofte
bzeese.

To spin, spinnen.

to strive, or contend,
t'zamen twisten: kraake-
len: pleit aanleggen: twisten.

to send, zenden.

to swim, zwemmen.

to take, nemen; ont-
fangen.to tear, scheuren / ruk-
ken.To tell, shew, or declare,
zeggen: spreken: betel-
len: ofte vertellen.
boodschappen: verha-
len.

To think. denken / be-
denken.

to throw. werpen.

to tread. treden.

to tread with (*or under*)
feet. betreden.

to wear, or waste. slij-
ten/ *bet* slijten.

to wear, or waste away,
af nemen / kleinder / of
magerder / worden.

to win, winnen / *bet*-
winnen / verkrijgen / ge-
win doen.

to wink, met de oogen
blikken.

to work, werken / arbei-
den.

Page 41.

Geniet / genieten / to en-
joy, genuttén / nutten / to
use, to take delight in.

Giet / gieten / to powre.

Houde / houden / to hold.

Hout, houtwen / to hew.
to cut.

In stukken houtwen / to
hew, or cut in pieces.

Houtwen / hpliken / to
Wed, to Maary.

Hebbe / hebben / to hea-
ve.

heet / heten / noemen /
to name, to call.

Heeten, heet maken / to
make hot.

Heten / hieten / gebie-
den / to bid, to command.

Heten / geheten wo-
den / to be called, to be na-
med.

Hulp / helpen / to help.

Hang / hangen / to hang,
to depend.

Ophangen / to suspend,
and to hang up.

Manhangen sijn geld :
to lay out his mony. to ex-
pend.

Kan konnen : to can, to
be able.

Koom : komen : to come
Kies : kiesén, to elect, to
chuse, choose.

Koop : koopen : to buy.

Kruip : kruipen : to
creep.

Klink : klinken : to ring,
to make a sound,

Klim : klimmen : to cli-
me.

Ophlimmen : to go up,
to ascend.

Krimp : krimpen : to
shrink in, to contract,

to

to wax lesse.

Lach / lachen / to laugh.

Loop / loopen to run.

Laat / laten / to let, to suffer.

Les / leesen / to read.

Lig / leg / leggen / to lay, to lay down.

Lieg / liegen / to lye, to witness an untruth.

Mag / mogen / to may to be able.

Neem / nemen / to take to receive.

Ontnemen: to steal, to filch, to take away, to deprive, to take from.

Roep / roupen / roepen: to call, to cry aloud.

Ruik / rieken / ruiken / rieken / to smell, to scent.

Steech / steken. to prick to trust in, to put into.

Sla / slaan: to strike, to smite, to beat.

Sta / staan / to stand, subst.

Schelde / schelden / to rail at, to upbraide, to revile, to scould, to chide, to blame.

Scheer / scheeren / to

sheare to poll, or Clip.

Schep / scheppen: to create, to make.

Stoot / stooten: to thrust.

Wanstoten / to dash against.

Schiede / schelden / to seperate, to sever.

Schiet / schieten: to shoot.

Snuit / snuiten: to snuffe, or to make the nose clean.

Slaap / slapen: to sleep.

Sluit / sluiten: to shut

Schulf / schulven / to shove. to shifte. to remove out of the place.

Schuijt de Godshenen / draw the Curtains, remove the Curtains.

Page 42.

To wring, **wringen.**

To write, **schryven.**

Page 43.

Sterf / sterben / to dye.

Smelt / smelten / to melt.

Steel

Steel/ stelen/ to steal,
to thieve, filch.

Stink / stinken / to
stink.

Swelg / swelgen / to
swallow down.

Stuif/ Stuiwen/ to rai-
se dust, to be in a dust and
fume. to dissolve into dust,
to be sprinkle powder, or
dust.

Swel / swellen / to
swel.

Swem/ swemmen/ to
swim.

Spreek / spzeken/ to
speak.

Sweer / sweren / to
swear.

Spzing/ spzingen/ to
leap, or spring.

Spin / spinnen / to
spinn.

Trek/ trekken/ to draw
to pull, or hale.

Bergete / bergeten / to
forget, to lay up in obli-
vion.

Daar/ baren / to sail,
to go by water, to fare.

Dang/ vangen/ to take
to chath, Hence.

Gebangen-huis/ a Pri-
son, a laile.

Vecht/ vechten / to
fight.

Fal/ vallen/ to fall.

Bliede/ blieden/ to flee
to fly away, to turn back,
to shun, to retire to fly
back.

Ontblieden/ to escape
by flight.

Blieg / vliegen / to
fly.

Berslind/ berslinden/
to devour.

Berslonsen/ to waste,
& spend shamefully, fil-
thily and dishonestly.

Bzies/ bziesen/ to free-
fe.

Berlies/ berliesen/ to
lose.

Bind/ binden/ to find.

Weet / weten / to
know.

Wassehe/ wasschen/ to
wash.

Was/ wassen/ to wax,
grow.

Werf/ werben/ to get,
to purchase, obtain, to win
to get advantage or pro-
fit, to make gain.

Werp /

360 A A H A N G S E L.

Werp/werpen/to throw
to cast, to fling.

Wring / wringen / to
wring.

Werk/ werken/to work
to labour.

Win / winnen / to
gain.

Weef/weben/to wea-
ve.

Wind / winden / to
wind.

Weet/weten/to know.

Wozd/wozde/wozden/
to be.

Zie/zien/to see, to be-
hold.

Zit/ zitten/ to sit.

Zend/ zenden / to
send.

Pagie 45.

Zing/ zingen/ to sing.

Zink/ zinken / to
sink

Zegge/ zeggen/to say
to tell.

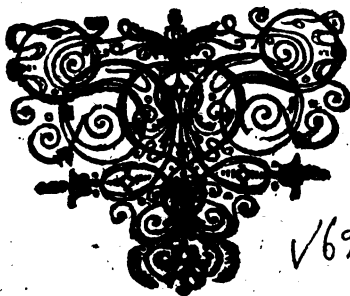
Zeide/ zeiden/to seeth.

Zoek/ zoeken/to seek.

Zuig/ zuigen/ to suck.

Zuip/ zuipen / to sup
up, to gussle, to sowpe, to
slurpe.

F I N I S.

V6274

